Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

AD SANCTISS. D.
D. N. VRBANVM
OCTAVVM.
PONTIFICEM OPTIMVM. MAXIMVM.

DE
PRAECIPVIS S. R. E.
DIGNITATIBVS.

TRACTATVS SEXDECIM.

AVCTORE D. BLASIO BAGNO CENTENSI,
Sacræ Theologiæ Doctore.
Ac olim Canonicorum Regularium S. SALVATORIS.
PRIORE GENERALI.

BONONIÆ, Typis Nicolai Tebaldini. M.DC.XXV.
SVPERIORVM PERMISSV.

BIBLIOTECA ... ROMA

Digitized by Google

SANCTISSIMO DOMINO,
ET PATRI VNIVERSÆ ECCLESIÆ
IN TERRA PEREGRINANTIS

SVMMO PONTIFICI
VRBANO OCTAVO.

D. Blaſius Bagnus vita peccator, habitu Canonicus Reg. Sancti Saluatoris Debitam ſubiectionem cum humili ſeruitio.

MVLTI fuerunt, Beatiſſime Pater, Doctiſſimi, ac Præſtantiſſimi Viri, qui in vinea Domini laborantes, orationibus, atque ſcriptionibus ſuis Eccleſiam Dei maximè illuſtrarunt; de cuius amplitudine, dignitate, atque maieſtate pertractantes, docuerunt fideles, vbique gentium, qua deuotione, reuerentia, humilitate, Eccleſiam, eiuſque caput in terris venerari debeant. Ego equidem celſitudinem eius admirans, facere non potui, quamuis ſenex, & viribus corporis imbecillis, quin ea, quæ fusè apud moltos catholicos Doctores diuiſa reperiuntur De ſanctæ Romanæ Eccleſiæ præcipuis Dignitatibus, in vnũ quaſi compẽdiarium libellum breuiſſimè collegerim: noui enim ingenia præclara longiſſimos ſermones abhorrere, breuiſſimiſque delectari, præſertim ſi in

BIBLIOTECA ...

arduis Reipublicæ negotijs, vel ex officio, vel alia de cauſa detinentur. Vt igitur vnuſquiſque in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutus, facilè poſſit ſuam amplitudinem cognoſcere, ſuoque munere fungi, hos meos breues Tractatus De Præcipuis S.R.E. Dignitatibus in lucem edere, & Sanctitati Veſtræ dicare volui. Si enim quid in eis reperitur, quod protectione Mecœnatis dignum ſit, qua maiori protectione muniri poteſt protectione Summi Pontificis, in quo, & ex quo omnes Eccleſiæ dignitates reſulgent, ac dependent? Et ſi quid in eis iudicari debet, quo meliori iudicio corrigi poteſt, quàm infallibili doctrina ſua, quæ nunquam fallitur? Accipiat igitur humanitas Sanctitatis Veſtræ munuſculum hoc ſerui Sui, & illud corrigat, & protegat iuxta ſapientiam ſuam, quam habet ſicut Angelus Dei. Valeat, & in ſempiternis ſæculorum ætatibus viuat.

TRactatus de Præcipuis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Dignitatibus à Patre Blaſio Bagno Centenſi, noſtræ Congregationis Doctore Theologo compoſiti, & à Patre Franciſco Ghiſlerio Bononienſi eiuſdem Congregationis Theologo de mandato noſtro recogniti, & vt in lucem edi poſsint probati, concedimus, vt typis mandentur, ſi ita Superioribus placuerit.

In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas.

Dat. Bononiæ *die* 22. *Iunij*. 1624.

Alphon. Bauoſius Prior Gener. Canon. Reg. S. Saluatoris.

Locus O Sigilli.

D. Io. Vincent. Bon. Not.

Digitized by Google

D.Homob.Pœn.pro Illuſtriſs.Card.Archiepiſc.

Imprimatur

Fr.Hierony.Onuphr.pro Reuerendiſs.P.Inquiſit. Bonon.

INDEX

Tractatuum huius Operis.

I. A Quibus ſancta Romana ſedes ſuam traxerit originem. pag. 1.
II. Quòd Sācta Romana Catholica, & Apoſtolica Eccleſia ſit vna. 9
III. De libris, in quibus tota continetur ſcriptura Diuina, & de traditionibus, nonnulliſq. alijs, quibus innititur fides, atq. vnitas. S. R. E. 31
IV. De Romani Pontificis inſtitutione. 47
V. De Pontificis Maximi electione, atque conſecratione. 58
VI. A quo Pontifex Romanus ſuam habeat auctoritatem. pag. 76
VII. Pontificis Romani poteſtas ſuper quos extendatur. 82
VIII. Ad quid Romani Pontificis ſe extendat auctoritas. pag. 113
IX. De Ritu, ac Conſuetudine adorandi pedes Summorum Pontificum. 120
X. De ſolutionibus quarūndam oppoſitionum contra prædicta. 103
XI. De Cardinalibus S. R. E. 156

XII. De

XII. *De Legatis, deque eorum auctoritate, & officio.* 184
XIII. *De Patriarchis, deque eorum praeſtantia, officio, & dignitate.* 206
XIV. *De Archiepiſcopis, eorumq. auctoritate, poteſtate, & officio.* 240
XV. *De Epiſcopis, & eorum dignitate, ac poteſtate.* 440
XVI. *De Epiſcoporum reſidentia, & eorum oneribus.* 257.

Index Tractatuum Finis.

INDEX
Rerum Memorabilium.

A. *AARON.*

Aron ſignificabat Summum Pontificẽ Vic. Chriſti pag. 145

ADORATIO PONTIFICIS.

Mos antiquus adorandi magnos Principes. 120

Lex Conſtantini Magni de adoratione Rom. Eccl. 121

Ritus adorandi pedes Summi Pontificis ſumptus eſt ab exemplo Chriſti. 123

Cornelius Centurio, & alij oſculati ſunt pedes B. Petri. 125

Henricus IV. & Fridericus II. venerati ſunt Pont. Rom. ibid.

Iuſtinianus veneratus eſt Conſtantinum Papam. 127

Sigiſmundus proprijs humeris extulit Martinum V. ibid.

Cur Pontifex in ſuis ſandalijs permittit crucem affigi. 129

Alexander Magnus veneratus eſt Pontificem Iudæorum. 132

Attila obediuit D. Leoni ibid.

APOSTOLI.

Protectores Eccleſiæ ſunt duodecim Apoſtoli. 15

Multipliciter fuerunt præfigurati in ſacris litteris ibid.

Eccleſiæ ab Apoſtolis fundatæ defecerunt, vna excepta Eccleſia Rom. 28

Apoſtoli ſunt fundamenta Eccleſiæ. 49

Apoſtoli ſimilitudinem referebant Cardinalium. 173

ARCHIEPISCOPVS.

Quid ſignificet hoc nomen Archiepiſcopus. 227

Origo Archiepiſcoporum. ibid.

Archiepiſcopus, & Patriarcha non ſunt idem. ibid.

Archiepiſcopus, & Primas differunt. 229

Archiepiſcopus, & Metropolitanus ſunt idem ibid.

Archiepiſcopus differt ab Epiſcopo. ibid.

De creatione Archiepiſcopi 230

Pallium eſt inſigne Archiepiſcopi ibid.
Dies in quibus Archiepiſcopi ſolent vti Pallio. 232
Quæ non poteſt Archiepiſcopus ante adeptum Pallium. 233
Qualis ſit iuriſdictio Archiepiſcopi in ſua diæceſi, & Prouincia. pag. 235
Quæ poteſt poſt adeptum pallium. 134
Quæ poſſit Archiepiſcopus in ſuis Epis ſuffrag. & eorũ Vicar. ibid.
Quas põt cognoſcere cãs Archieps, q ſũt ſubiecti eorũ ſuffrag. 237

C. CAPITVLVM.

Vnus de Capitulo non poteſt eligere ſeipſum 215

CARDINALIS.

De origine DD. Cardinalium. 156
De nomine Cardinalis. 159
Dignitas Cardinalatus nunquam fuit, niſi in Eccleſia Rom. 160
Cardinales dicuntur à Cardinibus. 161
De Cardinalib. aliqua sũt iuris Diuini, & aliqua iuris poſitiui. ib.
Tres ſunt gradus Cardinalium. 163
Epiſcopi Cardinales quot ſint. ibid.
Decanus Collegij Cardinalium. 164
Tituli Presbyterorum Cardinalium ibid.
Diaconi Cardinales, & Diaconiæ eorum 166
Numerus Cardinalium. 167
Ius creandi Cardinales eſt apud Rom. Pont. 169
Cardinales non ſolum habent ſimplex officium, ſed etiam dignitatem. 170
Cardinalatus inſtitutio eſt antiqua ibid.
Cardinales precedunt Epiſcopos 172
Papa appellat Cardinales fratres. ibid.
Apoſtoli ſimilitudinem referebant Cardinalium 173
Qui Cardinales manus violentas infert, habetur reus læſæ maieſtatis. ibid.
Cardinales quod ius habeant in Concilijs. 174
Quæ ſint inſignia communia Cardinalium. ibid.

Inno-

Innocentius Quartus dedit Cardinalibus galerum purpureum. pag. 175
Paulus Secundus reduxit habitum Cardinalium ad modam, quo nunc utuntur. ibid.
Cardinales Monachi, ſiue alterius Religioni non deferunt Rochetum, niſi ſint canonici Regulares. ibid.
Myſtica ſignificatio veſtium Cardinalium. 176
Cur Cardinales ferant in digitis annulos aureos. ibid.
Inſignia peculiaria cuiuſcunq. ordinis Cardinalium. 177
Quam iuriſdictionem habent Cardinales in ſuis Titulis. 178
An Cardinales habentes epiſcopatus teneantur reſidere. 179
An Cardinales poſſint teſtari. 180
Quid poſſit Collegium Cardinalium. 181
Quæ ſint priuilegia cardinalium. 182

CHRISTVS.

Chriſtus eſt fundamentum Eccleſiæ. 49
Chriſtus fuit Rex, & ſacerdos. 87
à Chriſto dependet ſedes Romana. 88
Chriſtus curam habuit animarum, & corporum. 91
Quid demonſtrauit Chriſtus in illis verbis ad Petrum, Reges gentium, &c. Matth. c. 17. 103
Chriſtus non poterat de iure à quoquam iudicari etiam ut homo. 148

CONCILIVM.

Papa eſt ſupra concilium. 111
Concilium Baſilienſe fuit reprobatum ſub Leone X. 112
Conſtantienſe verò fuit approbatum à Martino V. in aliquibus, & in aliquibus reprobatum. 113

CONSECRATIO.

De conſecratione Summi Pontificis. 74
De conſecratione Patriarcharum. 221
De conſecratione Epiſcopi 251
Quomodo celebretur conſecratio Epiſcopi. 252

D. DOMINIVM.

De iure gentium quatuor modis introducta eſt in orbem terrarũ dominatio, & ſeruitus. 135
Dominium temporale, & ſeruitus hominum non eſt de iure naturali primęuo, ſed ſecundario. 136

DONATIO.

Donatio facta à Conſtantino *Magno, & confirmata ab alijs* Imp*eratoribus.* 94

E. ECCLESIA.

Eccleſia Romana *fundata fuit à* SS. *Apoſtolis* Petro, *&* Paulo. 1
Quid ſignificet hic terminus Eccleſia 11
Eccleſia duplex, bona, & mala. ibid.
Bona duplex triumphans, & militans. ibid.
Quando eſt orta eccleſia. 12
Eccleſia ſemper vna ante Chriſtum, & poſt eius aduentum. 13
Diuerſos habuit ritus, & cęrimonias. ibid.
Multis nominibus nuncupatur in ſacris litteris 14
Aſſimilatur naui. 16
Arca Noè *fuit figura* Eccleſia. 17
Triplex vnitas in Eccleſia *Dei.* 19
De latere Chriſti formata eſt eccleſia. 21
Principale attributum eccleſię eſt eſſe vnam. ibid.
In eccleſia eſt vnus Princeps Chriſtus, *& vnus eius vicemgerens* Petrus. 23
Chriſtus eſt fundamentum eccleſiæ. 49
Tres ſtatus in eccleſia. 51
Eccleſia militans regitur ad inſtar triumphantis. 83
Exemplo motorum cæleſtium demonſtrantur motus, qui debent eſſe in eccleſia. 100
Quare eccleſia habet bona temporalia. 102
Libertas eccleſiæ ſt declaratur à Chriſto *in illis verbis Matt. ca. 7.* Reges *gentium.* 103
Eccleſia Rom. *in qua reſedit* Petrus, *&* Petri *ſucceſſor, eſt vera Chriſti eccleſia.* 110

EC-

ECCLESIASTICI.

Eccleſiaſtici ſunt exempti à tributis. 143
Eccleſiaſtici non prohibentur habere diuitias 152
Chriſtus non præcepit eccleſiaſticis, quòd contemptui haberent diuitias. 153

ELECTIO.

De electione Summi Pontificis. 58
Leges Conclauis, in quo eligitur Rom. Pon. 59
Bulla Gregorij XV. de electione Rom. Pont. 62
Electio Rom. Pont facta per vim, & metum; eſt nulla 73
Quem DD. Cardinales eligere debent in Vicarium Chriſti. 81
Electores Imperij qui ſint. 94
Electio Epiſcoporum non fuit ſemper eodem modo. 243
Qui eligitur in epiſcopum debet eſſe in ſacris conſtitutum. 245
Conditiones epiſcopi eligendi. ibid.
Eligentes epiſcopum indignum, qua pœna puniantur 247
Epiſcopus electus non poteſt exercere iuriſdictionem. ibid.
Epiſcopo electo debet denunciari electio intra octo dies. 248
Electus debet præbere conſenſum intra menſem. ibid.
Locus electionis epiſcopi. 249

EPISCOPVS.

Origo ordinandi Epiſcopos à tribus Epiſcopis. 207
De nomine Epiſcopi. 240
Epiſcopus hebet altiorem dignitatem, quàm ſacerdos. ibid.
An epiſcopatus ſit ordo diſtinctus ab alijs ſeptem ordinibus 241
In epiſcopo non imprimitur alius character à ſacerdotali. 242
Quæ requiruntur ad creationem Epiſcopi. ibid.
Quid intelligitur nomine electionis epiſcopi ibid.
Electio epiſcoporum non fuit ſemper eodem modo. 243
Spatio trium menſium debet fieri electio 244
Quis preferendus ſit ad epiſcopatum, Theologus, an Canon 45
Quæ ætas requiratur in epiſcopo. ibid.
Tribus modis poteſt creari epiſcopus. 249
Creare epiſcopos pertinet ad Rom. pont. ibid.

Quid poſſit epiſcopus confirmatus, non tamen conſecratus 250
Quomodo celebretur conſecratio epiſcopi. 252
An poſſit eſſe epiſcopus, qui non ſit ſacerdos. 253
De iuriſdictione epiſcopi. 254
Quid poſſit epiſcopus in Religioſo, & eorum eccleſias. 256
Cætera de epiſcopo vide in Verbo Reſidentia.

EVANGELISTÆ.

Quatuor Euangeliſtæ ſunt protectores eccleſiæ, & fuerunt figurati in viſione Ezechielis. 16

EXEMPTI.

Exempti aliquando ſubſunt legatis. 200
Legatus eſt ordinarius exemptorum. ibid.

G. GERMANI.

Germani quare ſic vocati ſunt. 95

H. HOMO.

Totum bonum eſt hominis, & omnia noſtra ſunt. ſ. ſuperiora, æqualia, & inferiora. 91
Sentiat homo ſeruitium, & reddat debitum creatori ſuo. 92

IMPERIVM, & IMPERATOR.

Imperij translatio à Græcis ad Francos, & à Francis ad Germanos. 95
Imperium eſt à Deo, ſed datur per manus ſui Vicarij 96
Imperium apud quos fuerit antiquitus ibid.
Vacante Imperio ſuccedit Papa, non autem vacante ſede ſuccedit Imperator. 104
Imperium eſt Dei principaliter, & eſt Cæſaris, ſicut miniſtri. pag. 139
Imperium eſt Romani pont. tanquam directi Domini, eſt verò Imperatoris tanquam vtilis Domini. 140
Imperator appellat ſe filium chariſſimum Rom. Pont. 90
Conſtantinus Magnus fuit primus Imperator, qui recognouit poteſtatem Papæ. 93
Imperatores accipiunt à Sum. Pont. confirm. vnct. & coronat. 97

Si

Si in Imperatorē eſſet electus indignus, non debet confirmari. ibid.

L. LEGATVS.

Quis dicatur Legatus 184
Legatorum tres ſunt ſpecies. ibid.
Qui dicantur Legati à latere. 185
Legati miſſi dicuntur Nuncij. ibid.
Legati nati qui ſint ibid.
Qua pœna puniendus ſit, qui impedierit legatos 187
Legatur egreſſus ab Vrbe poteſt uti inſignib. proprijs legatorū ibi.
Legati debent ſignificare diem aduentus eorum. ibid.
Legatus debet ingredi prouinciam per conſueta loca 188
Debet prius viſitare eccleſiam maiorem, antequam vadat ad hoſpitium. 189
Debet benedicere populum. ibid.
Poteſt ſecum ducere milites armatos. ibid.
Debet oſtendere litteras ſua legationis. ibid.
Qua loca debet viſitare 190
Debet audire cauſas litigantium. ibid.
Debet conſtituere ſuum Locumtenentem 191
Debet habere familiam honeſtam ibid.
Debet eſſe omnium virtutum exemplar 192
Legati de latere præualent alijs legatis 193
Si Legatus, & epiſcopus eodem tempore viſitarent eccleſiam: quod faciendum de iure? ibid.
Legatus poteſt petere procurationem. 194
Eccleſia exempta ſoluunt legato procurationem. ibid.
Papa ſolet approbare geſta Legatorum 195
Legatus de latere poteſt omnia, qua non ſunt reſeruata Papa. ibi.
Dat coadiutorem in beneficijs 196
Diſpenſat illegitimos ad ordines, & ad beneficia ibid.
Cognoſcit de omni quaſtione ad forum eccleſiaſticum pertinente. ibid.
Non poteſt ſe intromittere in iuriſdictione temporali epōrum. ibi.

Poteſt

Digitized by Google

Poteſt contra laicos procedere. 197
Non poteſt ſe intromittere in cauſa alicui per papam delegata. ibi.
poteſt agere contra epiſcopum. ibid.
Confert beneficia. ibid.
Conuocat Concil. prouinciale ibid.
A Legato ſimplici datur appellatio ad legatum de latere. 198
Legatus ſuſpectus recuſari poteſt 199
Modus legati in ſignatura. ibid.
Legati faciunt ſtatuta perpetua. ibid.
poſſunt facere leges circa mores reformandos. 200
Abſoluunt aa excommunicatione ibid.
Concedunt indulgentias 201
Legatis aliquando ſubſunt exempti 202
Legatus eſt ordinarius exemptorum ibid.
eius poteſtas non expirat per mortem papæ 203
Quando finitur eius legatio. ibid.
excõmunicatus à Legato non remanet liber per diſceſſũ Leg. 204
Quæ ſint priuilegia legatorum. ibid.

L Æ S I O.

Quæ dicatur læſio enormis. 200

. L E X.

Leges imperiales non ſunt ſupra leges Canonicas. 99
In lege naturæ ſacerdotes exempti erant à tributis. 144

M. MOYSES.

Moyſes non erat ſimplex Dominus temporalis ſed ẽt ſacerdos. 145.
Moyſes figurabat Chriſtum. ibid.

OBEDIENTIA.

Inferior non tenetur obedire ſuo ſuperiori in his, quæ ſunt contra Deum. 101
Triplex obedientia. ibid.

O V E S.

Animæ humanæ ſunt oues Chriſti 10. & 82
Oues Chriſti obediendo eius Vicario, non poſſunt errare. 25

Quo-

Quomodo paſcenda ſint oues Chriſti à prælatis 53

O V I L E.

Ouile ouium Chriſti eſt eccleſia Romana. 9

In ouile Chriſti vocantur homines, non vt pecudes, vel equi, & muli, ſed ut ratione vtentes. 12

P. PALLIVM.

Pallium eſt inſigne Archiepiſcopi. 230

Pallium ex quo fiat. 231

Pallij origo antiquiſſima. ibid.

Formula petendi pallium. ibid.

Formula qua datur pallium. 232

Dies in quibus Archiepiſcopi ſolent uti pallio. ibid.

Datur pallium etiam aliquibus epiſcopis. 233

PAPA, ſiue PONT. ROM.

Papa dicitur pater pauperum, vel pater patrum 30

Maieſtas papæ quanta ſit. ibid.

Inſtitutio ſummi Pontificis fuit à Chriſto, & quando. 47

Papa à nullo alio habet auctoritatem ſuam, niſi à ſolo Domino noſtro Ieſu *Chriſto.* 76

Quare Rom. *pont. non vtitus baculo.* 79

Duo latera habet Rom. pont. ſ. Clericos, & laicos. 85

poteſtas ſpiritualis papæ eſt prior temporali in tribus. ibid.

Sicut Chriſtus fuit Rex, & ſacerdos, ſic etiam Summus pōt. 88

papa non ſubeſt Regibus 89

papa transfert Imperium, & Regna. 94

Quid poſſit papa, vide par totum tractatum octauum. 114

pontifex fert in capite Mitram in ſignum poteſtatis ſpiritualis, & coronam Regiam in ſignum temporalis. 130

Cur ſæpius vtitur Mitra, *& rarò coronas* ibid.

pontifices depoſuerunt quoſdam Imperatores, *& Reges.* 98

P A S T O R.

Neceſſe fuit, vt ouium Chriſti eſſet vnus paſtor, etiam poſt obitū B. *Petri.* 7

PATRIARCHA.

Quid ſignificet hoc nomen Patriarcha. 206
Quot ſint Patriarchæ. ibid.
Primas,& Patriarcha ſunt idem. ibid.
Aliqui Primates appellantur Patriarchæ. 208
Patriarcha Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, per antonomaſiam dicuntur Patriarc. ibi.
Patriarcha *Aquilienſis.* ibid.
Patriarchatus *Aquileienſis fuit tranſlatus* Gradum. 209
Poſtea fuit tranſlatus Venetias. 210
In Vrbe Roma ſunt quinque Eccl. patriarchales. 211
Rom. Pont. *diſponit de quatuor* Eccleſiis *patriarchalibus.* 213
Sunt in his temporibus aliqui pſeudopatriarchæ. 215
Prouincia ſubiecta Rom. pont. tanquam ſummo Patriarcha. 216
Prouincia ſubiecta patriarcha Conſtannopolitano, *Antiocheno, Alexandrino, & Hieroſolymitano.* 217
Diuerſis temporibus fuerunt inſtitutæ Eccleſiæ *patriarch.* 218
Quare illis quatuor Eccleſiis. ſ. Conſtantinopolitanæ, & aliis fuit data dignitas Patriarchalis. ibid.
Ordo *inter patriarchas.* 220
De *conſecratione patriarcharum.* 221
Priuilegia patriarcharum. 223
Superbia, *ac temeritas aliquorum patriarcharum* 225

PAVLVS.

D. Paulus *appellans ad* Caſarem, *non malè fecit.* 147

PECCATOR.

Peccatores dicuntur palea 18

PETRVS.

D. Petrus *ſedit Romæ 25. annis.* 3
Fuit affixus cruci capite ad terram verſo. ibid.
Sepultus Romæ *iuxta viam triumphalem.* ibid.
Quid dicat D. *Gregorius de corporibus Apoſtolorum* Petri, & Pauli. 5

Petro,& ſuis ſucceſſoribus tradita ſunt à Chriſto claues Regni Cœlorum. 6
Petrum venerati ſunt cæteri Apoſtoli. 25
Petrus dicitur petra. 48
Eſt fundamentum ſecundarium eccleſię. 49
Quare permiſerit Deus Petrum negare ſuum magiſtrum. 53
Petrus eſt caput Eccliſię. 55
Miſſio Petri in Samariam non derogat ſuæ auctoritati. 57
Quare Dominus ſolum Petrum miſit ad mare, & ibidem hamo piſcari? 77
Ius Petri praceſſit ius Caſaris,& aliorum Imperatorum. 102

POTESTAS.

Poteſtas ſpiritualis eſt temporali prior tempore, & maior dignitate. 105
poteſtas ſpiritualis,& temporalis ita ſunt ordinata,quod temporalis ſubijcitur ſpirituali. 106
poteſtas ſpiritualis immediatè ordinatur ad finem vltimum, temporalis verò mediatè. 107
poteſtas ſpiritualis excedit temporalem tripliciter. ibid.
Principes temporalem poteſtatem habentes non ſunt ſuperflui in eccleſia. 109
poteſtas temporalis poteſt dupliciter conſiderari. 138
poteſtas temporalis praexiſtit in ſpirituali,& excellentiori modo, pag. 140
poteſtas ſpiritualis,& temporalis poſſunt eidem conuenire perſonæ. ibid.
poteſtas ſpiritualis poteſt dupliciter accipi,vel quò ad res, vel quò ad perſonas. 149

PRÆLATVS.

Multitudo prelatorũ in Eccleſia non contradicit vnitati illius. 29
Vnus quinq. modis poteſt preeſſe alijs. 77
Prelati debent ſubditis ſuis non ſolum ſpiritualia,ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare,exemplo Chriſti. 91

RESIDENTIA.

Epiſcopi ſunt ſpeculatores. 257
Nomen epiſcopi eſt potius oneris quàm honoris. 258
Tria ſunt in epiſcopatu maximè conſideranda 259
Rationes, quibus tenentur Epiſcopi reſidere. ibid.
Epiſcopi ſunt Apoſtolorum filij. 261
Prelati mali ſunt ſal infatuatum, boni vero ſal non infatuatũ. ib.
Epiſcopus in ſua diœceſi eſt Dei Vicarius 265
Epiſcopi pro Chriſto legatione funguntur. 266
Nemo plus nocet in Eccleſia Dei, quam malus prelatus. ibid.
Quare Epiſcopus portat Mitram bipartito cornu 268
Quare tenet in digito annulum. 269
Epiſcopi tenentur viſitare diœceſes ſuas 270
Epiſcopi dicuntur columnę eccleſiarum. 271
Multa mala oriuntur in populis ex negligentia prelatorum. 273
Epiſcopi ſunt ſacrorum Canonum miniſtri. ibid.
Sunt diſpenſatores bonorum Eccleſia. 274
Quando Epiſcopi non tenentur reſidere. 276

R O M A.

Roma laudatur. 109

SACRA SCRIPTVRA.

Sacra ſcriptura libri, qui, & quot ſint. 31
De ſenſibus ſacrę Scripturæ. 39

S E D E S.

In ſede Romana ſederunt Petrus, & reliqui Summi pontifices. 6
Sedes Romana dicitur ſedes Petri. ibid.
Sedes Romana plena libertate potitur in ſuis peragendis. 93

TESTAMENTVM.

Libri veteris teſtamenti. 31
Libri noui teſtamenti. 36
Translationes veteris teſtamenti. 37
precepta moralia veteris teſtamenti ſunt obſeruanda, cerimonialia verò non; 38

TRA.

TRADITIONES.

De traditionibus Apoſtolicis. 42

VICARIVS.

Quare potius Romę, quàm alibi, voluerit Chriſtus inſtituere Vicarium ſuum. 8

Chriſtus reliquit in terris loco ſui vnum Vicarium viſibilem. 24

Vicarius Chriſti non poteſt errare in his, quę ad Chriſtianam fidem, vniuerſalis eccleſię mores, & ad ouibus gubernationẽ pertinent. 25

Magnalia, & mirabilia Dei in ſuo Vicario. 124

FINIS.

	Errata.	*Corrige.*
pag.2.	Eṗs Melœuitanus	Eṗs Mileuitanus
9	credere teneatur	credere tenentur
11	& vox græca	eſt vox græca
12	viriditatem	virilitatem
16	Ezechile vates	Ezechiel vates
	ead.aliquoſq.	alioſq.
27	vnus Dei Vicarius	verus Dei Vicarius
35	hoc eſt poſtans	hoc eſt portans
37	Theodoſionis	Thedotionis
39	prænoſſones	prænotiones
40	adæptat	adoptat
43	ſollicitè eligias	ſolicitè eligas
66	teneatur	teneantur
71	læturos	laturos
81	decoratur	decoratus
83	Eccleſiæ	eccleſia
	in eſſentuia	in eſſentia
	in oībus per omnia	in oībus,& per oīa
84	ſub Rege,& Reges	ſub Rege,ſed Reges
86	& curatis hoībus	& cunctis hoībus
87	ſe geſſent	ſe geſſerit
88	venit ſibi	venit tibi,
	nec auctus eſſet	nec auſus eſſet
96	Arplaxat	Arphaxat
98	& Regnum	& Regum
108	per aliena	per aliam
110	Archieṗm Epin	Archieṗm Epiri
124	per pauperis	pes pauperis
128	nam ne populi	nonne populi
137	proripiunt	præcipiunt
139	conſtitutor	conſtitutos
149	agni eccleſiæ	agri eccleſiæ
161	vt adhæreat	vt adhæreant
	Romana Eccleſiæ	Romanæ eccleſiæ
	Romanæ eccleſia	Romana eccleſia
	canonici quorundam	Canonici quorundā
	in eccleſia Rauēnata	in eccleſiaRauānate
	Anaſtaſio Germanio	AnaſtaſioGermonio
	dicitur Rex ſcachorū	dr̄ Rex ſcachornm
162	Sed eum	ſed ſolum
	ſicut præpoſitus	ſiue præpoſitus
	adumbraturo	adumbratus
163	Eccleſia militanti	in eccleſia militanti
	quicquam	quiſquam
	Prænoſtinus	Prænestinus
	pōtifice Card.tractat̄	pontifice tractatur
164	ob curiam Roman.	ob negotia cur. Ro.
165	SS.Ioānes, & Pauli	SS.Ioannis, & Pauli
	Marulana	Merulana.
197	occidebat,vt Diac.	accidebat, vt Diac.

	Errata.	*Corrige.*
pag.	ac presbytero	ne presbytero
168	facere numerum	ſaciunt numerum
	qui quidem numerū	q quidē numerus
171	cum eṗi Vrbi	cum eṗis Vrbi
175	lineam ſuperindu.	lineum ſuperind.
177	Romano pontifice	Romano pōtifici
181	vllum creare	vllū Card.creare
183	Summos pontifex	Summus pontifex
185	Cardinalis vt paulo	Cardinalis, vt pa.
186	diuerſis ſunt	diuerſi ſunt
	Archieṗs *G*neſaenſis	Gneſnenſis
	Stringonienſis	Strigonienſis
188	per porticum	per poſticum
190	& Dominus ædiū	& Dños ædium
194	ſeruare patrimoniū	ſeru. parſimoniū
	viuant, in ſemetipſi, moitui ſunt	viuunt,in ſemetipſis mortui ſunt
195	ſubijcitur legatus	non ſubiicit̄ Leg.
199	cum non eſt	non tn̄ paſſim eſt
	eſſe conceſſa	vr̄ eſſe conceſsum

cætera autem negata; ſecus vero ſi ſimpliciter diceret,conceſſum,vt petitur,tunc n.omnia videntur eſſe conceſſa

200	edita, ac ſtatuta	edita,& ſtatuta
202	complere ad	compellere ad
210	vt illo ornando	vt in illo ornādo
212	pro ordines Reip:	pro arduis Reipub.
218	ſucceſſit Euodium	ſucceſſit Euodius
219	& qn̄ Romanum	& poſt Romanum
220	hoc pontifices	hos pontifices
221	vt ſiue eius	vt ſine eius
224	& omnes res	& omnis res
233	vt Hoſtienſis	vt Hoſtienſi
235	ſecus etiam pallium	ſecum ēt pallium
236	citetur,moneatur	citetur,ſed moneat̄
240	exemplare,&	explorare,&
	ſuperintendentes	ſuperintendens.
241	canonici iuris	cum canonici iuris
245	ſcientiæ,& cognit.	ſcientia,&cognitio
	D.Scripturam	ſacram Scripturam
257	eccleſia militant	eccleſia militanti
258	meditabuntur lang.	medebuntur lang.
	ſcire non volo	ſcire volo
261	tripliciter fructus	triplicetur fructus
262	poſſit arua condire	poſſis arua condire
268	*D* Script.	ſacræ Scripturæ
271	non vident	non videt
277	debet paſtorem	debet paſtoralem

Si alios repereris errores, tu Lector corrigito.

Digitized by Google

Digitized by Google

DE PRAECIPVIS SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ DIGNITATIBVS.

TRACTATVS SEXDECIM.

A quibus ſancta Romana Sedes ſuam traxerit originem. Tractatus Primus.

SANCTAM Romanam Eccleſiam, catholicam, & Apoſtolicam iam fuiſſe fundatã à ſanctiſſimis, glorioſiſſimiſque Principibus terræ Petro, & Paulo, credo nullum catholicorum, fideliumque Ieſu Christi ignorare. Cuius quidem rei teſtis eſt, inter alios orthodoxos patres, ſanctiſſimos, antiquiſſimoſque Eccleſiæ Doctores, vir ille inſignis Irenęus, Beati Policarpi, D. Ioãnis Apoſtoli fideliſſimi diſcipuli Auditor, qui de re, de qua nos propoſuimus in præſentiarum verba facere, ſic ait; Petrus, & Paulus Romæ Euangelium prædicarunt, & fundauerunt Eccleſiam. & alibi inquit, Maximę, & antiquiſſimæ, omnibus cognitæ, & à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & conſti-

Eccleſia Romana fundata fuit à SS. Petro, & Paulo.

Lib. 3. c. 3. in hæreſes li. 3. c. 5.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

tutæ Eccleſiæ, eam, quam habent ab Apoſtolis traditionem per ſucceſſionem Epiſcoporum peruenientem uſq. ad nos, iudicantes; confundimus omnes illos, qui per cęcitatem, & prauam ſententiam, præterquam oportet, colligunt. Tertullianus quoque vir ſanè doctiſſimus, grauiſſimuſq. ac antiquiſſimus ſcriptor de hac ipſamet re loquens ſic ſcriptum reliquit aduerſum hæreticos inſectantes Dei Eccleſiam. Habes Romanam Eccleſiam, vnde nobis auctoritas præſtò eſt ſtatuta, fœlix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo fuderunt; vbi Petrus paſſioni Dñicæ adęquatur, vbi Paulus Ioãnis exitu coronatur, vbi Ioãnes poſteaquàm in oleũ igneũ demerſus, nihil paſſus eſt, & in inſulam relegatur. Idẽ in alio loco ait; Romanis Euãgeliũ Petrus, & Paulus ſanguine ſuo ſignatũ reliquerunt. Itẽ Optatus Afer Eps Moleuitanus à D. Hieronymo inter Eccleſiaſticos ſcriptores enumeratus, dũ ſcriberet cõtra Donatiſtas hæreticos, inquit; Ignorantia tibi aſcribi nõ põt, ſciẽti in vrbe Roma à Petro primò cathedrã Epalem eſſe collocatã, in qua ſederet oĩum Apoſtolorũ caput Petrus, in quo vno cathedræ vnitas ab omnibus ſeruaretur. ergo cathedra vnica eſt, in qua ſedit prior Petrus, cui ſucceſſit Linus, & cæteri ſuo quiſq. tẽpore. Verùm ante Optatum multis annis Beatus Chriſti martir, & Eps Ciprianus ſcripſit, meationemque fecit de huiuſmodi cathedra Beati Petri in vrbe Roma, & quaſdam illius ſucceſſores enumerauit per ordinem ſibi inuicem ſuccedentes. Epiphanius Salaminæ Epiſcopus, vir vndequaq; eruditiſſimus, atque ſanctiſſimus, vt D. Hieronymus teſtatur, cum ſcriberet aduerſus hæreſes cuiuſdam Ioannis Hieroſolomitani, nonnulla etiam ſcripta reliquit de B. Pètri in vrbe Roma Epiſcopatu. De quo Seuerus Sulpitius hæc verba ſcripta reliquit, eo tempore, quo Nero Chriſtianum nomen

Tertullianus aduerſus hæreticos.

Lib. 3. in Marſion.

Lib. 2.

S. Ciprianus.

Epiphanius.

Lib. 2. theol.

nomen tollere aggreſſus eſt, diuina apu[illegible] religio inualuerat, Petro ibi Epiſcopatum gerente. quod verò B. Petrus ſedem ſuam ſacerdotalem Romæ per multos annos tenuerit, teſtis eſt inter alios catholicæ Eccleſiæ ſanctiſſimos Doctores Diuus Hieronymus, qui in libro de viris Illuſtribus de illo verba faciens inquit; Simon Petrus filius Ioannis, prouinciæ Galileæ, vico Bethſaida, Frater Andreæ Apoſtoli, & princeps Apoſtolorum, poſt Epiſcopatum Antiochenæ Eccleſiæ, & prædicationem diſperſionis eorum, qui de circuncisione crediderant, in Ponto, Galatia, Capadocia, Aſia, & Bithinia, ſecũdo Claudij anno ad expugnandũ Simonẽ magũ Romã pergit, ibiq; viginti quinq; annis cathedram Sacerdotalem tenuit vſque ad vltimum Neronis annum, ideſt quartumdecimum, à quo etiam affixus cruci martyrio coronatus eſt, capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatus, aſſerens ſe indignum, vt ſic crucifigeretur, vt Dominus ſuus, ſepultus Romæ in Vaticano iuxta viam triumphalem, quæ quidem omnia multi alij quoque grauiſſimi, ijdemque antiquiſſimi rerum Eccleſiaſticarum ſcriptores aſſeruerunt, planeque affirmarũnt in eorum ſcriptis, inter quos eſt Caſſiodorus ex Senatore factus poſtea monachus; Euſebius Cœſarienſis rerum antiquarum peritiſſimus; Leo Papa vir, & ſanctitate, & doctrina inſignis. Sed audias quæſo, quæ ſupradictus Euſebius in cronicis ſuis de Beato Petro, eiuſdemque ſede ſacerdotali in vrbe Roma, ſacroque illius martyrio ſcripta reliquit. Petrus (ſic inquit ille) natione Galileus, Chriſtianorum Pontifex, cùm primùm Antiochenam fundaſſet Eccleſiam, Romam proficiſcitur, vbi Euangelium prædicans, viginti quinque annis eiuſdem vrbis Epiſcopus perſeuerat, & nullam decẽtiorem, aut Chriſto ipſi magis acceptam ſedem fuiſſe cẽſemus,

D. Hier. de vir Illuſtr.

D. Petrus ſedit Romæ vigintiquinq; annis.

Caſſiodorus. Euſeb. Cæſarien. lib. 2 Eccleſiaſt.

quàm q[illegible] ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſanguine conſecrata, æterniſque trophæis illuſtrata fuit. Romam ipſam ad cam [illegible] gloriam prouexit ſedes ſacerdotalis. Petri, ſicut ait ſanctus Leo, vt eſſet gens ſancta, populus electus, ciuitas ſacerdotalis, & Regia, vt caput orbis effecta latius præſideret religione diuina, quã dominatione terrena. Audiuerat B. Petrus, vti ſcriptum nobis reliquit Pater ille ſanctiſſimus Athanaſius Alexandrinæ Eccleſiæ Patriarcha præſtantiſſimus; audiuerat, inquam, à Domino, ſe oportere Romam conferre, ibique pro ſui nominis, honoriſque gloria martyrium forti, atque conſtanti animo perferre. quæ teſtimonio, & auctoritate D. Ambroſij Doctoris eximij, viriquè ſanctiſsimi comprobantur. qui in ſua quadã oratione inquit; Petrus victo Simone, cũ præcepta Dei populo ſeminaret, doceretque caſtimoniam, excitauit animos gentilium; quibus cum quærentibus, Chriſtianæ animæ deprecatæ ſunt, vt pauliſper cederet, ille quamuis eſſet cupidus paſſionis, tamen contemplatione populi præcantis inflexus eſt; rogatur enim, vt ad inſtruendum, & confirmandum populum ſe reſeruaret. quid multa? nocte egredi cæpit, & videns ſibi in porta Chriſtum occurere, vrbemque ingredi, ait, Domine quò vadis? Reſpondit Chriſtus, venio Romam iterum crucifigi: intellexit Petrus ad ſuam crucem diuinum pertinere reſponſum. Chriſtus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem paſſionis ſuſceptę mortis exuerat, quod enim mortuum eſt, mortuum eſt ſemel, quod autem viuit, viuit Deo. intellexit ergo Petrus, quòd iterũ Chriſtus crucifigendus eſſet in ſeruulo, itaq, ſpõtè remeauit. interrogantibus Chriſtianis reſpondit, ſtatimque correptus per crucem ſuam honorificauit Dominũ Ieſum. hæc Beatus pater, & vir præclariſſimus Ambroſius ſan-

S. Leo in ſer. Apoſtol. [illegible]

D. Athanaſ.

D. Ambroſ. in oratione habita in Auxentium.

ctæ

ſtæ matris Eccleſiæ Romanæ Doctor egregius. Locus igitur, & vrbs, in quibus Dominus Ieſus decreuerat ponere ſedem ſui Vicarij, & perpetuo collocare; fuit vrbs Roma Orbis terrarum Domina: hanc ille elegit ex totis tantiſque totius orbis præclariſſimis vrbibus, hác vnam voluit, ad hanc vnam deſtinauit, atque remiſit primum ſui ſpiritualis ouilis paſtorem, beatum Petrum, ad hanc vnam illum, reuocauit, vt in ea Apoſtolicæ ſedis collocaret principatum; hancque ex omnibus vnam, quæ tot ſordibus, ſceleribus, falſo demoniorũ, ſimulacrorumq́. cultu, ſuperſtitionibus diabolicis erat coinquinata, voluit ſacroſancto Apoſtolorum, totiuſq. orbis principum ſanguine Petri, inquam, & Pauli conſecrare. De quorum quidem ſacratiſſimis corporibus ſcribens beatiſſimus Pontifex Gregorius ille magnus, dicit in ſua quadam epiſtola ad Conſtantiam Auguſtam. De corporibus beatorum Apoſtolorum quid ego dicturus ſum, dum conſtet, quia eo tẽpore, quo paſſi ſunt, ex oriẽte fideles venerunt, qui eorum corpora, ſicut ciuium ſuorum repeterent, quæ ducta ad ſecundum vrbis miliarium, in loco, qui dicitur Catacũbas, collocata ſunt, ſed dum ea exinde leuare omnis multitudo eorum conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu terruit, atque diſperſit, vt talia denuò nullatenus attentare præſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis, quibus nunc ſunt condita, poſuerunt. Et poſt pauca ait: Corpora ſanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum tantis in Eccleſijs ſuis coruſcant miraculis, atque terroribus, vt neque ad adorandum ſine magno illuc timore poſſit accedi. Teſtimonijs igitur vetuſtiſſimorum, ſanctiſſimorumque Auctorum ſatis conſtat beatiſſimos Apoſtolos Petrum, & Paulum fundaſ-

D. Greg. in epiſt. ad Cõſtantiam Auguſtam. De corporibus SS. Apoſtol. Petri, & Pauli.

ſe, con-

ſe, conſtituiſſeque Eccleſiam, & annis vigintiquinquē cathedram ſacerdotalē tenuiſſe in vrbe Roma Petrum, ibique in eadem cathedra, in qua ſedit Princeps Apoſtolorum, ſediſſe reliquos Summos Pontifices, qui ſuo quiſque tempore legitimè ſucceſſerunt, & in poſterum vſque ad conſumationem huius ſæculi ſuccedent primo Ieſu Chriſti Vicario. Ad cuius cathedram, primatum (vt dicunt) perpetuò apud omnes gentes obtinentem, maiores Epiſcoporum capitales cauſæ ſemper ſunt delatæ, tanquam ad caput, fundamentum, ac matrem omnium aliarum Eccleſiarum, fundatam ſupra veram, ſtabiliſſimamque petrā, quæ eſt Ieſus Chriſtus Dominus, ac Deus noſter, qui ſtatuit, decreuit, voluitque illam eſſe principem aliarum omnium Eccleſiarum. patet igitur ex his, quæ dicta ſunt, ſedem Romanorum Pontificum Petri legitimè ſucceſſorum in vrbe Roma, non ab alio traxiſſe ſuam originem, quàm à Beato Petro Apoſtolorum Principe, qui martyrio, ſanguineque ſuo illam conſecrauit, vt ſupra viſum eſt, firmauit, ſtabiliuit, decorauit, illuſtrauit. vnde meritò Petri ſedes appellatur à cunctis Chriſti fidelibus per vniuerſum orbem diffuſis, & dicitur ſedes Apoſtolica, & prima ſedes, quia, & Petrus quoque fundatus ſupra veram petram Ieſum Chriſtum; fuit primus, caput, & Princeps Apoſtolorum, cum illi vni à Domino traditæ ſint claues regni Cœlòrum, quibus ligare, & ſoluere poterat in Cœlo, & in terra quicquid ſoluendum, atque ligandum illi videbatur. Quam quidem poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, poſt mortem ipſius omnibus ſuis ſucceſſoribus ſummis Romanis Pontificibus, quibus commiſſa fuit, ſicut & ipſi cura, ac regimen dominici ouilis, contulit Dominus Ieſus Chriſtus, qui poſt aſcenſionē ſuam ſuper omnes Cœlos nunquam Eccleſiæ ſuæ ſanctæ oblitus eſt, ſicut vllo

tem-

tempore haud obliuiſci poterit, cum policitus ſit ſe futurum cum illa omnibus diebus vſque ad conſumationem ſeculi;non limitauit Petri auctoritatem,officiumq; ſui Summi Pontificatus, quod minimè durare voluit per totum illud ſpatium tantummodo vigintiquinque annorum,vel plus, minus ve, quibus beatus Petrus poſt eiuſdem Domini aſcenſionem vixit,tàm in Antiochia, quàm Romæ,alioue quocunque loco,ſed voluit etiam poſt ipſius Petri obitum, hoc ſuum ouile habere paſtorem, qui illius oues in vnum congregaret, paſceret, regeret,conſolaretur, cuſtodiret, earumque diligẽtiſſimè curam haberet,vigilaretque die,noctuque ſuper eas.At verò ſi illis temporibus, quibus multi fideles viuebant, qui Dominum in carne viderant, ac ſpiritum ſanctum viſibiliter acceperant,miraculaque creberrima viderãt, quæ Apoſtoli vbique,& frequenter faciebant, neceſſarium erat, vt eſſet in vniuerſali Dei viuentis Eccleſia aliquis paſtor Dominici gregis, qui ſuper eum vigilantiſſimus eſſet,illiuſque curam haberet,ac vices Domini gereret in terris,quãto magis eiuſmodi paſtore egebat, & capite ſancta Dei Eccleſia,cùm ſanctiſſimi illi patres, primique fideles,viri omni virtute præclari,mundi lumina clariſſima,mortem cum vita commutarunt? ſicut Chriſtus cum in carne viuebat,erat caput,& Dominus, veluti nunc quoque eſt,ac ſemper futurus eſt huius militantis Eccleſiæ,& etiam illius triumphantis in Cœlis, ſic & poſt ſuam ad Cœlos aſcenſionem,eius loco voluit in terris eſſe beatum Petrum,& eius in poſterum ſucceſſores vſque ad hæc noſtra tempora, in quibus fœliciter regnat Vrbanus Octauus,q̃ eſt totius Reipublicæ Chriſtianæ caput, rector, ac moderator, veruſque Petri ſucceſſor,ac legitimus Ieſu Chriſti Vicarius.Cui quicunq; debitam negauerit obedientiam, ſiue alium præter ip-

ſum

ſum paſtorem totius populi Chriſtiani quæſiuerit, hic hæreticus proculdubio cenſendus eſt ab omnibus Chriſti fidelibus. Cur autem Romæ potius, quàm in Hieroſolymis, vel Antiochiæ voluit Dominus Vicariũ ſuum ponere, ac habere ſedem ſuam? Vel quia ſicut ipſe propria morte illuſtrauerat orientis regionem, ſic voluit, vt occidentis plaga illuſtraretur ſanguine Apoſtolorum Petri, & Pauli, quia quamuis illius paſſio nobis ſufficiat ad ſalutem, voluit nihilominus, vt eorum martyrium nobis eſſet exemplũ tùm ad rectè viuendum, tùm etiam ad effundendum ſanguinem pro tuenda veritate catholicę fidei, quam profitemur omnes, quotieſcunque opus fuerit; vel quia ciuitas illa Hieroſolymorum erat in vltionem mortis Ieſu Chriſti funditus euertenda, quia lapis relinquendus non erat ſuper lapidem, ne cæca Iudeorum turba amplius expectaret Meſſiã regnaturum in Hieruſalem; vel etiam quia ſicut Roma ciuitas erat erroribus nefandiſſimis, varijſque ſuperſtitionibus plena; ſic poſtea per beati Petri, & Pauli prædicationem magiſtra fieret veritatis. Petrus, ait Leo Papa, vir ſanè doctiſſimus, paterque beatiſſimus in quodam ſermone de beatis Apoſtolis Petro, & Paulo; Apoſtolici ordinis Princeps ad arcem Romani deſtinatur Imperij, vt lux veritatis, quę in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet; cuius autem nationis homines in hac tunc vrbe non eſſent, aut quæ vſquam gentes ignorarent, quod Roma didiciſſet? Hic conculcandę philoſophiæ opiniones, hic diſſoluendæ erant terrenæ ſapientiæ vanitates, hic confutandi dæmonum cultus, hic omnium ſacrilegiorum impietas deſtruenda, vbi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectum, quicquid vſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum. Ad hanc igitur vrbem tù

Rationes quare poti' Romæ, quã alibi ſit fundata ſedes Apoſtolica.

S. Leo in ſer. 1. de Apoſt.

beatiſ-

beatiſſime Petre Apoſtole venire non metuis,& conſorte gloriæ tuæ Paulo Apoſtolo aliarum adhuc Eccleſiarum ordinationibus occupato, ſiluam iſtam beſtiarum frem&etilde;tium,& turbulentiſſimæ profunditatis Oceanum, conſtantior quàm cum ſupra mare gradereris, ingrederis. Iam populos, qui ex circuncifione crediderant, erudieras, iam Antiochenam Eccleſiam, vbi primum Chriſtiani nominis dignitas eſt orta, fundaueras; iam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiam, atq; Bithiniam legibus Euangelicæ prædicationis impleueras: nec vt dubius de prouectu operis, aut de ſpatio tuæ ignarus ætatis, tropheum crucis Chriſti Romanis arcibus inferebas, quo te diuinis præordinationibus anteibant, & honor poteſtatis, & gloria paſſionis. Hæc Leo Pontifex ſantiſſimus, atque doctor egregius de beato Petro, ſe Deo iubente Romam conferente ad prædicandum Ieſu Chriſti Euangelium, Chriſtianęque religionis veritatem: quam, vt ille erat caput Eccleſiæ, ſic annunciare debebat Romæ, quæ totius erat caput, & Domina Orbis.

Quod Sancta Romana, Catholica, & Apoſtolica Eccleſia ſit vna. Tractatus Secundus.

SIcut igitur vnus eſt omnium paſtor ouium Chriſti Petrus Apoſtolus, ſic vnum ouile vt ſit, neceſſe eſt, quod eſt vna ſancta Eccleſia, Catholica, & Apoſtolica Romana, cuius in terris vnus eſt princeps, & paſtor Pōt. Romanus: quæ quidem cuncta firmiter credere teneatur omnes Chriſti fideles, quia hæc eſt fides catholica, cum cæteris in ſimbolo Apoſtolico contentis, quæ niſi quiſque fideliter, firmiterque crediderit, ſaluus eſſe non poterit. Sicut ergo Deus eſt vnus, & trinus, vnus in eſ-

ſentia, & trinus in perſonis, ſcilicet Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, vt tota credit, tenet, docet, atque defendit fides catholica, ſic vnam tantùm fateri debemus eſſe Eccleſiam, ouile nuncupatam à Ieſu Chriſto, vnicumq; eſſe illius paſtorem; de quibus modo ſumus verba facturi, quia Chriſtus quoque ſæpiſſimè vſus eſt parabola de ouili, de ouibus, deque earum vero paſtore, intelligendo per oues in ſeipſum credentes, per paſtorem præpoſitum, & Pontificem, per ouile autem locum, in quo oues morari ſolent, & ad quem ſe recipiũt; qui quidem locus nil aliud eſt, niſi Eccleſia ſancta Dei, extra quam nulla inuenitur vera ſalus, & ideo maximoperè cõmendauit illam Dominus, ac eius oues Petro, antequã ſuprà omnes Cœlos aſcenderet, cum illum tribus iteratis vicibus interrogaſſet, ſi eum plus alijs diligeret, vnde cum ei hilari vultu ter quoque reſpondiſſet dicendo, tu ſcis Domine, quia amo te, dixit illi Ieſus, paſce oues meas, ideſt animas, quas tibi committo, omnium fidelium, qui in me ſunt credituri: quæ quidem hominum animæ ſæpe tàm in veteri, quàm in nouo teſtamento oues ſunt appellatæ. Dicendo igitur Dominus Petro, quòd paſcere deberet oues ſuas cibo potius ſpirituali, verbo nimirum, & exemplo, quàm corporali, conſtituit procul dubio illum præpoſitum, principem, paſtorem, atque rectorem Eccleſiæ ſuæ ſanctæ; cuius voluit illum vnum curã habere omnibus diebus vitæ ſuæ, & poſt mortem eius ſui ſucceſſores pro tempore ritè, canoniceq. electi, adeò quòd ſicut vna eſt vniuerſalis Eccleſia, ſic vnus ſẽper eſſet paſtor, caput, rector, moderator, & princeps, qui illam regeret, gubernaret, tueretur, atque defenderet, leges ferret, malos iuſtè puniret, errantes reuocaret, & bonos amplecteretur. Cum autem oues, de quibus ſæpè loquitur Chriſtus ſignificent

Exo. cap. 34. Pſ. 73. 94. 99. Iſa. cap. 53. Iac. cap. 3. Matth. c. 10. Io. c. 10 & 21

cętum

cętum omnium fidelium, Eccleſiam catholicam conſtituentium; operę pretium nunc mihi certè videtur declarare, ac diligentius inueſtigare quid hic terminus Eccleſia denotet, cum eo ſæpiſſimè nos Chriſti fideles in hoc præcipuè tempore cœleſtis gratiæ, nobis à diuino Verbo iam incarnato cumulatiſſimè collatę, vti conſueuerimus. Dicamus ergo, quòd hic terminus Eccleſia, & vox græca, quæ latinè dicitur conuocatio, cætus, concilium, concio, multitudo conueniens, & conciliata in vnam aliquā ſocietatem. Dupplex autem eſt Eccleſia, bona ſcilicet, & mala, de qua loquebatur Dauid, dum ait, Odiui Eccleſiam malignantium; hoc eſt illam, in qua malignantes reperiuntur, vt infideles, qui Deum verum nunquam cognouerunt, & hæretici quoque, qui à fide catholica apoſtatarūt. Sed de huiuſmodi Eccleſia nihil ad nos, ſermo enim noſter nunc eſt de Eccleſia ſancta Dei noſtri; quæ poteſt duobus modis conſiderari, primo prout Deo Optimo Maximo eſt coniuncta in gloria per conſumatam, perfectiſſimamque charitatem, quam quidem Eccleſiam triumphantem appellamus; cuius ciues ſuperni coronas iam triumphales meruerūt accipere de manu Dei ob victorias, quas ille opem, eiſdem adhuc in carne mortali exiſtentibus, ferēte ſunt conſecuti, & de huiuſmodi quoque Eccleſia, nunc non eſt ſermo noſter, ſed de militante ſolùm, quam uocant omnes, Eccleſia, deque cætu omnium fidelium, qui exiſtentes in eā, fidemque catholicam conſeruantes, ſacramentorumque communionem frequentantes, militant aduerſus carnem, & ſanguinem, ac contra principatus, & poteſtates, mundique huius rectores, & aduerſus nequitias ſpirituales, quoniam eorum omnium vita eſt militia ſuper terram, & Regnum Cœlorum vim patitur, ac ſolùm violenti rapiunt illud. In hac igitur Eccleſia, hoc eſt, in hoc cætu

Quid ſignificet hoc nomen Eccleſia.

Duplex Eccleſia Pſal. 75.

Eccleſia triumphās Eccleſia militans.

Tob. cap. 7.

omnes vocantur ad vnius veri Dei cultum, ad illi vni ſeruiendum, ad amplectandam fidem catholicam, illamque totis viribus tuendam, etiam quando opus eſt, vſque ad effuſionem ſanguinis. Hic cætus, hæc Eccleſia plena eſt miſericordiarum, quas nobis in paſſione ſua Chriſtus largitus eſt, & tanquam mater miſerans filiorum ſuorum os maternum præbet paruulis ſuis, nemini que redeunti ad ſe claudit oſtium. Militantes ergo in illa per arma miſericordiæ, & in contemplatione miſeriæ propriæ, & in miſerationibus Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſpem omnem reponentes, ſtudeant die, noctuq. certam facere vocationem ſuam per fidem, ac opera bona, & de omnibus inimicis, qui totum genus humanum continuò perſequuntur, triumphum enitantur reportare: illudque ſecum ipſi conſiderent ſæpè, quòd qui intra hoc ouile ouium Ieſu Chriſti manere voluerint, non ignorare debent ſe non caſu, vel forte aliqua, non vt pecudes, vel equi, & muli, in quibus non reperitur intellectus, ſed vt homines ratione vtentes, à Deo optimo maximo vocatos eſſe in hanc Eccleſiam ſuam ſanctam, ad fidemq; ſuam catholicā firmiſſime tenendā tuendāq;, quam ſancta Romana profitetur Eccleſia: cuius vnionem, pacemque perpetuam, fidem, præcepta, leges, ſanctiones, decreta, conſtitutiones, volūtatem ſanctam omnes filij eius cariſſimi defendere pro uirili parte, atque tueri debent vbique contra quoſcunque hoſtes ſuos illam impugnantes, violantes, inſectantes, eiuſque voluntati iuſtæ rebelles, & inimicos crucis Chriſti, cuius illa eſt coniux, quamuis multis ſeculis ante eius natiuitatem temporalem ſit orta: nam exorta eſt cum iuſto illo Abel, vt aliqui volūt, ſuaſque habuit ætates; infantiam ab Adā vſque ad Noè, pueritiā à Noè vſque ad Abraham, adoleſcentiam ab Abraham vſque ad Moiſem, iuuentutem à Moiſe vſque ad Chriſtum, viriditatem,

Pſal.31.

Quando eſt orta Eccleſia.

ætatemque perfectam à Chriſto vſque ad conſumationem ſeculi. Hæc enim Eccleſia ſemper fuit vna, licet diuerſos ritus, cærimonias varias, & Sacramenta diuerſis temporibus habuerit: tempore ante gratiam Euangelij credidit in Chriſtum mediatorem venturum in carne, atque pro ſalute generis humani paſſurum, & ſic poſtea intrare in gloriam Dei: nunc tempore gratię credit ipſum Chriſtũ iam paſſum pro peccatis totius mundi. Diuerſitas autem rituum inde orta eſt, quia in lege veteri carnales erant homines, carnaliterque omnia intelligebant, & omnia in figura contingebant illis, & quicquid ipſi colebant, erant vmbræ ſpiritualium bonorum nobis fidelibus collatorum in ſancta Dei Eccleſia per gratiam Ieſu Chriſti Domini noſtri, ac Saluatoris, remuneratoris, & glorificatoris, per quem facta ſunt omnia, & ſine quo factum eſt nihil, & per quem ſalui facti ſunt tàm quotquot ante nos in Domino mortui ſunt ſub lege, quàm qui ſub Euangelij gratia è vita decedũt, quia vna ſemper fuit, eſt, & futura eſt Eccleſia, intra quam ſalui fiunt per Dei miſericordiam quotquot ſaluantur, & extra quam nullus ſaluus efficitur; ſicut vnus eſt etiam mediator Ieſus Chriſtus, quem ſacri uates prędixerunt, præcurſor digito demonſtrauit, Apoſtoli vbique prædicarunt, & omnes Orthodoxi patres docuerũt vniuerſum mundum pretio magno redemptum fuiſſe, nempè ſanguine Agni immaculati, quẽ ſequuntur omnes animæ iuſtæ, quocunque ſe confert. Eccleſia ergo, vt dictum eſt, iam ab initio mundi ſuum ſumpſit exordium, ſuamque traxit originem, ſicut vates ille diuinus dixiſſe videtur his verbis, cum Deum alloqueretur; memor eſto congregationis tuæ, quam poſſediſti ab initio ſcilicet mundi, licet præcepta, ac ritus ipſius ſint ab ipſomet Deo variata, ac renouata, vt ſupradictum eſt, quia

Diuerſitas rituum in Eccleſia.

Pſal. 73.

aliæ

aliæ fuerunt cærimoniæ, atque alij ritus tempore legis ante aduentum Domini in carne, & alij ſub lege Euangelica, cum iam ceſſarent legales vmbræ, ſacrificia, & alia huiuſmodi multa, quibus ſucceſſerunt nobiliora, excellentioraque ſacramenta Euangelicæ legis, quę nobis non Moiſes, ſed Chriſtus Dei filius contulit ad ſalutem, ac ſui ſanguinis effuſione conſecrauit, ut ope ſua nos rectè illis vtentes, eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu eius, ac veri palmites illius, qui eſt vitis uera, uerúſque pater familias, qui uineam ſuam, quæ eſt uniuerſalis Eccleſia, excolendam tradidit operarijs, quos ipſe conduxit ab Adam uſque ad Noè, & à Noè uſque ad Abraham, ab Abraham uerò uſque ad Moiſem, & à Moiſe uſque ad aduentum ſuum in carne. & ab aduentu ſuo uſque ad conſumationem ſeculi; cuius Eccleſiæ quanta ſit antiquitas iam ex ſupradictis patet; ſed uideamus nunc quibus nominibus nuncupetur in ſcripturis ſanctis. In quibus comparatur primò malo granato, quia bonum fidei, confeſſioniſque fulgorem oſtēdit Chriſti cruore dotata, & martyrum ſanguine ſpecioſa facta, plurimos fructus ſub pomi munitione conſeruat ad uſum, & exercitia uirtutum. Vineæ etiam comparatur, & meridies dicitur, quia in primordijs mundi eſt deſponſata, in Paradiſo præfigurata, in diluuio annunciata, per legem uocata, per Prophetas dicitur redemptionem hominum, & Euangelij decorem, ac dilecti ſui expectaſſe aduentum; impatiens amoris in oſcula ruit dicens, oſculetur me oſculo oris ſui. Vocatur Luna, quia Solis iuſtitiæ Chriſti Ieſu illuſtratur radijs ab ea parte, qua ei uicina eſt, plus, uel minus lucis pro uarietate temporum accipiens; & eſt ſpecioſa ſicut luna, fulget enim non ſui, ſed Chriſti lumine, & ſplendorem ſibi acceſſit de ſole iuſtitiæ. Dicitur etiam uirgo, & mater, uirgo caſti-

Cant. cap. 8.

Iſa. cap. 5.

Cant. cap. 1.
Pſal. 88.

caſtitate, & mater prole; parturit filios ſuos uirgo non plena uiro, ſed ſpiritu, parturit illos non cum dolore membrorum, ſed cum gaudio Angelorum, nutrit eos uirgo non corporis lacte, ſed uerbo uitæ. Appellatur inſuper ſoror, & ſponſa, quæ nunquàm eſt ſine ſponſo, fratre, & filio, unam habet fidem, nec conſtupratur dogmatum uarietate, nec hęreſum ſcinditur multiplicitate, uirgo permanet, & agnum ſequitur quocunque proficiſcitur; eſt terra lacte, & melle manans, arca Noè, columba, domus magna, ſagena miſſa in mare, rubus ardens, & non comburens, petra firma, & ciuitas ſancta Dei. Dicitur etiam ouile, & ab Apoſtolo corpus appellatur, à Chriſto verò regnum cœlorum; & cum tot nuncupetur nominibus, eſt tamen vna Eccleſia, dilecta, & ſponſa Chriſti, quæ Spiritu Sancto regitur, ac in omnibus, quæ videntur ad fidem, ad bonos mores, & ad ſalutem fideliũ pertinere, gubernatur, cum apud patrem aduocatum habeat, qui ſemper pro illa, ſuiſque fidelibus interpellat, accedens per ſemetipſum ad interpellandum pro illis Deum Omnipotentē, & ideo nũquam poteſt errare, cum ſit columna, & firmamentum veritatis, cuius protectores ſunt à Deo conſtituti duodecim Apoſtoli, qui præfigurati fuerunt per duodecim Patriarchas, duodecim fontes aquarum à filijs Iſrael in deſerto inuentos, per duodecim lapides præcioſos, quos præcepit Dominus poni in veſtibus Summi Sacerdotis Aaron, per duodecim principes de ſingulis tribubus Iſrael electos, per duodecim duriſſimos lapides, quos Ioſuè præcepit poni in loco caſtrorum, vbi finxit tentoria, per duodecim panes propoſitionis, qui ponebantur ſuper menſam in conſpectu Domini, per duodecim exploratores miſſos ad explorandam terram illam, quam pollicitus fuerat Dominus Deus dare filijs Iſrael, per

Ioa. cap. 10. 1. Cor. c. 11. Matth. c. 20. 22. 25.

Geneſ. c. 35. Exod. c. 15. Num. c. 33. Exod. c. 28. Ioſ. cap. 3. 4. Exod. c. 24. 25.

3. Reg. c. 4.

3.Reg.c.18. duodecim præfectos à Rege Salomone ſuper omnem
Apoc. c. 12. Populum Iſrael, per duodecim lapides, quos tulit He-
21. lias iuxta numerum filiorum Iſrael ad ædificandum altare de lapidibus Domino, per duodecim ſtellas fulgentes in corona ſponſæ, & per duodecim portas ciuitatis Hieruſalem. Conſtituti ſunt etiam à Domino quatuor Euangeliſtæ, figurati per quatuor illa animalia,
Ezec.c.1. quæ vidit Ezechiele uates ille ſanctiſſimus. Inſuper & quatuor Doctores præcipui, quorum quidem omnium doctrina informatur hæc Sancta Dei Eccleſia, & exemplis uirtutum eorum corroboratur. Quid plura? nonnè habet etiam hæc ſponſa ſine ruga, & ſine macula, & martyres, & confeſſores, & uirgines, aliosque quamplurimos ſanctos, quorum patrocinijs protegitur, atq; defenditur, triumphis gloriatur, exemplisque prouocatur? tot igitur titulis decorata, totq; præſidijs fulta Dei Eccleſia nec falli, nec fallere poteſt. Illa tunc uincit, cùm læditur, tunc eſt ſecura cum deſeritur, tūc obtinet uictoriam, cùm ſuperata uidetur, tunc eſt in tuto, cum fluctus maris illam abſorbere uidentur, tunc auribus ſecundis ſecura p equora uolat, cū ueti ualidi contrarij illi eſſe uidentur, quia in arbore eius Chriſtus erigitur, in puppa reſidet pater gubernator optimus, proram ſpiritus ſanctus occupat, remiges ſunt Apoſtoli unà cū prophetis, atque Doctoribus. Secura ergo uaſtum ſulcat æquor, ſuperatque procellas huius ſeculi, hil unquam timet; tyrannos non eſt uerita, non inuictiſſimos Imperatores non inſolētiſſimos Arrios, Sabellios, Neſtorios, Manicheos, Pelagios, aliquoſq. huiuſmodi hæreticos, quos quidem ſibi aduerſantes facilè ſuperauit, quia cœleſtibus irradiata fulgoribus omnia proſtrauit, deleuit, ac tandem uictrix euaſit; quoniàm non minuitur perſecutionibus Eccleſia, ſed augetur, ſemperque Domini-

cus

cus agèr ſegete ditiore veſtitur, dum grana, quæ ſingula cadunt, multiplicata naſcuntur. At verò ſicut corpus humanum conſtat ex humoribus bonis, & malis, ſic Eccleſia hæc viſibilis, de qua nunc eſt ſermo, conſtat ex bonis, & malis, ex electis, & reprobis; non nè etiam videmus paleas cum granis mixtas? ſed ſicut ex humano corpore mali humores exeunt, ſic ex Dei Eccleſia exire videmus malos homines, homines namque indunnt Dominum Ieſum aliquando vſque ad Sacramenti perceptionem, nonnunquam verò vſque ad vitæ ſanctificationem; quorum primum cõmune eſt tàm bonis, quàm malis, ſecundum autem proprium eſt, & conuenit tantum bonis, atque pijs hominibus, qui tanquam piſces boni mittuntur in vaſis, mali verò foras proiciũtur, ſed hæc clarius in fine huius ſeculi, cum Angeli ſeparabunt malos de medio iuſtorum, & mittent illos in caminum ignis. Verùm ſicut Noè Arca, quæ fuit figura Eccleſiæ, continebat in ſe tempore diluuij animalia munda, & immũda, ſic & Eccleſia habet in diluuio aquarum multarũ, quæ ſunt curæ, varietates, ac perturbationes huius ſeculi, bonos, & malos homines, ex quibus ſicut illi ſunt mundi in conſpectu Domini propter opera bona, quæ Dei ope quotidie operantur, ſic iſti ſunt immundi ob eorum ſcelera, quibus in fine mærentur iram Dei viuentis. Sicut etiã in arca Noè, quæ figurabat hanc noſtram matrem Eccleſiam, non ſolùm fuerunt animalia munda, & immunda, ſed etiam homines, & ſerpentes, & aliæ quoque animantium immundorũ ſpecies, & omnium animalium genera, ita etiã in hac Eccleſia vniuerſarum gentium, & morum homines ſunt, & vt ibi pardus, & hædus, lupus, & agnus, ita & hic iuſti, & peccatores, hoc eſt vaſa aurea, & argentea cum ligneis, & fictilibus commorantur. Quòd verò arca illa fuerit Eccleſiæ ca-

Archa Noè figurabat Eccleſiam.

D. Auguſt. cap. 43.

tholicæ figura, D. Auguſtinus aperte docet, dum dicit ad Petrum in libro de fide, Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites Arcam Dei eſſe catholicam Eccleſiam, & inter eam vſque in finem ſeculi furmento mixtas paleas contineri, hoc eſt bonos, & malos Sacramentorum communione miſceri, & omnium promiſſione, ſiue monachorum, ſiue laicorum bonos eſſe ſimul, & malos, nec pro malis bonos eſſe deſerendos, ſed pro bonis malos tolerandos. Item D. Hieronymus de eadem arca verba faciens, ait, arca Noè iuxta Apoſtolum Petrum, typus fuit Eccleſiæ, in qua octo animæ ſaluæ factæ ſunt, & arca hæc plures habet manſiones, & nidulos, & diuerſas beſtias, & pro qualitate animalium habitationes quoque maiores, & minores, & tamen quia omnia animalia munda, & immunda erant intra arcam, & obedientiam exhibebant Noè rectori illius archæ, fuerunt à diluuio liberata; & quæcunque extra arcam illam reperta ſunt, fuerunt ab aquis diluuij extincta. Hanc autem arcam, ideſt Eccleſiam, Dominus venturus eſt in fine ſeculi purgaturus, mundaturuſque, vt frumenta recondantur in horreo, paleas autem tradet igni comburendas inextinguibili. Cur autem, inquiet aliquis, mali, & peccatores dicuntur paleæ? quia leuiter cadunt vento tentationis. laborandũ eſt igitur nobis omnibus, vt frumentum eſſe valeamus, & cum cæperit frumentum importari dominicis horreis, tandem fructum pro bono opere noſtro, & labore capiamus à Domino, omnium bonorum operum remuneratore liberaliſſimo, malorumque omnium punitore iuſtiſſimo. vſque dum autem venerit ad recondendum frumẽtum in horreo ſuo, paleæ cum granis permixtæ permanebunt, virgineſque fatuæ cum prudentibus, & omnes inuitati ad nuptias ſimul cum eo, qui non habet veſtem nuptialem; quia ſicut

D. Hieron:

Peccatores dicuntur paleæ.

Matth. c. 25 22.

cut

cur ex coniugio Adæ, & Euæ parentum noſtrorum nati ſunt Abel iuſtus, & Cayn eius fratricida ſceleratiſſimus, & ex Rebechæ vtero nati ſunt duo Fratres gemini Iacob electus, & Eſau reprobatus, ſic etiam ex vtero ſanctæ matris Eccleſiæ boni, & mali, iuſti, & iniuſti, modò conſeruent fidem catholicam, naſcuntur, & intra illam exiſtunt, etiam ſi ſint excomunicati, dummodo catholicam fidem, vt dixi, profiteantur, ac firmiter teneant, cuius quidem fidei ratione ad Eccleſiã ipſam pertinẽt, licet quò ad participationem ſuffragiorum, aliorumq; bonorum operum, quæ quotidie fiunt à deuotis Chriſti fidelibus, ſint ſeparati, ac penitus abiuncti, ob quod facilè tentantur à Dæmonibus illos inuenientibus deſtitutos ſuffragijs, & orationibus cęterorũ confidelium, qui cum eiuſmodi malis, & ſi comunicent tàm in vnitate corporalis habitationis, quàm in communione Sacramentorum, non autem, vt paulò ante dixi, aliorum bonorum operum à bonis factorum, de quibus ſanctiſſimus ille Vates diuinus, & Rex Dauid dicebat, particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua. Vnde ſciendum eſt, quòd triplex eſt vnitas in Eccleſia ſancta Dei, prima eſt corporalis habitationis, ſecunda communionis Sacramentorum, tertia verò eſt gratiæ, & charitatis; in prima, & ſecunda ſunt boni, & mali permixti, in tertia verò ſunt tantummodo boni. omnes ergo, qui per ianuam Sacramenti baptiſmatis introierũt in Eccleſiam catholicam, ãplecti debemus, uti fratres noſtros cariſſimos, dummodo non ſint hæretici, vel ſchiſmatici, qui nullo modo ſũt mẽbra Eccleſię; ſed ſunt extra illam, & membra Diaboli, qui eſt eorum omnium pater, vnde illis meritò dicere poſſumus, vos ex patre diabolo eſtis. Illud verò notandum eſt, inter fideles diſcrimen huiuſmodi inueniri, quòd ſcilicet iuſti

Gen.cap.4.

Triplex vnitas in Eccleſia.

Ioan.cap.8.

per gratiam Deo coniuncti, quorum ſtatus illi ſoli, qui hominum ſcrutatur renes, & corda, cognitus eſt, non vtcunque ſunt in Eccleſia, ſed habitant in penetralibus, & atrijs interioribus Eccleſiæ, vnde cũ Deo adhæreant, vnus ſpiritus cum eo ſunt, ab illoq; maxima difficultate ſeparantur, cum ſemel guſtarint, quàm ſuauis eſt Dominus his præcipuè, qui recto ſunt corde, & quàm dilecta ſint tabernacula virtutum. Illi autem, qui ſolum per fidem, atque fidelium communionem conſeruantur in Dei Eccleſia, & ſi peccatis mortalibus irretiti ſint, ſunt tamen intra ipſam Eccleſiam, verùm inhabitant partes inferiores illius cum famulis expoſitis periculis magnis naufragandi in fide, ac vento cuilibet tentationum, quę nonnunquam illos, cum præcipuè fuerint obſtinati, extra Eccleſiam perſuadent exire, quibus ſi aſſenſum prębuerint, facilè in hæreſes dilabuntur, trahunturque ab eorum mala voluntate, ſi quàm primum Deum enixè non rogãt, vt eos à peccatis omnibus dignetur liberare. Excommunicati verò quamuis fidem catholicam conſeruent, ob quam pertinere dicantur ad Eccleſiam, ſunt tamen per eiuſmodi excommunicationem traditi in ſathanæ poteſtatem. Fœlix certè, ac beata mater Eccleſia, cuius quidem cauſa ſe ipſum tradidit Chriſtus, vt illam ſanctificaret, adeòque mũdaret, vt nullam habeat maculam, neque rugam, ſed ſit ſancta, & immaculata in conſpectu eius, ſaltem in cœleſti, & ineffabili gloria, quia in hoc ſeculo habet nedum filios bonos, ſed etiam nonnullos peccatores, qui tamen ſi fidem non amiſerint, quæ ſine operibus eſt mortua, ſunt ſua membra, quæ cum maneant tanquam palmites in vite, poſſunt Deo opem illis propter ſuam immenſam bonitatem ferente, fructus dare in tempore ſuo. Quamuis autẽ iſta Eccleſia habeat, vt ſupradictum eſt, & bonos, & perdi-

tos

tos filios,non eſt tamen multiplex,ſed una tãtùm: nam ſicut de latere primi hominis dormiẽtis,ac ſoporati,formata eſt vnica mulier, & mater noſtra Eua, ſibique in coniugiũ vnita,ſic de latere Chriſti profluẽtibus aqua, & ſãguine formata eſt vnica,& immaculata ſancta mater Eccleſia coniux Chriſti. Vna igitur fuit Eua, vna diluuij arca, una etiam ſola domus, in qua comederunt filij Iſrael agnum,cuius carnes prohibiti ſunt afferre extra fores illius,una quoque tantùm eſt Eccleſia catholica,quia una eſt etiam columba,dilecta, & perfecta ſponſi cœleſtis.qui dum olim rogaret, enixèque oraret patrem pro fidelibus ſuis in ſe credentibus,ac etiam pro illis, qui credituri erant in eum, dixit, ſe rogare illum non tantùm pro præſentibus, ſed & pro futuris quoque ſuis fidelibus,ut unum omnes eſſent, sicut & ille cum eodem patre unum ſunt, in quibus uerbis ſatis clarè demonſtrauit nobis omnibus unitatem ſui ouilis Eccleſiaſtici; quam quidem unitatem maximè diligit Deus Optimus Maximus, ac diligentiſſimè ſeruauerunt ſemper eius diſcipuli, ſuper quos in unum ſimul congregatos deſcendit Spiritus Sanctus,eorumque, ac omnium uerè credentium, Deũ timentiumque erat, fuitque ſemper in Ecclesia cor unum, & anima una, ſpiritus enim ſanctus facit multas animas animam unam, & plura corda cor unum. quam quidem unitatem pluribus in locis docet D. Paulus credentes in Chriſto ſeruare in uinculo pacis, eamque illis plurium commendat,cum unitas ſit illius principale attributum, in Nicena enim ſyno additum fuit ſimbolo Apoſtolorum iſtud uerbum, & VNAM ſanctam catholicam,& Apoſtolicam Eccleſiam. alienus eſt igitur,prophanus eſt,hoſtis eſt, Deum habere non poteſt patrem,qui uniuerſalis Eccleſiæ non tenet unitatem quomodo enim poteſt cum aliquo conuenire,

De latere Chriſti formata eſt Eccleſia.

Exod. 12.

Actor. c. 5.

2. Cor. c. 13.
Philip. c. 1.
Romã c. 12.
Heb. c. 13.
1. Tim. cap. vlt. 2. c. 3.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

uenire,qui cum corpore Eccleſiæ,atque uniuerſa frater nitate non conuenit? ſuper vnum ædificauit Chriſtus Eccleſiam,non ſuper multos,nam dixit,& ſuper hanc petram (tunc enim cum Petro loquebatur præſentibus alijs diſcipulis)ędificabo Eccleſiam meam,vt vnitatem manifeſtaret eiuſdem ab vno, qui eſt vnitas perfecta, incipientem,& uni commiſſam non pluribus continuò conſeruandam, vt eius Eccleſia vnica eſſe monſtretur; quam quidem vnitatem nos omnes, qui catholicam fidem profitemur,firmiter tenere,ac tueri debemus.quo modo enim multi ſunt radij, ſed vnum lumen, & rami arboris multi ſunt,ſed vnum robur tenaci radice fundatur, & quomodo de vno fonte plurimi defluunt riui, & numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copię largitatis, unitas tamen integra ſeruatur in origine. auelle radium ſolis à corpore, diuiſionem unitas non capit, ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit; à fonte præſcinde riuum,præſciſus areſcet:ſic & Eccleſia per totum orbem diffuſa, Domini luce radios ſuis porrigit,unum tamen eſt,quod ubique diffunditur,nec unitas corporis ſeparatur, unum caput eſt, & una origo, & una mater copioſæ fæcunditatis; adulterari non poteſt ſponſa Chriſti,incorrupta eſt,& pudica,unam domum nouit, unius cubiculi ſanctitatem in caſto pudore cuſtodit,hæc nos Deo ſeruat,hęc filios regno,quos genuerit, aſſignat; quiſquis ab Eccleſiæ ſegregatur adulteræ iungitur, à promiſſis Eccleſiæ ſeparatur, nec pertinet ad Chriſti præmia,qui relinquit Eccleſiam, Chriſti hoſtis eſt,non poteſt habere Deum patrem,qui non habet Eccleſiam matrem. ſi potuit euadere mortem, qui extra arcam Noè fuit, & qui extra Eccleſiam foris fuerit, euadet.Monet Dominus,& ait,qui non eſt mecum,aduerſum me eſt,& qui non colligit mecum diſpergit;qui

pacem

pacem Chriſti, & concordiam rumpit, aduerſus Chriſtum facit; qui alios præter Eccleſiam colligit, Chriſti Eccleſiam diſpergit. Dixit Dominus, Ego, & pater vnum ſumus, imò & Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus unum ſunt, & quiſque credit hanc unitatem de diuina firmitate uenientem, Sacramentis cœleſtibus cohærentem, ſcindi in Eccleſia poſſe, & uoluntatẽ colligentium diuortio ſeparari, hanc unitatem non tenet, Dei legem non tenet, patris, & filij uitam non tenet, nec ſalutem. Hæc Beatus Martyr, & Pontifex Cyprianus. Et Sanctus Pater Auguſtinus Eccleſiæ ſãctæ Doctor eximius, dum ſermonem haberet ad Cathecumenos, docuit, ac rogauit illos ſeruare inter ſe unitatẽ pacis, dicens, Vos unum eſtote, diligentes uos, tenẽtes unam fidem, unam ſpem, & indiuiduam charitatem, quoniam tale eſt bonum unitatis, & pacis, ut in rebus creatis nil gratioſius ſoleat audiri, nil delectabilius concupiſci, nihilque utilius poſſideri. Sicut enim ſpiritus humanus nunquam uiuificat niſi mẽbra ſimul unita, ſic & Spiritus Sãctus nunquam uiuificat Eccleſiæ membra, niſi fuerint in pace unita. Vnitas ergo rerum conſeruationis uidetur eſſe cauſa; igitur unitatem amemus omnes, ſequamur, amplectamur, quia & Deus maximè unus eſt, unum ens, à quo cętera entia, & maximè bonum eſt, ad cuius rationẽ pertinet unitas, quæ eſt principium bonorum, unde ſicut noxium eſt si unitas desit in bonis, ita pernicioſum eſt si non desit in malis: peruerſos quippè unitas corroborat, dum concordat: unitas pacem procreat animorum, & concordiam inter homines. Vt igitur una tantùm eſt Eccleſia catholica, ſicut ex ſupradictis patet, ſic unus ſolummodo debet eſſe illius princeps, qui illam regat, atque gubernet. At quis eſt hic, niſi Ieſus Chriſtus Dominus, ac Deus noſter, cuius uices geſſit Petrus in terris

D. Ciprianus.

S. Auguſt ſerm ad Cathecum.

Vnus eſt Eccleſiæ Princeps.

& poſt

& poſt eum ſui ſucceſſores, ut alibi dictum eſt à nobis? Vnus eſt princeps Reipublicæ Chriſtianæ, quia pluralitas principum non eſt bona, ſi enim plures vellent eſſe Domini in eodem ſtatu, vel in eadem Republica, gubernatio periret, cunctaque confunderentur, ſicut cum plures magiſtri nauis eſſe vellēt in medio maris, & in periculis, nauis illa facile periclitaretur. Politia, inquit Ariſtoteles, vnius optima eſt, ſed multorum, difficile eſt, vt ſit bona. vnitatem ergo Pontificis, & paſtoris Eccleſiæ optimum eſſe, fateri neceſſe eſt; vnus ex multis meritò eligitur princeps, qui cæteris proponeretur, ne vnuſquiſque ad ſe trahens Dei Eccleſiam, illam rumperet; ideo fecit Chriſtus Petrum Vicarium ſuum in terra, & paſtorem Eccleſiæ ſuæ, vt ad illum diuerſa membra tanquàm ad caput vnum recurrerent, ſi fortè inter ſe diſſentirent aliquando, quoniam ſi diuerſa eſſent in Eccleſia Dei capita, vnitatis vincula facilè rumperentur; ex duodecim ergo Apoſtolis vnus Petrus eligitur, vt capite conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio. Voluit præterea Dominus Ieſus vnum Vicarium viſibilem loco ſui relinquere in terris, ne gregem prætio inextimabili ſanguinis ſui redemptū, poſt ſuam ad Cœlos aſcenſionem abſque paſtore dereſeret, & vt ſuæ ſtabilitate fidei cæteros in Chriſtiana religione firmaret, eorumque mentes ad opera ſalutis accenderet deuotionis ardore. Hic eſt, qui poteſtate diuinitus ſibi tradita lupos venientes in veſtimentis ouium arcere debet, hic vnus eſt, qui controuerſias, lites omnes, & contentiones ortas circa ea, quę ad fidem catholicam pertinere videntur, componere, de medio tollere, definire, ac determinare debet. hic ſolus eſt, ad quem oracula ſuper difficultates maximas, quæ nonnunquam oriri ſolent circa diuerſas res in Dei Eccleſia, dare tenetur. hic eſt vnus, in cuius dignitate ſa-

Polit. lib. 2.

Chriſtus reliquit in terris loco ſui vnum Vicarium viſibilem.

lus

lius Eccleſiæ omnino conſiſtit; cui ſi ab omnibus emi-nens poteſtas non detur, tot in Eccleſia efficientur ſchiſmata, quot in ea Sacerdotes exiſtunt. Hunc ergo vnum tanquam ſummum Sacerdotem, vnicumque paſtorem ſequi, ac venerari, & eidem in omnibus, quę præcipit, humiliter obedire debemus omnes, confiterique præterea tenemur illum minimè poſſe errare in his, quæ ad Chriſtianæ fidei, vniuerſalis Eccleſiæ mores, & ad ouilis gubernationem pertinent, quia ſicuti eſt Chriſti Vicarius, ſic ab ipſo regitur, gubernatur, illuminaturque, vt gregem ſuum ſibi commiſſum dirigere poſſit in viam ſalutis æternæ: quo quidem fundamento poſito, ac pręmiſſo, firmiter, fideliterque credẽdum eſt, vt oues huic paſtori commiſſæ errare non poſſint, dum illi humiliter obediunt, nec Deus repręhenſurus eſt illas de huiuſmodi obedientia Vicario ſuo exhibita, quia ſicut ille fecit eas eſſe ſui ouilis oues, ſic etiam vult, vt ſint obedientes, humiles, atque ſubiectæ paſtori, quem ipſe præponit ſuo ouili, vt reddat rationem pro ouibus ſibi commiſſis in die aduentus Domini. quam ſanè prouinciam Chriſtus primò committere voluit beato Petro Apoſtolo, vt in ſequentibus tractatibus manifeſtum fiet à nobis, ſatiſque probabitur; & ideo cæteri condiſcipuli præ alijs ſemper illum venerati ſunt poſt Domini aſcenſionem, vt patet in actibus ſuis. Ille enim tanquam eorum caput, & princeps ante aduentum Sãcti Spiritus exiſtens in primo concilio in medio fratrum, erant ferè centum viginti, propoſuit eis electionem de duodecimo Apoſtolo Iudæ proditoris loco faciendam, quod quidem minimè feciſſet, niſi ſuper illos oẽs auctoritatem habuiſſet; quam certè auctoritatem oſtendit ſe habere, quando dixit, oportet ex his viris, &c. ille igitur tanquam primus inter omnes, duodenarium numerum Apoſtolorum

Petrum venerati ſunt cęteri Apoſtoli.

Act. cap. 1.

lorum perfecit inuocato prius deuotè nomine cœleſti, atque Matthiam in locum Iudæ ſuffeciſſe videtur tanquam princeps, & protector aliorum, quos poſt acceptum ſpiritum ſanctum audacter defendit contra audaciam, temeritatéque Iudæorum, qui eos vitio ebrietatis notare nitebantur publicè. Præterea orans idem Petrus cum alijs Apoſtolis, eleuauit uocem ſuam ad Iudeos, qui compuncti corde ex uerbis illius, dixerūt tàm illi, quàm cæteris cum eo exiſtentibus, quid faciemus uiri fratres? quibus non quiſlibet ex diſcipulis, ſed unus Petrus tanquam aliorum caput, & rector reſpondit, pœnitentiam agite. Vide igitur paſtorem unicum animarum, & Chriſti Vicarium, ſaluti gregis ſibi commiſſi prouidentem, tacentibus alijs ob reuerentiam, quam exhibebant Pontifici maximo; cuius auctoritas maior Ioannis auctoritate apparuit, quando aſcendens ſimul cum ipſo Ioanne in templum ad horam orationis nonam, dixit paralitico, qui ad portam ipſius templi petebat eleemoſinam ab introeuntibus, & egredièribus de templo, Reſpice in nos; ac poſtea ſubiunxit, Argentum, &
Act. cap. 3. aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do, in nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, & ambula. quam quidem poteſtatem maximam demonſtrauit etiam ſuper Ananiam, & eius uxorem Saphiram quando ſuper
Act. cap. 5. eos tulit illam terribilem ſententiam, ad cuius prolationem ſtatim mortui ceciderunt ante pedes eius. Videte igitur, ait D. Ambroſius, quantum fletus profuerit
D. Ambr. Petro; antequam fleret, lapſus eſt, poſtquam fleuit electus eſt, & qui ante lacrimas præuaricator extitit, poſt lacrimas paſtor aſſumptus eſt, & alios regēdos accepit, qui ſe ipſum non rexit. Petrus ergo eſt meritò appellandus caput Eccleſiæ, & uertex membrorum, & fundamentum fidei immobile, ac princeps Apoſtolorum; cui uni

uni data fuerũt, q̃ ſoli s Dei ſũt, & non cuiq̃ aliorũ Apo
ſtolorũ; cui vni commiſſus eſt grex Dominicus, cui ſoli,
ſuiſq; ſucceſſorib. traditę ſũt à Domino claues regni cœ
lorũ, quasquidẽ claues diligẽtiſſimè cuſtodierũt omnes
Romani Pontifices, qui beati Petri extiterunt veri, ac le
gitimi ſucceſſores uſque ad Vrbanum Octauũ, qui hac
tempeſtate regit Dei Eccleſiam, ac prudentiſſimè gu-
bernat, tanquam unus Dei Vicarius, ac beati Petri le-
gitimus ſucceſſor, qui ſedet in ſolio maieſtatis illius, in
eadem urbe, quam ipſe proprio ſanguine conſecrauit.
Quis igitur non admiratur hanc longã tot ſummorum
Pontificum legitimam ſucceſſionem in eadẽ ſede? quis
luce clarius non uidet hoc eſſe opus manuum Dei? quis
non cognouit ſedem hanc unicam a beato Petro pro-
prio ſanguine conſecratam, Romæque ſuis ſucceſſori-
bus relictam omnium Eccleſiarum eſſe matrẽ? Volun-
tas Dei altiſſimi fuit, ut Vrbs Romana effuſione ſangui-
nis Petri, qui fuit Chriſti Vicarius, facta ſit altera Hie-
ruſalem, quoniam per eiuſmodi effuſionem locus ille
firmatus eſt, & conſecratus pro Eccleſia ſancta, quæ eſt
caput, ac Domina aliarũ Eccleſiarum; Nam licet Hie-
ruſalem fuerit glorioſior ob Domini Ieſu Chriſti paſ-
ſionem, Roma tamen pro ſede Summi Pontificis fuit
aptior; & certè nulli dubium eſt, quod urbs illa a Deo
fuit prælecta, vt eſſet omnibus alijs ciuitatibus in vni-
uerſo mundo exiſtentibus ſuperior, reſpectu maximæ
illius, quam habet Romanus Pontifex, dignitatis, ac ſu-
perioritatis ſuper vniuerſos populos, ac nationes. At
quis diſcurrit per vniuerſas totius orbis partes, ac pro-
uincias, in quibus Apoſtoli prædicarunt Ieſu Chriſti
Euangelium, & non videt omnes Eccleſias, quas ijdem
Apoſtoli fundarunt, iam defeciſſe, Ioannis in Aſia, An-
dreæ in Achaia, Thomæ in India, Simonis in Perſia;

Thadæi in Meſopotamia, Matthei in Ethiopia, Iacobi in Iudea. Pauli in Græcia, Philippi in Phrigia, Iacobi in Hiſpania, Matthię in Paleſtina, Bartholomęi in Scithia, Petri in Ponto, Galatia, Bithinia, Antiochia, nominaq; ipſorum Apoſtolorum iam amiſiſſe, nullamque earum nomen ſortitam fuiſſe à quouis illorum, præter vnam Eccleſiam Romanam, quæ vſque in præſentem diē Eccleſia, & ſedes Petri à cunctis Chriſti fidelibus per vniuerſum orbem diffuſis nuncupatur? Quæ & ſi incredibiles ſit paſſa tirannorum immaniſſimorum perſecutiones, diuerſorumque hæreticorum perturbationes, durat nihilominus vſque ad præſentem diem, & ſicut à nullo cōtrario vinci, nec ſuperari poteſt, ſic illa ſuperbos vicit Imperatores, qui eam ſunt perſecuti, crudeles proſtrauit tirannos, importunos cōfudit hæreticos, impium Diabolum, cunctaque ſibi aduerſantia ſuperauit; & omnes gentes, quæ ad illius gremium humiliter, ac deuotè confugerunt, benignè ſuſcepit vt pia mater, apud quam non eſt acceptio perſonarum, cum omnium hominum exoptet ſalutem animarum, velitque cum ſuo cœleſti ſponſo omnes homines ſaluos fieri, atq; ad agnitionem veritatis venire; Ob quàm cauſam Romanus Pontifex caput, & vnicus illius paſtor, moderator, & rector, cum non ignoret, clarèque proſpiciat meſſem ſuam eſſe multam, multos itidem operarios voluit habere, qui & meſſem huiuſmodi ſecum metant, & vineam Domini exercituum cum ipſo diligenter excolant, vt det fructus bonos temporibus ſuis; cùm autem huiuſmodi uinea, quæ eſt Dei uiuentis Eccleſia, ſit adeò magna, eſt enim, ut omnes Chriſticolæ uident, dilatata per uniuerſas orbis terrarum partes, ut ipſe ſolus eam non poſſit colere per ſe in omnibus partibus, impoſſibile eſt enim illum peragrare poſſe omnes mundi partes, ac uiſitare plebem om-

nem

nem ſibi commiſſam, neceſſarium fuit ſemper, ut ubiq; terrarum haberet ſubpaſtores, & miniſtros, qui eius nomine, ac uice regerent, atq; gubernarent prouincias ſibi commiſſas, grauioraque negotia, ac maiores, difficilimaſque cauſas ad ſedem Apoſtolicam, cui ſe in omnibus ſubiectos profiterētur, referrent. ſic igitur Pontifex Maximus, ut Chriſti exempla ſequi uideretur, qui alios dedit Apoſtolos, alios Euangeliſtas, alios Doctores, ſic inquam ille, ut Ieſu Chriſti Vicarius in terris, alios dat Patriarchas, alios Archiepiſcopos, alios uerò Epiſcopos, alios Doctores, nonnulloſque Curatos, & alios Prædicatores; qui Dei uerbum ſeminent in agro Domini, faciantque in toto hoc ingenti ouili prouentum. Quæ quidem tot Prælatorum, operariorumque creatio per diuerſa mundi loca, nullo pacto contradicit unitati nec Eccleſię, nec ſui capitis, quoniam quamuis, ait Pelagius Papa, uniuerſæ per orbem catholicæ, & Apoſtolicę Eccleſiæ inſtitutæ, unus thalamus Chriſti ſit, tamen Sancta Romana Eccleſia cæteris Eccleſijs prælata eſt. In illis ergo ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Epiſcoporum primates, uel Patriarchas beatus Petrus poni præcepit, qui reliquorum cauſas Epiſcoporum, & maiora negotia fidei agitarent: in illis autem in quibus dudum apud prædictos Ethnicos erant eorum Archiflamines, quos tamen minores eſſe tenebant, quàm memoratos Primates, inſtitui præcepit Archiepiſcopos; in ſingulis uerò reliquis ciuitatibus ſingulos, & non plures Epiſcopos conſtitui præcepit, quoniam neque inter ipſos Apoſtolos præfuit inſtitutio, ſed unus præfuit omnibus pro Chriſto Vicarius, qui habet in partem ſuæ ſollicitudinis Suffraganeos Epiſcopos, & Rectores in directione plebium, & ouium ſibi à Summo Deo commiſſarum,

Diſtin. 21. cap. Quáuis.

Digitized by Google

ſarum, quæ illum in omnibus Pontificem, Dominum, ac principem ſuum ſemper agnoſcunt, patremque communem confitentur; Papa enim ab omnibus ubiq; gentium appellatur, hoc eſt Pater pauperum, uel Pater patrum, cuius quidem Patris beatiſſimi filij ſunt omnes Chriſti fideles, uereque catholici. Nuncupatur etiam ſtupor mundi, cuius parrochia eſt totus mundus, quia eſt Prælatus prælatorum, qui Dei legatione fungitur in uniuerſo mundo in his, quæ ut Papa tenetur deliberare, decernere, & penitus determinare uti Dei Vicarius; & qui contrarium credit, uel tenet, admodum errat, à catholica ueritate penitus deuiat, & eſt cenſendus hæreticus, ab omnibuſq; fugiendus, ac deuitandus tanquam lupus ſub ouina pelle, & crucis Chriſti hoſtis manifeſtus. Tanta eſt maieſtas Papæ, eiuſdemque dignitas, & celſitudo, quòd poſt Deum optimum debet in terris adorari eò modo, quo alibi tractabimus. & ideo uoluit, Deus non ab alio Vicarium ſuum præter à ſe iudicari, nullique eſſe ſubiectum niſi ſibi ipſi, tanquam uniuerſaliſſimo iudici, qui eſt iudicaturus uiuos, ac mortuos, quoniam non decet Monarcham totius Eccleſiaſtici Imperij à nulla alia, præter quã à ſummi Dei poteſtate iudicari. fœlices igitur, atq; beati nuncupari poſſunt illi omnes, qui Ditioni tanti principis ſunt ſubiecti, & in gremio ſponſæ ſuæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ conquieſcũt, quæ proculdubio eſt caſtrum, in quo fides eſt murus, temperantia ſenſuum eſt ianua, ante murale pacientia; foſſatum humilitas, turris ſpes, cuſtos prudentia, arma opera, machinæ orationes, vectigalia ſcripturæ verba, aqua, deuotio; qui igitur, in hac ſancta Eccleſia vnica Ieſu Chriſti ſponſa habitauerit, meritò cum illo ſanctiſſimo Vate, & Rege Dauid dicere poterit, Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ ibi me collocauit. Pſal. 22.

cauit.

cauit. ſuper aquam refectionis educauit me, ſcilicet per baptiſmum, animam meam conuertit per pœnitẽtiam, deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ propter nomen ſuum; nam, & ſi ambulauero in medio vmbræ mortis non timebo mala, quoniam tú mecum es, virga, & baculus tuus paſtoralis, ipſa me conſolata ſunt. paraſti in conſpectu meo Sacramentorum menſam, impinguaſti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quàm præclarus eſt; & miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ, & vt inhabitem in domo domini in longitudine dierum. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitę meę. Amen.

De Libris, in Quibus tota continetur ſcriptura Diuina, & de traditionibus, nonnullíſque alijs, quibus innititur fides, atque Vnitas Sanctæ Romanæ Eccleſiæ. Tractatus Tertius.

MInimè quidem latere debet eos omnes, qui & catholicam fidem profitentur, & vnam tãtùm eſſe Eccleſiam ſanctam, Apoſtolicam, Romanam, ac vnum ouile, vnumque ipſius exiſtere paſtorem confitentur, firmiterque tenent, multos eſſe libros, in quibus tota continetur ſcriptura ſacra, nonnullaque præterea eſſe, quibus innititur eadem fides catholica, quam omnes Chriſti fideles vbique terrarum exiſtentes liberè, firmiter, & abſque vlla dubitatione profitentur. Omnis autem ſacra pagina duas præcipuas habet partes, vetus ſcilicet teſtamentum, & nouum. Teſtamentum vetus multos cõtinet libros, quorum ſanè primus dicitur Geneſis, hoc eſt generatio, eò quia mundi exordium, ſecu- *Libri veteris teſtamẽti.*

culique

Iſque generatio in illo continetur. Secundus appellatur Exodus, ideſt exitus, eò quod exitum populi Iſraelitici ex Egypto narret. Tertius nuncupatur leuiticus, quia leuitarum miniſteria, ſacrificia, leges, ritusque multos contineat ſupradicti populi. Quartus inſcribitur liber Numeri, quoniam in eo dinumerantur tribus omnes, quæ de Egypto ſunt egreſſæ, recenſeturque numerus quadraginta duarum per deſertum manſionum. Quintus nuncupatur Deuteronomium, ideſt ſecũda lex, quia fit in eo repetitio legis. quorum quinq; ſupradictorum librorum Auctor fuit Moyſes ille Diuinus Vates, ac optimus paſtor, & princeps totius populi Iſtaeliticià Domino liberati in manu potenti ex Egytiaca ſeruitute, & Pharaonis duriſſima tirannide. Sextus liber veteris teſtamenti eſt Ioſue, qui fuit Dux tàm tẽpore belli, quàm pacis Iſraeliticæ gentis, Vir certè præclariſſimus ob res à ſe fortiter geſtas tàm in vita, quàm etiã poſt mortem Moyſis, poſt cuius obitum ipſe ſcripſit oĩa verba, quæ locutus eſt ad eum Dominus in volumine legis, addendo illi hiſtoriam de trãſitu filiorum Iſrael per Iordanis flumen, de impiorum Regnorum ſubuerſione, de diuiſione terræ promiſſionis, deque alijs multis, quæ poſt Moyſis mortem dicta, factaq; fuerunt vſque ad annum decimum ſeptimum ſui Ducatus; quo quidem anno ipſe mortuus eſt, vir ſanè, & armis, & religione inclitus, annum agens ætatis ſuæ centeſimum ſupra vigeſimum. Septimus eſt liber Iudicum, & Ruth, ſic inſcriptus, quoniam in eo continentur geſta Iudicum, ac principum Iſael qui præfuerunt populo illi in terra promiſſionis, poſtquam Ioſuè mortuus eſt, vſquequo Reges regnare cæperunt. ſunt qui dicant, Samuelem hunc ſcripſiſſe librum, eidemque Ruth hiſtoriam adieciſſe. Octauus eſt liber primus Regum, qui cõtinet geſta Heli, Samue-

lis,

lis, Saulis, Dauidque, de quo etiam in ſecundo, qui eſt nonus in ordine librorum veteris teſtamenti, multa continentur. Decimus eſt tertius ipſorummet Regum. vndecimus eſt quartus eorumdem, in quibus Regum Iuda, & Iſrael geſta narrantur. Duodecimus eſt primus Paralipomenon, & ſecundus eſt tertius decimus, qui quidem duo libri ſic inſcribuntur, quoniam ea, quæ tàm in pentateucho, quàm etiam in libro Ioſuè, Iudicum, atque in libris quattuor Regum prætermiſſa fuerunt, vel plenè non ſunt deſcripta, breuiter, ſummatimque explicare videntur. Sicut autem primi, & ſecundi Regum auctores, vt dicunt nonnulli, fuerunt Samuel, Natham, & Gad Prophetæ, tertij verò, & quarti Eſdras, vel vt alijs placet, Ieremias, ita horum duorum prætermiſſorum, (ſic enim ſonat in lingua noſtra Paralipomenon) eumdem Eſdram fuiſſe quidam aſſerunt. Cuius quattuor extant libri, qui in ordine iam cępto ſunt quartus, quintus, ſextus, & decimus ſeptimus, in quorum primo ſcripſit redditum Iſraelitici populi ex captiuitate Babilonica in Iudeam, vrbiſque Hieruſalem reſtaurationem, & noui templi extructionem, & in ſecundo hanc eandem pertractat hiſtoriam. inſcribuntur autem libri Eſdræ, quia eius geſta, ac Nehemiæ narrantur in eis. Decimus octauus eſt liber Eſther ſcriptus ab Eſdra, vel vt alij opinantur à Ioachim hebræorum Pontifice Ieſu magni Sacerdotis filio; ſiue vt plerique latinorum volunt à Mardocheo. Decimus nonus eſt liber Iob, quem nonnulli exiſtimant ipſum Iob ſcripſiſſe; alij verò dicunt huiuſmodi ſanctam hiſtoriam ex ſyro ſermone in hebraicum fuiſſe tranſlatam à Moyſe præclariſſimo Domini Vate. Vigeſimus eſt liber Pſalmorum, quorum multi, atque diuerſi fuerunt auctores. Vigeſimus primus eſt liber Thobiæ, qui apud nos ſonat Bonitas Domini. Vigeſi-

mus ſecundus eſt liber Iudith illuſtriſſimæ fœminæ, quę patriam ab hoſtibus obſeſſam mirabiliter liberauit. Vigeſimus tertius, quartus, & quintus ſunt libri tres Regis Salamonis, quorum primus cōtinet prouerbia, adagia, parabolas, & ſimilitudines; ſecundus Eccleſiaſtes dicitur, quem concionatorem nos appellare poſſumus, eò quod eius ſermo ad multos dirigatur, docens omnia, quæ in mundo ſunt, caduca eſſe, & breuia, & ideo nullo pacto appetenda. Tertius eſt liber, qui inſcribitur Cantica canticorum, continens ſub metaphora ſponſi, & ſponſæ mirabilia miſteria, & admiranda, ac ineffabilem Dei circa hominis animam, incredibilemque amorem. Vigeſimus ſextus eſt liber Sapientiæ, qui vulgo Salomonis inſcribitur. Vigeſimo ſeptimo loco ſequitur liber Eccleſiaſticus, quem ſcripſit Ieſu filius Sirach. Vigeſimus Octauus eſt Vates ſanctiſſimus Dei noſtri Iſaias, qui ſalus Domini interpretatꝰ, qui in ſuo libro quicquid de phiſicis, ethicis, logicis, & quicquid de ſanctarum ſcripturarum miſterijs, poteſt humana lingua, & mortalium ſenſus accipere, complexus eſt, ſumma præ cæteris prophetis venuſtate ſermonis, & vrbanæ dictionis elegantia multa de Chriſto prophetauit, & clarius cæteris prophetis. Vigeſimus nonus eſt Ieremias ideſt Excelſus, propheta, & ſacerdos, qui cæpit iuuenis prophetare, & vaticinia litteris mandare. Trigeſimus eſt liber Ezechielis prophetæ, qui robur, vel Imperium Domini interpretatur; fuit propheta, & ſacerdos, & mortuus eſt in Chaldea obtruncatus à Duce ſuæ gentis, quem ipſe de idolorum cultu repræhenderat. Trigeſimus primus eſt Daniel propheta, ideſt iudicatus à Domino. Trigeſimus ſecundus eſt Oſea, hoc eſt Saluator, qui præ alijs prophetis de vocatione gentium, & reprobatione Iudeorum vaticinatus eſt. Trigeſimus tertius eſt Ioel,

ideſt

ideſt incipiens, qui prædixit quanta mala orbi imminerent, & miſteria de regno Chriſti, & miſſione Spiritus Sancti. Trigeſimus quartus eſt Amos, hoc eſt poſtans, homo plebeus, & paſtor, qui diuinitus in ordinem prophetarum aſcitus ſubito incæpit pronunciare, ac prophetare contra decem tribus Iſrael, Regnum Iuda, atque templum ipſum. Trigeſimus quintus eſt Abdias, ideſt Dei cultor, qui priuſquam prophetare cæpiſſet, geſſit dignitatem quinquagenarij. Trigeſimus ſextus eſt Ionas, cuius nomen columbam ſignificat, ad cuius prædicationem Niniuitæ conuerſi ſunt ab eorum operibus malis. Trigeſimus ſeptimus eſt Micheas, hoc eſt humilitas, qui vaticinatus eſt contra Reges, Iudices, ſacerdotes, & prophetas falſos, qui verbum Domini abiecerant, & impietatem ſecuti fuerant. Trigeſimus octauus eſt Nahum, ideſt conſolator, qui ſuo volumine concluſit prophetiam ſuam de Subuerſione Niniue, atque totius Regni Aſſiriorum. Trigeſimus nonus eſt Abacuch, hoc eſt luctator, qui iubente Deo ſcripſit librum vaticiniorum aduerſus Babilonem, & Nabuchodonoſor Regem Chaldeorum, qui Hieruſalem, eiuſq; celeberrimum templum ſubuertit. Quadrageſimus eſt Sophonias, ideſt arcanus Domini, cuius vaticinia continent euerſionem Hieruſalem, deuaſtationemque totius Regni Iudeorum. Quadrageſimus primus eſt Aggeus, hoc eſt feſtiuus, ac lætus, qui admodum iuuenis vaticinijs impulit populum ad conſtruendum iterum templum Domini, minans illi, ſi non perfeciſſet opus, mala multa. Quadrageſimus ſecundus eſt Zacharias, ideſt memor Domini, cuius liber obſcuriſſimus eſt, fuſiuſque pertractat de reædificatione templi, & de ciuitate Hieruſalem. Malachias, hoc eſt Angelus, ſiue nuncius meus eſt Quadrageſimus tertius, qui vaticinatus

eſt quæ à Deo mandata fuerunt. Quadrageſimus quartus, & quintus ſunt primus, & ſecundus libri Machabeorum, in quibus continentur virtutes, egregiaque facinora gentis Machabeorum contra externas nationes ob Dei viuentis gloriam gentiſque, ac populi Iſraelitici ſalutem, aliaque præclara, inſigniaque facta. In his igitur omnibus, quos enumarauimus, libris, totum continetur vetus teſtamentum ab vniuerſali Dei Eccleſia approbatum, & acceptum. Nouum vero teſtamentum ex

Libri noui teſtamenti.

alijs conſtat libris, quorum primus eſt ſacrum Ieſu Chriſti Euangelium ſecundum Mattheum hebraicis litteris ab eo ſcriptum. Secundus eſt volumen Euangelij ſecundũ Marcum, qui Alexandriæ fuit Epiſcopus ibidem relictus à beato Petro, & ordinatus; qui Romæ rogatus à fratribus ſcripſit greco ſermone Euangelium ſuũ ſicut audiuerat ab ipſo Diuo Petro. Tertius eſt liber Euangelij ſecundum Lucam, qui fuit profeſſione medicus, & adhærẽs ſeptuaginta duob. Diſcipulis factus eſt D. Pauli ſectator, græcaque lingua ſcripſit Euangelium. Quartus eſt Ioanais Euangeliſtę Euangelium, qui poſt vocationem ſuam ad Apoſtolatus culmen litteras didicit, & cum in vltima cœna ſuper pectus Domini recumberet, tantam inde hauſit ſcientiam, quantam mortalium nemo vnquam ſortitus eſt; Hic poſt omnes ſupradictos græco ſermone ſcripſit Euangelium. Quintus eſt liber Actuum Apoſtolorum à Luca Euangeliſta græcis litteris exaratus ad Theophilum virũ perfectiſſimũ. Sextus eſt præclariſſimum, diuiniſſimumque D. Pauli Epiſtolarum volumen; quarum prior eſt ad Romanos, duæ ſequentes ad Corinthios, quarta ad Galatas, quinta ad Epheſios, ſexta ad Philippenſes, ſeptima ad Coloſſenſes, octaua, & nona ad Theſſalonicenſes, decima, & vndecima ad Timotheum, duodecima ad Titũ, tertiadecima

Digitized by Google

cima ad Philemonem,quartadecima ad Hebræos.Poſt tot diuiniſſimas Epiſtolas ſacris myſterijs, ſapientiaq; incredibili refertas,locum habent Epiſtolæ Canonicæ, ſiue catholicæ, quarum primæ ſunt D. Petri Apoſtoli, tertia D. Iacobi, quarta, quinta, & ſexta D. Ioannis Euangeliſtæ,ſeptima eſt Iudæ Apoſtoli. vltimum tandem locum occupat liber diuinarum reuelationum beati Ioannis Euangeliſtæ, ſcilicet Apocalypſis Ieſu Chriſti, quam dedit illi Dominus palam facere ſeruis ſuis. qui quidem omnes libri vnà cum ijs, quos complectitur teſtamentum vetus, efficiunt totum illud volumen ſacratiſſimum, quod Biblia paſſim ab omnibus vocari conſueuit,quæ totam cõtinet ſacram ſcripturam.Cuius libri præcipuè in toto veteri teſtamento contenti, à diuerſis,non tamen ijſdem temporibus ſunt pluries tranſlati.& primo tota ſcriptura vetus paraphraſticè fuit trãſlata ex hebræo in Chaldaum quam paraphraſim Iudei Targùm vocant. & fertur huiuſmodi tranſlationem à tribus viris factam fuiſſe, qui fuere Rabbi Aquila, qui chaldaicè Onkelus dicitur,& tranſtulit Pentateuchum, ſiue legem. Rabbi Ionathã Vzielis filius trãſtulit Ioſuè, Indices,& Regum libros;item Iſaiam,Hieremiam,& cæteros Prophetas; Rabbi verò Ioſeph cæcus tranſtulit Pſalmos,Iob,Ruth,Eſter,& Salomonis opera.Secundò facta fuit prædictorum omnium librorum tranſlatio per ſeptuaginta interpretes,tempore Ptolomei Philadelphi Regis Egypti. Tertia fuit tranſlatio in ſermonem græcum cuiuſdã Aquilæ ſynopenſis multis annis poſt tranſlationem ſeptuaginta interpretum,& poſt mortẽ Chriſti, nempe ſub Adriano Imperatore. Quartam tranſlationem ſub ſeuero Imperatore Simmachus Samaritanus edidit. Quinta fuit Theodoſionis Epheſij Commodo Imperante. Sexta inuenta eſt Caracalla Regnante incerti

Plures tranſlationes veteris teſtamenti.

Anno quarto.

Anno ſepti- uno. incerti auctoris, in Hierico. Septima fuit etiam incerti auctoris ſub Alexādro Mameę filio Imperatore. Octaua fuit Luciani Martyris, & Hæremitæ apud Nicomediam, manu eius ſcripta. Pro his tranſlationibus videndus eſt Euſebius lib. 6. hiſtor. cap. 13. Athanaſius in Synopſi, & Epiphanius in lib. de menſuris, & ponderibus.

Sub Cōſtantino Imperatore.

Editio vulgata.

Poſt quas quidem octo verſiones ſuperuenit editio vulgata, à Sancta Romana Eccleſia approbata, & recepta, tanquam & verbis fidelior, & ſententijs clarior, quæ ferè ab omnibus D. Hieronymo attribuitur; quam in ſacroſancto Tridentino Concilio ſancti illi Patres approbarunt, omnibuſque Chriſti fidelibus vbique terrarum degentibus amplectendam tradiderunt, quamque vniuerſalis Eccleſia ſequitur, eaque omnes catholici ſcriptores, Doctores, Prædicatores vti debent, atque tenentur.

Cōcil. Trid. ſeſſ. 4.

Animaduertat autem diligentiſſimè vnuſquiſque catholicorum, atque Ieſu Chriſti fidelium in lectione librorum totius veteris teſtamenti, quos ſupra enumerauimus, quòd præcepta moralia in eis contenta, vt ſunt inter alia omnia Decalogi præcepta debet pro viribus obſeruare, inſuper & illa cuncta, quæ ad morum ædificationem maximè pertinere videntur; cęrimonialia verò cuncta, atq; legalia, tanquam ea, quæ tùm elucefcente luce de Cœlo, quæ illuſtrauit totum orbem, illuminauitque omnem hominem veniētē in hūc mundum, euanuerunt, atque euacuata ſunt, penitus ommiſſa faciant, cum nil proſint eas obſeruantibus, in hoc præcipuo tempore, in quo abundat Ieſu Chriſti agni immaculati pro totius generis humani ſalute imolati ſuper lignum crucis, gratia, ſicut docet D. Paulus in Epiſtolis ad Galatas, & ad Hebræos, illis enim qui circunciduntur, Chriſtus nihil prodeſt, quia modo nec circuncifio, nec cætera eiuſmodi legalia nihil prodeſſe poſſunt ijs,

Præcepta moralia ſūt obſeruanda, cærimonialia verò nō.

Gal. c. 3. 5. Hebr. cap. 9.

qui

qui illa obſeruare præſumunt, cum ſint penitus abrogata, atque de medio ablata per aduentum, paſſionem, & mortem Ieſu Chriſti Dei viui, & veri. Senſus præterea litteralis, & hiſtoricus eorumdem omnium librorum ſumēdus eſt, quia prout litteralis ſenſus ſonare videtur, debemus omnino credere res accidiſſe, geſtaſque fuiſſe prout in illo refertur, & hiſtoria illa nobis narrat. Multa inſuper, quæ in eiſdem libris facta eſſe referuntur, intelligere, ac interprætari debemus ſecundum triplex interpretandi genus, ſcilicet allegoricum, anagogicum, atq; tropologicum; quorum primum præteritarum in veteri lege vmbrarum, ac figurarum prænoſiones manifeſtat; ſecundum ad futuræ beatitudinis, & cœleſtis gloriæ miſteria animos mortalium extollit; tertium quę in ſcripturis ſanctis geſta ſunt, atque dicta ad præſentis vitæ moralem inſtitutionem conuertit. Tot igitur iuxta triplicem temporum partitionem ſunt ſpecies miſticæ explanationis, quam nos non alius, niſi Chriſtus, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei docuiſſe videtur; Allegoricam nos docuit, dum dixit ad Iudeos de Ioanne Baptiſta; Helias quidem venturus eſt, & reſtituet omnia. dico autem vobis, quia Helias iam venit, & non cognouerunt eum, ſed fecerunt in eum quæcunque voluerunt; quibus verbis inſinuare illis voluit, Heliæ vitam in veteri teſtamento fuiſſe typum, & vmbram vitæ pręcurſoris ſui Ioannis Baptiſtę, qui in exordio noui teſtamenti venit in ſpiritu, & virtute Heliæ. Paulus quoque ad Galatas hiſtoriam duorum filiorum Abrahæ allegoricè explanans inquit, ſcriptum eſt, quoniam Abraham duos filios habuit, vnum de ancilla, & vnum de libera, ſed qui de ancilla ſecundum carnem natus eſt, qui autem de libera per repromiſſionē, quæ ſunt per allegoriam dicta: hæc enim ſunt duo teſtamenta.

De ſenſibus ſacrę ſcripturę.

Matth. c. 17.

Gal. cap. 4.

Tropologica expoſitione vſus eſt Redẽptor noſter cum hiſtoriam pœnitentiæ Niniuitarum, & aduentus Reginæ Auſtri ad Salomonem, ad exprobrandos perditiſſimos mores, incredulitatemque Iudeorum, narrauit dicens; Viri Niniuitæ ſurgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam, quia in prædicatione Ionæ egerunt pœnitentiam, &c. quæ in illo loco proſequitur Saluator noſter. Hac etiam ipſa explanatione vſus fuit D. Paulus, quando hiſtoriam hebræorum, qui in deſerto perierunt, ad mores accommodauit dicens; Patres
1. Cor. c. 10. noſtri oẽs mare tranſierunt, ſed nõ in omnibus eorũ beneplacitum eſt Deo; hæc autem in figura facta ſunt noſtri, vt non ſimus concupiſcentes malorum, ſicut & illi concupierunt: neq. idololatræ efficiamini, ſicut quidam ex illis, &c. quæ ibi narrat Apoſtolus. Anagogica vſus ẽſt idem Apoſtolus ad Hebræos, cum terram Palæſtinorũ patribus repromiſſam, adoptat ad promiſſionem futuræ gloriæ, inuiſibilis, atque cœleſtis patriæ meliora habentis fundamenta, cuius eſt Deus artifex. Tot ergo ſunt genera ſacrarum expoſitionum, quibus omnes Patres orthodoxi vti ſunt, atque vtuntur in exponendis ſacris ſcripturis tùm veteris, tùm etiam noui teſtamenti; Hiſtoricum in quam, Tropologicum, Allegoricum, & Anagogicum. Hiſtorica expoſitio eſt, quæ veritatem nobis factorum, ac fidem relationis inculcat. Tropologica, ſiue moralis eſt, quæ ad uitæ noſtræ emẽdationem miſticos intellectus refert. Allegorica eſt, quæ narrationem geſtorum futurorum vmbram prætuliſſe demonſtrat. Anogogica tandem eſt illa, quæ ad ſacratiora cœleſtium figurarum ſecreta perducit. Verùm minimè prætereundum eſt hoc in loco, quòd non ſolum omnia, quæ in ſacris iam ſupra enumeratis libris, reperiuntur vel per vnam, vel per alteram ſupradictarum expoſitio-

num

num apertè poſſe explicari, ſed etiam quàm ſæpiſſimè contingit, vt iſdem locus, ac eadem verba Diuinæ ſcripturæ omnes iſtas expoſitiones ſimul recipiant. nã aqua ſecundum hiſtoricum ſenſum ſignificat aquæ elementum, quod omnes videmus totam terram ambire. tropologicè verò tribulationes ſignificat, in quo quidẽ ſenſu accepit ſacer ille Vates, quando dixit, dum verba faceret de iuſtis, & bonis perſecutis à malis hominibus, Tranſiuimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Allegoricè autem ſignificat aquam Sacramenti baptiſmatis, de quo dixit Ezechiel, effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris. Anagogicè tandem exponitur de æterna beatitudine, in qua ſanè ſignificatione olim dictum fuit, deducet eos ad vitæ fontes aquarum. Quis autem hanc librorum multitudinem recepit in Eccleſia Dei, confirmauit, approbauit, fidelibuſque vniuerſis legendos tradidit, niſi vnitas ſanctæ matris Eccleſiæ, vniuſque eius paſtor, princeps, & moderator, qui eſt Dei Vicarius in terris, ac Summus Pontifex, omnium Pater? qui Spiritus Sancti magiſterio omnia, quæ ad credentium ſalutem ſpectare videntur, ſanctiſſimè gubernat, optimè decernit, fideliterque, ac ſapientiſſimè moderatur? quem Cyprianus, Auguſtinus, Hieronymus, Ambroſius, Hilarius, Athanaſius, cæterique huiuſmodi patres ſanctiſſimi, atque ſapientiſſimi ad veram ſacræ ſcripturæ intelligentiam habendam in locis difficilimis ſemper conſuluerunt? ad quem omnes confugierunt ſemper tanquam ad tutiſſimũ portũ? At verò præter lectionem prædictorum omnium librorum tàm veteris, quàm noui teſtamenti eſt neceſſaria Chriſti fidelibus lectio, ſtudiumque aliorum librorum, ſcilicet Decretorum à Summis Pontificibus confectorum, ac in Eccleſia

Ezech. cap. 36.

Apoc. c. 7.

Lectio Decretorum & Conciliorum. De traditionibus Apoſtolicis.

Dei promulgatorum, inſuper & Conciliorum. Præterea Conſuetudines, traditioneſque à ſede Apoſtolica approbatæ omnino ſunt obſeruandæ ab omnibus fidelibus, & ſi minimè ſint ſcriptæ. habemus enim in Eccleſia Sancta Dei plurimas traditiones à Sanctis Apoſtolis populo Chriſtiano datas, relictas, tùmque ſucceſſiuè nobis traditas, quæ nullibi ſcriptæ reperiuntur, de quibus

Theſal. c.2.

ſcribens D. Paulus ad Theſſalonicam Eccleſiam dicebat; Itaque fratres ſtate, & tenete traditiones, quas didiciſtis ſiue per ſermonem, ſiue per Epiſtolam noſtram.

Diſtinct. 1. c. Eccleſiaſticarum.

Et Beatus Pater Auguſtinus de iiſdem traditionibus ſic inquit, Eccleſiaſticarum inſtitutionum, quaſdam in ſcriptis, quaſdam Apoſtolica traditione per ſucceſſores in miniſterio confirmatas accepimus, quaſdam conſuetudine roboratas approbauit vſus, quibus par ritus, &

De celebr. Miſſ. c. cum Marthæ.

idem vtriuſque pietatis debetur affectus. Et alibi, ſanè multa tàm de verbis, quàm de factis Dominicis inuenimus ab Euangeliſtis ommiſſa, quæ Apoſtoli vel ſuppleuiſſe verbo, vel facto expreſſiſſe leguntur. in his enim rebus, in quibus nihil certum ſtatuit diuina ſcriptura, mos populi Dei, & inſtituta maiorum pro lege tenenda ſunt, & ſicut præuaricatores diuinarum legum; ita contemptores Eccleſiaſticarum conſuetudinum coercẽdi ſunt.

Diſt. 12. c. illud. & cap. Ridiculum.

Et ideo D. Hieronymus ait, traditiones Eccleſiaſticas ita obſeruandas, vt à maioribus traditæ ſunt. Ridiculum eſt enim, inquit Nicolaus Papa, & ſatis abhominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à patribus

C. quemadmodum.

ſuſcepimus, infringi patiamur. Nam quemadmodum, ait Gregorius Papa, illicita perpetrare non patimur, ſic quæ ſunt conſuetudinis non negamus. Et ſcribens Au-

C. Nouit.

guſtino Anglorum Epiſcopo ſic inquit, Nouit fraternitas tua Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem, qua ſe meminit eſſe nutritum, ſed mihi placet, vt ſiue in Roma-

na, ſiue Gallicorum in qualibet Eccleſia inueniſti quod plus Omnipotenti Deo placere poſſit, ſollicitè eligias, & in Anglorum Eccleſia, quæ adhuc in fide noua eſt, infundas quæ de multis Eccleſijs colligere poteris, & quaſi in faſciculum collecta apud Anglorum mentes in conſuetudinem depone. Oportet igitur, inquit Ioannes Caſſianus, auctoritati Patrum, conſuetudinique maiorum vſque ad noſtrum tempus per tantam annorum ſeriem, etiam nō percepta ratione, credere, eamq; vt antiquitas tradita eſt, iugi obſeruatione, & reuerentia cuſtodire. & 10. q. 5. c. Decreuimus, legitur, Decreuimus, vt antiquæ conſuetudinis ordo ſeruetur. at ſi huiuſmodi Eccleſiaſticarum diſciplinarū expoſtulas legem, nulla legis traditio tibi prætendetur, auctrix eſt conſuetudo, & idonea teſtis traditionis veteris antiquitas; obſeruationes Eccleſiæ ſi nulla ſcriptura determinauit, certè conſuetudo roborauit, quæ proculdubio de traditione Apoſtolica manauit: Fida cuſtos eſt enim ſancta Dei Eccleſia traditionum Apoſtolicarum. Hinc Tertullianus dicebat, obſeruationes abſque vllo ſcripto ſuo ſæculo, annis videlicet centum, ſeptuaginta poſt Chriſtum, per vniuerſam Eccleſiam ab initio commemoratas, eaſdem videri vſque in dies ſuos, & obſeruari. Et D. Auguſtinus defendit paruulorum baptiſma aduerſus Donatiſtas, ex conſuetudine tantùm Eccleſiæ antiqua, canonica, fundatiſſima, quoniam, inquit ille, hoc habet auctoritas matris Eccleſiæ, hoc fundatiſſimæ veritatis obtinet Canon. contra hoc robur, contra hunc inexpugnabilem murum quiſquis arctauerit, ipſe potius confringetur. plurimum ergo valet, ait ille, Eccleſiæ auctoritas catholicæ, quæ ab ipſis fūdatiſſimis Apoſtolorum ſedibus vſque in hodiernum diem ſuccedentibus ſibi Epiſcopis ſecundum ſeriem ſucceſſionis, & tot

Caſſian. collat. 11. c. 12.

10. queſt. 5. cap Decreuimus.

D. Auguſt. baptiſmatis paruulor.

populorum firmatur conſenſione. Vnde ſi quis conſuetudines, quæ ſcripto proditæ non ſunt, tanquam haud multum habentes momenti conaretur reijcere, imprudens ea damnabit, inquit Baſilius ille magnus, quæ in Euangelio neceſſaria ſunt ad ſalutem, immo potius ipſam fidei prædicationem ad nudum nomen contrahet.

3 li'. lib. Spiritu ſancto.

neus.

Traditionem Apoſtolorum, inquit Ireneus Policarpi diſcipulus, toto orbe manifeſtā in omni Eccleſia adeſt proſpicere omnibus, qui vera voluerint audire. Nos ergo quod in Eccleſia Dei obſeruare videmus quotidie, Romano Pontifice tolerante, & ſua auctoritate comprobante, humiliter, etiam nulla percepta ratione, percipere, atque cuſtodire debemus. ſic etiam in Rebus publicis mundanis varias legum eſſe videmus ſpecies, conſtitutiones principum, reſpōſa prudentum, Senatuſconſulta, magiſtatuum, ac prætorum edicta, quæ quidem cuncta ſcriptis tradita ſunt; videmus præterea ius non ſcriptum, quod conſuetudinem appellamus. ea ergo, quæ longa conſuetudine ſunt comprobata, atque per annos plurimos obſeruata, nō minus quàm ea, quæ ſcripta ſunt iura ſeruari debent. immo auctoritatis magnæ hoc ius habetur, quod intantùm eſt probatum, vt non fuerit neceſſe illud ſcripto comprætendere. Amplectantur ergo omnes vtriuſque ſexus Chriſti fideles cum omni humilitate, & obedientia quicquid in lege reperimus ſcriptum, ſcilicet in quatuor Euāgeliorum libris, in omnibus tàm beati Pauli, quàm cæterorum aliorum Apoſtolorum ſcriptis, hoc eſt in Actibus Apoſtolorum, in Apocalypſi, in catholicis Epiſtolis, & in libris quoque veteris teſtamēti reſpectu moralium pręceptorum, ac aliorum, quę Sancta Romana Eccleſia comprobauit, ſuiſque fidelibus tradidit obſeruanda, inſuper & doctrinam ſacrorum Conciliorum in Spiritu Sancto

con-

congregatorum, auctoritateque Summorum Romanorum Pontificum, & id omne quod ex traditionibus Eccleſiæ catholicæ etiam abſque vllo ſcripto, nulla inueſtigata ratione, per tot annorum ſeriem receptum reperitur. Et ſi quis de his omnibus hæſitauerit aliquando, & ſuper eorum intelligentia dubitauerit, adeat beati Petri Sedem, ad eamque tanquàm ad cœleſte oraculum recurrat, ſuiſque diuinis reſponſis firmiter, ac promptè obediat, obtemperetque vlla abſque dubitatione, quia ipſa non poteſt errare, cum Spiritu Sancto regatur, atque omni tempore gubernetur; eius namq; fides deficere minimè poteſt, quoniam pro illa rogat Chriſtus patrem ſuum, quem etiam interpellat pro nobis omnibus, cum omnium noſtrum ipſe aduocatus noſter apud illum exiſtat. Pater ille magnus Baſilius loquens de traditionibus Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ, inquit, Dogmatum, quæ in Eccleſia prædicātur, quædam habemus ex doctrina ſcripto prodita, quædam rurſum ex Apoſtolorum traditione recepimus, quorum vtraq; parem vim habet ad pietatem. Et poſtquam recenſuit varias Eccleſiæ conſuetudines, ac cærimonias abſque ſcriptura introductas, hoc modo concluſit. Dies me deficiet, ſi Eccleſiæ vniuerſæ miſteria vniuerſa citra ſcriptum tradita pergam recenſere. prima ſalus ergo eſt, ait Hormiſda Papa, rectæ fidei regulam cuſtodire, & à conſtitutionibus Patrum nullatenus recedere. Ille igitur magnopere aberrare videtur, qui Petro, qui quidem adamātina, atque firmiſſima petra eſt, firmiter non adhæret, nec ea vult obſeruare, quæ ipſe fidelibus ſuis tradit obſeruanda, & tanquam ouis errans facilè à lupis rapitur, atque voratur. Petrus ergo qui eſt immobilis petra ſit omnibus refugium ſicut hærinacijs, qui vt melius à venatoribus ſe tueantur, habitant in cauernis petrarum,

D. Baſilius lib. de Spiritu Sancto cap. 27.

25. diſtinct. q. 5. c. Prima.

trarum, quoniam ſi extra cauernas petrarum reperiuntur, à venatoribus facilè capiuntur. Ex Petri petra prorſus immobili, profluunt ſtagna aquarum viuentium in omnes regiones, id eſt Epiſcopi Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia per diuerſa loca creati, de quibus ſuo loco. nam Petrus fuit princeps Apoſtolorum, cæteri verò Apoſtoli, qui eum in principem eorum voluerunt, diſperſi in toto orbe terrarum ſanctum Dei, ac Domini noſtri Ieſu Chriſti prædicauerunt Euangelium; ſed quoniam meſſis erat multa, operarij verò pauci, meſſis Dominum rogauerunt, vt plures mitteret operarios in meſſem ſuam; vnde ſeptuaginta alij duo diſcipuli ſunt electi, quorum typum gerunt omnes presbyteri, qui ſunt ritè ordinati, atque conſtituti in Eccleſia Dei, quę eſt mater noſtra, quam qui non habet in matrem, Deum non cognoſcit in patrem, nec petrum in fundamentum immobile, atque firmiſſimum; contra cuius quidem hoſtes, impugnatores, ac perſecutores hæreticos nullo prorſus pacto eſt diſputandum, quia non modò minimè conuertuntur, ſed ſemper fiunt audaciores, atque in ipſo congreſſu fatigant firmos, vt ait antiquus ille Tertullianus, infirmoſque capiunt, medios autem cum ſcrupulo dimittunt; & ipſi non conuertuntur rationibus, quia non intelligunt, neque auctoritatibus corriguntur, quia non recipiunt, neque flectuntur ſuaſionibus, quia ſubuerſi ſunt, mori magis volunt, quàm conuerti, quia eorum finis interitus. Hinc Paulus ille Diuinus ſcribens ad Titum admonens illum dixit, vt hæreticum hominē poſt primam, atque ſecundam correptionem deuitare deberet, eò quod ſint nouitatum inuĕtores, optimorum morum corruptores, Chriſti hoſtes, diaboli membra, & ſinagoga ſathanę omnia eorum conuenticula. Sancta verò Dei Eccleſia Apoſtolica Romana eſt oſtium ſalutis,

Tertullianus de hæreticis quid dicat.

tis,

tis, Cœli porta, ſponſa Chriſti, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata, ſcala regni cœleſtis, fundamentum inexpugnabile veritatis, quam docuit veritas ipſa increata, & incommutabilis, quę cum de ſe ipſa loqueretur ait, Ego ſum via, veritas, & vita. per hanc igitur viam, quę ducit credētes omnes bona operantes ad cœleſtem patriā, ambulemus, vt tandem veritatis æternæ fieri compræhenſores mæreamur. Amen.

De Romani Pontificis institutione. Tractatus Quartus.

SIcut qui vult aliquam excelſam fabricam conſtruere, prius maxima iacit fundamenta, ſine quibus ſtatim illa rueret, ita cum ego ſim maximis de reb. verba facturus, nempè de Præcipuis Eccleſiæ Romanę Dignitatibus, operæ pretiū mihi ſanè videtur, antequam vlterius progrediar, de Pontificis Maximi, Eccleſiæq; poteſtate ſermonem facere, tanquam de fundamento maximo, ſuper quo ædificatum eſt, & conſtructum totum Eccleſiaſticum ædificium. Sed quis iecit hoc fundamētum penitus inconcuſſum, niſi Dominus, ac Deus noſter Ieſus Chriſtus veri, æternique Patris Filius, perfectus Deus, & perfectus homo? Et quando hoc poſuit fundamentum, niſi cum ſuos interrogauit diſcipulos dicens. quem dicunt homines eſſe filium hominis? Et illi Matth c.16. reſpondentes dixerunt, alij Heliam, alij Hieremiam, aut vnum ex Prophetis; quibus ille reſpondit, vos autem quem me eſſe dicitis? cui Petrus, Tu es Chriſtus Filius Dei viui; ad quem ille, Beatus es Simon Bar Iona, quia caro, & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus, qui in Cœlis eſt, Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram (quam ſcilicet cōfeſſus es ore, & corde;

de;petra autem illa erat Chriſtus)ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam, & tibi dabo claues regni cœlorum,& quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum, & in Cœlis, & quodcunqe ſolueris ſuper terram.erit ſolutum, & in Cœlis. In quibus ſanè verbis quis non videt, clarèque non cognoſcit filium Dei declaraſſe,atque conſtituiſſe caput, ac principem Eccleſiæ ſuæ ſãctæ vnum ex omnibus alijs ſuis Apoſtolis Petrũ,quem voluit eſſe Vicarium ſuum, atque Pontificem Maximum in toto orbe terrarum, ac ſummum aliorum omnium paſtorem? Cui quis non videt, ac non intelligit Chriſtum Dominum communicaſſe nomen ſuum? hoc eſt nomen petræ, vt ſicut ipſe eſt petra,vt inquit D. Paulus, petra autẽ erat Chriſtus, ita & Petrus dicĩ petra, & fundamẽtũ Eccleſiæ,ſu p qđ Eccleſiaſtici ædificij altitudo cõſurgit.vnde D. Hieron. exponẽs verba Chriſti ſu p narrata,dicit in laudẽ Petri.
D.Hieron. ſicut.n. Chriſtus Apoſtolis lumẽ donauit,vt lumẽ mundi appellarentur, dicens, Vos eſtis lux mundi, ita & Simoni, qui credebat in petram Chriſtum, Petri largitus eſt nomen. Hilarius etiam interpræta tur ſic; Eſt autem in nuncupatione noui nominis fœlix Eccleſiæ funda-
D. Hilar. mentum, dignaque ædificatione illius petræ, quę inferorum leges, & tartari portas, & omnia mortis clauſtra diſſolueret. Conſurgit ergo hæc altitudo ſpiritualis ędificij,primò ſuper veram petram,quæ eſt Chriſtus; ſecundò verò ſuper petrum,qui eſt vt diximus, itidem petra; atq; etiam ſuper fidem, quam idemmet Petrus profeſſus eſt coram omnibus condiſcipulis ſuis, quando dixit,Tu es Chriſtus filius,&c. veram confeſſionem ſuam ijſdemmet verbis liberè factam. Ob quam Dominus illum in ſummum Sacerdotem elegit, cum illi præcipuè dederit pro omnibus claues regni cœlorum, & petram
ſolum
Digitized by Google

ſolum nuncupauerit, ſuper quam dixit ſe ædificaturum eſſe Eccleſiam ſuam, & oraſſe, ne ipſius fides vnquam deficiat. Chriſtus igitur eſt fundamentum primum, atque præcipuum omnium fundamentorum, de quo beatus Petrus loquens, ſic ait; Ecce pono in Syon lapidem ſummum, angularem, probatum, electum, præcioſum, & qui crediderit in eum, non confundetur; vobis igitur honor credentibus, non credentibus autem lapis, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli, & lapis offenſionis, & petra ſcandali ijs, qui offendunt verbo, nec credunt in quo, & poſiti ſunt. Petrus autem ſecundarium eſt fundamētum ſuper primum, ideſt ſuper Chriſtum collocatum, firmatum, atque ſtabilitum. Sed numquid, & alij Apoſtoli fundamenta dici poſſunt? immo, & ipſi ſunt fundamenta quodammodo, de quibus quidem fundamentis dixit diuinus propheta Dauid; Fundamenta eius, ideſt Eccleſiæ, in montibus ſanctis, hoc eſt in fide, & doctrina Apoſtolorum Chriſti fundata eſt ſancta mater Eccleſia, & ſuper articulos ab ipſiſmet Apoſtolis factos, ſed primò, & præcipuè ſupra veram petram angularem, Chriſtum. Vnde, & in eodem pſalmo de illa dicitur, Glorioſa dicta ſunt de te Ciuitas Dei: de qua quidem ciuitate inquit Apoſtolus, Eccleſia Dei viui columna, & firmamētum veritatis. Et alibi ſic legitur de eadem. Fundamenta militantis Eccleſiæ in montibus ſanctis propheta rememorans, per montes Apoſtolos, & Prædicatores patenter inſinuat, quibus tota huiuſmodi ædificij fabrica confidenter innititur, qui firmæ baſes Eccleſiæ ſuper fundamento, præter quod nemo aliud ponere poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, veluti ſummo angulari lapide ſolidantur, vt veritas, quæ antea legis, & prophetarum præconio vehębatur, per Apoſtolicam

Luc. cap. 22. Chriſtus eſt fundamētū Eccleſiæ. 1. Pet. c. 2.

Petrus eſt ſecūdariū fundamentum. Apoſtoli ēt ſunt fundamenta. Pſal. 86.

1. Timoth. c. 3.

Lib. 6. de elect. c. fundamenta.

tubam in ſalutem vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum eſt, in omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et infra. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, vt æterni têpli ſtructura Deo ædificante conſtructa mirabili munere gratiæ Dei in Petri conſiſteret firmitate. ex quo clarè patet, quòd petram vocat firmitatem fidei in ipſo Petro. De quo alibi ſic legitur. Vt qui ante infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & qui ſe interrogationis tentatione mutauerat, cæteros fidei ſtabilitatem fundaret. Denique pro ſoliditate deuotionis Eccleſiarum petra dicitur, ſicut ait Dominus, tu es Petrus, &c. petra enim dicitur, inquit D. Ambroſius, eò quòd primus in nationibus fidei fundamentum poſuerit, & tâquam ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagem, molemquè contineat. Et D. Cirillus libro theſaurorum ait, Eccleſia Apoſtolica Petri, ab omni ſeductione, & hæretica cõuentione immaculata manet ſuper omnes Pontifices, & Epiſcopos, & ſuper omnes primates Eccleſiarum, & populorum, in ſuis Pontificibus, in fide pleniſſima, auctoritate Petri; & cum aliæ Eccleſiæ quorundam errorum ſint tabe verecundatæ, ſtabilita inquaſſabiliter ipſa ſola regnat, ſilentium imponens, & omnia obturans ora hæreticorum. Ex quibus verbis manifeſtatur optimè Petrum inſtitutũ fuiſſe vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem Maximum. Qui ſicut tempore paſſionis ter negauit Chriſtum, ſic ab eo ter fuit interrogatus poſt paſſionem, reſurectionemquè ſuam, an ipſum diligeret; cui cum ter quoque reſpondiſſet ſe illum amore proſequi, ille ſubiungens dixit illi tribus vicibus, paſce oues meas. quarum triplex eſt ſtatus, vnus incipientium, ſecundus proficientium, & tertius perfectorum, quos omnes reliquit Dominus Petro,

Pſal. 18.

50. Diſtinct. c fidelior.

D. Ambroſ. hom. ſua per eadem verba.

D. Cirillus.

tan-

tanquam eorum paſtori præcipuo paſcendos verbo, & exemplo. Incipientes, tanquam agni nouelli non alio indigent cibo, niſi lacte verbi Dei; vnde ijs dum loqueretur Apoſtolus Paulus dicebat; non potui vobis loqui ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus, tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam, nondum enim poteratis, ſed nec nunc quidem poteſtis. Cur hoc? niſi quòd incipientes non vinculis, ſed blanditijs potius ſunt trahendi ad ſalutem? Proficientes verò ſolidioris cibi ſunt capaces, & fortiores ſunt ad augmentum virtutum. verùm eorum nonnullos redarguit Paulus Apoſtolus dum ait; cum deberetis magiſtri eſſe propter tẽpus, rurſum indigetis, vt vos doceamini quæ ſunt elementa exordij ſermonum Dei, & facti eſtis quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo, omnis enim, qui lactis eſt particeps, expers eſt ſermonis iuſtitiæ, paruulus enim eſt. Sed cur hoc dicit D. Paulus? quia deficiunt, nõ proficiunt; qui proficere tenentur. Tertij autem qui perfecti appellantur, ſunt tanquam oues fœcundæ, quia fructus multiplices afferunt, lac ſcilicet, lanam, caſeum, & cætera huiuſmodi bona; vnde de illis ſic dicit Apoſtolus; Perfectorum eſt ſolidus cibus, eorum, qui pro conſuetudine exercitatos habent ſenſus ad diſcretionem boni, & mali. hi afferunt, vt dicebam, lac; & ideo D. Petrus, cum de eis loqueretur, hæc dixit, Deponentes omnem malitiam, & omnem dolum, & ſimulationes, & inuidias, & omnes delectationes, ſicut modò geniti infantes rationabiles, ſine dolo lac concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem, ſi tamen guſtaſtis, quoniam dulcis eſt dominus. Lanam itidem habeat bonorum operum, & laborum, quæſiuit lanam, & linum (inquit Salomon de illis metaphoricè loquens) & operata eſt conſilio manuum ſuarum, &c. Caſeum inſuper habent, memo-

Marginalia: Tres ſtatus in Eccleſia. — 1. Cor. c. 3. — Hebr. c. 5. — 1. Pet. c. 2. — Prou. c. vlt.

Iob.c.10. riam ſcilicet, conditionis humanæ, de qua beatus Iob ſic inquit, memento quæſo, quòd ſicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me, nonne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti? habent tandem gemellos, hoc eſt ſpirituales filios, quos ſpiritualiter generant, & in gremio ſanctæ matris Eccleſiæ militantis reponunt, ut & ipſi participes fiant regni cœleſtis; de
Gal. c.4. quibus dicebat Apoſtolus, filioli mei, quos iterum par-
1. Cor. c.4. turio, & alibi, Non ut confundam uos hæc ſcribo, ſed ut filios meos chariſſimos moneo, nam in Chriſto Ieſu per Euangelium vos genui. Adhæc dicimus triplicem eſſe ſtatum ſaluandorum, ſcilicet coniugatorum, continentium, & virginum, quos quidem omnes alēdos ſpiritualiter, & paſcendos reliquit Dominus Petro, quando tribus vicibus dixit illi, Simon Ioannis amas me? paſce oues meas; ac ſi dixiſſet, ſit amoris officium paſcere Dominicum gregem, ſicut fuit timoris inditium negare paſtorem. At quid eſt paſcere Dominicum gregem, niſi credentes in Chriſto confortare, ne deficiant? terrena ſubſidia, ſi neceſſe fuerit, ſubditis prouidere, & exēmpla virtutum cum verbo prædicationis impendere, aduerſarijs obſiſtere, errantesquè ſubditos paterno amore corrigere? Eximius Apoſtolorum erat Petrus, & os diſcipulorum, & vertex collegij Apoſtolici, vnde negatione deleta illi committit fratrum prælationem, & negationem illi minimè exprobrat, ſed dicit, ſi diligis me, paſce oues meas, atque feruentem amorem, quem hucuſquè per omnia ſatis clarè demonſtraſti, poſthac oſtende, & animam, quam dixiſti te poſiturum eſſe pro me, da, cum opus fuerit, pro fratribus tuis, qui ſunt oues meæ. Cum tribus vicibus interrogaſſet Dominus Petrum, & illi dixiſſet tertiò paſce oues meas, tàm illi, quàm cæteris fidelibus ſuis demonſtrauit ſatis apertè,

quanti faciat prælationem ouium ſuarum, quas maximo ſemper eſt proſecutus amore. paſce, ait illi, oues meas, paſce docendo, paſce corrigendo, paſce operando, paſce monendo; paſce, ideſt, fide illumina, charitate inflamma, ſpe corrobora. Ter Petrus negauit in nocte, terq; confeſſus eſt in die; ter perteruit illum timor in tenebris, terquè amor in luce illum corroborauit; tertio interrogatur de dilectione, tertio confitetur, ac tertio ei præcipitur, ut paſcat Domini gregem diuiſum in tres gradus viuentium, ut paulò ante declaratum eſt. Gregorius Pontifex ille maximus, atque ſanctiſſimus loquens de beato Petro Apoſtolorum Principe, ait in quadam Homilia de reſurectione Domini. Conſiderandum eſt nobis cur omnipotens Deus, quem cunctæ Eccleſiæ præferre diſpoſuerat, ancillæ voce pertimeſcere, & ſe ipſum negare permiſerit. quod nimirum magnæ actum pietatis diſpenſatione cognoſcimus, ut is, qui futurus erat paſtor Eccleſiæ, in ſua culpa diſceret, qualiter alijs miſereri debuiſſet; prius itaque oſtendit eum ſibi, & tunc præpoſuit cæteris, ut ex ſua infirmitate cognoſceret, quàm miſericorditer alienam infirmitatem toleraret. Et D. Ambroſius de eodem quoque uerba faciens, ait; fidelior factus eſt Petrus poſtquam fidem ſe perdidiſſe defleuit, atque ideo maiorem gratiam reperit, quàm amiſit; tanquam enim bonus Paſtor tuendum gregem accepit, ut qui ſibi ante infirmus fuerat, fieret omnino firmamentum, & qui ſe interrogationis tentatione mutauerat, cæteros fidei ſtabilitate firmaret. Itidem ſermone de Pœnitentia Petri, ſubiungit; Cùm tertiò interrogaretur à Domino, Simon amas me? reſpondit tertiò, Domine, tu ſcis, quia diligo te; ait Dominus, paſce oues meas, & hoc tertiò, quod quidem dictum ad compenſationem prioris profecit erroris, qui enim

D. Gregor. Diſtinct. 50. c. conſiderandum.

D. Ambr.

enim Dominum tertiò negauerat, tertiò confitetur; & quoties culpam delinquendo contraxerat, toties gratiam diligendo conquirit. videte ergo quantum fletus profuerit Petro, antequam enim fleret lapſus eſt, poſtquàm fleuit electus eſt, & ante lacrymas præuaricator extitit, poſt lacrymas paſtor aſſumptus eſt, & alios regendos accepit, qui prius ſe ipſum non rexit. Hilarius quoque libro ſexto de Trinitate, pluribuſque alijs locis huic inſtituto noſtro ſatis apertè adminiculatur dicẽs; ò miſeræ ſtultitiæ furor impius, non intelligens beatæ ſenectutis, fideiquè martyrem, & martyrem Petrum, pro quo pater rogatus eſt, ne fides eius deficeret in tẽtatione, qui iterata à ſe dilectionis in Deum poſtulata profeſſione, tentari ſe adhuc, tanquam ambiguum, & incertum tertia interrogatione congemuit, per id quoque à Domino poſt tertiam tentationis purgationem, paſce oues meas ter meritus audire, qui in cunctorum Apoſtolorum ſilentio, Dei filium reuelatione patris intelligens, ultra humanæ infirmitatis modum, ſupereminentem beatæ fidei ſuæ confeſſione locum promeruit. D. Gregorius inſuper in Regiſtro, Epiſtola 32. Fatetur Petrum omnium Apoſtolorum principem inſtitutum fuiſſe, & ait; Cunctis Euangelium ſcientibus liquet, quòd voce dominica ſancto, & omnium Apoſtolorum principi Petro Apoſtolo totius Eccleſiæ cura cõmiſſa eſt, ipſi quippe dicitur, Petre amas me? paſce oues meas; ipſi dicitur, ecce ſathanas expetiuit, ut cribraret vos ſicut triticum, & ego rogaui pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos; ipſi dicitur, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum, & in cœlis, & quodcunque ſolueris ſuper terram,

D.Hilar. 6. de Trinit.

D. Gregor. Epiſt. 32.

Digitized by Google

ram, erit ſolutum, & in cœlis. Sanctus quoque Augu-ſtinus hæreticorum maleus ſermone 124. dè tempore affirmat, Petrum, & caput Eccleſiæ eſſe, & verticem membrorum, & ipſam confeſſionis Chriſti crepidinem, & immobile fidei fundamentum, & ſibi claues Eccleſiæ, innumeramquè populorum multitudinem à Chriſto fuiſſe commiſſam; cuius D. Auguſtini verba ſunt hæc. Credendæ erant Petro Apoſtolo claues Eccleſiæ, immo concreditę ſunt ei claues regni cœlorum; credenda quoq; ea erat populorum innumera multitudo, quæ eſſet pro ſuæ naturæ uitio, paſſionibus, & culpis inuoluta, atque peccatis. denique ſic ad eum Saluator dicit, Tibi dabo claues regni cœlorum; deinde ſequitur dicens, Quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata, & in cœlis; videlicet ut in clauibus fidelis ianitor, & in ſententijs eſſet clementiſſimus diſpenſator. Erat enim re uera hic Petrus paulò durior, & ſeuerus, ſicut eius auſteritatem truncata ob Chriſti iniuriam, ſerui principis ſacerdotum declarat auricula. Hic igitur tàm durus, tàmquè ſeuerus, ſi donum non peccādi à Domino fuiſſet adeptus, quæ venia commiſſis populis donaretur? ſed idcirco diuinæ prouidentiæ ſecretum ita temperauit, atque permiſit, ut primus ipſe laberetur, ac rueret in peccatum, quo erga peccantes duriorem ſententiā proprij caſus intuitu temperaret. Quantum igitur diuini muneris erga ſalutem hominum, quàntum curæ, quantumquè ſollicitudinis impēdatur, aduertite; totius corporis morbum in ipſo capite curat Eccleſiæ, & in ipſo vertice componit membrorum omnium ſanitatem, in ipſa confeſſionis Chriſti crepidine, in ipſo immobili fidei fundamento, in Petro ſcilicet illo, qui dixerat, etiam ſi oportuerit me mori tecum, non te negabo. Hæc D. Auguſtinus. D. Hieronymus etiam aduerſus Iouinia-

S. Auguſt. ſerm. 124. de temp.

D. Hieron. adu. Iouinianum.

num

num libro primo eiuſdem fuit ſententiæ; ibi enim poſtquam Iouiniano obiecit, quòd ſuper Petrum fundatur Eccleſia; Reſpondet, quòd licet idipſum in alio loco ſuper omnes Apoſtolos fiat, tamen inter duodecim unus eligitur, ut capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio. Hoc idem confirmat Leo Papa ſanctiſſimus ſermone tertio De Pontificiæ aſſumptionis ſuæ anniuerſario, ubi ſic ſcribit; De toto mundo unus Petrus eligitur, qui & uniuerſarum gentium uocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſq; Eccleſiæ patribus præponatur, ut quãuis in populo Dei multi ſacerdotes ſint, multiquè paſtores, omnes tamen regat Petrus, quos principaliter regit, & Chriſtus.. Hanc tandem ueritatem tuetur D. Chryſoſtomus hom. 55. & 87. Super Ioannem. cui ſubſcribunt Euſebius lib. 2. cap. 14. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ. Et Cirillus, & Origenes ſuper initium Euangelij D. Ioannis, & Theophilatus in explicatione illius loci D. Lucæ, Domine ad nos dicis hanc parabolam, an ad omnes? & D. Baſilius libro 2. aduerſus Eunomium. & D. Dionyſius, & omnes denique Patres. Hinc factum eſt, quòd in Florentino Concilio, & Græci, & Armeni Doctores tunc ibi præſentes, priſtinis relictis erroribus, omnes unanimiter Romanæ Eccleſiæ ſe ſupponendo ſubiunxerint; Difinimus ſanctam Apoſtolicam fidem, & Romanum Pontificem in uniuerſum orbem tenere primatum; & ipſum Romanum Pontificem ſucceſſorem eſſe B. Petri principis Apoſtolorum, & uerum Vicariũ Ieſu Chriſti, totiuſq; Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem, & doctorem exiſtere; & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, & gubernandi uniuerſam Eccleſiam à Domino Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum, & in geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur. Poterant

S. Leo Papa.

D. Chriſoſt. & alij.

Conc. Flor.

terant nè clarius id confiteri? non equidem. Confundantur igitur aduerſarij omnes, percutienteſquè pectora ſua reuertantur ad lucem, & ſummum Pontificem in Petro inſtitutum à Domino noſtro Ieſu Chriſto agnoſcant, & confiteantur. Sed fortaſſe huius veritatis inimici opponent de geſtis Petri in Samaria, quò per Apoſtolos miſſus eſt, vt refertur in libro actuum Apoſtolorum capite octauo. & exinde moliuntur aduerſarij, Petrum nullam ſuper alios habuiſſe iuriſdictionem, ſuperioris namque munus eſt alios mittere, non mitti ab alijs. Cui obiectioni facilè occurret quiſquis animum diligentius intendet, cognoſcetquè id non ſolum non officere nobis, ſed prodeſſe magis, & apertiſſimum eſſe pro Petri auctoritate teſtimonium; negotium enim illud pro quo miſſus fuit vehementer arduum erat, tùm propter Simonem illum magum, qui populos deceperat ſuis artibus, & præſtigijs multis, ita vt crederent omnes in illum, à minimo vſque ad maiorem, appellarentquè Dei virtutem quæ vocatur magna; tùm etiam propter Chriſti verba, quibus Apoſtolis prædixit in Samaria ſibi teſtes futuros: Et quamuis Philippus prædicationibus ſuis Samaritanos illos conuertiſſet ad fidem, non potuerat tamen eis ſigno viſibili conferre Spiritum Sanctum; neceſſaria igitur fuit præſentia Petri. Quid enim ſi magnitudo negotij præſentiam Summi Pontificis poſtularet? derogaret ne quicquam illa profectio auctoritati ſuæ? non equidem; nam nec Pio Secundo aduerſus Turcas expeditionem parante, ſic conſulentibus Cardinalibus omnibus obfuit ſua præſentia, immo potius auxit Pontificiam maieſtatem, moles enim negotij præſentiam tantæ poteſtatis poſtulabat. Similiter igitur ex hoc quòd Petrus miſſus eſt in Samariam, non ſolum non derogauit auctoritati ſuę miſſio illa, ſed magis

Actu. c. 8.

Miſſio Petri in Samariā nō derogat ſuæ auctoritati.

gis eius amplitudinem innoteſcere fecit, quia non fuit miſſus, vt inferior à ſuperiore, ſed vt ſuperior conſultus, & exhortatus ab inferioribus. Inſuper fuit miſſus, vt ipſe tanquam caput, & princeps ijs, qui à Philippo fuerãt baptizati manus imponẽs traderet Spiritum Sanctum. Tertiò fuit miſſus, vt Simonem illum magum inſignẽ, qui tot deceperat animas, quique pecunia quærebat emere donum Spiritus Sancti reprimeret, confunderetquè, & ad veniam poſtulandam induceret, vt fecit poſtea. Ex his igitur, quæ huculquè ſunt à nobis breuiter dicta, liquet clarè beatum Petrum inſtitutum fuiſſe nedum Romanæ vrbis, verum etiam totius orbis principem, atque paſtorem maximum, ſummumquè Pontificem vniuerſi populi Chriſtiani.

De Pontificis Maximi electione, atque Conſecratione.

Tractatus Quintus.

MVltì multa de modo, & forma eligendi ſummũ Pontificem ordinauerunt, ſtatuerunt, & decreuerunt temporibus antiquis. Nicolaus autem Papa Secũdus ſtatuit, quòd eiuſmodi electio tractaretur in primis à Cardinalibus Epiſcopis, qui mox decem Cardinales adhibeant, reliquuſquè præterea Clerus ſimùl cũ populo ad conſenſum nouæ electionis accedat; caueatquè omnino, ne venalitatis morbus aliqua occaſione ſubrepat, ſintquè religioſiſſimi viri præduces in promouenda Pontificis electione, reliqui autẽ ſequaces. quod quidem intelligi debet tãtùm de Cardinalibus in collegio. S. R. E. exiſtentibus, & non de laicis nullam habentibus actionem in huiuſmodi ſacra electione. At ſi

Diſtict. 23. c. in nomine.

Cardi-

Cardinales in dicta electione diſcordarent, quid agendum eſſet? Ille abſque vlla exceptione Romanus Pontifex ab vniuerſali Eccleſia habendus erit, qui à duabus partibus canonicè eſſet electus, atque receptus, aliter verò electus, ſeu receptus, ac etiam illi omnes, qui aliter electionem fecerint de alio, vel receperint aliũ modo ſupradicto non electum, excommunicationem ſe incurriſſe intelligant, & ſimul cum Dathan, & Abiron portionem accipiant, quos viuos terra abſorbuit. Aliud de electione Romani Pontificis ſtatutum extat in Cõcilio Lugdunenſi factum, vbi Gregorius Decimus multa Conſtitutionibus prædeceſſorum addens, ſacro approbãte Concilio, nonnullas leges ordinauit, quas Magiſter Alphonſus Ciaconius de vitis, & geſtis Pontificum redegit ad numerum duodenarium in vita ipſius Gregorij. quo tempore nequaquam (vt vſus poſtea inualuit) Cardinales intra conclaue includebantur, ſed Sede vacante pro futuri Pontificis creatione, ſummo mane ſingulis diebus, ſi Romæ erant, Laterani, vel in Baſilica Vaticana, aut alibi, vt occaſio erat; ſin verò extra vrbem, in cathedrali eius ciuitatis templo, in qua tunc commorabantur, vnà conueniebant. hinc inter Patres aliquando diſcordiæ, & diſſenſiones oriebantur, ob quas Pontificis creatio protrahebatur in magnum totius Reipublicæ Chriſtianæ damnum, cui remedium afferre cupiens dictus Gregorius Decimus leges tulit, quæ proceſſu temporis paululum varietate in hãc propemodum formam ex vſu redactæ ſunt.

Extr. de elect. c. licet.

Lib. 6. de elect. c. ubi periculum Clem. 1. tit. 3. de elect. & electi poteſt.

Præcipuæ leges, quæ in comitijs Romani Pontificis ſeruari debent.

1 VT noui Pontificis comitia habeantur loco idoneo, vbi Pontifex præcedens, cum ſua curia Leges Conclauis.

 reſidens,

reſidens, cauſarumquè, & litterarum Apoſtolicarum audientiam habens, mortuus fuerit. Quòd ſi in villa, pago, aut oppido obierit, & propterea commodè ibidē comitia haberi nequierint, in vrbe in cuius diœceſi villa, pagus, vel oppidum fuerint, habeantur, niſi interdicta ſint. Quo caſu in proximiore vrbe non interdicta, ipſa electio fieri debet: ſi verò ipſa audientia alio loco fuerit, tunc non vbi Papa obierit, ſed vbi eadem audiētia fuerit, futuri Pontificis creatio habeatur: Gregorius Decimus, & Clemens Quintus.

2. Vt mortuo Pontifice comitia non habeantur, niſi ad minus decem dierum ſpatio interiecto, quo tempore, & Cardinales abſentes expectari, & nouemdialia de mortui Pontificis per Cardinales præſentes celebrari debent.

3. Vt Cardinales omnes quauis ratione à conclaui abſentes, nullum ferendorum ſuffragiorum ius habere poſſint.

4. Vt non ſolum Cardinales abſentes, ſed & omnes cuiuſuis ordinis, & conditionis homines in Romanum Pontificem creari poſſint.

5. Vt finitis nouemdialibus, ſacriſquè die decimo ritè ſancto Spiritui factis, omnes Cardinales, qui adſunt (ſiue abſentes venerint, ſiue non) in palatio, quo mortuus Pontifex habitabat, loco tuto vndiquè cluſo, ac optimè cuſtodito, quod conclaue vocant, recludantur, cum duobus tantùm, vel vt nunc conſuetudo eſt, tribus, aut quatuor famulis, qui eis neceſſaria ſubminiſtrent, quo in loco comitia habeantur. Nec alicui præterea fas ſit locum ingredi, vel egredi niſi infirmitatis cauſa, certiſquè quibuſdam hominibus, quorum opera in conclaui exiſtentibus, maximè eſt neceſſaria. is porrò locus Conclauis nullum intermedium parietem habeat, ſed

omnes

omnes Cardinales in cellulis ſuis, laneis diſtinctis pannis ipſum inhabitent in communi.

6. Vt locus, & portæ conclauis diligentiſſimè cuſtodiantur, ſi Romæ electio habeatur primùm à prætorianis, deinde à Regulis Romanis, & Oratoribus Principum ſacramento prius aſtrictis, demum in loco oſtio conclauis proximiore ab Epiſcopis, & Conſeruatoribus vrbis. Si autem extra vrbem comitia hæc habeantur, à loci eiuſdem dominis temporalibus, eodem iuramento fidelitatis obligatis. Quorum munus eſt Conclaue cuſtodire, & diligenter cauere, ne quid conclaui inferatur, ſeu exportetur, quo minus legitima ſuffragia ferri poſſint, atque ſingula ſcrutari, quæ vel ſibi, vel alterius rei cauſa inferuntur ad eos, & prouidere, ne quid detrimenti patiantur Cardinales, omnibuſquè ipſorum nutibus præſto eſſe, Milites verò prætoriani, ac Reguli Romani conclaue ab omni impreſſione tutum reddere debent.

7. Vt Cardinales conclaui egredi nulla ratione poſſint, niſi Romano Pontifice creato.

8. Vt Cardinalibus venientibus, poſt ingreſſum conclauis, & ante Papæ creationem, poteſtas ſit conclaue ingredi, & cum cæteris ſuffragia ferre, nulluſquè Cardinalis quauis occaſione, aut prætextu, etiam excommunicationis vinculo innodatus, ab electione ipſa arceri poſſit.

9. Vt poſt triduum ingreſſus Conclauis, niſi Pontifex renunciatus fuerit, Epiſcopi, cum Regulis Romanis, & his qui conclauis cuſtodiæ præſunt, maximam in epulis, & cibis, quæ Cardinalibus inferuntur, rationem habeant, & illis non niſi ferculum vnum inferri permittant.

10. Vt in comitijs habendis ſub anathematis pœna, nulli

nulli fas ſit, aut largitione vti, aut quicquam polliceri, ſiue ambiendo animos Cardinalium ſibi in noua creatione deuincere. Quo interim tempore Cardinalibus nulli alij negotio vacandi ius, poteſtaſquè ſit, quo electio maturetur.

11. Vt nemo Romanus Pontifex renuntiari poſſit, niſi duarum partium ex tribus Cardinalium in conclaui præſentibus integra ſuffragia tulerit.

12. Vt mortuo Romano Pontifice omnes Eccleſiaſtici Magiſtratus, & officia ſtatim ceſſent, atque à muneribus ſuis vacent, præter pœnitentiarium maiorem, minoreſquè, & Camerarium. S.R.E. quorum munera etiam mortuo Papa perdurant. Ex lib. 6. Decretalium Bonifacij Papæ Octaui lib. 1. tit. 6. de electione, & electi poteſtate cap. 3. Vbi periculum. item lib. Clementinarum primo tt. 3. de electione, & electi poteſtate. cap. Ne Romani. De huiuſmodi electione ſummi Pontificis Iulius II. Paulus IV. & Pius IV. Conſtitutiones promulgarunt, ſed his temporibus Gregorius XV. ſubſequentem Conſtitutionem à DD. Cardinalibus iuratam edidit de modo, & forma eligẽdi Romanum Pontificem, quam licuit ponere in hoc tractatu noſtro, vt quæ de recenti emanata ſunt, omnibus innoteſcant.

Bulla Gregorij XV. de electione Rom. Pont.

GREGORII PAPAE XV.

Conſtitutio, de electione Romani Pontificis.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

AEterni patris filius, magiſter, & legislator noſter Chriſtus Dominus, cuius omnis actio, noſtra eſt

eſt inſtructio, licet portaret omnia verbo virtutis ſuæ, nec eſſet quicquam abſconditum ab oculis eius, tamen priuſquam ad Apoſtolatus munus duodecim Apoſtolos eligeret, & nominaret, quod aliàs vnquam feciſſe in ſcripturis non legimus, pernoctare voluit, in oratione Dei; & antequam B. Petro ouium ſuarum curam committeret, tertium repetita interrogatione, trinam extare æterni amoris eius profeſſionem: nos ſcilicet erudiẽs quanta diligentia, cautione, & cura in omnium Paſtorum electione adniti debeamus, vt boni eligantur, & fideles, præſertim verò in B. Petri ſucceſſoris, qui Orbis eſt lumen, Doctor gentium, & Paſtor Paſtorum. Quapropter ſatis etiam admonemur nihil eorum, quæ ad electionis Romani Pontificis negocium cautius, & melius tranſigendum conducunt, ommitti debere: ſalus enim non vnius membri, ſed totius corporis agitur, cum de capite conſulitur. Igitur & ſi diuerſis fel. rec. Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, & ſanctorum Patrum decretis ſalubriter prouiſum eſt, ut eius electio ritè, & rectè peragatur, & in ea non caro, & ſanguis, aut humana ſapientia, quæ ſtultitia eſt apud Deum, dominetur, ſed Spiritus ſancti gratia omnia dirigantur, & gubernentur: nihilominus, vt dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam, experientia compertum eſt ſalubriori remedio locum non deeſſe. Nos igitur, quos poſuit Dominus, licet nullis ſuffragantibus meritis, regere Eccleſiam ſuam, ne in extremo die prætermiſſi officij in re tanti momenti à nobis ratio à diſtricto Iudice exigatur, quod multorum etiam votis, & poſtulationibus multum expetitum eſt, ſancti Spiritus adſpirante gratia, faciendum decreuimus. Matura itaque cum venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus deliberatione habita, de

corum-

eorumdem Fratrum conſilio pariter, & aſſenſu, hac noſtra perpetuò valitura Conſtitutione, ſtatuimus, decernimus, & declaramus in poſterum electionem Romani Pontificis fieri aliter non poſſe, quàm in Conclaui, & eo clauſo, ac poſt celebratum in eo prima die ſacroſanctum Miſſæ ſolitum ſacrificium, cui Cardinales intereſſe, & in eo communicare conſueuerunt, ac per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium, in Conclaui præſentium, præterquam ſi omnes, & ſinguli Cardinales ſimiliter in Conclaui præſentes, nemine diſſentiente, aliquibus ex eorundem Collegio Cardinalium committeret eligendi poteſtatem, vt vice omnium Eccleſiæ Catholicæ prouiderent de Paſtore: aut niſi communiter ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus, qui itidem in Conclaui præſentes erunt, nemine pariter diſsentiente, quaſi per inſpirationem, nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu, per verbum ELIGO, intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce fieri non potuerit, expreſsum, fuerit celebrata. Numerum autem ſuffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium, ut electio per uiam ſcrutinij, ſiue ſcrutinij, & acceſsus ualida ſit, decernimus, & declaramus ita eſſe cenſendum, ut in duabus tertijs partibus ſuffragium electi non numeretur, nec quiſquam ſiue ſcrutinij, ſiue ſcrutinij, & acceſſus, ſiue compromiſſi via procedatur, ſe ipſum eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare ullatenus poſſit: Electi tamen perſona, ſi in conclaui ſit, debeat in numerum Cardinalium computari. Rurſus nemo per uiam ſcrutinij ſeu ſcrutinij, & acceſsus habeatur pro electo, niſi publicatis omnibus ſuffragijs, & electi, ſi numerum tãtummodo duarum ex tribus partibus habuiſſe compertum ſit, etiam ſchedulis apertis. Ac ſi contingat plures in ſche-
dulis

dulis nominatos, duas tertias partes ſuffragiorũ tuliſſe, in ſuffragiorum paritate neuter ſit electus, in imparitate verò, qui numero ſuffragiorum ſuperior erit, dũmodo duas tertias partes, etiam in vna ſuffragio excedat, electus cenſeatur. Inſuper in vno quoq; ſcrutinio anteqnam ſchedula in calicem mittatur, à quolibet Cardinale iuramentũ alta, & intelligibili voce fiat his verbis. TESTOR CHRISTVM DOMINVM, QVI ME IVDICATVRVS EST, ME ELIGERE QVEM SECVNDVM DEVM IVDICO ELIGI DEBERE, ET QVOD IDEM IN ACCESSV PRAESTABO. Et hoc iuramentum à nullo ommittatur. Suffragiorum autẽ ſchedulæ huiuſmodi tàm ſcrutinij, quàm acceſſus, vbi fieri potuerit, impreſſæ omnino eſſe debeant, vbi non potuerit, vnius tantum manu ſcriptæ ſint, ita videlicet, vt tàm impreſſæ, quam ita ſcriptæ, ea omnia, quæ in ſchedulis huiuſmodi exprimi ſolent, contineant, præter ſola nomina, ſeu denominationes eligentis, & electi, & infraſcripta ſigna, quæ oĩa manu eiuſdem eligentis ſcribantur: & nomen quidem eligentis in prima parte ſchedulæ, electi uerò in ſequẽti; & rurſus electi, quantum fieri poterit, charactere alterato, ita vt cognoſci non poſſit: eaq; ſchedulæ pars, in qua erit eligentis nomen claudatur, ac ſigillo ad hoc parato, ac ſecretè habito, non autem eo quo quiſq; vti ſolet, obſignetur. Vt autem videri poſſit, ne qui alicui acceſſit, eidem in ſcrutinio ſuffragium dederit, ſchedulæ omnes duobus alijs ſignis in vltima parte ſignentur, numero nempè aliquo, & breui dicto ſcripturæ, vel alio huiuſmodi; quæ ſigna in vtraq; ſchedula tàm ſcrutinij, quàm acceſſus eadem ſint. Poſtea verò pars illa ſchedulæ, vbi hæc ſigna erunt, etiam complicetur, & obſignetur, ne à ſcrutatoribus videri poſſit, niſi poſt-

quam fuerit per ſcrutinium, & acceſſum electio perfecta; quo caſu ſchedulæ acceſſus à ſcrutatoribus ea parte, vbi duo prædicta ſunt ſigna, aperiantur, iiſq; inſpectis, & earum ſigillis, aliæ ſchedulæ cum ijsdem ſignis notatæ, & in ſcrutinio datæ reperiantur, vt videlicet an duo hæc ſigna, & ſigillum eadem ſint cognoſcatur, & inde duo ſuffragia ab eodem Cardinali vni data non fuiſſe appareat. At ſi inter ſchedulas ſcrutinij nulla reperietur ijſdem ſignis notata, quibus ſchedula acceſſus ſignata erit, aut ſi quis eidem acceſſerit, quem in ſcrutinio nominauerit. vtroq; caſu ſuffragium acceſſus nullum ſit. Subſcriptio autem, ſeu nomen eligentis reſignari non poſſit, niſi cõtingat, vt ſigillum, & alia duo prædicta ſigna ſint eadem cum ſignis, & ſigillo alicuius alterius Cardinalis, aut alia difficultate cogente.

Quod autem attinet ad nomen electi, illud eo modo à Cardinalibus ſcribatur, quomodo in folio impreſſo, vbi in conclaui notari ſuffragia ſolent. Præterea, vt ſecretò cautius conſulatur, ſchedulæ ſuffragiorum conficientur, vna ſeu pluribus in menſis, in media Capella conſtitutis, ita à Cardinalibus remotis, & circumſeptis, vt quid ſcribatur ab alijs videri nõ poſſit. Si qs verò ad menſam accedere, impeditus valetudine non poterit, is ſuffragium ſuum loco ſuo ſecretè conficere debeat, & ad illud accipiendum vltimus ſcrutatorũ accedat. Et vt acceſſus ſecretè etiam peragatur, ſcrutinio publicato, ſi electio per conſenſum duarum partium in eo nõ fuerit celebrata, ſtatim antequam ad alios actus deueniatur, Cardinales ſchedulam pro acceſſu formatam prædictis in menſis conficere, ſicut in ſcrutinio teneatur. Porrò vſus ſchedularum pro acceſſu talis erit.

Qui accedere alicui ex nominatis in ſcrutinio voluerit, eius nomen ſcribet, qui verò noluerit, ne cognoſci

poſſit

poſſit eum nulli accedere, in loco nominis ſcribat NEMINI. Nulli autẽ tàm in ſchedula ſcrutinij, quàm acceſſus plures nominari liceat, alioquin ſuffragium, in quo plures nominari fuerint, nullum, ſit; accedere tamen vni ex nominatis à ſe in dicta ſchedula, vel alij; dũ modo aliquod aliud ſuffragium in eodem ſcrutinio tulerit, non prohibeatur, & in numerum Cardinalium in conclaui præſentium numeretur. Neq; in quolibet ſcrutinio, niſi ſemel accedere liceat; neq. per acceſſum ab alterius nominatione, in ſcrutinij ſchedula facta, recedi decernimus, & declaramus. Inſuper antequam ſchedulæ ſiue ſcrutinij, ſiue acceſſus à ſcrutatoribus aperiantur, omnes ab ijs diligentiſſimè palam numerẽtur: & ſi plures repertæ fuerint, quàm ſint Cardinales in Conclaui præſentes, omnes conburantur, & iterum ad ſuffragia ſtatim deueniatur. Si quis autem aliquid ex ſupra expreſſis non ſeruauerit, aut quomodocunq. directè, vel indirectè in aliquo contrauenerit, ſẽtentiam excommunicationis ipſo facto incurrat. Præterea ſtatuimus, & ordinamus, quod ſi aliquem infirmitas impediuerit ad ſcrutinium venire, ad eum adire debeant tres Cardinales, ſorte ante ſcrutinium, vt infra ad hanc rem ex omnibus Cardinalibus per vltimũ Diaconorum extracti, cum capſula perforata, ſed inani, & palàm à ſcrutatoribus clauſa cuius clauis ſuper altare remaneat, & ſchedulã impreſſam illi deferre, ipſeque illam, ſicut alij Cardinales, præuio iuramento ſupraſcripto, ſecretè conficere teneatur, deinde incapſulã conijciat, eaq; per eoſdem Cardinales relata, & aperta, in calicẽ ſchedula mittatur. Publicato de inde ſcrutinio, ſi acceſſus agendus erit, vt etiam infirmi accedere poſſint, vnum ex folijs in quibus nomina Cardinalium, & ſuffragiorum numerus notatur à tribus Cardi-

nalibus prædictis ſumatur, & palàm recognito numero ſuffragiorum, quæ quiſq. in ſcrutinio tulerit, ad infirmum vnà cum alia impreſſa ſchedula, pro acceſſu parata, & cum eadem capſula ab ijs deferatur. Infirmus verò alicui accedere, vel nemini accedere debeat, oĩa que & ſingula ſeruẽtur, quæ de ſcrutinij ſchedula ſupra ordinata ſunt, ſub eadem excommunicationis latæ ſẽtentiæ pœna. At ſi quis ſcribere valetudine impediatur, per alium præuio iuramento, ab eo, qui ſcribet, præſtando de ſeruando ſecreto, quod ſub eadem excõmunicationis pœna ſeruari mandamus, ſcribere liberè poſſit. Ad hæc ſcrutatores tres, ſicut & tres alij Cardinales, qui ad infirmorũ ſuffragia deferenda proficiſcẽtur, ex omnibus Cardinalibus præſentibus in Conclaui, nulla ordinis ſeruata diſtinctione, ſorte, immediatè ante quodlibet ſcrutinium, per vltimum Diaconorum extrahantur, & qui ſemel extracti fuerint, in vas iterum coniiciantur; alioquin ſi quis contrafecerit, ſicut ſi ſcrutatores, vel recognitores aliq̃d ſecreti in exercẽdo ſuo officio cognouerint, & illud reuelauerint, eãdem latæ ſententiæ excommunicationem incurrant.

Finito ſcrutinio, & acceſſu, ſiue electio ſecuta ſit, ſiue non ſit, tres alii Cardinales ſorte pariter vt ſupra extrahẽdi, ſchedulas omnes recognoſcere debeant, ſigillo tamen, & duobus aliis ſignis, ſi aperta non fuerint, intactis remanentibus. Quæ omnes, & ſingulæ ſchedulæ, ſiue ſecuta, ſiue non ſecuta electione, poſtmodũ ſtatim palàm comburãtur. Similiter ne electio protrahatur ſtatuimus, & ordinamus, vt ſub ſimili excommunicationis pœna, eo ipſo incurrenda, ſcrutinium bis ſingulis diebus peragatur, ita vt etiam perficiatur, mane ſcilicet poſt ſolitam miſſam, & prima quidem die tantum poſt Cardinalium ſacram peractam communio-

nem,

nem, & pomeridiano tempore hora opportuna, poſt Hymnum Veni creator Spiritus, & orationem de Spiritu ſancto: idemquè ſi compromiſſi via eligatur, obſeruari debeat: atque ad ſcrutinium cum tertiùm pulſata per loca ſolita Conclauis cāpanula de more fuerit, omnes, & ſinguli Cardinales conuenire debeant, valetudine non impediti, ſub eadem excommunicationis latæ ſententiæ pœna. Cardinales præterea omnino abſtineant ab omnibus pactionibus, conuētionibus, promiſſionibus, intendimentis, condictis, fœderibus, alijſquè quibuſcunque obligationibus, minis, ſignis, contraſignis ſuffragiorum, ſeu ſchedularum, aut alijs tàm verbo, quàm ſcripto, aut quomodocunque dandis, aut petendis, tàm reſpectu incluſionis, quàm excluſionis, tàm vnius perſonæ, quàm plurium, aut certi generis, veluti creaturarum, aut huiuſmodi, ſeu de ſuffragio dando, vel non dando, quæ omnia, & ſingula, ſi de facto interuenerint, etiam iuramento adiecto, nulla, & irrita, neq; ad eorum obſeruantiam quemquam teneri, aut ex trāſgreſſione notam incurrere fidei non ſeruatæ decernimus, & declaramus: & contrafacientes ex nunc excommunicationis pœna innodamus: tractatus tamen pro electione habendos vetare non intelligimus. Quod ſi electio huiuſmodi alibi celebrata fuerit, quàm in Conclaui clauſo, vel aliter, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarū ex tribus partibus Cardinalium in Cōclaui præſentium, in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio, & acceſſu, electi ſuffragio non computato, vel per viam compromiſſi, ab omnibus Cardinalibus ſimiliter in Conclaui præſentibus, nemine diſſentiente, initi, & ita vt nemo ſeipſum elegerit: vel quaſi per inſpirationem nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu, omnium pariter Cardinalium præſentium in Conclaui, communiter,

nemine

nemine itidem diſſentiente, per verbum E L I G O, intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce non potuerit, expreſſum, nulla ſit, & inualida eo ipſo, abſque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat: quinimmo is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus ſit, & habeatur, & tàm ipſe quàm eligentes, eiuſquè fautores, & complices ſententiam excommunicationis, & anathema, aliaſquè cenſuras, & pœnas inuaſoribus Sedis Apoſtolicæ à ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis impoſitas, pariter ipſo facto incurrant, à qua ſicut ab alia quacunque in hac Conſtitutione impoſita, & irrogata, ſeu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis tàm ipſi, quàm quilibet alius S.R.E. Cardin. ſiue alia perſona cuiuſcunque gradus, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ, à nullo, neq; etiam à maiori Pœnitentiario, cuiuſcunque facultatis vigore, præterquam à Rom. Pont. niſi in mortis articulo abſolui poſſit, & tàm ipſe eiuſquè complices, & fautores, quàm alij quicunque etiam. S.R.E. Cardinales huius Conſtitutionis in aliquo tranſgreſſores, alijs grauiſſimis pœnis teneantur, futuri Pontificis canonicè intrantis arbitrio irrogandis. Poſtremo ſtatuimus, & diſtrictè præcipiendo mandamus, vt S.R.E. Cardinales, quæcunque ſecretum violare quomodolibet poterunt, omnia euitare, & cauere omnino teneantur, cum intentio, & mens noſtra ſit electionis huiuſmodi tàm ſanctum negotium, ſi fiat per ſcrutinium, ſeu ſcrutinium, & acceſſum, vt præfertur, ſecretiſſimè tranſigatur: ac proinde ijſdem omnibus, & ſingulis. S.R.E. Card. & eorum ſacro Collegio inhibemus, ne contra hæc, vel horum aliquod ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant, quouis prætextu, cauſa,

vel

vel exquiſito colore ſub eadem excõmunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Vt autem huiuſmodi noſtra Conſtitutio inuiolabilius obſeruetur, tres Cardinales, qui ſingulis diebus Congregationibus agendis præpoſiti ſunt, & cum ijs. S.R.E. Camerarius illam in omnibus, & per omnia obſeruari procurent, & faciant. Volumus etiam, & decernimus, cenſurarum, & excommunicationum prędictarum, & aliarum quarumcunque prętextu, vel cauſa Cardinales à Summi Pont. electione actiua, & paſſiua excludi nullo modo poſſe, quas quidẽ cenſuras, & excommunicationes ad effectum huiuſmodi electionis tantum, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſuſpendimus: decernẽtes eaſdem excommunicationes, & cenſuras eos ſolum afficere, qui deliquerint, non autem alios Conclaui durante, qui cum iis conuerſati fuerint. Cæterum, & ſi opus non eſse in Domino confidimus, tamen pro officii noſtri debito, & rei de qua agitur grauitate, admonemus, hortamur, & in Domino obſecramus. S. R. E. Cardinales, vt attentè conſiderent perſonę, quam ſuſtinent, officium, & dignitatem, quam ſacrum præterea, & quanti momẽti ſit opus, quod tractant, & nihil quod ſe non deceat, nihil à re alienum committant, ſed cogitent, quam pernicioſum futurum ſit vniuerſæ Eccleſiæ, Chriſti ſanguine acquiſitæ, ſi malè adminiſtretur, ac proinde exuant omnes mundanas curas, & induant ſolum Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum: memores nihil prodeſse homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. Denique animum aduertant ſe in Conclaui clauſos editiſſima in ſpecula conſtitutos eſse, & factos ſpectaculum Deo, & hominibus à Domino, cuius negocium gerunt, ſupplicii, vel gloriæ ſempiternæ retributionem citiſſimè læturos. Non obſtan. quatenus opus ſit. tel.

icc.

rec. Alexandri Papæ III. præd. noſtri in Concilio Lateranen. edita, quæ incipit, licet de vitanda, & aliorum Rom. Pont. præd. noſtrorum, etiam in Conciliis generalibus promulgatis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, etiam in corpore Iuris clauſis, quibus omnibus, & ſingulis quatenus pariter opus ſit, eorum omnium, & ſingulorum tenores, perinde ac ſi ad verbū exprimerentur, pro expreſſis, & inſertis habentes, pro hac vice dumtaxat, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſquè contrariis quibuſcunque. Volumus quoque præſentes noſtras coram omnib. in prima Congregatione poſt obitum Pontificis fieri ſolita, & deinde poſt Conclauis ingreſsum, & cum quis ad Cardinalatus honorem promotus fuerit, cum aliis ſimilibus Conſtitutionibus legi, & iuramentum ſuper illius obſeruatione præſtari, & ita præcipimus, & mandamus. Quibus Conſtitutionibus, & pœnis in eis contentis, niſi in ſuperius expreſſis per hanc noſtram derogare non intendimus, ſed eas in ſui roboris firmitate relinquere. Sperantes etiam Rom. Pont. qui pro tempore canonicè eligentur, omni ſtudio curaturos, vt quæ noſtris huiuſmodi, & in eis ſalubriter ſtatuta ſunt, inuiolabiliter, ac etiam ſi opus fuerit per pœnarum ipſarum contra tranſgreſsores executionem obſeruentur. Denique volumus eaſdem præſentes in ualuis Baſilicarum ſancti Ioannis Lateranen. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in Acie Campi Floræ per Curſores noſtros affigi, & publicari, ac eorum exempla ibidem affixa dimitti, & deinde omnes, & ſingulos Cardinales tàm abſentes, quàm præſentes, modernos, & qui pro tempore erunt, & alios quoſcunque quorum intereſt, vel intereſse poterit quomodolibet in futurum afficere, & ligare,

re,

re,nullamquè harum ignorantiam prætendere poſſe, ac ſi eis perſonaliter intimatæ forent,præmiſſis,cæteriſquè Contrarijs quibuſcunque non obſtantibus. Nulli ergo omnino hominum, &c. Dat. Romæ apud S.Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1621.17.Kalen. Decembris. Pontificatus Anno primo. Quam Conſtitutionem iurauerunt Cardinales in Conciſtorio præſentes numero quadraginta vnus, omnes cum his verbis. Ego N. Cardinalis,&c. promitto, voueo, & iuro. At ſi electio Romani Pontificis fieret per vim,& metũ, qui poteſt cadere etiam in conſtantem virum, quid eſſet agendum? Nullius certè eſſet efficaciæ, nulliuſquè valoris,ſic enim in Concilio Conſtantiẽſi ſeſſ. 29. Sancitum eſt; Quod ſi fortè electionem Romani Pontificis per metum factam, qui cadere incõſtantem virum, ſeu impreſſionem de cætero fieri contingat,ipſam decernimus nullius efficaciæ, vel momenti, nec poſſe per ſequentem conſenſum etiam metu prædicto ceſſante ratificari, vel approbari. Non tamen liceret DD.Cardinalibus procedere ad aliam electionem,niſi qui ſic fuiſſet electus, renunciaret eiuſmodi electioni de ſe factæ, vel mori contigerit, donec per Concilium generale de illius electione eſſet iudicatum; & ſi procederetur,talis electio eſſet nulla ipſo iure; ſi verò eligentes eligerent ſecundum,tàm ipſi, quàm ipſe electus ſi ſe Papatui ingereret,eſſent omni dignitate,honore, ſtatu etiam Cardinalatus, & Pontificali ipſo iure priuati, & inhabiles de cætero ad ſupradicta omnia, & etiam ad Papalem dignitatem:nec ſecundo ſic electo aliquis deberet vllo pacto obedire vti Papæ ſub pœna fautoriæ ſchiſmatis; & eo caſu Concilium prouideat de electione Papæ illa vice: & electores omnes, aut ſaltem maior pars quàm citius poterunt abſque periculo perſonarum, etiam ſi

Electio Rom. Pont. facta per vim, & metum, nulla eſt.

Conc. Cõſt. ſeſſ. 29.

omnium bonorum immineret periculum, ſe transferãt ad locum tutum ad allegandum prędictum metum coram Notarijs publicis, ac notabilibus perſonis, multitudinequè populi, in loco inſigni; & allegantes eiuſmodi metum, exprimant in allegatione illius ſpeciem, & qualitatem eius, iurentquè ſolemniter metum ſic allegatum eſſe verum, aſſerantquè ipſum ſe poſſe probare, & quòd per malitiam, vel calumniam huiuſmodi metum non proponunt. Teneantur præterea poſtquam ſe tranſtulerint, metumquè prædictum allegauerint modo iam dicto prouocare ſic electum ad Cõcilium; quod Concilium ſi vltrà annum differatur, à die prouocationis eiuſmodi intelligatur ad annum ipſo iure terminus breuiatus, & nihilominus electus teneatur ſub prædictis pœnis, & Cardinales prouocantes ſub pœna ammiſſionis Cardinalatus, & omnium ſuorum beneficiorum, quam ipſo facto incurrant, infra mẽſem à die prouocationis Concilium ipſum, vt ſupra dictum eſt, indicere, & publicare, & quàm citius poterunt intimare, atque Cardinales ipſi, cæterique electores ad locum Concilij tempore conuenienti perſonaliter ſe conferre, & ibi vſque ad finem, terminationemquè ipſius cauſæ expectare. Teneanturquè Prælati, cæterique vt ſupra diximus ad conuocationem Cardinalium tantum, ſi forſitan ſic electus conuocatus nolet eò ſe conferre, & ſic in Concilio ipſo non præſidere. Multa alia legere poteris de electione Romani Pontificis in ſecunda parte Inſtitutionum moralium Ioannis Azorij libro 4. cap. 2.

De Cõſecr. Rom. Pont.

De Conſecratione autem eius hæc pauca ſubtexere volui. Romanus Pontifex, poſtquam ritè, canonicè, modo, & forma ſupraſcripta fuerit electus, ſi prius erat Epiſcopus, non conſecratur, quia eo ipſo, quòd Summus Pontifex creatur, qui ante iam fuerat Epiſcopus, non recipit

recipit poteſtatem ordinis ſuperiorem,ſed iuriſdictionē multo maiorem. Si autem Epiſcopus non eſt,electioni ſuccedit conſecratio, quia Epiſcopus creatur; vnde quemadmodum, & alij Pontifices minores debet conſecrari,ſed alio modo,non tamen à quolibet Epiſcopo, ſed tantummodo ab Epiſcopis Cardinalibus,& præcipuè ab Hoſtienſi obtinente in ſimili caſu vicem Metropolitani. Sed ſi Papa vellet conſecrari ab alio,quàm ab Hoſtienſi,poſſet nè? Immò poſſet, cum Cardinales Epiſcopi,Metropolitani vice fungantur, non tamen propter hoc ſunt maiores Papa ex eo, quòd illum poſſunt, ſi ipſe voluerit, conſecrare, nam & ſuffraganei quoque Metropolitanum ſuum cōſecrant, attamen ex hoc non ſunt vllo pacto illo maiores. Sed vbi nam debet Papa conſecrari? In Eccleſia, in qua ipſe intendit reſidere, vel in S.Ioanne Lateranen. vel in S.Petro, apud cuius Eccleſiam reſidet in vrbe Roma.Sed ſi propter aliquod impedimentum ibi conſecrari minimè poſſet? deberet in aliqua alia Eccleſia conſecrari, etiam extra vrbem,ſi neceſſarium eſſet,ſicuti notatur diſtinct. 23.c.in nomine Domini.vbi dicitur. Planè poſtquam electio fuerit facta, ſi bellica tempeſtas, vel qualiſcunque hominum conatus malignitatis ſtudio reſiſterit, vt is, qui electus eſt in Apoſtolica Sede iuxta conſuetudinem intronizari non valeat,electus tamen ſicut verus Papa auctoritatem obtineat regendi Romanam Eccleſiam,diſponendi omnes facultates eius, quod beatiſſimus Gregorius ante ſuam conſecrationem feciſſe cognouimus. Sicut igitur Romanus Pontifex nonnūquam pro temporum opportunitate, ac neceſſitate eligitur extra vrbem Romanam. Sic etiam conſecrari poteſt extra eandem vrbem, quando neceſſitas hoc requirit. Sciendum eſt etiam,quòd Gloſ.in cap.ſuper Data. de reg.iur.notauit,

quòd Romanus Pontifex poſt electionem, ante conſe-crationem, & coronationem non ſcribit Pontificatum in litteris datis, nec ſe ſimpliciter Epiſcopum appellat, ſed tantum ſic; Data ſuſcepti à nobis Apoſtolatus officio, anno, & tunc adſcribitur annus, & locus. Et ſubſcribit. N. Electus Epiſcopus Romanus. Poſt conſecrationem verò, & coronationem, ſcribit Pontificatum in datis litteris, & ſe ſimpliciter Epiſcopum appellat, & ſcribit. Data Pontificatus noſtri anno. Hæc autem non sũt iuris, nam ex cap. Ibi periculum. De elect. in 6. apparet, quòd ſtatim poſt electionem Rom. Pontifex plenam iuriſdictionem conſequitur, nec eſt quod aliquid iure expectetur, ſed ſunt conſuetudinis.

A quo Pontifex Romanus ſuam habeat auctoritatem.

Tractatus Sextus.

POſtquam de Romani Pontificis electione, & conſecratione dictum eſt in ſuperiori tractatu, modo conſiderandum mihi videtur, à quo ipſe ſuam habeat auctoritatem. Dico igitur quòd Papa à nullo alio habet auctoritatem niſi à ſolo Domino noſtro Deo viuo, & vero, qui beatum Petrum ore proprio conſtituit principem ſuper omnem terrarum orbem, vt clarius demõſtratum eſt ſupra in primo tractatu noſtro, cui quidem ſoli primo Pontifici maximo dixit Ieſus, duc in altum, cæteris verò eius condiſcipulis, laxate retia veſtra in captura piſcium. Quid autem voluit Dominus per illa verba, Duc in altum, dicta ſoli Petro, nobis innuere, niſi ſupremam poteſtatem in ipſo Petro futuram? & quòd ſolutio omnium difficultatum de fide, ad illum vnum debe-

Luc. cap. 5. D. Ambr. li. 4. in Lucã. ca. 5. propè finem.

debebant pro tempore deferri, tanquam ad ſummum principem omnium credentium, & patrem cunctarum Eccleſiarum in toto terrarum orbe exiſtentium? quoniam etſi vniuerſæ Eccleſiæ per orbem catholicæ conſtitutæ vnus thalamus Chriſti ſit, tamen ſancta Romana Eccleſia Catholica, & Apoſtolica cæteris Eccleſijs prælata eſt, quia Euangelica voce Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti primatum obtinuit in vniuerſa terra, quando dixit Petro; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram, &c. quis autem ignorat, quòd quanto gradus eſt maior, tanto maior eſt auctoritas? Illud verò animaduertendum eſt, quòd vnus quinque modis præeſſe poteſt alijs, officio, vitæ merito, ordine, adminiſtratione, & conſecratione: quibus quidem modis omnibus Romanus Pontifex præeſt vniuerſis; quod ſanè manifeſtè nobis oſtendit Chriſtus, quando non quemlibet alium ex diſcipulis ſuis, ſed ſolum Petrum miſit ad mare, vt ibi piſcaretur hamo, piſcemquè primum tolleret, atquè in eiuſdem ore quæreret ſtaterem, illumquè acciperet, ac ſolueret tàm pro ſe, quàm pro eomet tributum Cæſari. Sed quid eſt, quòd Dominus ſolum Petrum mittit ad mare, ibidemquè hamo piſcari, niſi vt nobis inſinuaret, quòd illum vnum ſtatuerat, planèquè decreuerat præficere vniuerſo mari huius fluctuantis ſæculi vndequaque procelloſi? Quid inſuper eſt, quòd illi iubet hamo ferreo piſcari, niſi quia ſibi gladium vtriuſque Imperij. ſ. ſpiritualis, & temporalis diſpoſuerat? Solus Dominus, & non alius fundauit Eccleſiam ſuam, ac ſupra petram fidei mox naſcentis erexit, qui beato Petro æternæ vitæ clauigero terreni ſimul, & cæleſtis Imperij iura commiſit. Non quælibet ſententia terrena, ſed illud verbum, quo conſtructum eſt cœlum, & terra, & per quod cætera omnia ſunt condita, Romana

Vnus quinque modis poteſt præeſſe alijs.

Matth. c. 16.

fundata

fundata eſt Eccleſia, quæ illius priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur. Et ideo ille eſt proculdubio cenſendus hæreticus, qui priuilegium auferre conatur ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ. de cuius primatu loquens Anacletus Papa inquit. Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro primatum obtinuit, ſicut beato Petro Apoſtolo dixit Dominus, Tu es Petrus, &c. qui quidem Petrus non tantum piſcium, verum etiam hominum extitit piſcator. Duplex eſt autem genus piſcandi, in rete ſcilicet, & hamo; primo genere piſcatus eſt tàm Petrus, quàm etiam alij diſcipuli, ſecundo verò Petrus tãtummodo, quia rete denotat inquiſitionem Diuinæ ſapientiæ, & ſcientiæ; ſapientiæ quantum ad Diuinitatem Chriſti, ſcientiæ verò quantum ad eius humanitatem; quo quidem genere omnes piſcantur, quia non ſolum Sacerdotes, ſed & alij prudentes viri de miſterio ſapientiæ, & ſcientiæ huiuſmodi Dei ſcrutantur; at ſoli Petro conceditur piſcari hamo, atque illi ſoli dicitur, Duc in altum, quia ad ipſum vnum pertinet non ſolum perſcrutari de miſterio ſapientiæ, & ſciẽtiæ Dei, ſed etiam ſoluere quaſcunque difficultates, quæ circa Catholicam fidem ſolent nonnunquam oriri, illaſquè determinare, tanquam ad caput, principem, & patrem omnium, maximè verò credentium; qui quamuis ſint per vniuerſum orbem diffuſi, faciũt nihilominus vnam Eccleſiam, ſicuti eſt etiam vnus eorum omnium Deus, vna omnium fides, vnumquè baptiſma: de qua quidem Eccleſia ſic per totum orbem diffuſa loquens B. Pater Auguſtinus ait. Catholica Eccleſia per orbem diffuſa tribus modis probatur exiſtere; quicquid in ea tenetur, aut auctoritas eſt ſcripta, aut traditio vniuerſalis, aut certè propria, & particularis inſtructio: ſed auctoritate

Lib. de fid. chriſt.

tota

tota conſtringitur, vniuerſali traditione maiorum nihilominus tota, priuatis verò conſtitutionibus, & proprijs informationibus vnaquæque pro locorum varietate, prout cuique viſum eſt, ſubſiſtit, & regitur. Et alibi inquit, Palàm eſt, quòd in re dubia ad fidem valet auctoritas Catholicæ Eccleſiæ, quæ ab ipſis fundatiſſimis Apoſtolorum ſedibus vſque ad hodiernum diem ſuccedentibus ſibimet Epiſcoporum ſerie, & tot populorum conſenſione firmatur. Gregorius Papa dixiſſe refertur. Apoſtolicis præceptis non dura ſuperbia reſiſtatur, ſed per obedientiam quæ à ſancta Romana Eccleſia, & Apoſtolica auctoritate iuſſa ſunt, ſalutiferè impleantur, ſi eiuſdem ſanctæ Dei Eccleſiæ, quæ eſt caput veſtrum, communionem habere deſideratis. Non nouum aliquid præſenti iuſſione præcipimus, ſed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus, cum nulli dubiũ ſit, quòd non ſolum Pontificalis cauſatio, ſed omnis ſanctæ religionis relatio ad ſedem Apoſtolicam, quaſi ad caput omnium Eccleſiarum debeat referri, & inde normam ſumere, vnde ſumpſit exordium, ne caput inſtitutionis videatur omitti, cuius auctoritatis ſanctionem omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apoſtolicæ petræ, ſuper quam vniuerſalem Dominus fundauit Eccleſiam, ſoliditate diuelli. Si poteſtas Pontificis Maximi penderet non à ſolo Deo, ſed ab hominibus, acciperet vtique, & ipſe in ſua Conſecratione baculum ab homine, quemadmodum, & Pontifices inferiores, Romanus autem Pontifex non vtitur baculo, eò quia poteſtatem non ab hominibus accipiat, ſed à ſolo Deo, qui ad firmamentum Cœli, hoc eſt vniuerſalis Eccleſiæ fecit Deus duo luminaria magna, ideſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt Pontificalis auctoritas, & regalis poteſtas; ſed illa quæ præeſt diebus, ideſt ſpiritualibus, maior

Lib. contra Manichæos.

12. Diſtinct.

Rom. Pont. non vtitur baculo.

Digitized by Google

maior eſt, quæ verò carnalibus, minor, vt quanta eſt inter Lunam, & Solem, tanta inter Pontifices, & Reges differentia cognoſcatur. cap. nouit. ext. de Iud. Summo Pontifici ſunt Chriſti omnes oues cōmiſſæ dicente Domino beato Petro, paſce oues meas, nullam faciens differentiam inter has, & illas, vt alienum à ſuo demonſtraret ouili, qui Petrum, & ſucceſſores ipſius magiſtros non recognoſceret, & paſtores, ne illud tanquam notiſſimum ommittamus, quod Dominus dixerat ad Petrum, & in Petro ad omnes ipſius ſucceſſores; Quodcunque ligaueris, &c. nihil excipiens, quando dixit, quodcunque. Certum eſt enim, quòd omnis Papa canonicè electus verus eſt Petri ſucceſſor, & Vicarius Ieſu Chriſti, de quo quidem Petri vero ſucceſſore loquēs Gregorius Nonus ait. Non enim humana, ſed potius Diuina poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur, cum per translationem, depoſitionem, aut ceſſionem auctoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, Epiſcopi ab Eccleſijs remouentur, & ideo tria hæc, quæ præmiſimus non tàm conſtitutione canonica, quàm inſtitutione Diuina ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata. vnde quicquid fit auctoritate ipſius, dicitur fieri auctoritate Dei, ſi iuſta id cauſa fiat.

1.q.7.c.iter corporalia.

D.Hieron. Beatus Pater Hieronymus ſcribens ad Damaſum Papā dicit. cū ſucceſſore piſcatoris diſcipulus Chriſti loquor, ego nullum primum niſi Chriſtum ſequens, beatitudini tuæ, ideſt Cathedræ Petri communione conſocior, ſupra illam petram fundatam Eccleſiam ſcio. quicunque tecum non colligit, ſpargit, ideſt qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt; & qui non eſt cum Vicario Chriſti in his, quæ ſunt Chriſti, eſt proculdubio contra Chriſtum, & quicunque à fide Catholica diſcrepat, ſine dubio Chriſto Domino noſtro contrarius eſt. Ipſe enim

Roma-

Romanus Pontifex non puri hominis,ſed veri Dei,ſũmi Dei,& veri hominis Ieſu Chriſti vicem gerit in terris, vbi eſt quaſi Deus, ac Deum ipſum hominibus repræſentans, maior homine, minor verò Deo. Et ideo Domini Cardinales Papam eligentes, attentius ſecum ipſi cogitare, ac penſare diligentiſſimè debent quid ſibiipſis immineat, quotieſcunq; de creatione agitur Vicarii Ieſu Chriſti, veri ſucceſſoris Petri, Rectoris vniuerſalis Eccleſiæ Dei, ac ſummi Paſtoris totius gregis Chriſti: talemq; debent eligere, qui nullius incongruę voluntati deſeruiat, ſed & moribus decoratus tanto ordini valeat dignus inueniri,& in quo nil ſapiĕtiæ, nilq; ſcientiæ; nil demum deſit induſtriæ, ac diligentię, ſapientiæ, inquam, quò ad Diuina pertractanda; ſcientiæ verò quò ad humana peragenda, induſtriæ autĕ, ac diligentiæ quò ad mores, cęteroſq; actus componendos. Huiuſmodi quidem muneris ſacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum voluit officium pertinere, vt in B. Petro Apoſtolorum omniũ ſummo id principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet. Sancta ergo Romana Eccleſia auctoritatem ſuam habet nõ ab homnibus, ſed à Deo optimo maximo, & ideo eſt caput, & mater omnium Eccleſiarum per vniuerſũ orbem terrarum diffuſarum, quoniam ſicut Petrus Apoſtolus fuit primus omniũ Apoſtolorum, ita & hæc ſancta mater Eccleſia catholica, & Apoſtolica ſuo & nomine,& ſanguine conſecrata, Domino inſtituente, prima eſt, aliarum omnium, vt ſæpe ſæpius à nobis dictũ eſt, & ad illam, tanquam ad matrem, atq; apicem cĕs tàm maiores, quàm etiam minores Eccleſiæ, nec non earum cauſæ, & Epiſcoporũ iudicia referri debent, cuius sĕtĕtias, & deciſiones humiliter accipiant tanquam

Homob. de Hum. vitæ. ſtat. par. 1. c. 4.

ab ipſomet Deo factas; maiores enim, ac grauiores, difficileſq; cauſæ in Dei optimi Eccleſia, non niſi coram Pontifice Romano tractari, atq; definiri debent, cum ipſe habeat plenitudinem poteſtatis in vniuerſo orbe.

Pontificis Romani Poteſtas ſuper quos extendatur.
Tractatus Septimus.

SIcut in toto orbe duo ſunt ſtatus vniuerſales hominũ, ſcilicet Chriſtianorum, & infidelium, ſic poteſtas Romani Pontificis ſuper vtroſq; ſe extendere ſine dubio mihi videtur, quod quidem ſatis patet ex verbis Saluatoris dicentis ad Petrũ, paſce oues meas; ſub quarum ſimilitudine, & ſi principaliter intelligantur fideles omnes vtriuſq; ſexus, nihilominus largo modo ſumpto vocabulo, omnes animæ rationales ſunt Dei oues. Et quamuis Dominus Ieſus, ac Deus noſter corporaliter fuerit miſſus, vt ipſe dixit diſcipulis ſuis, ad oues tantummodo, quæ perierant domus Iſrael, tamen ipſi, tanquam legato fideliſſimo, fuit etiam credita cura animarum omnium viuentium, tàm hominũ, quàm mulierum totius orbis terrarum; quem per Apoſtolos ſuos ipſe poſt reſurectionem ſuam viſitauit, docuit, illuſtrauit. Euntes, dixit illis, in mundum vniuersũ, prædicate Euangelium omni creaturæ, ſcilicet rationali, docentes omnes gentes. oportebat pati Chriſtum, & reſurgere à mortuis die tertia, & prædicari in nomine eius pœnitentiam in remiſſionem peccatorum in oẽs gentes. Ego, inquit Chriſtus, ſum paſtor bonus, & cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ, & alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas (per has intelligit gentes omnes diſperſas per vniueaſum orbẽ terrę)

Io. c. vlt.
Omnes animæ rationales ſunt Dei oues.
Matth. c. 15.
Matth. c. vl.
Luc. c. vlt.
Ioan. c. 10.

oportet

oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus paſtor: quæ ſanè verba Doctores omnes interptætantur, & intelligunt de cōuerſione gētiū infidelium. Sed vt clarius appareat veritas illa, quā propoſuimus in præſenti diſcutiendam, illud conſiderādum eſt, quòd Eccleſia militans regi debet ad inſtar Eccleſiæ triumphantis, vt ait D. Auguſtinus, cum ſit pars eiuſdem. de qua cœleſti Eccleſiæ dixit D. Ioannes in ſuis Diuinis reuelationibus, Ego Ioannes vidi Ciuitatem ſanctam Ieruſalem, nouam, deſcendentē de Cœlo à Deo paratā, ſicut ſponſā ornatā viro ſuo, & audiui vocem magnam de throno dicentem; Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitauit cum eis, & ipſi populus eius erunt, & ipſe Deus cū eis erit eorum Deus. Modò quiſnam fidelium dubitat Eccleſiam illā triūphantē ſub vno ſolo ſummo Deo minimè triūphare? haud regnare? atq. ab vnico Deo, qui eſt Pater, Filius, & Spūs S. non regi? ſicut igitur illa cœleſtis, atq; triumphans Eccleſia ab uno regitur principe, qui eſt trinus in perſonis, & unus in eſſentuia, ſic & Eccleſia militans ab vnico Dei Vic. & Pontifice Romano, qui habet ſummam poteſtatem, & imperium ſuper omnes Reges, & principes terræ, inſuper & ſuper omnes alias perſonas cuiuſcunq; ſtatus, & gradus ſiue ſint laici, ſiue religioſi, ſiue Prelati, ſiue ſubditi, regitur, gubernaturq; cum illius ditioni ſit in omnibus per omnia ſubiecta. Creauit ab initio mundi omnipotens Deus vnicum hominē omnium noſtrum parentem, vt ex illo totum genus humanum propagaretur, atq; vniuerſæ poſteritati ſuæ, ſic Domino diſponente præeſſet; atq; formato corpore de limo terræ, animam de nihilo creans ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam, in faciem ſuam inſpirauit ſpiraculum vitæ, & ſtatim factus eſt homo in animam viuen-

Eccleſia militans regitur ad inſtar Triunfantis

lib. 10. de ciuit. Dei c. 7. apoc. c. 21

Gen. c. 1. & 2.

tem, ut præeſſet piſcibus maris, & uolatilibus cœli, & beſtijs terræ, omniq; præterea reptili, quod mouetur ſuper terram poſt quorum omnium creationem fecit Dominus hominem, tanquam illorum omnium Dominum, & poſſeſſorem, omnibuſq; meritò præferēdū; quippè qui ſecundum mentem, & intellectum cætera viuentia antecellat. Vt igitur vnus in ſupernis eſt Deus princeps, & monarcha, à quo fuerunt omnia, præſertim mortalia, & corruptibilia creata, vltra cœlos, Angelos, cæteraq; inuiſibilia; & inter omnia animātia eſt homo, qui dominatur omnibus illis, tanquam eorum omnium Dominus, & poſſeſſor, ſic inter omnes homines vnus debet eſſe princeps, caput, & monarcha, qui omnibus mortalibus præſit, domineturq; vniuerſis in toto terrarum orbe. Sed quis eſt hic, niſi Dei Vicarius in terris? cuius imperium eſt ſuper omnes gētes vniuerſæ terræ? Non igitur Petrus ſub Rege, & Reges ſub Petri lege peregrinam vitam tranſigere debent, ſibiq; ac ſuis ſucceſſoribus in officio ſummi Pōtificatus incuruari tenentur, collaq; ſubmittere, quoniam ſicut vnus eſt Deus, non autem plures Dij, quia pluralitas principum non eſt bona, ſecus in toto vniuerſo confuſio oriretur, ita vnicus debet eſſe ipſius Dei generalis Vicarius ſuper vniuerſam terram; nam tantum eſt ponere plura principia, quantum eſt ponere plures Deos, pluresq; ſimul, & eodem tempore Dei Vicarios, quorum quodlibet maximum eſt incōueniens, & confuſionem generaret in toto vniuerſo, Et quamuis principia illa non eſſent diuerſa, ſed penitus inter ſe conueniētia, nihilominus eſſent ſuperflua quia fruſtra, fit per plura, quod poteſt fieri ꝑ pauciora. vnus ergo ſit Deus in toto vniuerſo, non plures Dij, vna ſit etiam ſpecies humana inter omnia animantia, quæ ratione nobilitatis ſuæ præſit omnibus entibus

Meth. lib. 12

Ariſt. lib. 1 de Cœlo.

tibus

tibus generabilibus,& corruptibilibus, animantibus,piſcibus, plantis, cæteriſq; rebus in hac rerum vniuerſitate exiſtentibus,vnus itidem ſit Dei Vicarius,qui omnibus rationabilib.creaturis vtriuſq; ſexus præſit ſitq; eorum omnium caput, princeps, Dominus, pater, & paſtor, cui Imperatores, Reges, Poteſtateſq; omnes humiliter obediant, ſintq; ſubiectæ. Duo habet Pontifex Romanus latera,dextrum, & ſiniſtrum; illud ſunt clerici ea miniſtrantes, quæ ad ſpiritualem vitam pertinent; iſtud autem ſunt laici tractãtes neceſſaria terrenæ vitæ. at verò quid ſignificant huiuſmodi duo latera, niſi duplicem poteſtatem, quam habet Papa, ſpiritualem .ſ. & temporalem? quorum altera eſt prior iſta, quam ſecularẽ appellamus, in tribus; prioritate dignitatis, quis enim neſcit ſpiritum nobiliorem eſſe corpore? prioritate inſtitutionis, ſacerdotium enim Melchiſedech præceſſit legem ſcriptam, & per ſacerdotium Deo iubente fuit ordinata poteſtas Regales; & prioritate auctoritatis, cum ſpiritualiter terrena iudicet, ſpiritualis enim, ait Apoſtolus omnia iudicat; & à nemine iudicatur, q̃ quidem de ſummo Pontifice verum eſt. Multas rationes afferunt Io. And.& Hoſt. quibus probant Papã eſſe principem, monarcham ,& ſuperiorem tàm laicorum quorumcunq; quam etiam Clericorum,& quod ad illũ maximè pertinet illos omnes iudicare, quas breuitatis cauſa nunc ommitto. Sed quis ignorat ſacerdotium maius eſſe & Imperio, & Regali dignitate? ſicut enim Luna recipit lumẽ à Sole, ſic Regia poteſtas recipit auctoritatẽ non aliunde niſi à Papa, qui eſt ſummus ſacerdos vniuerſæ Eccleſiæ Dei, & non è contra. ſicut etiam Sol totum illuminat Mundum lumine ſuo, ſic & ſacerdotalis dignitas auctoritate ſua, verbo, & exemplo illuſtrat mentes hominum, a quibus expellit etiam igno-

Duo latere habet Rom. Pont.ſ.Cleric.& laicos.

Poteſtas ſpiritualis ẽ prior temporali in tribus.

1.Reg.c.8.

1.Cor.2.

9.q.3.c.Nemo &c.Aliorum.

rātiæ tenebras, erroreſq; multos extirpat, Mundū pacificat per Regiam poteſtatem, quando ex ſemetipſa nō poteſt; quæcunq; enim fecit Deus non carent ordine, ſuperiora namq; inferioribus dominantur; homo, vt ſupra dictum eſt, animantibus, alijſq; omnibus inferioribus, Leo brutis, Aquila cunctis volantibus, cete Piſcibus, ignis alijs elementis, Saturnus planetis inferioribus, ſuperiores Angelorum ordines illuminant inferiores, & curatis hominibus vnus Pontifex Maximus ſicut & omnibus membris corporis humani vnicum caput, vni naui vnicus gubernator, vni exercitui vnus Generalis, vni domui vnus paterfamilias, ita vni Eccleſię vniuerſali diffuſæ per vniuerſum Mundū vnus ſummus Pontifex Romanus; ſicut enim vnius vxoris vnus tantū eſt vir, ſic & vnius Eccleſiæ Dei tantummodo vnus debet eſſe ſponſus, qui abſq; dubio eſt ſolus Pontifex Romanus, legitimè, & canonicè electus pro tempore exiſtens; non decet namq; vnicam ſponſam Chriſti plures habere ſponſos, ſicut nec archa, quæ ipſius Eccleſiæ fuit figura, non niſi vnum Noè habuit, qui illi præfuit toto tempore diluuij, quo Deus omne ferè genus humanū
Gen.c,6. deleuit, nam octo animæ ſaluæ factæ ſunt in archa. O uerè igitur ſponſus ſponſæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, O uerè Abraham, hoc eſt pater multarum gentium, ſūmus ſacerdos Dei altiſſimi in alma vrbe gerentis vices Dei viui; ò vere mons ſynai, omnis enim qui tetigerit hunc montem, atq; tentauerit aſcendere ſuper ſumitatem ipſius, ac ſuperare cacumen eius, hoc eſt uſurpare plenitudinem poteſtatis ſummi Pontificis, morte æterna morietur. nulli namq; fas eſt tranſgredi Apoſtolicæ ſedis præcepta, nec eiuſdem poteſtatem ſibi attribuere, quoniam qui aliena rapit, ille fur eſt, & latro. Reges igitur tractent cauſas ſæculi, ſacerdotes verò Maximi

Eccleſiæ, & Dei; quia ſicut Chriſtus fuit & Rex, & ſacerdos, ſic & ſummi illius Pontifices ſunt & Reges & Sacerdotes, & ideo non eſt ab re, quòd illi ſe intromittant in cauſis tàm ſæcularibus, quàm etiam Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus. Quòd verò Chriſtus Dominus multoties ſe geſſent tàm pro Rege, quàm pro Pontifice, ſatis patet in actibus ſuis, qui paſſim leguntur in ſacra Euangelij hiſtoria primò nanq; tanquam Rex fuit adoratus à Magis, qui ab Oriente venerant Hieroſolymam quærentes, & dicentes, vbi eſt qui natus eſt Rex Iudeorum? vidimus enim Stellam eius in Oriente, & venimus cum muneribus adorare eum. Et poſtquam Stella duce inuenerunt illum, obtulerunt ei tanquã Regi magno aurum, thus autem tanquam ſummo Sacerdoti, de quo ſacer ille vates loquens in pſalmo ait, & permanebit cum Sole, & ante Lunam in generatione, & generationem. vt enim Chriſtus Ieſus fuit creator Solis, Lunæ, & omnium creaturam, tanquã Deus, qui in tempore factus eſt homo ex Virgine naſcens, permanet cũ Sole, hoc eſt cum ſummo Pontifice Romano, & ante Lunam ſcilicet Eccleſiã, in qua ſunt Imperarores quoque ac Reges, ſummus autem Pontifex eſt tãquam ſolare caput cum omnibus membris ſub diuerſis gradib⁹, tanquam varijs, ac diuerſimodè fulgentibus Stellis in firmamento Cœli, quæ à plenitudine ſolaris luminis illuſtrantur quælibet pro ſuo captu, vt ſicut omnia in Cœlis fulgentia participant de ſplendore Solis, ita in Eccleſia militanti ſub figurato Sole, ſummo ſcilicet Romano Pontifice, omnia membra iuſte, ac rationabiliter ſub poſita, de eius plenitudine poteſtatis accipiant pro ſalute. Et ſicut Sol increatus Dei filius nobis ortus in plenitudine temporis Angelicam, & humanã exornat naturam, atq; in Eccleſia triumphante ſublimat, ſic & ho-

Chriſtus fuit Rex, & Sacerdos, ſic & Rom. Pót.

Matth. c. 2.

Pſal 71.

& homines tãtùm in Eccleſia militãti decorat, quorũ perpetua ſanitas, ſaluſq; tota conſiſtit in merito infinito paſſionis eius. Sub miſtico igitur intellectu, & figura ſolari omnes Chriſti milites ſacris ſummi Pontificis pedibus incuruantur, ſiue Imperatores, ſiue Reges, cęteræq; totius orbis poteſtates, omnesq; tandem Chriſti fideles. Cur hoc? quia ob reuerentiam, ac deuotionis cultum veri Dei, & hominis Ieſu Chriſti, qui in ipſo nobis antonomaſticè repræſentatur, debita adoratione illum humiliter, ac reuerenter adoramus, quia illimitatam ſuper terram habet auctoritatem, quoniam ſicut Chriſto data eſt à ſummo patre omnis poteſtas in Cœlo, & in Terra, ſic & ipſe Vicario ſuo Pontifici Romano dedit omnem poteſtatem ſuper omnes Reges, Principes, & nationes vniuerſæ Terræ, atq; pollicitus eſt ſe cum illo futurum vſq; ad conſũmationem ſæculi, tanquam Regem, Imperatorem, & Dominũ cum ſuã vicem gerente, eſt enim Rex Regum, & Dominus Dominantium; niſi enim eſſet Rex, Propheta Zacharias nequaquam dixiſſet, Ecce Rex tuus venit ſibi manſuetus, neq; ab inimicis ſuis vocatus fuiſſet Rex Iudeorũ, nec auctus eſſet eijcere de templo vendentes, & ementes: vnde enim ſibi fuiſſet tanta audacia? vnde tãta poteſtas? vnde tanta auctoritas? vnde præſumptio? vt in res alienas tanquam inſanus tantum inſiliret? niſi quia tanquã verus, ac proprius Imperator, Rex, ac omnium Dominus Imperiali faſtigio tanquam de proprijs diſponebat rebus? niſi quia regnaturus eſt in æternum, & regni eius non erit finis? Ab hoc igitur maximo, Rege, qui eſt, & ſummus Sacerdos, & Deus viuus, & verus, qui eſt creator Cœli, & Terræ, dependet in omnibus, & per omnia prima illa ſedes, quæ eſt, & Petri, & Romana, quæ omnibus Eccleſijs, quæ ſunt in toto orbe, merito

Matth. c. vlt.

Zach. c. 9.

à Chriſto dependet ſedes Rom.

meritò præfertur, quia ex eo, quòd eſt prima ſedes, prima Eccleſia, & caput, & mater omnium Eccleſiarum, nec Metropolitanum ſuper ſe poteſt habere, nec Regẽ, nec quempiam alium ſuperiorem in terris. Si nanque Papa tanquam Cæphas ſubeſſet Regibus, alijſquè inferioribus poteſtatibus, videretur eſſe ſimul, & ſemel & caput, & pes, eſſet enim ſuperior quò ad ſpiritualia, inferior verò quò ad temporalia, & ſic eſſet eodem tempore, & ſuperior, & ſubditus, quod minimè eſt dicendum: ſed omnino eſt aſſerendum illum habere poteſtatem. & eminere tàm in ſpiritualibus, quàm etiam in tẽporalibus, & in his omnibus eſſe ſupremum, atque illi in cunctis eſſe parendum, quoniam quanto gradus eſt celſior, tanto maior in eodem ſuppoſito inuenitur auctoritas. in maioribus ſiquidem eſt regendi, & iubendi poteſtas, in inferioribus autem obſequendi neceſſitas. Sicut manifeſtum, eſſet inſaniæ ſignum, ſi ſeruus ſe vellet extollere, & eleuare contra Dominum ſuum, & maximum inconueniens, ſi pes contra caput ſe quæreret erigere, et ſi oculi dignitatem manus conaretur uſurpare, uel oculus tentaret intellectum euadere; ita maxima eſſet illius inſania, qui ſe vellet extollere ſupra Summũ Pontificem Romanum, cui videmus Imperatores, Reges, aliaſquè Poteſtates terræ humiliter colla ſubijcere, parere, obtemperare, vlla abſq; repugnantia obſequia præſtare. quid enim peius eſt, quiduè ineptius videri poteſt, quàm totius vniuerſi ordinem perturbare? vt minor in maiorem non vereatur inſurgere, vt pes in caput, filius in patrem, diſcipulus in magiſtrum, ſeruus in Dominum? Reges omnes, atque Imperatores catholici non domini, ſed ſerui, non patres, ſed filij, non magiſtri, ſed diſcipuli, non capita ſed membra eſſe debẽt ſub cathedra principis Apoſtolorum, cui Dominus tradi-

dit Regna mundi, & claues quoque Regni cœlorum, quoniam, & Dominus Ieſus Chriſtus prohibet diſcipulum eſſe ſupra magiſtrum, & ſeruum ſupra domin ũ ſuum, & lex quoque erubeſcit permittere filios correctores eſſe parentum, qui ſunt mentis compotes, quoniam ſi dementes fiunt, debent eos regere, atque vt filij clariſſimi protegere, & eorum curam diligenter habere, ne periclitentur. Sed ut quid oues repræhendunt paſtorem ſuum? inſanire prorſus viderentur oues, ſi paſtorem filius, ſi patrem, ſeruus ſi dominum conarentur ſibi ſubiugare, atque iniquis obligationibus illos ſuæ poteſtati ſubijcere. Haud igitur audeant filij hominum aliquid cogitare contra poteſtatem B. Petri, niſi velint quamprimum incidere in laqueos diaboli; illi tantummodo, & non alijs dictum eſt à Domino, Dabo tibi claues Regni cœlorum, & ille pro ſua, eiuſquè in eodẽmet officio ſucceſſoribus perſona, & perſonis claues accepit cum poteſtate magna ligandi, atque ſoluendi, & ipſe ſolus vocatus eſt ad poteſtatis plenitudinem, cæteri verò Pontifices in partem ſollicitudinis ſunt deputati. nõ ergo debẽt Reges, cæteriquè Principes terræ ſuam anteferre dignitatem eorum officio, ac dignitati, præcipuequè Summo Pontificatui, cum nec pudeat Imperatorem Auguſtiſſimum ſe appellare eius filium chariſſimum; & Iuſtinianus inuictiſſimus Imperator dicat de ſe ipſo loquens ad Romanum Pontificem; Reddentes honorem Apoſtolicæ Sedi, & veſtræ ſanctitati, quod ſẽper nobis in voto fuit, & eſt, prout decet patrem honorantes veſtram beatitudinem. non ſe igitur grauẽt Imperatores, nec putent ſe in ea, quæ diuina ſunt, imperiale aliquod ius habere, nec velint ſe extollere, ſi cupiunt diutius imperare, ſintquè Deo ſubiecti, qui præcepit dari quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo.

Matt. c. 10.

C. de Sũma Trin. de fid. cath.

Deo. Ad Imperatorem palatia quidem pertinent, ad Sacerdotes verò Eccleſiæ, quod ergo Sacerdotis eſt, faciat Sacerdos, & quod Imperatoris, Imperator. ſed qd quæſo honorificentius eſt, quàm vt Imperator Eccleſię filius eſſe dicatur? Eccleſię, quam mundanis legibus ſubijci nullo modo permittere debet, cum ipſa ſit mater omnium, & magiſtra; cui ſi commiſſa eſt à Domino cura animarum, multò magis credita eſſe debet cura rerũ temporalium, quæ reſpectu animarum ſunt nullius valoris, nulliuſquè momenti, (quis enim ignorat animam prætioſiorem eſſe cunctis rebus corporalibus?) cum, & Chriſtus quoque curam habuerit, & animarum, & corporum, ac eorum præcipuè, quæ à varijs ipſe curauit lãguoribus? hanc ipſam auctoritatem, atque poteſtatem ſuper animas, inquam, & corpora mortalium ipſe contulit B. Petro, qui eandem poſtea reliquit omnibus ſuis ſucceſſoribus canonicè pro tempore electis. Et ideo Gratianus inquit, Prælatos debere ſubditis ſuis non ſolum ſpiritualia, ſed etiam carnalia ſubſidia miniſtrare exemplo Chriſti, qui turbas, quæ illum ſequebantur, non ſolum docebat verbum, ſed & corporalibus alimẽtis reficiebat, nam corporalia ordinantur ad animam, tanquam ad finem proprium, ob quem creata fuerunt, ſicut enim homo factus eſt propter Deum, ut illi famuletur, & ſeruiat vbique, ita mundus factus eſt propter hominem, ut illi ſeruiat, rebuſquè ſuis omnibus homo rationabiliter vtatur ad vtilitatem ſuam, & ad Dei honorem. totum igitur bonum eſt hominis, & quod factũ eſt propter ipſum, & propter quod factus eſt homo; omnia enim, ut ait Apoſtolus, noſtra ſunt, ſcilicet ſuperiora, æqualia, & inferiora; ſuperiora quidem noſtra ſunt ad perfruendum, ut Deus Trinitas; æqualia uerò ad conuiuendum, ſcilicet Angeli, qui etiam ſi modo ſunt

Matt. c. 14. 15. Marc. c. 6. 8. Ioan. c. 6. Act. cap. 5. Diſt. 39. in principio.

Omnia noſtra ſunt, ſuperiora, æqualia, & inferiora.

nobis ſuperiores, in futuro erunt æquales, qui & nunc quoque noſtri ſunt, quoniam ad uſum nobis ſunt, ſicut res dominorum dicuntur eſſe, & ſeruorum, non dominio, ſed quia ſunt ad uſum eorum, ſic & ſupernæ illæ mentes cœleſtes noſtræ eſſe dicuntur, eò quòd ad utilitatem noſtram eorum exequuntur miniſterium, nonne inquit D. Paulus, omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis? ò dignitas hominum præclara; ò bonitas immenſa creatoris, qui nedum creaturas cœleſtes deputauit ad eorum cuſtodiam quamprimum in lucē prodierũt, ſed omnia quoque ſubiecit ſub pedibus eorum; noſtra tandem ſunt omnia inferiora, quia propter nos facta ſunt. Agnoſcat igitur homo quomodo amore ſit illum proſecutus Deus, qui creauit mũdum propter eum, ut illi mundus ipſe ſeruiret, fecit Deus mundum propter hominem, & hominem propter ſe, mundus igitur ſeruiat homini, & ipſe Deo; ſentiat ergo homo ſeruitium, & reddat debitum creatori ſuo, & cum accipiat benignitatem, non reddat niſi charitatem, quia ipſius ſunt omnia, ſiue mundus, ſiuè uita, ſiue mors, ſiue præſentia, ſiue futura, omnia ipſius ſunt, ipſe uerò Chriſti, Chriſtus autem Dei. At ſicut anima dominari debet corpori, & carni, tanquam domina ancillæ ſuæ, ſicut altera Sara Agar famulæ ſuæ, ita & Chriſti Vicarius, tāquam ille, cui præcipuè credita eſt animarum cura, dominari debet dominio ſalutari quibuſcunque inferioribus conſtitutis ſub rationalis animæ poteſtate; nam ſicut diuina debent ſupereſſe humanis, & cœleſtia terrenis, ſic & Papa qui diuina pertractat, & cœleſtia, debet ſine dubio præeſſe terrenis omnibus, quia lex Chriſti ſacerdotali poteſtati vult ſubijci cunctas poteſtates terræ, quoniam illi uni dedit auctoritatem maximam,

Heb. cap. 1. Pſal. 8. Heb. cap. 2. Gen. c. 16.

dedit

dedit principatum excellentiorem alijs principatibus. iuſtum igitur, ac rationabile eſt, vt ſpiritui cedat caro, vt cæleſtibus pareant terrena, vt diuinis ſubſint humana. Certè nulli dubium eſt, quòd Dominus Petrum in ſummum Sacerdotem elegit, dum illi ex omnibus, & pro omnibus vni claues regni cœlorum tradere voluit, ex quo Princeps Sacerdotum quaſi via ſequentium, & ſummus Sacerdos, & Pontifex Maximus nuncupatur, vnde & Sacerdotes, & Leuitas efficit, & ordines omnes Eccleſiaſticos diſponit, & quod vnuſquiſque facere debeat oſtendit; & cum ſit omnium hominum ſiue dominorum, ſiue ſubditorum moderator, pater, paſtor, & doctor orbis terrarum, quid mirum ſi, & Reges, & Imperatores humiliter ſubmiſerunt ſe culmini Apoſtolicæ Sedis? quorum quidem primus fuit Conſtantinus ille magnus Imperator Auguſtiſſimus, & inuictiſſimus, qui Dei optimi virtute liberatus à lepra, & à B. Silueſtro, ſummo illis diebus Romanæ Sedis Pontifice, baptizatus, & ad fidem Catholicam verè conuerſus, Romanam Vrbem, (dicant quicquid velint inimici crucis Chriſti de hac ipſa re) & B. Silueſtro, & ſuis omnibus ſucceſſoribus dedit, donauit, reliquit, ac relaxauit in Vrbe vtriuſque poteſtatis Monarchiam diſponendam omnibus Romanis Pontificibus pro tempore exiſtentibus, non rationabile, neque iuſtum reputans, vt vbi Sacerdotij principatum, & Chriſtianę religionis caput cœleſtis Imperator inſtituit, illic terrenus, ac mortalis Imperator exerceret poteſtatem. in Romano igitur, & excelſo ſolio B. Petri Sedes iam collocata, libertate plena in ſuis peragendis per omnia potitur, nec vlli ſubeſt, quæ ore diuino agnoſcitur cunctis eſſe prælata Eccleſijs, nedum quatuor alijs maioribus Alexandrinæ ſcilicet, Antiochenæ, Hieroſolimitanæ, atque Cōſtantino-

Matth. c. 16.

Cōſtātinus Magnus fuit primus Imperator, qui recognouit poteſtatem Papæ.

tino-

tinopolitanæ. Poſt Conſtantinum verò Ludouicus primus huius nominis Imperator confirmauit Romanis Pontificibus ea omnia, quæ illis à prædeceſſoribus ſuis conceſſa, atque donata fuerant: ſicut etiam Rodulphus Rex Alemaniæ donauit Eccleſiæ Romanæ Ciuitatem Bononiæ cum ſuo diſtrictu, ac totam Romandiolam, quam tamen prius illi donauerat Pipinus pater Caroli Magni. huiuſmodi ergo donationem liberaliſſimã debent ratam habere, tueri, atque deffendere Imperatores omnes pro viribus ſuis ad ſalutem animæ, ad conſeruationem vitæ propriæ, & ad augmentum Imperialis culminis. Regnum præterea Neapolitanum, ac inſula Siciliæ ſunt partes patrimonij B. Petri, inſuper & Regnum Angliæ, quod Rex iam accepit ab Eccleſia Romana in feudum. Tanta eſt igitur celſitudo, excellentia, ac dignitas ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſummiq; Pontificis, vt Auguſtiſſimi Imperatores non reputarint indignum accipere ab ipſo vnctionem, confirmationẽ, conſecrationem, imperij coronam, ac ſua ſubmittere capita illius maieſtati. Et rectè quidem, quia ipſe Romanus Pontifex eſt ille, qui transfert Imperium, & Regna, tranſtulit enim Imperium à Græcis ad Francos, tũ ab eis ad Germanos, ex quibus conſtituit ſeptem primarios viros tres Eccleſiaſticos, ſcilicet Archiepiſcopos Moguntinum, Colonienſem, ac Treuirenſem, reliquos verò ſæculares, nempè Comitem Palatinum Rheni, Ducem Saxoniæ, Marchionem Brandeburgenſem, & Regem Bohemiæ, qui vltimus, vt nonnulli aſſerunt, non debet de neceſſitate intereſſe electioni, at verò tantummodo cum omnes ſupradicti electores inter ſe eſſent in electione diſcordes, deditquè eis auctoritatem eligendi Imperatorem, quam certè poteſtatem nequaquam illis conferre potuiſſet, niſi illam ſaltem habitu

Bulla Pij V. in Reg nã.

Papa transfert Imperium, & Regna. Electores Imperij.

Ext. de elec. c. Venerabilem.

non

non habuiſſet, cum nemo det quod non habet. Nam cum Imperium eſſet in Græcia, ac Deſiderius Longobardorum Rex Romanam vexaret Eccleſiam, Adrianus Papa Primus legatos miſit ad Baſilium Imperatorem, & ad eius filios Conſtantium, & Leonem Auguſtos Conſtantinopolim, rogans ut Eccleſiam defenderent ab infeſtatione illius iniquiſſimi Regis; quibus renuentibus ſupradictus Pontifex ſtatim ad Victorioſiſſimum Carolum Magnum Francorum Regem nũcios ſuos deſtinauit, qui expoſtularent ab eo, ut res Eccleſię Romanæ contra aduerſarios ſuos tueretur, atque defenderet; qui Chriſtianiſſimus Rex quamprimum ſe Romam verſus contulit, atque in itinere Papiam obſedit, ubi relicto exercitu adijt Pontificem, qui in diebus ſanctiſſimæ Reſurrectionis Domini Romæ illum honorificè ſuſcepit; tùm illinc diſcedẽs inuictiſſimus Rex Papiam reuerſus eſt, ac Deſiderium deuicit, ſubiugauit, cæpit, rurſuſquè Romam redijt, vbi ſimul cum Romano Pontifice Adriano in Lateranenſi Eccleſia ſancti Saluatoris Synodum celebrauit, in qua interfuerũt centum quinquaginta quatuor Epiſcopi, multiq; præterea Abbates, & Prælati: & exinde translatum eſt Imperiũ ad Francos, qui illud obtinuerũt per annos 103. & amplius vſque ad Arnulphum. cuius tempore cum Eccleſia oppugnaretur à Berengario Tiranno, nec illi Arnulphus opem ferret, Papa uocauit Ottonem Ducẽ Saxoniæ, ut ſibi, Eccleſiæquè ſuccurreret, ob quod poſtea Imperium translatum eſt ad Germanos per Ioannem Duodecimum, & Leonem Octauum, à quibus decoratus fuit inſignijs Imperialibus. Germani autem ſic vocati ſunt eò quòd ſub Romano Pontifice, & patre, ſanctaquè matre Eccleſia Romana, tanquam Germani ex utroque parente temporibus illis congauderent humi-

De reg. iur. lib. 6 ca. Nemo.

Imperiũ fuit trãslatum à Græcis ad Francos, & à Francis ad Germanos.

Germani quare ſic uocati ſint.

humiliter obedire; nam illa Germania, quæ poſt Sciſthiam inferiorem à Danubio inter Rhenum fluuium, Oceanumquè concluſa cingitur, à Septentrione, & Occaſu Oceano, ab ortu verò Danubio, à Meridie Rheno fluuio dirimitur, propter fœcunditatem gignendi Germania eſt nuncupata; quaſi ergo ex fœcunditate diuinæ gratiæ, ſicut nouellæ oliuarum Eccleſiæ filij in circuitu menſæ domini, Germani meritò ſunt nuncupati.

Imperiũ eſt à Deo, ſed datur p manus ſui Vicarij.

quamquam autem Imperium ſit principaliter à Deo, à quo omnis eſt poteſtas in cœlo, & in terra, ipſi tamen placuit, ut per manus ſui Vicarij, & offeratur, & confirmetur, cum ipſe ſuas gerat uices in terris, ſitquè ex eo, quòd eſt Vicarius ſuus, & reſidet Romæ, quæ eſt caput mundi, princeps orbis terræ, cui omnes poteſtates obedire tenentur tanquam Deo Optimo Maximo.

Imperium apud quos fuerit antiquitus.

Vt autẽ quiſque ſciat quomodo ſucceſſio Romani. Imperij ſit legitima, & quòd Imperator ritè, ac legitimè electus, atque poſtea à Romano Pontifice confirmatus; ſit verus, & legitimus Imperator, ac ſucceſſor antiqui Imperij, quod tot tiranni ui, & armis ſibi vſurparunt, illud non eſt ignorãdum, quòd Imperium primò fuit penès Aſſirios, quorum Rex primus fuit Ninus numis, & armis potentiſſimus, cuius Imperium dictum eſt Babilonicum; poſtea fuit apud Perſas, ac Medos, qui illud ſibi uſurparunt, cuius caput, & princeps extitit Arplaxat, qui cum multas gentes ſuo ſubiugaſſet imperio, debellatus poſtea fuit à Nabuchodonoſor Aſſiriorum Rege; Tertium, quod huic ſucceſſit; Imperium fuit penès Græcos, cuius Imperator extitit Alexander ille Magnus filius Philippi Regis Macedoniæ, qui quidem inuictiſſimus Alexander fœliciter debellauit Darium Regem potentiſſimum Perſarum, atque Medorum, ac uicit, & ſuperauit, eiuſq; magnum occupauit Imperium; quod

poſt ea

poſtea Romani nationum, ac populorum omnium potentiſſimi debellarunt, ditioniquè ſuæ ſubiugarunt, atq; æmulam Carthaginem penitus deleuerunt, ac eius totum Imperium occuparunt vi, & armis, ſicquè tandem poſt multos annos totius ferè orbis Domini euaſerunt. Ille igitur, qui præeſt eorum præclariſſimæ Vrbi, quæ fuit, & eſt orbis terrarum Domina, ſicuti præeſt ſpirituali, & æterno Regno (quis verò eſt hic, niſi Romanus Pontifex?) ita debet quoque præeſſe temporali Regno, ſine quò non ita facile ſpiritualia poſſunt gubernari. per ipſum igitur Reges regnant, & Principes imperant, & ideo obedire illi tenentur vniuerſi tanquam Deo inter homines, de neceſſitate ſalutis. ſicut namque actiones rerum naturalium procedunt ex potentijs naturalibus, ita & operationes humanæ procedunt ex humana voluntate; vnde ſicut in rebus naturalib. inferiora mouentur à Superioribus ordinatione virtutis diuinæ, ita in rebus humanis ſuperiores mouere debent voluntatẽ inferiorum iure auctoritatis diuinitus inſtitutæ; ergo & Imperator, & reliqui obedire debent Papæ, tanquam principali motori, & membro principali totius corporis militantis Eccleſiæ. meritò igitur per tot annorum circulos obſeruatum eſt, vt Auguſtiſſimi Imperatores confirmationem, vnctionem, coronationemquè accipiant à Summo Pontifice. Quid autem ſi in Imperatorem electus, eſſet indignus, vt puta paganus, hæreticus, ſchiſmaticus, tirannus, excommunicatus, Eccleſiæ Catholicæ inimicus, fatuus, vel chriſtianorum perſecutor? Ridiculum eſſet huiuſmodi confirmare in Imperio, immo impium, ac dementiæ, vel potius malitiæ ſignum manifeſtum. Nos quidem fatemur electionem Imperatoris ad Germanos pertinere virtutum merito, immo potius Romanorum Pontificum diſpoſitione; at verò fatean-

tur ipſi Imperatorem debere ceruicem ſubmittere ſub pedibus Vicarij Ieſu Chriſti, caueantquè nè partam dignitatem tanto tempore pacificè, ac quietè poſſeſſã, eorum ignauia, vel deteſtabili vita ammittant, cum ex quolibet mortali peccato incorrigibilis Imperator deponi valeat, atque priuari: ſicut etiam deponitur quotieſcunque inutilis eſt populo Christiano. Nonne Zacharias Papa Regem Frãcorum tàm pro ſuis erroribus, quàm ex eo, quòd tãtæ poteſtati erat inutilis, depoſuit, Regnoquè priuauit, & Pipinum Caroli Magni Imperatoris patrem in eius locum ſubſtituit? ergo iuſtam ob cauſam poteſt Papa Imperatorem deponere, cum ad illum maximè pertineat corrigere quemlibet Christi fidelem de omni mortali crimine, illumquè coercere per diſtrictionem Eccleſiaſticam, ſi correctionem ſuam cõtempſerit, eò quod ipſe habeat plenitudinem poteſtatis, rebelleſquè omnes Sedis Apoſtolicæ cõpellere poſſit ad obediendum ſibi. hinc factum eſt, vt Innocentius III. Othonem Quartum, & Innocentius IIII. Federicum Secundum Imperatorem depoſuerit iuſtis ex cauſis, & Ioannes XXII. Ludouicum Bauarum, quod etiã legimus de multis alijs. Coadiutorem preterea ipſi Imperatori malè res Imperij eidem creditas adminiſtranti aſſignare poteſt, & Regnum iuriſdictionem aſſumere, cum ipſi fuerint negligentes in rebus Regnorum adminiſtrandis, illoſquè compellere poteſt, vt iuſtitiam rectè adminiſtrent, & ius Canonicum obſeruent. Ex his igitur, quæ hucuſquè ſunt à nobis in medium breuiter allata, conſtat clarè quantum auctoritas Pontificis Romani præualeat ſuper Imperialem celſitudinem, quam ipſe tranſtulit, examinat, confirmat, infirmat, approbat, coronat, vngit, conſecrat, punit, deponit, priuat, eius ſententiam reuocat, & infringit cum iniuſta decernit.

Glo. 40. diſt. c. ſi papa in fin. 15. q. 6. c. Alius.

Ex. de Iud. c. Nouit. lib. 6. de ſen. & re iud. c. Ad Apoſtolicæ.

lib. 6. de ſup. neg. præ. ca. Grandi. 24. c. Adminiſtratores.

In Clem. de ſẽ. & re iud. c. paſtoralis.

nit. quæ quidem cuncta ipſe haud facere poſſet, niſi in his omnibus iuriſdictionem ordinariam, ac ſupremam non haberet, nam eius eſt deponere, cuius eſt ponere, quia omnis res per eaſdem cauſas diſſoluitur, per quas naſcitur, & ille maledicit, qui & benedicit. Imperatoris ergo eſt obedire Summo Pontifici, nam leges Imperiales non ſunt ſupra leges Canonicas, ſanctioneſquè Summorum Pontificum, nec iudicia Eccleſiaſtica diſſolui poſſunt per Regias Conſtitutiones. ex quibus ſanè omnibus manifeſtum eſt Imperatorem, & omnes Reges, cunctoſquè Ieſu Chriſti fideles ſubiectos eſſe Papæ, què Dominus conſtituit Vicarium ſuum, vt gregem ſuum in vltimum finem dirigat, in fide inſtruat, in charitate accendat, & in ſpe confirmet, & qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu, Petro, ſucceſſoribuſquè ſuis debent eſſe ſubiecti, & in omnibus obtemperare tanquam ipſimet Deo, qui eundem Petrum inſtituit ſuper omnes homines in terris Vicarium ſuum generalem tàm in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, vt ſępius dictum eſt, quia temporalia veniunt in conſequentia ad ſpiritualia; & ideo Imperator ſubeſſe debet Papæ, tanquam inferior ſuo Superiori, & filius patri; & ſicut eſt cōditor temporalium legum, ſic debet conſulere æternam, incommutabilemquè legem, ſecundum cuius regulas incommutabiles quid pro tempore iubendum ſit, vitandumquè diſcernat. & ideo quicūque Imperatorum legibus, quæ pro Dei veritate, & honore feruntur, obtemperare recuſat, dignus eſt magno ſupplicio, ſicut è contra dignus eſt ingenti præmio, qui legibus Imperatorum, quæ contra Dei honorem feruntur, non vult obtemperare; cum itaque de cauſis Dei agitur, iuxta ipſius regiam voluntatem omnes terrenæ poteſtates Sacerdotibus Chriſti ſubdantur, non præferantur, & ideo non licet, inquit Si- Diſt. 10

macus Papa, Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti, aliquid contra diuina mandata præſumere, nec quicquam, quod Euangelicis præceptis, & propheticis, aut apoſtolicis regulis obuiet, agere. ex quo patet, quod nec Imperator, nec alius quiſpiam inferior poteſt dare legem Eccleſiæ, quod exemplo motorum corporum cæleſtium facilè demonſtrari poteſt: nã illa ſuperior mundi pars ita regitur, atq; gubernatur, ut immediatus motor poſt primum motorem, qui eſt Deus Opt. Max. mouet ad nutum, & imperium ipſiuſmet primi motoris, vnde mouens primum corpus reſpicit primam intelligentiam, ſcilicet Deum; ad cuius quidem nutũ mouent itidem cæteri inferiores motores alia, quæ ſequuntur corpora inferiora vſq; ad vltimam ſphæram, quæ eſt ſphæra Lunæ; ſimiliter, & omnes hominum motus reſpicere debent motum, ac voluntatem Summi Pontificis, qui poſt Deum eſt primus motor in toto terrarum orbe, & immediatior cæteris ad Diuinã voluntatem adimplendam, & eius æternam legem obſeruandam; Imperator verò tanquam inferior illo debet ad motum, ac metum eius, tanquam miniſter illius mouere inferiora corpora ad id, quod intenditur, ut ſcilicet vniamur Deo vnitate uoluntatis ſub certis regulis iuſtitiæ Dei, ac eius Vicarij Summi Pontificis ad æternam legem indeficiẽtem, ſcilicet charitatem Dei, & proximi, quæ in patria erit perfecta, ubi Deus erit omnia in omnibus; quamdiù enim durat mundus iſte corruptibilis Angelis Angeli, homines hominibus, & dæmones dæmonibus præſunt, ſed in illo Superiori mundo omnis euacuabitur prælatio, quia ut dictum eſt, Deus erit omnia in omnibus, nõ tamen ceſſabit maioritas, nec ordo, quoniam in patria omnia ſunt, eruntquè ſemper ordinatiſsima, & omnia ſumma pace, ineffabiliquè ibi fruũtur tranquillitate;

D. Aug. lib. 10. de Ciuit. cap. 6.

quam

quam etiã omnes Chriſti fideles ſemper exoptare debent, dum uita uiuent in terris, ut ſub uno Deo unumquoque ſint omnes,conſeruentquè unitatem ſpiritus in uinculo pacis. ad cuius conſeruationem quis neſcit eſſe penitus neceſſarium unum principalem directorem,ſub cuius regimine omnes alij conquieſcant, tanquam ſub regimine gubernatoris nauis, in qua ſi Imperatores,& Reges eſſent,libenter conquieſcerent? multo magis ergo obtemperare illi debent Papæ in his maximè, quæ ad Deum ſpectãt,& ad finem ſalutarem; ordo enim iuſtitiæ requirit, vt inferiores ſuis obediant ſuperioribus, quia iuſtum eſt reddere vnicuique quod ſuum eſt, aliter ſtatus humanarum rerum minimè conſeruari poſſet, quia effrenata cupiditas multa quotidie generat litigia,ut niſi iuſtitia occurrat uirtute ſua, concordia extra mundi terminos exularet; quid enim ſunt Regna, remota Dei iuſtitia,niſi magna latrocinia? Illud verò diligenter animaduertẽdum eſt, quòd Chriſti fideles obedire minimè tenentur niſi in his, quæ iuſta ſunt, unde inferior ſemper tenetur obedire ſuo Superiori quotieſcunque illi præcipit aliquod rationabile, & quod non eſt contra Dei legem, charitatem, & proximum, quoniam ſi ei aliud ſuperior, aliud verò lex diuina præciperet,debet Deo magis obedire, quàm ſuo ſuperiori, qui non eſt ſupra Deum,ſed Deo in omnibus, & per omnia ſubiectus. Triplex enim eſt obedientia; prima eſt ſufficiens ad ſalutem, quæ obedit in ijs, ad quæ obligatur; ſecunda eſt perfecta, quæ obedit in omnibus licitis; tertia eſt indiſcreta, quę etiam in illicitis obedire quandoquè ſolet. Sed Papa cum ſit Summus Sacerdos, Deique miniſter, & ouium Ieſu Chriſti paſtor, & ouilis Eccleſiaſtici moderator, & rector,non niſi iuſta, atque rationabilia præcipere, ac decernere debet, in quibus quidẽ

Inferior non tenetur obedire ſuo ſuperiori ĩ his, quæ ſunt cõtra Deum.

Triplex Obedientia.

omnibus

omnibus omnes tenentur obedire tanquam ipſi Deo, à quo ipſe vocatus eſt tanquam Aaron, & ſummus Sacerdos factus ſecundum ordinem Melchiſedech, qui fuit Sacerdos Dei altiſſimi. Et quoniam à Chriſto Domino, qui eſt ante omnia Imperia mundi ſecundum naturam diuinam, accepit Petrus papatum, & pro ſe, & pro ſuis ſucceſſoribus, ſequitur, quòd quicquid facit Papa circa Sacerdotes præcipuè, & Imperatores, Dei auctoritate faciat; vnde quando Sacerdos inſtituitur, dat ei Deus poteſtatem per miniſterium Pontificis, qui habet plenitudinem poteſtatis, quam Chriſtus Rex Regum, & Dominus dominantium illi in perſona B. Petri conceſſit, qui quidem Petrus, ut iam dictum eſt, in ius Chriſti, qui eſt Dominus totius vniuerſi, viſibilium omniũ, & inuiſibilium, ſucceſſit ab eo inſtitutus; ex quo ſequitur, quòd ius Petri præceſſerit ius tàm Cæſaris Auguſti, quàm aliorum omnium Imperatorum, qui & ante, & poſt extiterunt in vniuerſo orbe, ſi enim Domini eſt terra, & plenitudo eius, quid habet Eccleſia, quæ eſt eius ſponſa ab ipſo ditata ſpiritualibus, ac temporalibus theſauris, quod non ſit illius, qui eſt ſpõſus eius? qui etiam voluit eam habere loculos, prædia, poſſeſſiones, villas, caſtra, ciuitates, Regna, & etiam Imperia temporalia, vt amaretur, & ueneraretur à bonis, ac timeretur à malis, & ut ſuccurrat, & ſibi, & pauperibus neceſſitates patientibus. Sed quid? Deus qui fecit cœlum, & terram, & vniuerſa, quæ cœli ambitu continentur, ditat laicos, & Eccleſiæ ſponſæ ſuæ non debuerat partes aliquas rerum ſuarum contribuere? de theſauris ſuis aliquid illi conferre? illam quantũ ipſe uoluerit ditare? extollere? magnificare? ſuper omnes poteſtates, Reges, ac Principes exaltare? A' tempore igitur Magni Conſtantini vſque ad hanc noſtram tempeſtatem, & prædia, & bona mobilia,

Ius Petri p̃ceſſit ius Cæſaris Auguſti, & aliorũ Imperatorũ.

Cauſæ, cur Eccleſia habet bona tẽporalia.

bilia,& immobilia tenuit,habuit, poſſedit. Quòd autẽ eiuſmodi bona non habuerit ante ſupradicti Imperatoris tempora, fuit non ex defectu iuris, ſed ex iniuſtitia, tirannide,& violentia principum, maximè illam perſequentium, ob quod nedum poterat pacificè bona ſtabilia poſſidere, ſed nec veritatem Euangelij liberè prædicare, immo tunc chriſtiani ſicut canes mactabantur. quando igitur fuit Eccleſiæ facta donatio, quam ſupra diximus, illa tunc potius recuperauit quod ſuum erat, quàm ſe tali donatione ſubiecerit donatori, cum ſoli Deo ſit ſubiecta,nulliquè poteſtati teneatur ſoluere tributum, quia eius caput, & Dominus Chriſtus declarauit,quòd nec ipſe,nec ſui tributum,uel cenſum tenebantur ſoluere alicui,quãdo dixit Petro, Reges terræ à quibus accipiunt tributum,à filijs ſuis,an ab alienis? & ille dixit, ab alienis, dixit illi Ieſus, ergo liberi ſunt filij, quibus uerbis clarè innuit Eccleſiaſticam libertatem. quare autem ipſe ſoluerit, cauſam ſubdit, ac rationem reddit dicens, Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piſcem, qui primo aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem, illum ſumens da illis pro me, & te: quibus ſanè verbis plura meo quidẽ iudicio nobis declarat. primò innuit ſe Regem eſſe, ac filium ſummi Regis ſecundum Diuinitatem, qui etiam ſecundum humanitatem de ſtirpe regia pullulauit, quoniam ſecundum carnem factus eſt ei ex ſemine Dauid. ſecundò ſe eſſe liberum demõſtrauit, & per ſe eſſe liberos Eccleſiæ ſuæ ſeruientes, cum dixit,ergo liberi ſunt filij, ac ſi dixiſſet, Ego filius naturalis, & uos filij adoptiui ſummi Regis, qui dedit uobis poteſtatem filios Dei fieri, quia credidiſtis in nomine meo,ſumus liberi. tertiò ſatis apertè demõſtrat nos debere nonnunquam aliquid facere ratione euitandi ſcãdalum,

Quid demõſtrauit Chriſtus in illis verbis, ad Petrum, Reges gentium terræ, &c.

Rom.c,1.

dalum,

dalum, quod aliàs facere minimè deberemus. quartò oſtendit ſe nedum prophetam eſſe, at etiam pluſquam prophetam, cum dixit Petro, vt ad mare ſe conferret, & ibi inueniret, &c. Declarat autem Vrbanus Papa, cur totum piſcem non eſt iuſſus Petrus dare pro tributo, ſed
23. c. Tributum. tantùm ſtaterem inuentum in ore piſcis, cum dicit. Nõ autem totum piſcem iuſſus eſt dare, ſed tantum ſtaterem, qui in ore eius inuentus eſt, quia non Eccleſia dari Imperatori, non Pontificalis, apex, qui in ore capitis
Vacãtè Imperio ſuccedit Papa, nõ àutẽ vacãte Sede ſuccedit Imperator. Eccleſiæ præeminet, ſubijci poteſt Regibus. Quamuis autem poteſtates ſint diſtinctæ, quia alia eſt Põtificis, alia uerò Imperatoris, Papa tamen quandoquè aſſumit utramque, & in ſpiritualibus, & in temporalibus, Imperator autem minimè, nã uacante Imperio ſuccedit Pontifex, non autem uacante Sede ſuccedit Imperator, ut
Nauar. omnes Doctores unanimiter aſſerunt, & præcipuè Nauarus. quæ enim communicatio cani, & sãcto? prophanis, & diuinis? ſubdito, & Domino? & quomodo poteſt Imperator in Eccleſiaſticis ſuccedere dignitatibus, cũ ſit inhabilis ad huiuſmodi poſſidenda, atque tractãda?
Daniel. c. 5. mementote quid Balthaſari Regi acciderit propter uaſa templi ab eo cõtaminata, nam morte percuſſus fuit.
2. Paral. cap. 26. Oſias etiam Rex Iuda, quia ſacerdotum officia ſibi uoluit uſurpare, à Domino lepra percuſſus fuit. & Helio-
2. Mach. c. 5. dorus miſſus à Rege Antiocho ad templi ærarium ſpoliandum, calcibus equi mirabiliter apparentis, impetitus, ſemiuiuus relictus eſt. ſed quid multis moror? ſi Imperator ſuccederet in Papatu, ſolueret animas, atque ligaret, ſed non Imperatoribus, ſed piſcatoribus data eſt poteſtas ligandi, atque ſoluendi; meritò igitur dignitas Pontificalis excellentior eſt, atque ſublimior dignitate regali. quòd eò magis conſtat, quia regalis per ſacerdo-
Par. 2. ca. 4. talem ordinata eſt, ut probat Hugo libro 2. de ſacramentis,

mentis,cuius verba ſunt hæc. Poteſtas ſpiritualis,quantum ad diuinam inſtitutionem attinet,& prior eſt tempore,& maior dignitate, vt in illo priori populo manifeſtè declaratur; vbi primò à Deo inſtitutum eſt ſacerdotium,poſtea verò iubente Deo, per ſacerdotium regalis poteſtas eſt ordinata; ſic enim Dominus ad Samuelem locutus eſt primo Reg. audi vocem populi in omnibus,quæ loquuntur,poſtea ſubiungit, & dedit eis Regem Saulem, & licet temporalis poteſtas ſit à Deo; intelligendum eſt ſecundum quandam ſubordinationem ad Summum Pontificem Dei Vicarium, qui habet inſtituere,& regulare eam ſi bona fuerit, ſin autem mala iudicare. Quilibet ergo ſiue Princeps,ſiue Rex, ſiue ſit Imperator ſubijcitur nedum Pontifici,ſed etiam alijs Epiſcopis,& ſuo ſimplici ſacerdoti,à quo ſoluitur, ligatur, & iudicatur quando eſt opus, & quando ſe ſe offert occaſio. è contra verò nullus Clericus quantumcunque minimus,exiſtens Clericus, & vtens priuilegio clericali, nulli ſubijcitur laico. propterea ſanctus Ambroſius dixit Valentiniano Imperatori; Noli te grauare Imperator, vt putes, te in ea quæ diuina ſunt, imperiale aliquod ius habere,noli te extollere,ſed ſi vis diutius imperare,eſto Deo ſubditus,ſcriptum eſt quæ Dei Deo,quæ Cæſaris Cæſari;ad Imperatorem palatia pertinent,ad ſacerdotem Eccleſiæ. Sic etiam teſtatum eſt per Oſium Cordubenſem Epiſcopum Conſtantino Imperatori dicētem, ſicut B.Athanaſius refert, Ne te miſceas Eccleſiaſticis Imperator, neque nobis in hoc genere præcipe,ſed à nobis ea diſce; tibi Deus Imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit. Addo inſuper, quòd ſicut vnus eſt Deus incomutabilis, cui ſoli debetur honor, & gloria, ſic vnus eſt eius Vicarius generalis in terris Romanus Pōtifex, cui omnes homines

Cap.8.

D.Ambr.

S.Athan.

Diſt.96.c.7. ſatis eundem ter.cap 8. in ſcriptur s.c. 9. quis dubitet.

debent eſſe ſubiecti, cuiuſuis ſint conditionis, & in omnibus tenentur obedire; cuius nauis ſtabilis eſt, & immutabilis, quæ ſi quandoque fluctuat, ac turbatur, non tamen mergitur, operitur, ſed non cooperitur fluctibus; ipſe eſt vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, ouium, & agnorum Chriſti paſtor, æternæ vitæ clauiger, Dei vicem gerens, patrum omnium pater, paſtorum princeps, in cuius ditione cuncta ſunt poſita; in cuius pectore ſunt vniuerſæ leges, & iura, cui omnes iure diuino obediũt, tanquam Domino Ieſu, cui omnes mundi primates caput inclinant, qui poſtremò omnes benedicit; ex quo patet, quòd omnibus maior eſt, nam qui benedicit, maior eſt eo, qui benedicitur. Dicam amplius, quòd omnis poteſtas, quæ in Eccleſia eſt, à Deo eſt; non enim eſt
Rom. cap 8. poteſtas niſi à Deo ait Apoſtolus; cùm autem ea quæ à Deo ſunt, ordinata ſint, quis non videt, quòd iſtæ duæ poteſtates, ſpiritualis, & temporalis, quæ in Eccleſia ſunt, ordinatæ debent eſſe omnino? quomodo autem eſſent ordinatæ, & non potius diſſipatæ, ſi vna non ſubijcitur alteri? non ſpiritualis temporali, quia nobilior non ſubijcitur ignobiliori, ergo temporalis ſpirituali, tanquam eminentiori; & ideo ad eius iudicium omne arduum, ambiguum, atque difficile refertur tàm in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, ut conſtat per cap.
ex. q. fi. ſint leg. c. Venerabilem. Venerabilem ex. qui fi. ſint. legit. & pro omnibus in diuino examine rationem eſt redditurus. hinc eſt, quòd
Hugo. lib. 2. par. 2. c. 4. Hugo de ſacramentis hanc Pontificiam, ſeu Eccleſiaſticam maieſtatem extollens, ita loquitur. Quanto vita ſpiritualis dignior eſt, quàm terrena, & ſpiritus quàm corpus, tantum ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatẽ, & inſtituere habet vt ſit, & iudicare ſi bona non fuerit, ipſa verò à Deo inſtituta eſt primum, & cum declinat, à ſolo Deo iudicari poteſt, dicente Apoſtolo, ſpiritualis

lis omnia iudicat, & à nemine iudicatur. Et S. Ambroſius in ſuis ſcriptis oſtendit, quòd aurum non tàm præcioſius eſt plumbo, quam regia poteſtate ſit altior ordo ſacerdotalis, & iterum dicit, ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari; ſi Regũ fulgori compares, & principum diademati, longè erit ſuperius, ita enim hæc erunt inferiora, vt ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares, quippè cum videas Regũ colla, & Principum ſubmitti genibus ſacerdotum, & oſculata eorum dextera, orationibus eorum credant ſe communiri. & ideo poteſtas temporalis regulabitur, & ſubijcietur ſpirituali, & per conſequẽs Rex, & Imperator Pontifici. Quod Ioannes Pontifex docuit Diſt. 96. c. ſi Imperator. cuius verba ſunt hæc in fine capitis. Imperatores Chriſtiani ſubdere debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus, non præferre. nam poteſtas ſpiritualis ordinatur immediatè ad finem ſimpliciter vltimum conſequendum, qui finis vltimus eſt vita æterna, & ſummum bonum, dicente B. Auguſtino; fecit Deus rationalem creaturam, ut ſummum bonũ intelligeret, intelligendo amaret, amando poſſideret, & poſſidendo frueretur. Poteſtas autẽ temporalis ordinatur etiam ad iſtum finem vltimum conſequẽdum, ſed mediatè, hoc eſt mediãte poteſtate ſpirituali, prout poteſtas temporalis ordinatur ad cultũ Dei dilatandum, & defendendum, qui cultus diuinus eſt actus ſpiritualis poteſtatis; ergo cum poteſtas ſpiritualis ordinetur immediatè ad iſtum finem vltimum, & poteſtas temporalis mediante ſpirituali ad eundem dirigatur, dicendum eſt, quòd ſpiritualis poteſtas antecellit tẽporalem, & ſublimior eſt temporali, quia per ſe cõſequitur vltimum finem, quod non facit temporalis, niſi mediatè. Poteſtas autem ſpiritualis temporalem tripliciter excedit. primò ex deci-

i. Cor. c. 2. D. Ambr.

Diſt. 96. c. ſi Imperator.

D. Auguſt. Poteſtas ſpiritualis immediatè ordinatur ad finem vltimum, tẽporalis vero mediatè.

Poteſtas ſpiritualis excedit tẽporalem tripliciter.

marum ſolutione, quas poteſtas tẽporalis Eccleſiæ ſoluit in recognitionem ſeruitutis Dei, à quo habet res tẽporales, & imperium ſuper eas, ſicuti exẽpli gratia aliqui ſunt alicuius Principis tributarij ratione feudi, quod tenent ab ipſo Principe. 16. q. 1. c. Decimæ. ſecundo ex ſanctificatione, & benedictione, quia poteſtas ſpiritualis ſacrat, & benedicit temporalem; qui autem benedicit, ait Apoſtolus maior eſt eo, qui benedicitur. Diſtin. 21. c. Denique. Tertio ex rerum gubernatione, quia ſicut in ordine rerum ſpiritualia regunt corporalia, & corporalia groſſiora per ſubtiliora reguntur, ſic in Eccleſia, quæ ordinatiſſima eſt, poteſtas temporalis per ſpiritualem regitur, vt corpus per animam, quæ ei præponitur. Diſt. 38. cap. Sedulo. Et ſicut in vniuerſo vnum corpus per aliud gubernatur, & corpus per ſpiritum, & ſpiritus inferior per ſuperiorem, & omnis ſpiritus per Deum, dicente B. Leone Papa, tunc ex natura pax hominis eſt, & vera libertas, quando & caro animo iudice regitur, & animus Deo præſide gubernatur; ſic in Congregatione fidelium, quæ Eccleſia eſt, temporalis poteſtas per aliena temporalem, & illa temporalis per ſpiritualem, & vna ſpiritualis per aliã, & omnis ſpiritualis per vnam primam, hoc eſt per poteſtatem Summi Pontificis gubernatur. Hinc eſt clara interpretatio verborũ Dauid pſal. 2. Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. dicit Gloſa, quòd hic loquitur Chriſtus ad Reges terræ, & ait illis, Ecce ò Reges, quòd ſic me conſtituo Regem, ſicut iam prædixi vobis; Conſtitutus ſum Rex ab eo; propterea vos, qui iudicatis terrã, ne contriſtemini me Regem habere, ſed intelligite, & erudimini, expedit enim vobis, vt ſub illo ſitis, à quo eſt intellectus, & eruditio: non temerè igitur domine mini ſicut illi, qui nulli putant ſe eſſe ſubiectos, & Domino

Heb. cap. 7.

S. Leo Papa.

Pſal. 2.

no

no omniũ ſeruite, ideſt Chriſto filio Dei, & conſequenter ſeruite eius Vicario, quem ſui loco præfecit Eccleſiæ vniuerſæ. Animaduertendum eſt tamen, quòd licet Pōtifex Romanus, vt diximus vtramque habeat poteſtatē, & ſpiritualem, & tēporalem, ex hoc non ſequitur, quòd ſuperflui ſint in Eccleſia Principes tēporalem poteſtatē habentes, ſunt enim neceſſarij multiplici de cauſa. Primò propter executionem gladij temporalis, quem Pontifex Imperatori, & reliquis Principibus tribuit, ne Eccleſiaſtici polluantur, & ſanguine contaminentur. Secundo ſunt Eccleſiæ neceſſarij Principes propter auxilium, nam multoties ſpiritualis non poteſt per ſe exercere omnia illa, ad quæ habet poteſtatem, ſed indiget auxilio, quod auxilium ei præſtat poteſtas temporalis. ideo Iſidorus dicebat, Principes ſæculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis acceptæ culmina tenent, vt per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticā muniant; cæterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi vt quod non præualent ſacerdotes efficere per doctrinæ ſermonem, hoc imperet poteſtas per diſciplinæ terrorem; propter quem reſpectum Imperator promittit, & iurat ſe protectorem fore, ac defenſorem Romanæ Eccleſiæ, Summique Pontificis in omnibus vtilitatibus, & neceſſitatibus ſuis. Fœlix igitur Roma, vbi ſe contulit Petrus, vbi thronum tenuit, vbi vixit, vbi prædicauit, vbi miracula fecit, vbi occubuit, vbi triumphauit, vbi tandem requieuit. Extollant te alij ò Roma à magnitudine, ab antiquitate, à pulchritudine, ab ædificijs, à principatu, à rebus bellicis, à linguę lepore, à tiberinis vndis, ab arce, à Vaticano, à ſacris collibus, Ego te vnicè colo, te veneror, te admiror, te beatā prædico, quòd Petrus totius Eccleſiæ Princeps, Chriſti Vicarius, Clauiger æterеus, vniuerſi orbis magiſter in-

In Eccleſia non ſunt ſuperflui Principes tēporalē poteſtatē habētes.

Lib. 3. de ſũmo bono.

Roma laudatur.

tra

tra mœnia tua vixerit, regnauerit, imperauerit, prædicauerit, toto mundo iura dederit, vitam finierit, ac pręcioſiſſimum illud theſaurum corporis ſui, ſuper aurum, & topazion tandem reliquerit; hoc te Illuſtriſſimam facit; hoc te toti orbi admirabilem reddit; hoc te Principem conſtituit. Et dicant quicquid velint Aduerſarij omnes, certum eſt, quòd Eccleſia Romana, in cuius Sede reſedit Petrus, & Petri ſucceſſor, vera Eccleſia Chriſti eſt, extra quam non eſt ſalus, quæ caput, & cardo à Domino, & non ab alio eſt conſtituta, & ſicut cardine oſtium regitur, ſic huius ſanctæ Sedis auctoritate omnes Eccleſiæ, diſponente Domino, reguntur. Non ſunt Eccleſiæ veræ Auguſtana, vel Saxonica, Vuirtembergenſis, Oſiandrina, Figurina, Suenkefeldiana, Picardina, Moncerana, ſiue Menomiana, aut Pacimontana, Seruetiana, ſed omnes ſunt Sinagogæ Sathanę: ſola Eccleſia Romana vera Eccleſia, & Chriſti Eccleſia eſt: quod probatur ex actibus Xiſti ſecundi, Fœlicis primi, Marcelli, Melchiadis, & aliorum omnium Pontificum, qui vſque ad B. Silueſtrum omnes ſancti fuerunt, & omnes martires. probatur etiam, quia in Oriente ſtare ſolebat Vicarius Epiſcopi Romani, qui modò Alexandriæ, modo Conſtãtinopoli, modo Theſalonicæ habitabat. probatur deinde per id, quod verſauit inter Anaſtaſium beatiſſimi Papæ Leonis Vicarium, & Atticum Archiepiſcopum Epin, qui ambo Romam vocati fuerunt. probatur quoque ex eo quod legitur de eadem Leone, qui nunquam confirmare voluit Anatolium loco Flauiani defuncti, quamuis pro eo ſæpius exoraſſet Theodoſius Imperator, donec expurgatum eum cognouit de quadam ſuſpitione maxima, quam de eo habuit. probatur tandem hæc veritas ex humilitate multa, & ſingulari Concilij Nicæni, & Chalcedonenſis exibita Silueſtro,

&

& Leoni Pontificibus Romanis .concludendum eſt ergo quòd manet, viuit, & in æternum regnat hęc Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum mater, omnium veritatum magiſtra, omnium virtutum exemplar, in qua ſaluantur, qui ſaluantur, extra quam nullus ſaluari poteſt. & ſimiliter Romanus Pontifex manet, viuit, & in æternum regnat ſuper omnes homines non ſolum Eccleſiaſticos, ſed etiam laicos, etiã ſi ipſi ſint Principes, Reges, ac Imperatores. Sed aliquis poſſet dicere, & ſi Romanus Pontifex ſit ſuper omnes, vt dictum eſt, de Concilio tamen vniuerſali legitimè congregato dubitant aliqui, an Concilium huiuſmodi ſit ſupra Papam, vel Papa ſupra Concilium. Dico ergo breuiter, quòd Pontifex à nemine iudicatur in terris, nec etiam ab vniuerſali Concilio, vt notatur cauſa 2.q.5.c. Mandaſtis, eſt enim ſuper omnia generalia concilia, quæ ab ipſo iuriſdictionem, auctoritatemquè recipiunt, & licẽtiam ſe congregandi. 3.q.6.c. Dudum. Nec ſynodus vniuerſalis in Pontificem etiam errãtem, ſed corrigibilem iuriſdictionem habet, nec in eum ſentẽtiam depoſitionis profert etiã in caſu hæreſis, iuxta illud Diſt. 21.c. Nunc autem. Prima ſedes à nemine iudicatur. & illud in eodem ad Marcellinum, Tuo ore iudica cauſam tuam, nõ noſtro iuditio. & illud in eodem. Noli audiri in noſtro iuditio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam. & illud in eodem. Quoniam ex te iuſtificaberis, aut ex ore tuo cõdemnaberis. Eſt igitur concluſio certa, & infallibilis apud omnes Catholicos, quòd Pontifex nullum alium ſupra ſe habet, niſi ſolum Deum. quod in Romano Cõcilio, à ſancto Silueſtro congregato, canone vltimo fuit declaratum. hoc idem confirmauit Simmachus Papa in Concilio quinto Romano, dum ſententiam Enodij, tanquam ſuam propriam declarauit, dicens; aliorũ hominum

Papa eſt ſupra Cõciliũ.

Conciliũ Romanum ſub. S. Silueſtro. Quintũ Cõcil. Rom. ſub Simmacho.

minum

minum cauſas Deus voluit per homines terminari, Sedis iſtius Præſulem ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio. Similia etiam legimus verba in Concilio generali octauo, actione ſeptima, & hæc ſunt. Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus iudicare, de eo verò neminem iudicaſſe legimus. Scribit quoq; Paulus Emilius libro tertio ſuæ hiſtoriæ, quòd cum quadā die coram Carolo Magno conueniſſet Concilium propter quaſdam calumnias Leoni tertio illatas, omnes Epiſcopi vna voce clamarunt, nemini licere ſummum iudicare Pontificem. & tandē in Concilio Lateranenſi ſub Leone Decimo ſeſſione vndecima determinatum eſt, quòd Summus Pontifex ſuprà omne Cōcilium eſt, & ad ipſum ſolum pertinet conuocare, transferre concilia, licentiamquè eis dare. Sed non deſunt nonnulli malè ſentientes, qui huic veritati opponentes dicunt, quòd in Conſtantienſi, & Baſiliēſi Concilio ſancitum eſt, Concilium maioris eſſe auctoritatis, quàm ſit, Pontifex ipſe. ſed omnes ſciant, quòd Baſilienſe Conciliū fuit reprobatum ſub Leone Decimo in ſynodo Lateranenſi. Quòd ad Conſtantienſe attinet, dicēdum eſt, quòd Decretum illud intelligitur non de omni Pontifice, ſed de illo ſolo, qui Pontifex dubius eſt, ſicuti tunc temporis erat, nam tres homines ſe veros Pōtifices iactabant, & vnuſquiſque ſuos fautores, & ſequaces habebat, tunc in eo caſu verum eſt, quòd Concilium poteſtatem habet declarandi, quis nam ſit Pontifex legitimus; & illi qui tempore ſchiſmatis de Pontificatu cōtendunt, tenentur ſtare ſententiæ Eccleſiæ, totiuſquè generalis Concilij. ſed quando Pontifex canonicè electus eſt, & firmiter ab omnibus pro Pontifice habetur, ex illo Decreto non ſequitur, quòd teneatur Concilio obedire, nec quòd Concilium ſit ſuprà Pontificem; ab illo

Paulus Emilius. Vide Ciaconum in vita Leonis Papæ tertij.

Quid dicendū de Cōc. Baſilienſi. & Cōſtantiēſi.

Digitized by Google

illo enim Concilia auctoritatem habent, virtutemquè recipiunt, ſicut membra à capite, & ſicut caput ſuper totum corpus pleniſſimam habet poteſtatem, non autem corpus ſupra caput: & paterfamilias ſuper totam familiam poteſtatem habet, non autem familia ſupra patrẽ: ſic Pontifex ius ſuper Concilium, non autem Conciliũ ſuper Pontificem. Et eſt notandum, quòd Concilium illud Conſtantienſe fuit à Martino Quinto approbatũ ſolummodo quantum ad ſchiſmatis extinctionem, & condemnationẽ Ioannis Vuikleph, & Ioannis Huſs hæreticorum; quò verò ad reliquas ſanctiones reprobatũ fuit, quia celebratum eſt abſque Pontifice, vnde non habebat auctoritatem declarandi ea, quæ ad fidem ſpectant, nec terminandi negotia grauiſſima Eccleſiæ. Ex dictis igitur patet maxima excellentia dignitatis, & poteſtatis Summi Pontificis ſuper omnes homines tàm Eccleſiaſticos, quàm laicos, quamuis Principes, Reges, & Imperatores; & quòd Romanus Pontifex nullum habeat ſuperiorem, niſi ſolum Deum.

Ad quid Romani Pontificis ſe extendat auctoritas.

Tractatus Octauus.

VErùm enim verò ad quid tandem, quęſo, protenditur auctoritas Pontificis Maximi? Ad nullum malum, & ad omne bonum, cũ ſit in terris quaſi Deus, maior omni homine, & minor Deo, plenitudinemquè poteſtatis, vt in ſuperioribus dictum eſt, obtineat inter omnes homines, qui obedire illi tenentur, cum totius orbis habeat principatum, & ſuper omnes habitantes in quibuſcunque mundi partibus iuriſdictionem, vt ſu- *Poteſtas Pōtificis eſt ad nul ũ malũ, & ad omne bonum.*

pra pluries declaratum fuit, cum ſit B. Petri ſucceſſor, cui æternæ vitæ clauigero terreni ſimul,& cæleſtis Imperij iura commiſit Chriſtus, cuius ipſe eſt ſingulariſſimus Vicarius, & princeps ſacerdotum, qui Maximus Pontifex appellatur, ac ſummus Sacerdos, qui facit Sacerdotes, & Leuitas, ac omnes Eccleſiaſticos ordines diſponit,& quid vnuſquiſque facere debet, oſtendit. illi igitur tanquam Chriſto Domino omne genuflectatur, cum nec inuictiſſimi Imperatores capita eidem ſub mittere non dedignentur, cum non ignorent illum eſſe columnam, ſaxumq. immobile totius Eccleſiæ, totiuſq. vniuerſi molem eo modo regere, atque gubernare, quò ſupra fuit declaratum.& ideo Domini Electores talem debent in Eccleſia ſancta Dei columnam erigere, qualem plus agnoſcũt populo Chriſtiano profuturam. qui namque ſublimari mærentur ad tantam celſitudinem, ſingulis debet iuuare, & ſingulos releuare, quia ſingulorum onera portat, atque ſollicitudinem ſuſtinet. Sancta illa, ac venerabilis Sedes Romana Catholica, & Apoſtolica, maxima debet cum diligentia, & ſollicitudine curam gerere animarum omnium fidelium; & eius ſententia facit ius quò ad omnes. Vnde Papa poteſt Monachum tàm cõtra voluntatem ſuam, quàm ſui Abbatis de monaſterio extrahere, & alicui Prælato, vel Principi in ſocium aſſignare, vel ſecum tenere. Poteſt quempiam abſoluere ab obligatione, qua tenetur alicui, de plenitudine poteſtatis, quam habet. Poteſt Imperatorem excommunicare,& priuare Imperio, vt ſupradictum eſt; & Imperio vacante ſuccedere vſque ad nouam Imperatoris electionem,& cõfirmationem. ſententiam Imperatoris reuocat. Papa appellatur ſponſus Eccleſiæ ſicut, & Chriſtus, vt in c. periculum.§ cæterũ de elect. lib. 6. & in c. quoniam de immun. eccleſ. lib. 6. Po-

Diſt. 50. c. fidelior. 8. q. 1. c. Moyſes. 8. q. 1. c. Clemens.

Diſt. 8. ca. q contra. 2. q. 6. c. Decreto. & c. q. le. de ſent. & re iud. c. ad Apoſtolicæ.

Poteſt, ſi vult, renunciare Papatui, nam, vt dicitur, Marcellinus renunciauit, cuius ſucceſſor fuit Marcellus; ſimiliter reuũciauit Cæleſtinus Quintus, cuius loco fuit electus Bonifacius Octauus. Præterea Pontifex Romanus omnia iura in ſcrinio ſui pectoris habere cenſetur. Ad illum maximè ſpectat curam habere cunctarũ chriſtiani populi nationum; ſuper illas inuigilare, earũ periculis obuiare, & ſcãdala remouere. Debet inſuper perpeti cura reuoluere, vt errantes in viam veritatis, æternæquè ſalutis reuertantur, ipſoſquè Deo lucrifaciat. Illud verò maximè conſiderandum eſt, quòd nonnulli ſunt caſus, qui ita ad Papam pertinent, quæ minimè tranſeunt cum generali mandato, ſed ſpeciale requiritur. quorum primus eſt quęſtio fidei. 24.q.1.c.quoties. & 12.diſt.c.pręceptis. ſecundus translatio Epiſcopi, vel electi ſcilicet confirmati, vt in c. inter corporalia. ext. de tranſlat. & de offic. leg. cap. 3. Tertius eſt depoſitio Epiſcopi, vel electi confirmati. 3.q.6.c.quamuis. & c. dubium. Quartus eſt acceptatio renũtiationis Epiſcopi, vel electi confirmati. 6.q.3.c. denique. Quintus eſt exemptio Epiſcoporum. 16.q.1.cap. Frater. Sextus eſt reſtitutio depoſitorum ab ordine. 2.q.6.c. ideo. vel etiã degradatorum. 50.diſt.c. 13. & ſeqq. Septimus eſt interpretatio priuilegiorum ſuorum. ext. de Iud. c. cum veniſſent. Octauus, ſi dubitetur de reſcripto Apoſtolico, ita quòd ab alio per viam rationis ſolui non poſſit. ext. de offic. deleg. c. 2. Nonus eſt interpretatio ſtatuti facti per legatum, cuius officium, & iuriſdictio iam finita ſit, nec aliquis illi ſucceſſit. Decimus eſt diſpenſatio in caſibus, qui per eadem ſtatuta, Papæ reſeruãtur. Vndecimus eſt mutatio Sedis Apoſtolicæ. 7.q.1.c. tẽporis. Duodecimus conſtituere alicubi de nouo Epiſcopalem ſedem. 16.q.1.cap. Fœlix. Tertiuſdecimus eſt

c.1 de renũ lib.6.

De Conſt.c. 5.lib.6. c. paſtoralis de ſent. & re iud. i Clem.

Diſt.17.cap. Huic Sedi.

Digitized by Google

vnum Epiſcopatum alteri ſubijcere, ſeu in duos vnum diuidere, vel duos in vnum ſimul vnire. 16. q. 1. c. temporis. & de exceſ. præl. cap. ſicut vnire. Quartuſdecimus eſt votum terræ ſanctæ commutare, vel ſancti Iacobi, vel ad limina Apoſtolorum. De voto. c. ex multa. ſolus inſuper Pontifex concedere poteſt, vt quis venire poſſit contra licitum iuramentum. de iur. iur. c. venientes. lib. 6. vel etiam de quo dubitatur an ſit licitum. de elect. c. venerabilem. lib 6. quod ſolum in arduis difficultatib. debet intelligi: ſolus itidem diſpenſat in irregularitatibus ſuper crimine homicidij voluntarij ſiue iuſti, ſiue iniuſti, & ſuper alijs maioribus. ſolus quoque diſpenſat cum ſimoniaco ſiue in ordine, ſiue in beneficio ſcienter ſimoniacè acquiſito, ſi verò ignoranter, Epiſcopus diſpenſat, ſi tamen ſimoniæ ipſius non fuit particeps. ſolus item diſpenſat cum illo, qui cum eſſet ſponſus interdictus, ſeu excommunicatus damnabiliter ſe ingeſſit diuinis. ſolus inſuper diſpenſat cum clerico excommunicato in concilio, qui ſe confert ad iudicium Principis Iudice Eccleſiaſtico contempto. Et cum Bigamo. c. Nuper. de Bigamis. lib. 6. nam clerici bigami nullo gaudēt priuilegio clericali, ſiue ſint coniugati, ſiue non, nec valet contraria cōſuetudo; nec poſſunt Epiſcopi ſuper hoc diſpenſare; Papa tamen ſi vult poteſt diſpenſare; quia bigamiæ non eſt addita irregularitas de iure naturali, ſed poſitiuo, ideo non eſt de eſſentia ordinis, quòd aliquis non ſit bigamus; patet, quia & ſi aliquis ſit bigamus, attamen ſi ordinem quempiam ſacrum ſuſceperit, characterem recipit, ſicut & quilibet illiteratus, & laicus, & coniugatus, vt not. gloſ. 36. diſt. c. 1. nec obſtat. & c. Nuper de bigamis. quoniam licet notetur difficultas, non tamen tollitur facultas. ex diſpenſatione igitur Papæ quis poteſt etiam ad dignitatem Epiſcopalem promoueri,

50. diſt. c. miror.
De ſimonia c. de ſimoniacè. & c. de regul. lib. 6 de ſent. & re iud. ca. cū æterni.
21. q. 5. ca. ſi quis.

moueri;nedum ad alios ordines. nonne Lucius Papa diſpenſauit cum Archiepiſcopo Panormitano, qui fuit bigamus?vt not.glo. 34.diſt.c.ſi quis viduam.§.ſed poſtea. verum id non fit ſine iuſta,magnaquę de cauſa; in his enim omnibus,quæ non ſunt de iure naturali,& diuino,& contra bonos mores,vel contra fidē Ieſu Chriſti, ſalutemquè animarum ſibi creditarum benè poteſt Papa diſpenſare.Solus quoque Papa diſpenſat cum clerico promoto per ſaltum ſcienter miniſtrante,vt ad ſuperiorem aſcendat ordinem.inſuper & cum eo,qui furtiuè ordines ſuſceperit, vt quia ſine ſcientia ſui Epiſcopi,vel quia non fuit admiſſus, & cum alijs ordinandis ſcriptus,& poſtea cum cæteris vocatus,vel ſi eodem die ſine ſcientia Epiſcopi ſui ad plures promoueatur ſacros ordines.ſolus etiam diſpenſat cum ordinatis extra tempora,vel ab alieno Epiſcopo,& ante diſpenſationē miniſtrantibus, & cum excommunicatis ſacros ordines ſuſcipientibus,& etiam cum apoſtatis,qui extra ſuā Congregationem ſacros ordines ſuſcipiunt. ſolus præterea Concilium generale poteſt indicere, conuocare, ac celebrare.ſolus canones condere poteſt generales,& perſonam Eccleſiaſticam ſuo iure priuare; & Eccleſiam vacantem, vel præbendam alicui concedere. ſolus etiam poteſt abſoluere participantes in crimine cum excommunicato à ſe ipſo; & ſolus abſoluit excommunicatum à ſuo Legato.ſolus concedit pallium, quo ſemper ipſe, & vbique vtitur. ſolus diſpenſat cum illegitimis quantum ad ordines ſacros, & beneficium cum cura. ſolus diſpenſat cum minore, quòd ad curam promoueatur animarum,vel dignitatem,niſi iam viginti annos compleuerit,quia tunc quò ad dignitatem,vel perſonatum ſine cura diſpēſare poteſt etiam Epiſcopus. ſolus etiam diſpenſat cum eo, qui non eſt in ſacris, vel eſt aliàs de iure

De cler. per ſal. ord. c.vnico.

100. diſt. ca. pallium.

De filijs pſb c.15. qui. lib. 6.

Lib. 6. de ætat. & qual. ord. c. vno.

iure indignus, vt ad Epiſcopatum promoueatur. ſolus diſpenſat, vt quis plura habeat beneficia cum cura, vel plures dignitates, ſeu perſonatus, & ſi curam habeant, licet in eadem Eccleſia. ſoli Papæ maiora ſunt referenda negotia. ſolus diſpēſat cum irregularibus. & ſupplet defectum Regis vacante regno. in c. grandi de ſupplen. neg. præl. lib. 6. ſolus item ſupplet negligentiam Imperatoris, cuius, & ſolus confirmat electionem, vel infirmat, vt in c. venerabilem. de elect. in 6. ſolus etiā quemcunque Principem ſecularem inutilem, & negligentem circa regnum, & iuſtitiam poteſt deponere. ſolus poteſt canonizare ſanctos. de reliq. & vener. ſanct. cap. 1. Nec. De forma autem canonizationis vide 61. diſt. ca. miramur. & 12. q. 2. c. quatuor. & 7. q. 1. c. omnis qui. ſolus qđ valet facit non valere, & è conuerſo. de exeſ. præl. cap. tanta in 6. ſolus nulli ſubiacet humanæ legi, decet tamē ipſum iura ſeruare. ſolus in matrimonio in caſibus prohibitis ab Eccleſia contracto diſpēſare poteſt. ſolus eadem die ordinat., quo conſecratur. & ſolus tollit leges de clero ciuiles in his, in quibus vertitur periculum animæ. ſolus abſoluere poteſt eos, qui clericos enormiter percuſſerint. c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. ſolus abſoluit ſi mors, ſiue membrorū mutilatio interuenerit; ſeu ſi quis manus violentas in Prælatum ſuum iniecerit, quod intelligitur de omnibus perſonis religioſis. ſolus quoque abſoluit incendiarios, ac nominatim excommunicatos à ſe, cum ſuis complicibus, communicantibus, conſulētibus, auxiliantibus in crimine, vel obſequētibus. ſolus etiam abſoluit falſificantes litteras Apoſtolicas, & falſificatis ſcienter vtentes. ſolus etiam abſoluit electores Senatorum, aliorumquè Rectorum Vrbis Romæ abſq; licentia Sedis Apoſtolicæ ſpeciali. ſoluſq. abſoluit omnes, qui prædictæ electioni conſenſerint abſque licētia

[Margin notes: 2. q. 6. ca. oīs oppreſſus. — 17. q. 4. ca. ſi quis. 11. qu. 1. c. nullus. 15. q. 6. c. alius. — 11. q. 1. c. peruenit. — De iudic. c. nouit. — c. Religioſo de ſent. excōmun. li. 6. — Lib. 6. de ſēt. & re iud. c. ad Apoſtolicæ. — Lib. 6. c. fundamēta. de elect.]

Sedis

Sedis Apoſtolicæ expreſſa. ſolus quoque abſoluit illos, qui Cardinales. S.R.E. perſequuntur. & eos præterea, qui incidunt, ſcindunt, exenterant, demembrãt corpus alicuius defuncti deferrendi cauſa ad aliquam ſepulturam, cum mandantibus, conſulentibus, adiuuantibus, quod quidem corpus carere debet Eccleſiaſtica ſepultura, vt in extrauaganti Bonifacij Octaui dicitur, quæ incipit, Deteſtandæ feritatis abuſus. ſolus etiam abſoluit hęreticę prauitatis Inquiſitores, vel Ordinarios, qui ommittunt procedere contra hæreticos, adhærẽtes, fautores, defenſores, complices, receptatoreſquè ipſorum hæreticorũ amoris gratia, ſiue ſpe lucri, vel contra eos, qui ſibi fuerint impedimẽto, quominus officium ſuum potuerint exercere contra eoſdem hæreticos. ſolus inſuper abſoluit religioſos, qui præſumunt, & audent miniſtrare Euchariſtiam, extremam vnctionem, aut ſolemnitatem matrimonij abſque ſpeciali licentia parochi, vel abſoluere excommunicatum à canone, ſiue ab homine, ſiue per ſtatuta aliqua prouincialia, vel ſyncdalia in caſibus non conceſſis, vt in c. Religioſi. de priuil. in Clem. Abſoluit quoque ſolus religioſos, vel clericos ſæculares voto, iuramento, vel quacunque promiſſione inducentes aliquem ad eligendam in Eccleſia ſua ſepulturam, vel electam non mutandam. vt ca. cupientes. de pœnit. & remiſſ. in Clem. ſolus etiam abſoluit eum, qui Epiſcopum perſequitur, temerè, & iniuriosè percutit, ſiue quomodocunque vim illi audet, vel per ſe, vel per quemcunque alium inferre. ſolus abſoluit cogentem presbyterum celebrare in loco prohibito, ſeu vocantem ad audiendam miſſam, excommunicatos, interdictos, ſeu eiuſmodi alia prohibita exercentem. vt in c. grauis. de ſent. excom. in Clem. Abſoluit etiam ſolus arma, & eiuſmodi alia deferrentes infidelibus Chriſtianorum

De pœnit. in Clem. cap. ſi quis.

ac-

accerrimis hoſtibus, atque mittentes, ſeu mittentibus, ſeu deferrentibus auxilium quocunque modo dantes. contra quos extat extrauag. Nicolai IV. Olim tàm generali, & c. & alia Bonifacij VIII. contra illos, & c. & altera Clementis V. quæ incipit. Multa mentis, & cap. Abſoluit etiam ſolus caſus omnes, qui continentur in Bulla, quæ publicari ſolet in die Cœnæ Domini. ſolus Papa concedit Epiſcopalia inſignia Abbatibus, alijſq. inferioribus gradibus. ac ſolus concedit laicis ſpiritualia, vt putà ius eligendi; & quòd eorum aliqui non ſoluant decimas, quod quidem nullus alius concedere poteſt præter ipſum. ſolus tandem iuſta, ac rationabili de cauſa deponit Cardinales.

De Ritu, ac conſuetudine adorandi Pedes Summorum Pontificum.

Tractatus Nonus.

Mos antiquus adorādi magnos Principes.

RItum, conſuetudinemquè adorādi Imperatores, Reges, cæteroſquè mortales maximis, ſupremiſquè dignitatibus præfulgentes, antiquiſſimam eſſe, fidē certiſſimam nobis faciunt etiam antiqui, iidemquè præſtantiſſimi, atque grauiſſimi ſcriptores, nedum moderniores: inter quos eſt Euripides, Homerus, Cornelius Tacitus, Apuleius, Plutarchus, Seneca, Lucretius, & ex noſtris D. Gregorius Nazianzenus, alijq. nonnulli ſanctiſſimi viri, quos breuitatis cauſa nunc pertranſeo. à qua quidem conſuetudine, chriſtiani quoque minimè receſſerunt, cum illam apud omnes gentes iam viguiſſe compertum ſit. Quod igitur apud omnes gentes, populos, & nationes fuit, & eſt hac quoque noſtra tempeſtate ſummo ſtudio obſeruatum, non ab re eſt à Summo

Pon.

Digitized by Google

Pontifice Romano receptum, & meritò quidem. Cur enim honores illos, immo multo maiores deferre non debemus Pontifici Romano, qui Dei omnipotentis vices gerit in terris, quos Principibus gentium exhibere videntur vbique mortales? Meritò quidem Auguſtiſſimus, Chriſtianiſſimuſquè Imperator ille Conſtantinus Magnus magna animi pietate adductus honorem illũ deferri ſanciuit Romano Põtifici, quò Imperatores honorari vbique conſueuerunt; nam, inquit ille, quemadmodum Imperialis Maieſtas in terris adoratur, & colitur, haud aliter decernimus coli, & adorari Romanam Eccleſiam; hæc ille. iuſtum quippè eſt, vt ibi gentes pro Chriſti nominis confeſſione colla flectent, vbi eorum Doctor Paulus Apoſtolus pro Chriſto extento collo martirio coronatus, & B. Petrus Dei Vicarius cruci eſt affixus, ac ibi proſtrati humi, proniquè, ac prompti cæleſtis Dei, & Saluatoris noſtri famulentur officio, vbi ſuperbi terreni Regis ſeruiebant Imperio. cur ęquum non eſt, ut ibi oſcula Romanis Pontificibus non iaciant, ubi & olim ſuperbis Imperatoribus imprimebant? Olim Eccleſia ſancta Dei Martirum temporib. floruit apud Deum viuum, & verum, nõ autem apud homines, tùm Reges ad fidem Catholicam conuerſi, Imperatores, ac Romani Principes matrem Eccleſiam uti filij honeſtauerunt, eidem conferendo prędia, ſeculares honores deferendo, regaliaquè iura exhibendo, & inſignia maxima donando. Tunc igitur illa cœpit florere, & apud Deum, & apud homines. At quid mirum eſt, ſi Chriſti fideles ex oſculari humiliter conſueuerint pedes ſanctiſſimi Romani Pontificis, qui eſt Dei uiui, & ueri Vicarius in toto mundo, cum & quidam quoque ex ueteribus tàm gentilibus, quàm etiam hebręis adorando ſubmiſſi terram genibus peterent, alij uerò humũ ſter-

Lex Cõſtantini Magni de adoratione Rom. Eccl.

nerent, multi abiecti deprecarentur, nonnulli tandem veſtigia pedum Principis populi deoſcularentur? nonnè, ut ethnicorũ pro nunc exempla ommiſſa faciamus, Iudith, cum introducta eſſet ante Holofernem, illumque uidiſſet ſedentem in conopeo, quod erat ex purpura, & auro, & ſmaragdo, & lapidibus pręcioſis intextũ, adorauit eum proſternens ſe ſuper terram? nonnè, & Bethſabee inclinauit ſe, & adorauit Dauid Regem, cũ ab eo petijt, vt Salomon filius eius regnaret pro eo? nonnè, & mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, ſtetit retro ſecus pedes Domini in domo Simonis leproſi, & lachrymis cœpit rigare pedes eius, & vnguento eos vngebat, capillis tergebat, & oſculabatur? Sed numquid illam Chriſtus repulit? numquid illam eijci iuſſit? num illum, quem ei tunc temporis mulier deferebat honorem, reſpuit? minimè quidem. immo aliæ quoque mulieres, quæ ſequebantur illum, ac ei miniſtrabant, nonnumquam eius pedes, tanquam extremas, & infimas corporis partes, tenebant, oſculabanturquè ipſum adorantes, cùm ob ſummam reuerentiã nullam aliam corporis eius partem tangere auderent. Vt ergo ad inſtitutum noſtrum redeamus nonnè Ieſu Chriſti exemplo Romanus Pontifex omnes eius pedibus circunfuſos ad oſcula pedum excipiet? atq; oſculari pedes eius benignè permittet? cum eius locum in terris meritò obtineat, ac illi vni habenæ ſint à ſummo Deo traditæ regendi, moderandiquè totam vniuerſalem Eccleſiam per vniuerſum orbem diffuſam? meritò igitur, inquit Innocentius Tertius, Subdiaconus, vel Diaconus non manus, ſed pedes Romani Pontificis oſculatur, vt sũmo Pontifici ſummam exhibeat reuerentiam, & eum illius oſtendat eſſe Vicarium, cuius pedes oſculabatur mulier illa, quæ erat in ciuitate peccatrix. adorandum eſt

Iudith. c. 10.
Reg. 3. c. 1.
Luc. cap. 7.
Lib. 2 miſſ. miſſæ. c. 37.

Google

eſt enim ſcabellum pedum eius, quoniam ſanctum eſt. cuius pedes tenentes mulieres, reſurgentem à mortuis adorauerunt, ſicut & Apoſtoli, qui videntes illum reſurrexiſſe à mortuis ſupplices palmas protendentes, eius pedibus religioſiſſimè obuoluebantur. Nec mirum certè, ſi namque Chriſtiani viri religioſi oſculari non deſiſtunt altaria, dum ſe in eccleſijs conferunt religionis, ac deuotionis cauſa, & limina Eccleſiæ oſculis pietatis cauſa petunt; quis quæſo negare poterit Apoſtolos Chriſti pedes, ac locum plantis ſignatum oſculis minimè contigiſſe? quis item negare poterit non eſſe adorandos ſacros, diuinoſq. Dei altiſſimi Sacerdotes, cum ſint templa Spiritus ſancti, atque vberrimi fontes gratiarum, quæ per eorum manus in omnes Chriſti fideles quotidie diffunduntur? Hic ritus, hæc conſuetudo oſculandi pedes ſummorum Pontificum deductam certè credimus in Dei Eccleſia, ſicut & alias multas vetuſtiſſimas, eaſdemquè ſanctiſſimas, ac religioſiſſimas conſuetudines non ex alterius, quàm Chriſti Domini noſtri exemplo, & auctoritate. vnde quæſo ſanctiſſimi quidam Patres primorum illorum temporum, quibus ſancta pullullabat, florebatq. Dei Eccleſia, niſi ex Domini Ieſu Chriſti exemplo pallam, atramquè veſtem, qua omnes pœnitentiæ cauſa ornabantur, abiecit, candidamquè induere cœperunt? cur hoc, niſi quia Dominus in ſua transfiguratione candido, ac ſplendido amictu refulſit? veſtimenta nanque illius facta ſunt alba ſicut nix, ait Euangeliſta Matthæus. Sic & alia permulta in ritum Eccleſiaſticum translata ſunt. Chriſtus eſt caput, & ſponſus Eccleſiæ, & qui ſponſum honorat, & ipſius ſpōſam debet honorare; oſculamur pedes ſponſi, oſculemur & ſponſæ in ſuo ſponſo, qui nunc eſt Dei cœleſtis ſponſi Vicarius Romanus Pontifex, eiuſquè pe-

Ritus adorandi pedes Sūmi Pont. ſumptus eſt ab exemplo Chriſti.

Matth. c. 17.

Digitized by Google

dum veſtigia adoremus omnes, ſicut & omnes ſumus eius imperio ſubiecti; quod quidem profundiſſimis, ac, inſcrutabilibus Dei iudicijs factum eſſe fateamur neceſſe eſt. vide quæſo, & conſidera Dei omnipotẽtis magnalia, ac mirabilia, quæ fecit in ſuo Vicario, qui pridie, vt ita dixerim, latitabat in ſpeluncis, & in cauernis terræ, & quemlibet infirmæ conditionis virum formidabat, ſed in breui fit tãtæ auctoritatis, vt de Regibus, ac Imperatoribus ferat ſententias, eos iudicet, ab omnib. adoretur, leges ſanctiſſimas det vniuerſo orbi, ſitquè omnibus gentibus, præcipuè fidelibus veneiãdus, timendus, adorandus, tantæquè tandem habeatur venerationis, vt veniant curui, veſtigiaquè pedum eius in ſolio B. Petri ſedentis adorent Principes orbis terrarum; quia ſicut Chriſto ex ſua natura competit adorationis cultus, ita Vicario eius Pontifici Romano, ob ſanctiſſimam illam, quam à Chriſto Dei filio accepit, perſonam maximopere competere videtur. oportet enim Chriſtum regnare, donec ponat inimicos ſuos ſcabellum pedum eius. cũ autem ſubiecta illi fuerint omnia, tunc & ille ſubjectus erit ei, qui ſibi omnia ſubiecit; at quiſnam eſt iſte ſubiectus, niſi Eccleſia ſancta, quæ ſubiecta eſt Deo patri, qui omnia terrena, vt dictũ eſt ſuperius, illi ſubiecit? nonnè dedit ei Chriſtus poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, ſcorpiones, omnemq. poteſtatem inimici, adeo quòd hac auctoritate fulta, Regna ſublimia, Imperiaquè potẽtiſſima expugnarit, depreſſerit, vicerit? nonnè ab ea eſt humiliata ciuitas illa ſublimis, orbis terrarum Domina? nonnè calcauit eam per pauperis piſcatoris, & egeni greſſus? nonnè ſublimitas Imperij Romani, quod olim penè cœlos tangebat, illi collum humiliter ſubmiſit vſque ad pauperum, & humilium Chriſti vices gerentium, pedum oſcula?

Magnalia Dei in ſuo Vicario.

1. Cor. c. 15.

ſcula? vſque inquam ad pedum oſcula, nō manuum, quoniam nemo debet oſculari manus Summi Pontificis, niſi cum de manibus eius aliquid accipit, & in eius manibus aliquid porrigit; nam & Cornelius Centurio non manus B. Petri eſt oſculatus, ſed ad pedes eius venerationis cauſa corruit, qui tametſi prohibitus eſſe videatur, non tamen ab ea adoratione fuit prohibitus, quæ iure Petro debebatur, at potius prohibitus eſt, ne in ea diù perſiſtendo in impietatem laberetur, nam nō obſtitit Petrus ruenti ad pedes eius, ſed vt homo erexit illum, (nam & ego homo ſum, inquit ille) ne in aliquem laberetur errorem, cum nondum cōfirmatus eſſet in rebus fidei Catholicæ, cuius erat nouella plantatio. cum autem B. Petri fama volare cœpiſſet per diuerſas orbis prouincias, omnes gentes illum genibus prouolutis adorare cœperunt, ne quis deſperet de magnitudine criminis, nec de humilitate ſui generis. Clemens Romanus eius diſcipulus humiliter ante illius pedes proſtratus obnixè rogabat, ne ſibi tàm magnam committeret prouinciam, curam ſcilicet paſtoralem. Mulieres quædam fideles in inſula Ancharadi ante pedes ipſius Petri proſtratæ eos deoſculabantur, quę quidem exempla, & alia plurima huiuſmodi prætermitto, ne tædio afficiantur lectores. hæc autem pauca in medium attuli, vt vetuſtiſſimum ritum oſtendam deoſculandi pedes ſanctiſſimorum Romanorum Pontificum, quibus non ſolum tanquam maioribus noſtris, ac Principibus ſummis parere debent omnes, præcipuè Chriſti fideles, eorumquè dignitati, quæ omnium dignitatum maxima eſt, promptè, ac hilari animo inſeruire, verum etiam hunc ipſum, de quo nunc eſt ſermo, cultum diligenter exhibere tenentur. hinc factum eſt, vt Henricus Quartus, cum ſe ad pedes Papæ Victoris anno ſalutis

Nemo oſculatur manus Pontificis, niſi, &c.

Act. c. 10. Exemplum Cornelij. Cēturionis.

Exemplum Clementis Romani.

Exemplum quarundam mulierum.

Hēricus IV. & Federicus II. venerati sūt Pōtifices Romanos.

latis millesimo sexagesimo humiliter proſtraſſet, oſcu latis eius pedibus, obedientiam illi deferre non eſt dedignatus. ſicut nec etiam Fridericus Secundus, qui ſcribens ad Innocentium Tertium, ſic dicit, Vobis Beatiſſime Pater, & omnibus ſucceſſoribus veſtris Catholicis, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſpirituali matri noſtræ omnem obedientiam, honorificentiam, & reuerẽtiam ſemper humili corde, ac deuoto ſpiritu exhibemus, quã prędeceſſores noſtri Reges, & Imperatores Catholicis veſtris prædeceſſoribus impendiſſe noſcũtur. nulli igitur dubium eſt Imperatores, Reges, aliaſq. poteſtates, ne dicam laicos, cæteroſquè minores, & inferiores gradus hominum teneri maxima cum reuerentia, & humilitate oſculari pedes Summorum Pontificum Romanorum B. Petri legitimè ſucceſſorum, qui pro tempore ſedẽt in ſolio maieſtatis ipſius Principis Apoſtolorum in illo ſacro Vaticano. ex quo Gelaſius Papa ſcribens ad Anaſtaſium Imperatorem inquit; & ſi cunctis generaliter ſacerdotibus rectè diuina tractantibus colla fidelium ſubmitti conuenit, quanto potius Sedis illius præſuli conſenſus eſt adhibendus, qui cunctis ſacerdotibus, & Diuinitas ſumma voluit præeminere, & ſubſequens Eccleſiæ generalis pietas iugiter celebrauit. cur hoc? niſi quia Petrus poſt Chriſtum primum eſt iactum fundamentum Eccleſiæ, vt in eo, eiuſquè propagine Dei ſtructura conſurgeret? niſi quia Petrus non ſolum totius iuriſdictionis eſt caput, ſed etiam primus, & omnium præcipuus ſacramentorum miniſter extitit? niſi quia inter alia eidem donata à magiſtro ſuo Ieſu Chriſto priuilegia ſpecialia, fuit etiam ab ipſo proprijs manibus baptizatus? vt refert Nicephorus libro 11. c. 111. Et ipſe poſtea Andream, filioſquè Zebedei ſacra tinxit aqua, & ij deinceps ſacrum Chriſti chorũ abluerunt?

Gelaſius Papa.

Nicephorus.

unt? Ex ipſo igitur B.Petro tum in Romanos omnes Pontifices promanauit ſumma auctoritas, à qua poſtmodum Regibus Regna, & Imperatoribus Imperia donata fuere. nonnè Innocentius Quartus in conuentu Lugdunenſi Fridericum Secundum priuauit Imperio? Summa igitur hæc poteſtas, & Romani Pontificis auctoritas, & dat Regna, & aufert Imperia quotieſcunq; aliqua rationabilis oritur cauſa. & ideo Symmachus Papa liberè audet in Anaſtaſium Imperatorem affirmare, illum minimè poſſe vti ſuis priuilegijs, ſi Romani Pontificis monita contemnat. Et Paſchalis Secundus ait, iure priuādum eſſe Imperatorem patrimonio, ſi matrem Eccleſiam polluat adulterio, quoniā ad Romanum Pontificem maximè pertinet Regibus prò peccato commiſſo pęnas debitas imponere. Meritò igitur multi græcorum Imperatores, qui fidem ſanctam, religionemquè Catholicam ſumma animi deuotione, ac pietate tuebantur, libenter dabant oſcula pedibus Romanorum Pontificum, ob quod ſignificare maximè videbantur ſe eſſe inferiores Romanis omnibus Epiſcopis B.Petri verè ſucceſſoribus. hinc factum eſt, vt Iuſtinianus Imperator, Conſtantinum Papam natione Syrum Conſtantinopolim ſe conferentem benignè ſuſceperit, & ante ipſum vultum ſuum proijciēs, pro ſuis peccatis Dominum exorare eum poſtulauerit, eiuſquè pedes oſculatus fuerit ob eam, quam à Domino ſuſceperat dignitatem. propter quam multi Reges etiā vultu in terram demiſſo adorant ſanctam Dei Eccleſiam, eiuſquè pedibus obuoluūtur, & pedum eius puluerem proni lingunt. quid plura? nonnè Sigiſmundus Imperator cum in Concilio Conſtantiēſi omnium Patrum acclamatione Martinus Quintus fuiſſet in Summum Pontificem electus, gaudio magno perfuſus, ad Sedem

Pon-

Innocentius Quartus.

Symmachus Paſchal. II.

Iuſtinianus venerat⁹ eſt Conſtātinū Papam.

Sigiſmūdus proprijs humeris. extulit Martinū V.

Pontificis ſe conferens, Romanum Pontificem humeris proprijs extulit, atque ſuſtinuit? nonnè Pipinus Stephano Papæ Tertio obuiam factus eius pedibus oſcula impreſſit, frenoque Pontificis equum, in Regiam egit? nonnè Fridericus Adriani Quarti ſtapedam tenuit, eique ex equo deſcendenti demiſſo, atque detecto capite famulatus eſt? nonnè Carolus Magnus ſæpe oſculatus eſt pedes Romani Pontificis? præſtolabatur Regē Carolum Adrianus primus cum ſacro cętu pro gradibus ædis ſancti Petri, vbi ille in congreſſum venit, prius Pontificis pedes oſculo contigit, quàm ſe illi complectendum daret. preterea nam ne populi omnes certatim ſe ad Callixti Secundi veſtigia proſternebant? nōnè Honorio Secundo omnes Cardinales eius prouoluti pedibus, obedientiam præſtarunt? nonnè Rex Anglorum apud Dolenſe monaſterium ad oſcula pedum Alexandri Tertij acceſſit? & Rex Francię nonnè Pariſijs occurrit, & ſtratoris officio vſus, oſcula pedibus impreſſit? nonnè ambo Reges potētiſſimi pietate ſumma impulſi Pontifici eidem honorem maximum detulerunt? nonnè etiam Ludouicus Rex Francorum, & Henricus Rex Anglorum apud Tociacū conuenientes eundem Alexandrum Papam ſummo honore ſuſceperunt, & ſtratoris officio vſi, pedites dextera, leuaque frenum equi ipſius tenentes, illum vſque ad preparatum iam papilionem perduxerunt? nonnè inſuper Fridericus Secundus Gregorij Noni reiecto pallio tenuit pedes? nōne tandem Carolus Quintus Imperator omnium inuictiſſimus Clementis Septimi pedes maxima animi pietate deoſculatus eſt, vt facilè quiſq; cognoſcere poſſit, Principes omnes ad hanc obedientiam Summis Romanis Pontificibus præſtandam, non gratia, non pręcio, non promiſſis, non muneribus inducti, ſed ſua ſpōte

[Margin notes: Pipinus. | Fridericus. | Carolus Magnus. | Cardinales | Rex Angliæ | Rex Fräciæ | Carolus V.]

te huiuſmodi, vt par eſt, honorem ſemper detuliſſe Romano Pontifici? Qui cum omnes populos ad eius pedes ruere conſpiciat, cruci Ieſu Chriſti potius quàm ſibi oſculum, tãtumquè honorem deferre illos mauult; quoniam cum Chriſti perſonam ſuſtineat, eius quoque vice omnes ad pedum oſcula vult excipere; & vt eiuſdem expreſſam referat imaginem, illiuſquè dignitatem reuocet in hominum memoriam, crucem ſandalijs prætioſis affigi permittit, vt Chriſti fideles eos honores, quos illi exhibere tenentur, ſancta cruce proſpecta, maiore animi pietate Chriſtum contrectare, atque oſculis contingere videantur. Religioſiſſimè igitur Põtifex Romanus ſe gerit, cum gentes, quas ad ipſum colendum, adorandumquè agnoſcit, trahit ad oſculãdum Domini crucem, quam ſandalijs ſuis vult eſſe impreſſam. æquũ eſt enim, vt quemadmodum chriſtiani omnes tenẽtur habere, firmiterquè tenere tàm in fronte, quàm in corde crucem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ita & pater, & paſtor eorum omnium non tàm in fronte, ore, & corde illam impreſſam debet habere, verùm etiam in ſuis ſandalijs, vt & ſuos, atque noſtros greſſus ſemper dirigat in viam pacis. cum ille nanque ſit chriſtiani gregis paſtor, moderator, & cuſtos, maximopere enniti debet, ne labatur ipſe in errores, neuè populum chriſtianum præcipitẽ agat; quare pedes ſuos fulcire debet ſacroſancto crucis ſigno, ne ipſe, qui viam ſalutis nobis, qui ſumus populus eius, & oues paſcuæ eius, oſtẽdit, in errores incidat grauiſſimos, neuè pedes eius ſint in commotione, vt ad illos poſſint, ac valeant omnes populi tutò ſe conferre ad accipiendum de doctrina eius, qui eſt Doctor Eccleſiæ ſanctæ, & rector generis humani, quod ſicut Chriſtus ſanguine proprio emit, atque redemit, ſic ille curam eius maximam habere tenetur. Sed quod bonũ

Rõnes, cur Pontifex in ſuis sãdalijs pmittat crucem affigi.

Digitized by Google

Mos deferẽdi Pont. Romanũ ſuper humeros hominum.

Vide Ammianũ Marcellinũ lib. 22, Corn. Tacit. lib. 20. Caſſiod. lib. 10, var. epiſ. 31.

Põtifex fert in capite Mitrã in ſignũ poteſtatis, & fert coronã Regiã in ſignum tẽporalis.

Cur ſæpius vtitur, Mitra & raro corona?

quæſo facit Pontifex Maximus, dum crucem in ſandalijs ſuis impreſſam portat? maximum quidem. nonnè cùm illo ſacratiſſimo ſigno inſpicit, pedes ſuos eſſe decoratos, ſtatim intelligit vanas omnes, terrenaſquè cogitationes, exemplo Chriſti, qui eſt noſtrum exemplar, eſſe dimittendas, domandas, à ſe ipſo penitus expellendas? animiquè paſſiones cruci affigendas? meritò igitur Pontifex Romanus verus Dei Vicarius in terris, & pręſtantiſſimum ſanctę crucis ſignum fert in ſandalijs ſuis, & hominum quoque humeris defertur honoris gratia. Qui quidem mos fuit non tantùm Barbarorum, verum etiam Romanorum Imperatorum; nam antiqui illi Romani quem in Imperatorem eligebant, eum in altum quoque tollebant, vt à cunctis, tanquam omnium Dominus & videretur, & veneraretur; quæ ſanè antiquiſſima conſuetudo introducta etiam fuit in Eccleſia ſancta Dei, in qua ſemper viguit vſque ad hanc noſtram tempeſtatem. Sicut autem Summus Pontifex duplicem habet dignitatem, vt aliàs fuit à nobis declaratum, ſic etiã duplicis dignitatis cauſa decoratur corona. in ſignum ſpiritualis poteſtatis fert in capite mitram, quia eſt Sũmus Dei ſacerdos; in ſignum verò temporalis iuriſdictionis fert coronam ex auro confectam, quia illius perſonam gerit, qui eſt Rex Regum, & Dominus dominãtium. Mitra, qua etiam & Aaron vſus eſt, conuenit ſummis Sacerdotibus, corona verò ornamentum eſt regiũ, quo Romanus Pontifex vtitur, ſicut & Dauid, in ſignũ imperij. Sed cur non vtitur ſemper hoc ornamento regio, ſicut & mitra? quia Põtificalis auctoritas eſt prior, ac dignior imperiali; nam quis ignorat ſacerdotiũ pręceſſiſſe Regnum, Aaron Saulem, Noè Nembroth? merito igitur vbique mitram portat, quia eius ſpiritualis vbique ſe extendit auctoritas; meritò inſuper corona re-

gia

gia caput ſuum ornat, quia alijs gloria, auctoritate, dignitateque præſtat. maximo igitur eſt venerandus honore. nam ſi illis qui ad apicem ſupremũ aſſumpti ſunt, apud quos plenitudo reſidet poteſtatis, maxima eſt reuerentia reddenda, qualis reuerentia, & qualis honor debetur Summo Pontifici, qui ſacra docet, ſacramenta miniſtrat, cœleſtis regni portas aperit, & claudit? qui errantes reuocat, delinquentes corripit, pœnitentibus parcit, indigentibus ſubuenit, qui Rex eſt omnium Regum, caput omnium fidelium, princeps Epiſcoporum, iudex generalis omnes fideles iudicans; qui pleniſſime tenet Eccleſiæ claues ſibi à Chriſto traditas, quibus & ligat, & ſoluit, & claudit, & aperit, & ſtringit, & relaxat, & ſententiat, & iudicat; qui ſummus eſt ordinator diuini cultus, & omnium quæ ad diuinum pertinẽt cultum; dignitatum, officiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpenſator legitimus; miſteriorum Dei, & theſaurorũ Chriſti, & Eccleſiæ vniuerſalis diſtributor; omnium legum, canonum, ſanctarumquè ſanctionum ſupremus conditor; inſtitutionum omnium, & electionum confirmator; dubiorum verus dilucidator; omniũ, quæ à ſingulis ſunt facienda, oſtenſor; vniuerſalis Eccleſiæ rector, dominici gregis director, omnium paſtorum paſtor. qui, vt verbis vtar D. Bernardi ad Eugenium, Magnus, & Summus Pontifex eſt, primatu Abel, gubernatu Noè, patriarchatu Abrahã, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, vnctione Chriſtus. qui caput eſt ſacerdotij, ſedet in ſublimi, Epiſcopos ordinat, deponit, ſuſpendit, interdicit, excommunicat; qui dedicat Dei miniſtros per benedictionem, per vnctionem, per cõſecrationem, per manus impoſitionem; qui ſacros cõficit liquores, edicit leges, & iura, celebrat ſynodos, corrigit

D. Bernard' de conſideratione.

populum, monet ſummos Reges, concedit indulgentias, vocatur Dei Vicarius, honoratur his titulis, Reuerendiſſimus, Beatiſſimus, Sanctiſſimus; qui pro omnib. Deo rationem eſt redditurus in extremo iudicio; qui ſortitus eſt nomen mirabile, nam Papa dicitur à Papè, quæ eſt interiectio admirantis, verè quidem admirabilis, quia vices Dei gerit in terris; qui poſtremò Spiritus ſancti aſſiſtentiam habet perpetuam, propter quam nō poteſt errare vnquam in determinatione eorum, quæ ad fidem pertinent, & ad diuini cultus integritatem, ò fœlix, ò benedicte, ò ter quaterquè beate Pontifex. Hāc venerandam maieſtatem Summi Pontificis cognouit optimè Alexander Macedo totius Orientis Imperator, atque Monarca, nam cum veniret Iudæam animo deſtruendi, vel ſaltem humiliandi Iudæos, iter faciens, in viſione nocturna ſibi diuinitus oſtenſum eſt quanto eſſet dignus honore Ioiadas Summus Pontifex Iudæorum, & quanto eo illuſtrior, atque ſuperior eſſet, propterea appropinquante Hieruſalem, & ſibi occurrente Ioiada Pontificalibus induto cū reliquis ſacerdotibus, ſtatim Alexander, vt Pontificem fuit intuitus pontificalibus ornatum, & Cydarim, vbi erat ſcriptum nomē Dei Tetragramaton in fronte Pontificis, de equo proſiliens Antiſtitem profundiſſimè eſt veneratus, nomenquè adorauit diuinum; & ciuitatem ingreſſus, templū maximis locupletauit muneribus, & honorauit, Iudæoſquè ab omni exemit tributo, ac libertate donauit; propter quod eius Imperium eſt proſperatum, & valde magnificatum. Quod fecit Alexander erga ſummum Sacerdotem Iudæorum, hoc fecit Attila erga Leonem ſanctiſſimum Pontificem Romanum, cum enim ipſe Rex, vocatus flagellum Dei, deuaſtaſſet Aquileiam, Ticinum, & Mediolanum Regias vrbes, & plurima circum

Alexander Magnus veneratus eſt Pontificē Iudæorum.

Attila obedinit S. Leo.

cum circa loca, & Romam quoque pararet euertere, Leo magnus obuiam proceſſit, eumquè adeo mitẽ reddidit, vt equo deſcendens Pontifici reuerẽtiam fecerit, eiquè ſe humilem, & placabilem præbuerit feritate relicta, & ad eius preces Italiæ terga dedit, & promiſſa pace firmiſsima, vltra Danubium, non rediturus perrexit: territus duorum virorum, minantium mortem, ſtrictis enſibus ſupra eius caput, niſi Pontificis ſancti verbis acquieſceret, crediti ſunt Petrus, & Paulus fuiſſe, qui in re tãta, Italiæ, & Romæ præſidio fuere. Fœlices Principes illi, qui ſummos Sacerdotes, & alios Dei miniſtros honorauere, qui uerò illorum, & Eccleſiæ perſecutores fuerunt, in ſupplitium temeritatis eorum mala morte interierunt; ſic accidit Iuliano Apoſtatæ, ſic Otthoni IV. ſic Friderico Secundo; ut non recenſeam Pompeium, qui cum in omni conflictu ſemper uictor fuiſſet, poſtquam Hieruſalem ingreſſus, debitam Templo, & Pontifici reuerentiam non exhibuit, ſed de porticibus templi ſtabulum fecit equis ſuis, ex tunc hoſtibus ſemper ſuccubuit. Veneremini ergo chariſsimi Summum Pontificem Chriſti Vicarium, & memẽtote quòd ſcriptum eſt in lege Domini, Principem populi tui non maledices, ei maximum honorem exhibite, ei capita inclinate, ei flectite genua, ei deoſculamini pedes, ne ſitis dæmonibus peiores, qui eum & venerantur, & contremiſcunt.

Qui perſecuti ſunt Põtifices mala morte interierũt

Exod. c. 21.

De ſolutionibus quarundam oppoſitionum contra prædicta.
Tractatus Decimus.

ADuerſantur nonnulli malè ſentientes de fide, ac de Romano Pontifice ijs, quæ diximus ſupra, & cauil-

cauillationibus multis, ſententijſquè Euangeliorum, ſcripturarum, & Patrum orthodoxorum non benè intellectis, nituntur omnino æquare ſolo totam molem Primatus, & poteſtatis Pontificiæ. Quibus reſpōdebimus, fauente Deo, confutabimuſq. eorum inanes rationes, antequam flāma iſta concreſcat; ſic enim præclarè ſcriptum à D. Hieronymo legimus capite quinto in epiſtolā ad Galatas; ſcintilla res parua eſt, & penè dum cernitur, non videtur, ſed ſi fomitem compræhenderit, & nutrimenta ſui, quamuis paruus ignis inuenerit, mœnia, vrbes, latiſſimos ſaltus, regioneſquè conſumit. Fermentum quoque res modica videtur, ſed cum farinæ conſperſum totam maſſam ſuo vigore corruperit, in illius vim tranſit omne, quod mixtum eſt. ita & doctrina peruerſa ab vno incipiens vix duos, aut tres primum in exordio reperit auditores, ſed paulatim cancer ſerpit in corpore, & iuxta vulgare prouerbium, vnius pæcudis ſcabies totum corrumpit ouile: igitur & ſcintilla ſtatim, vt apparuerit extinguenda eſt, & fermentum à maſſæ vicinia ſemouendum, ſecandæ putridæ carnes, & ſcabioſum animal à caulis ouium repellendum, ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora ardeat, corrumpatur, putreſcat, intereat. auferatur igitur malus, ne malos generet, melius enim eſt, vt pereat vnus, quàm vnitas; & ſæuit in bonos, qui malis parcit; ſæuit in pios, qui parcit impijs hæreticis, nam nulla maior ineptia eſt, quàm in arcendis, & cohibendis hæreticis benignum, & clementem videri velle; qui nanque non modo parcunt hæreticis, verùm etiam receptum illis in terris ſuis dari permittunt, certè non minorē culpam hi ſuſtinent, quàm illi ipſi, per quos miſeri mortales doctrinis varijs, & peregrinis abducti in baratrum inferni præcipitantur. error enim, cui non reſiſtitur, approbatur, &

D. Hieron.

veri-

veritas, quæ nō defenſatur, opprimitur: negligere quippe, cum poſſis, perturbare peruerſos, nil aliud eſt, quàm fouere: nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Quid prodeſt, inquit Pius Pontifex, illi, ſuo errore non pollui, qui cōſenſum præſtat erranti? conſentire autem videtur erranti, qui ad reſecanda, quæ corrigi debent, nō occurrit. ne videar ergo ſilendo huius tanti ſceleris participem eſſe, loquar, & pro viribus oppoſitiones diluam.

Primà Oppoſitio.

ASſerunt iſti primò, quòd temporalis poteſtas à ſolo Deo eſt immediatè, & à ſpirituali poteſtate ſecundum ſuam inſtitutionem nullo modo dependet; iſtorum autem hæc eſt ratio. De iure gentium quatuor modis introducta eſt in orbem terrarum dominatio, & ſeruitus, imperatio Principis, & obedientia ſubditi, ſcilicet electione, hæreditate, donatione; & iure belli; ita quòd omnes illi Principes, qui in throno principatus aſſumpti ſunt iſtis quatuor modis, omnes ſunt iuſti, & legitimi Domini, & Principes, & omnes immediatè auctoritatem habent imperandi, condendi leges, exigendi tributum, iudicandi, & puniendi ſibi ſubditos abſq; vlla exceptione.

Solutio.

NOn video autem quomodo ratio iſtorum concludat, nam dicunt, quòd temporalis poteſtas introducta eſt in mundum, vel electione, vel hæreditate, vel donatione, vel iure belli, ergo immediatè à Deo; negatur conſequentia; immò eſt à Deo mediantibus

his

his titulis. vnde poſſumus dicere, quod inſtitutio Principis temporalis, vt Princeps eſt ſuper homines, ex iure humano habet eſſe, vt exẽpli gratia, ſi exercitus faciat Imperatorem. Sed inſtitutio Principis temporalis, vt Princeps Chriſtianus ſuper homines chriſtianos, eſt à poteſtate ſpirituali; ſicuti enim per miniſterium poteſtatis ſpiritualis aliquis efficitur chriſtianus, ita efficitur aliquis Princeps chriſtianorum in miniſterio eiuſdẽ poteſtatis, cui quilibet chriſtianus iure diuino ſubijcitur; nõ ergo poteſtas temporalis eſt immediatè à Deo. Inſuper obſeruandum eſt, quòd dominium temporale, & ſeruitus hominum, qua ſeruiunt hominibus, non eſt de iure naturali primæuo, nõ enim Deus Optimus Maximus creauit homines conditionis diuerſæ, ita quod alij ſeruirent, alij dominarentur, ſed omnes liberos fecit, & dominos, & omnibus dixit, dominamini piſcibus maris, & volatilibus cœli, & beſtijs terræ; non dixit dominamini hominibus; nam iure naturæ communis eſt poſſeſſio, & communis omnium libertas. & licet in hominibus etiam in ſtatu innocentiæ fuiſſet prælatio, ſicut apparet in primis parentibus, in quibus Adam Euę prælatus fuit, hæc tamen prælatio, & dominium non erat in homine, quatenus dominium opponitur ſeruituti, quia hoc pœnale eſt, ſed erat in homine ratione directionis, homo enim eſt animal ſociabile naturaliter ad inuicem ordinatus; quæ autem ad inuicem ſunt ordinata, oportet quod inter ea ſit aliquod principale, ac dirigens, hoc enim requirit ipſa conditio ordinis, qui ſecundum D. Auguſtinum de ciuitate Dei eſt parium, diſpariumquè ſua cuiquè loca tribuens diſpoſitio. ſed hoc temporale dominium, & ſeruitus hominum eſt de iure gentium ſecundario, Deo ſic permittente, & propter hominum infirmitatem, & imbecillitatem ad ſe ip

Gen. cap. 1.

Lib. 19. c. 13

ſos gubernandos; & propter importunitatem populorum Regem petentium, ſicut legitur primò Regum capite octauo de populo Iudaico, & propter punitionem peccati, ut D. Thomas affirmat. Quamuis igitur ambitio dominandi Deo eſſet odioſa, dominorum tamen ambientium regimen ad refrenandam inordinatorum hominum malitiam, & ad conſeruandum vnum quemque in ſua iuſtitia, & ad diſponendos ciues in concordia, & pace, permiſſum, & prouiſum eſt dominium à Deo, permiſſum ad punitionem malorum, prouiſum ad concordiam bonorum. Tertiò dicēdum eſt, quòd iſtorum ſentētia, ſimpliciter intellecta, eſt falſa, nam ſi per ius diuinum intelligunt ius naturale, iam dictum eſt, quòd malè ſentiunt, ſi uerò loquuntur de iure diuino poſitiuo, iam probatum eſt, quòd nulla poteſtas directè, & immediatè eſt à Deo niſi poteſtas Romani Pontificis. ſit igitur reſponſio, quòd poteſtas temporalis, ſi eſt iniuſta, à Deo eſt permiſſiuè, qualis eſt poteſtas malorū Principum, & infidelium. Si verò iuſta eſt, à Deo eſt, non immediatè, ſed ſolum ex conſequenti, hoc eſt, dato quòd Princeps ſit in legitima poſſeſſione principatus, tunc ex conſequenti lex diuina, & naturalis praecipiunt, quòd illi ab omnibus obſequatur. Nec eſt afferenda in medium D. Pauli ſententia dicentis, non eſt poteſtas niſi à Deo, quia confitemur, & nos hoc uerum eſſe, ſed non ſecluſa operatione humana: nec eodē modo, ſed eſt à Deo uel per inſtitutionem humanam naturalem, ſicut eſt communiter apud omnes populos cuiuſcunque ſint conditionis, & ſectæ, uel eſt per ſpiritualem Dei ordinationem, ut fuit in populo Iſraelitico. uel eſt per miniſtrorū formationem, ut in populo chriſtiano. uel per iuſtam Dei permiſſionem, cuiuſmodi eſt poteſtas malorum Principum, & infidelium, & tyrannorum,

3. p. q. 49. ar 2.

Rom. c. 13.

norum, qui ui, uel dolo ſibi poteſtatem uſurpant. Tandem ſoluitur oppoſitio, reſpondendo, quòd temporalis poteſtas poteſt dupliciter conſiderari, vel materialiter, & inchoatiuè; vel formaliter, & perfectiuè: ſi conſideretur materialiter, & inchoatiuè, ſic à Deo eſt immediatè, quia habet eſſe à naturali hominum inclinatione, & per hoc à Deo eſt, inquãtum opus naturæ eſt opus Dei. Si verò conſideretur formaliter, & perfectiuè, ſic habet eſſe à ſpirituali poteſtate, quæ à Deo ſpirituali modo deriuatur, & ratio eſt, quia gratia non tollit naturam, ſed eam format, & perficit, & id quod eſt gratiæ non tollit id quod eſt naturæ, ſed illud format, & perficit; cùm igitur ſpiritualis poteſtas gratiam reſpiciat, temporalis verò naturam, iure merito ſpiritualis non excludit temporalem, ſed eam format, & perficit, quæ formatio eſt ratificatio, & approbatio. patet igitur quòd temporalis poteſtas non eſt à Deo immediatè, ſed à ſpirituali poteſtate dependet ſecundum perfectionem, & formam, & ab ea inſtituitur, & approbatur. §

Secunda Oppoſitio.

OPponunt ſecundò iſti, quòd ad Pontificem ſpectat tantum modo poteſtas ſpiritualis, non autẽ temporalis: ratio eſt, quia iuriſdictiones ſunt diuerſæ, & nemo poteſt duob. dominis ſeruire Luc. c. 16. propterea dixit Chriſtus Matth. c. 22. Marc. c. 12. & Luc. 18. reſpondit inquam poſtulantibus, an liceret cenſum dari Cæſari, an non, Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, quibus in verbis oſtendit iuriſdictiones, & poteſtates eſſe diuerſas, atque diſtinctas, non ergo ambæ in eodem, hoc eſt in Pontifice.

Solutio.

CVi oppoſitioni reſpondetur, quòd iſta diuiſio, quam facit Chriſtus, eorum, quæ ſunt Cæſaris, & eorum, quæ ſunt Dei, non eſt diuiſio diſparatorum, ita quòd intendat omnino ſeparare has duas poteſtates, nempè ſpiritualem, & temporalem, & excludere temporalem à ſpirituali, ſed eſt diuiſio, uel potius ordinatio ſuperioris, & inferioris, quia quod redditur Cæſari tanquam inferiori, redditur etiam Deo, tanquam ſuperiori, cuius eſt imperium, & ſacerdotium, Deus enim Imperatorem inſtituit ut inſtrumentum ſuum ad Pontificis Vicarij ſui, ac fidelium defenſionem, & corũ pacem tuendam. Sicut igitur Imperium eſt Dei principaliter, qui confert illud, eſt uerò Cæſaris ſicut miniſtri, & cui communicatur, ſic etiam temporalis poteſtas, eſt principaliter Pontificis eam approbantis, & conferrentis Imperatori uel per ſe, uel per Electores ab eo conſtitutor ad exercendum hoc munus. nõ ergo uoluit Chriſtus iuriſdictiones diuidere, uel diuerſas facere, ſed uoluit ordinare inferiora ad ſuperiora dicendo, Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quę sũt Dei Deo. Voluit inſuper Chriſtus oſtendere, quod & Imperatori, & unicuique Regi, & Principi, ius reddendum eſt, & cenſus ſoluendus propter ſubiectionem, & propter defenſam, qua tenẽtur Reges, & Principes tueri ſubditos eorum: nõ enim negamus nos, quin ſolui debeat tributum Imperatori, & Regi: nec in hoc, ſiue in alijs intendit Pontifex Imperatori derogare in aliquo, nã ſi unicuique non ſeruaretur ſua iuriſdictio, ordo Eccleſiaſticus confunderetur, qui per Imperatorem defenditur. Et ad id quod dicitur, Nemo poteſt duobus dominis

ſeruire, Reſpondetur hoc uerùm eſſe, quando hi duo Domini ſibi repugnant, & quando cōtraria iniungūt,
D.Chriſ. ut dicit D.Chriſoſtomus ſuper hoc uerbum:ſed quando ſibi concordant,& idem præcipiunt, ut facit Regalis poteſtas, cùm ordinata eſt,quę nunquam à ſacerdotali diſcordat, ſed illi obſequitur, tunc his duobus dominis poteſt vnus,& idem ſeruire,quia concordia multos vnum facit. Dicendum eſt etiam,quòd dato,quòd iſtæ duæ poteſtates ſpiritualis, & temporalis eſſent diſtinctæ,tamen vna præexiſteret in alia, & excellentiori modo, quemadmodum uirtutes corporum inferiorum diſtinctæ ſunt à uirtutibus corporum ſuperiorum,& tamen nobiliori modo præexiſtunt in illis. Dato etiam, quòd iſtæ duæ poteſtates eſſent partes diſtinctæ, nihilominus poſſunt eidem conuenire perſonæ,ſicuti in eadem potentia intellectiua ſunt ſcientiæ diſtinctæ, & quæ habent quodammodo conditiones oppoſitas, nēpè ſcientia ſpeculatiua, & practica. quamuis igitur eadem perſona Pontificis vtramque habeat poteſtatem, non tamen eodem modo vtramque exercet, nam ſpiritualem exercet immediatè per ſe,temporalem verò per Imperatorem filium ſuum,tanquam procuratorem, & aduocatum Eccleſiæ.Poſtremò concludēdum eſt,quòd Imperium eſt Dei, & conſequenter Romani Pontificis Vicarij ſui,tanquā principalis, & directi Domini, quia Domini eſt terra,& plenitudo eius;eſt verò conſequenter ipſius Imperatoris,tanquam vtilis Domini;vt exempli gratia dominatio Comitis,eſt etiam dominatio Regis principaliter, & directè, quia Comitatus intra terminos alicuius Regni eſt, eſt uerò Comitis, tanquam utilis Domini, & ſecundarij, qui utilitatem, & fructus percipit à comitatu.

Tertia

Tertia Oppoſitio.

OPponunt tertiò, quòd temporalis poteſtas non eſt inſtituta, nec aliquo modo à ſpirituali poteſtate, hoc eſt à Pontifice dependet; immo contrarium inſtanter aſſerunt ex eo, quod legitur Diſt. 63. cap. 22. & 23. vbi Adrianus Pontifex cum toto Clero, & populo Romano poteſtatem tradiderunt Carolo Magno Regi Francorum, & Longobardorum victori; ac etiam Otthoni primo Regi Theutonicorum Patriciatus dignitatem, & ius, & poteſtatem aſſiſtendi electioni Summi Pontificis, ordinandi Apoſtolicam Sedem, & conſecrandi, inueſtiendiquè Archiepiſcopos, & Epiſcopos; vt latius in prædicta diſt. 63. dictis, & ſequentibus capitibus continetur.

Solutio.

SOluitur autem hæc ratio dicendo, quòd Eccleſia tunc temporis dedit illis Regibus hanc poteſtatē, & hoc ius pro tēpore, & pro cauſa, nempè pro ſchiſmaticorum, atque hæreticorum diſſentionibus, quibus tūc Dei Eccleſia concuſſa periclitabatur, & ideo repræſentabantur electiones Pontificum Catholicorum Principibus laicis, vt eorum auctoritate roboratæ nullus hæreticorum, uel ſchiſmaticorum auderet contraire. Sed his cauſis ceſſantibus ceſſauerunt, & priuilegia illa, quę ad Eccleſiæ perniciem erant, ſicut notatur cauſa, 1. q. 1. c. quod pro neceſſitate. & q. 7. c. quod pro remedio. Inſuper dico, quòd tunc illi Reges non habebant hanc facultatem ex eorum natura, uel dignitate, ſed habebant ex priuilegio Pōtificum, quæ priuilegia poſtea ab alijs

Pon-

Pontificibus reuocata fuerunt, tùm quia Imperatores abutebantur priuilegio ſuo, nolentes non ſolum aſſiſtere, & conſentire, ſed electionibus ſe ingerere, & per hoc indignos ſe reddebant hoc priuilegio, quia qui abutitur priuilegio debet eo priuari, tùm quia in hæreſim labebantur ſæpe ſæpius, & multoties Eccleſiam Dei impugnabant, tùm demum, quia Imperatores ſuis priuilegijs renunciauerunt.

Quarta Oppoſitio.

VLterius opponunt, quòd Eccleſiaſtici viri ſubdantur Regibus, & Principibus terrenis, & probant, quia Chriſtus Dei filius ſacerdos verus ſecundum ordinem Melchiſedech, in ſignum iſtius ſubiectionis ſoluit tributum exactoribus Cæſaris pro ſe, & pro B. Petro Apoſtolo.

Solutio.

SOluitur autem hæc ratio, aſſerendo, quòd Chriſtus ſoluit tributum, vt etiam ſupra declaratum eſt, nõ ex debito, ſed ne ſcandalum alijs præberet, ſic enim in Matth. c. 17. Euangelio D. Matthæi legitur, quòd cũ exactores Cæſaris à Petro pro Chriſto tributum quærerent, Chriſtus conuerſus ad Petrum, interrogauit, nõ vt ignorans, ſed vt veritatem manifeſtaret, & dixit; Quid tibi videtur Simon? Reges terrę à quibus accipiunt tributum, vel cenſum, à filijs ſuis, an ab alienis? reſpondente Petro, quòd ab alienis accipiunt, concluſionem veram, & penitus irrefragabilem inde deduxit Chriſtus, ergo liberi ſunt filij. Sed quęſo qui nam ſunt iſti filij? certè Pontifices, Epiſcopi, & reliqui Eccleſiaſtici, iſti ſunt filij peculiares

liates Regis Regum, quorum miniſterio alij filij Dei efficiuntur; iſti ergo ſunt liberi à tributis, à cenſibus, à muneribus perſonalibus, ab angarijs, & per angarijs, ab omni ſæculari dominio, & iuriſdictione; vt qui relictis omnibus Chriſtum ſequuti ſunt, Apoſtolicam vitã degentes, Regnum Dei in alios propagantes, & fouentes, nulli alteri regno, quàm Dei ſubijciantur. veruntamen ſubiungit Dominus, ne ſcandalizemus eos vade ad mare, & mitte hamum, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem, illum ſumens da eis pro me, & te. Quid vis apertius pro ſacerdotum immunitate? ecce hæc fuit ratio, cur Chriſtus ſoluit tributum, nempè non pro debito, & obligatione, ſed ne alios ſcandalizaret. Nec eſt dicendum, quòd Eccleſiaſtici eximantur à cenſibus, à tributis, & à iudiciis ſecularibus ex priuilegio Principum, non ex eorum natura, quia certum eſt, quòd inferior non poteſt ſuperiorem priuilegiare, vnde cum Eccleſiaſtici ſint omni terreno Principe maiores, ac ſublimiores, quis non videt, quòd Principes inferiores non poſſunt Eccleſiaſticos, & præcipuè ſacerdotes priuilegiare, quia ſunt ipſis maiores? Quare dicendum eſt, quòd priuilegia Principum ſacerdotibus, & Eccleſiaſticis omnibus conceſſa, ſunt potius declarationes, quibus declarant, quòd ſupradictę omnes exemptiones ſacerdotibus competunt de iure diuino, quàm priuilegia. vel ſunt executiones legum diuinarum, vt ſcilicet Imperatores hæc præcipiẽdo, propter eorum auctoritatem executioni mandarẽtur à magiſtratibus, & populis, qui multoties obediunt pręcepto Principis, quàm Dei, vel Eccleſię. Quòd ſi aliquę reperiuntur leges Eccleſiaſticę immunitati pręiudiciales, mirum eſſe non debet, quia multi ex Imperatoribus deuiantes à fide, & iuramentorum obliti, ſibi

de

de facto vſurparunt, quod non habebant de iure; & quandoquè propter Imperatorum tyrannidem, & hęreſim cogebantur Pontifices fugere, deliteſcere, & non fungi officio ſuo. clarum igitur eſt, quòd ſacerdotes non obligantur ad tributi, & cenſus ſolutionem. Vlterius Reſpondendum eſt, quòd in lege naturę ſacerdotes nō ſolum à tributis, & cenſibus ſemper exempti fuere, ſed Principes tūnc conſueuerunt illis prouidere de victu, & veſtitu ex publicis redditibus, ſic legitur Geneſ. cap. 47. quòd tempore illius Ægyptiacę ſterilitatis, cum tota ęgyptiorum terra fuiſſet empta à Pharaone, vendentibus ſingulis poſſeſſiones prę magnitudine famis, ſoli ſacerdotes non ſunt compulſi ſuas vēdere poſſeſſiones, quia illis ſtatuta cibaria ex horeis publicis quotidie prębebātur. Inſuper & in Leuitico c. 25. lata eſt lex, quòd ſacerdotes filii Leui ex decimarum oblationibus viuerent.

Quinta Oppoſitio.

SEd iterum opponunt iſti, quia ſi exempti ſunt ſacerdotes à laicis poteſtatibus, quomodo dicit D. Paulus Apoſtolus, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit? (Rom. c. 13.)

Solutio.

DIcimus, quòd tunc Apoſtolus pręcipiebat ſacerdotibus, & Eccleſiaſticis omnibus, vt ſubderentur laicis, non quia de iure ſubditi eſſe deberent, ſed nè ſcandalum mundo prębèrent; adeò enim Romanorum tyrannides inualuerat, vt opere pretium eſſet ſacerdotes omnes, immo & Apoſtolos ipſos, & Petrum tributa

ta ſoluere,& obedire. Dicimus inſuper,quòd hic Apoſtolus loquitur vniuerſaliter, & indefinitè de quocunq; homine etiam in aliqua poteſtate conſtituto,ſiue ſacerdos ſit,ſiue ſit laicus,quòd debet ſubijci poteſtati ſublimiori, & illa ſublimior alteri ſublimiori ſecundum diſtinctam ſubordinationem, vſque ad ſacerdotalem, & Pontificiam poteſtatem, quæ cum omnibus ſublimior ſit,omnes illi ſubijci debent, & illa ſola nulli erit ſubiecta, niſi ſoli Deo.

Sexta Oppoſitio.

RVrſus inſurgunt aduerſarij probantes, quòd ſacerdotes de iure ſubdantur Principibus laicis,& ſæcularibus, quia in veteri lege, quæ nouæ legis erat exemplar,& figura,ſacerdotes, quamuis ſummum haberent Pontificem Aaron, tamen in rebus temporalibus, & in cauſis, & iudicijs omnibus ſubditi erant Moyſi, qui eorum Princeps temporalis erat.

Solutio.

HVic oppoſitioni Reſpondetur, quòd Moyſes nõ erat ſimplex Dominus temporalis, ſed in ſimul etiam erat ſummus Sacerdos vnà cum Aaron, immo diſpoſitione diuina maior erat ipſius Aaron, quia ipſe Chriſtum figurabat, Aaron verò ſummum Pontificem Chriſti Vicarium; propterea Moyſes ipſum Aaron ordinauit,& eius filios conſecrauit,& in eorum conſecratione obtulit ſacrificium,vt habetur Leuitici cap.8.obtulit etiam Moyſes incenſum Domino,quod erat ſummi Sacerdotis officium. teſtatur hoc idem D. Auguſtinus quæſt.23. in Leuiticum. teſtatur & D.Gregorius

Nazianzenus in Oratione habita coram Gregorio Niſſeno,& D. Hieronymus libro primo aduerſus Iouinianum.& Philon Hebræus libro tertio de vita Moyſi,& Dionyſius Areopagita cap. quinto Eccleſiaſticæ Hierarchiæ. Sed dato etiam,quod Moyſes Princeps tantum temporalis eſſet,& nullam ſpiritualem poteſtatem haberet, & quod ei ſubderentur ſacerdotes tanquam Principi ſæculari, quemadmodum etiam ſubditi fuerũt alijs Principibus, & Regibus, mirum tamen eſſe nõ debet, nec per hoc eſt dicendum, quod ſacerdotes nouæ legis ſubdantur Principibus, quia ſacerdotium illud erat carnale, & per carnalem propagationem ſuccedebat,ideo ex ea parte,qua illud ſacerdotium,erat carnale,& terrenum,etiam terrenæ poteſtati,ſcilicet Regali, erat ſubiectum; in quantum verò ordinabatur ad ſpirituale obſequium, & ſacerdotium nouæ legis figurabat, non ſubijciebatur temporali poteſtati,ſed ei præeminebat,quia Reges à ſacerdotibus vngebãtur. Quia etiam in veteri teſtamento temporalia promittebãtur in mercedem,nam dixit Deus,ſi audieritis me,bona terræ comedetis, ideo tunc ſumma poteſtas erat poteſtas terrena; ſed in nouo teſtamento cum promittantur æterna, & ſpiritualia,ideo ſacerdotium, & ſumma poteſtas eſt poteſtas ſpiritualis, cui temporalis ſubijcitur tanquam nobiliori,& excellentiori.

Septima Oppoſitio.

ITerum opponunt iſti, quod Paulus Apoſtolus in ſignum ſubiectionis ſacerdotum Principibus ſæcularibus appellauit ad Cæſarem,& dixit, Ad Cæſaris tribunal ſtò,ibi oportet me iudicari; Iudæis non nocui,ſicut tu melius noſti, ſi enim nocui, aut aliquid dignum

morte

orte feci, non recuſo mori, ſi verò nihil eſt eorum, quę me accuſant, nemo poteſt me illis donare, Cæſarem ›pello. ergo vel malè fecit Paulus appellando ad Cæ- rem, ſi eius non erat ſubditus, vel iuſte appellauit ad ım, tanquam ad Dominum, cui de iure debebat eſſe ıbiectum.

Solutio.

Reſpondetur, quòd ipſius Pauli cauſa nō erat cum fidelibus, ſed cùm infidelibus, hoc eſt cum Feſto, cum Iudæis, idcirco neceſſe fuit eum dicere, ſedente eſto pro tribunali, declinanteque ad iniuſtitiam, & l ſententiam in eum ferrendam, Ad Cæſaris tribunal ò, Cæſarē appello. cùm igitur Pauli cauſa cum Ethni- › eſſet, potuit ad ethnicum appellare; nec propter hoc ſubditum Cæſaris declarauit, quia cum actor eſſet, & ım infidelibus contenderet, debebat ſequi forum in- delium, hoc eſt Principum ſecularium, nec malè fecit, uia cum infidelibus, non cum fidelibus erat lis. quòd cùm fidelibus cōtendiſſet, & ad infideles appellaſſet, ınc dignus eſſet maxima reprehenſione, & mulcta gra iſſima, quia fidelem ad infideles appellare, & ab eis iu icari velle, maximum eſt damnum, & ſcandalum; ſi. it maximum ſcandalum eſt, cum Clerici, & Sacerdo- :s relicto Prælatorum ſuorum iudicio, volunt à iudi- ibus laicis iudicari, tùm quia auctoritati Prǫlatorum lerogatur, quaſi nullus ſit inter eos, qui ſuborientes li- :s dirimere valeat, tùm quia derogatur etiam ſacer- otum dignitati, tùm quia occaſio prębetur laicis de Clericis, & Religioſis obloquendis, tùm demum quia ęculares quoad poſſunt, vi, calumniis, iniuſtitiis, & gra aminibus multis Eccleſiaſticos opprimunt.

Octaua Oppoſitio.

ADuerſantur iterum probantes, quòd Eccleſiaſtici ſubdantur Principibus laicis, quia Chriſtus redemptor noſter, & Dominus Pilatum Cæſaris miniſtrum, ſuum legitimum iudicem confeſſus eſt, cum dixit; Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper. Ioan. cap. 19. Si ergo Chriſtus Pilato miniſtro, ſimplici fuit ſubiectus, quanto magis dicendum eſt, quòd Eccleſiaſtici ſubiiciantur Principibus temporalibus?

Solutio.

DIcendum eſt, quòd iſtorum conſequentia eſt falſa, quia Chriſtus etiam vt homo, erat ſummus Pontifex, & poteſtatem excellentię habebat, & caput hominum erat, vnde ſuperiorem non habebat in terris, à quo de iure poſſet iudicari, quin potius iudex fuit cōſtitutus à patre viuorum, & mortuorum, non ſolum vt Deus, ſed etiam inquantum homo, dicente Ioāne cap. 5. Dedit ei poteſtatem iudicium facere, quia filius hominis eſt. Licet igitur de iure ab aliquo non poſſet Chriſtus iudicari, poterat tamen iudicari de facto, Deo ſic permittente. quare ad illa verba Chriſti, Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper, vbi videtur, quòd Chriſtus Pilatum pro Iudice ſibi à Deo dato recognoſceret, Dicendum eſt, quòd eo loci per illud verbum Datum, intelligitur, niſi tibi permiſſum eſſet deſuper. nihil igitur Pilatus rectè, & de iure poterat ſuper Chriſtum, ſed omnia ex permiſſione contingebant ei.

Nona Oppoſitio.

RVrſum opponunt, quòd Eccleſia ſoluit tributum Imperatori,& Principibus ſæcularibus, vt legitur cauſa 11.q.1.cap.27. Si tributum petit Imperator, non negamus,agni Eccleſiæ ſoluunt tributum. & cap, 28.Magnum quidem eſt,& ſpiritale documentum,quo Chriſtiani viri ſublimioribus poteſtatibus docetur debere eſſe ſubiecti, ne quis conſtitutionem terreni Regis putet eſſe ſoluendam; ſi enim cenſum filius Dei ſoluit, quis tu tantus es, qui non putes eſſe ſoluendum? ergò Eccleſiaſtici ſubijciuntur Principibus ſæcularibus,quia tributum ſoluitur in ſignum ſubiectionis.

Solutio.

REſpondetur, quòd ſpiritualis poteſtas dupliciter accipitur. primò modo quantum ad res, quas poſſidet. ſecundo modo quantum ad perſonas,quæ ipſius ſpiritualis poteſtatis ſunt participes. quantum ad res,quas poſſidet,dico,quòd quædam poſſidet ſorte ſpirituali,& iure diuino,cuiuſmodi ſunt primitiæ,decimæ, oblationes,& quæ pro ſepulturis dantur,hæc deputata ſunt ad ſubſtentationem miniſtrorum diuini cultus, & quantum ad hæc ſpiritualis poteſtas non ſubditur temporali,nec ei debet tributum,vel obſequium, ſunt enim quodammodo ſpiritualia, quia iure diuino ſunt annexa officio ſpirituali. quędam verò poſſidet ſorte temporali,& iure humano,vt titulo venditionis, vel donationis,ſeu conceſſionis,ſaluo debito ſeruitio; & pro his poteſtas ſpiritualis debet Principibus,& Dominis temporalibus conſueta ſeruitia,& tributa, quia res trãſit cum

onere

onere ſuo ad quoſcunque Dominos, etiam ad Eccleſiã. Si verò ſpiritualis poteſtas conſideretur quantũ ad perſonas ipſius poteſtatis ſpiritualis participes, dico reſolutè, quòd nullo modo ſubſunt poteſtati temporali, nec terrena poteſtas de ipſis iudicat. Soluit etiam ſpiritualis poteſtas tributum poteſtati temporali, nõ tanquam inferior ſuperiori, nec in recognitione dominij, ſed pro ſtipẽdio pro pace, & quiete, quam temporalis poteſtas debet procurare Eccleſiæ, & eius bona tueri. Soluit tandem tributum temporali poteſtati, non quia illi ſubijciatur, ſed vt doceat omnes debere eſſe ſubiectos ſublimioribus poteſtatibus, vt tradit Apoſtolus ad Romanos, & ne quis putet conſtitutionem Regis eſſe ſoluendam.

Cap. 13.

Decima Oppoſitio.

QVia diximus ſupra, quòd poteſtas ſpiritualis tẽporalem præcedit, & eſt ea maior, quia iudicat, & inſtituit eam. Aduerſarij opponunt; nam ſuper illum verſiculum pſalmi, Tibi ſoli peccaui, dicit Gloſa, quod Rex omnibus eſt ſuperior, & ideo à Deo, qui eſt maior eo, puniẽdus eſt, ſi quis de populo peccauerit, Deo peccauit, & Regi, Rex autem non habet hominem, qui ſua facta diiudicet; igitur ſpiritualis non poteſt iudicare temporalem, ſed ſolus Deus iudicat eum. Inſuper Petrus Apoſtolus ait, ſubiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſiue Regi, quaſi præexcellenti, ergo ſi Rex præexcellit, non ſubijcitur alicuius iudicio, niſi ſolius Dei.

Pſal. 50.

1. epiſt. c. 2.

Solutio.

Solutio.

Reſpondetur, quòd Rex non habet hominem, qui ſua facta diiudicet, verum eſt; ſed non iudicatur ab homine, ſed à Deo, cuius vices Romanus Pontifex gerit in terris. ſic notatur cauſa 23. q. 2. cap. quos Deus. Inſuper Reſpondetur, quòd ille Rex, qui non habet hominem, qui ſua facta diiudicet, non eſt tantummodo Rex temporalis, ſed eſt Summus Pontifex, qui & ſpiritualem, & temporalem poteſtatem habet; hic enim vt diximus à ſolo Deo iudicatur, & non ab homine de iure, nec habet iudicem ſupra ſe, ſi tamen non velit ab homine iudicari propter humilitatis exemplum. Et ad id, quod obijcitur de præexcellētia Regis, dico quòd Rex præexcellit non ſimpliciter, ſed in ordine temporalium poteſtatum. aliquid enim dicitur primum ſimpliciter, & hic eſt Deus; aliud dicitur primum in genere, & eſt corpus ſupremum. ſic etiam in Eccleſia aliquis ſimpliciter præexcellit, & hic eſt Romanus Pontifex; aliquis præexcellit in aliquo ordine, vt Archipresbyter in ſuo collegio; & aliquis præexcellit in ordine poteſtatum ſibi ſubiectarum, & hic eſt Rex.

Vndecima Oppoſitio.

Opponunt deinde aduerſarij, quòd non licet Eccleſiaſticis bona temporalia poſſidere, diuitias, poſſeſſiones, argentum, & aurum, nam Chriſtus dixit Apoſtolis Matthęi capite decimo, quando eos miſit ad prędicandum, Nolite poſſidere aurum, neque argentū. Matth. c. 10.
& Lucæ cap. 22. Numquid aliquid defuit vobis, quando vos miſi ſine ſaculo, & pera? vt quid ergo perditio Luc. c. 22.

hæc,

hæc, quòd qui ſunt in ſpirituali poteſtate conſtituti, & Eccleſiaſtici tantoperè diuitias quærant, & temporalia affectent, ſi eis diuino præcepto prohibitum eſt aliquid poſſidere? Si Apoſtolorum ſucceſſores ſe iactant, & imitatores, cur non renunciant omnibus quæ poſſident, vt Deo liberius inſeruiant? & hic fuit error Vualdenſium hæreticorum.

Solutio.

SOluitur hæc inſtantia dicendo, quòd Chriſtus mādauit Apoſtolis, ne poſſiderent aurum, uel argentum, non quia illicitum eſſet poſſidere, cùm enim diuitiæ ex ſententia Ioannis Caſſiani in collatione de nece ſanctorum ſint medię inter bonum, & malum, quia nec ſimpliciter bonæ, nec ſimpliciter malæ ſunt, ideo Eccleſia, & Eccleſiaſtici non prohibentur habere diuitias, quia debent, & poſſunt eas vtiliter diſpenſare, & cor ab auaritia abſtinere: non igitur Chriſtus iuſſit Apoſtolis, ne poſſiderent diuitias, quia illicitum eſſet, ſed ut alij videntes eos contemnere temporalia, facilius conuerterentur ad fidem. Vel iuſſit Apoſtolis, quòd non poſſiderent aurum, vt oſtenderent confidentiam, quam prædicatores de Deo habere debent; ſic venerabilis Beda in hunc propoſitum dixit: Tanta prædicatoris in Deo debet eſſe fiducia, vt præſentis vitæ ſumptus quamuis non prouideat, tamē hos ſibi nō deeſſe certiſſimè ſciat, ne dum mens occupatur ad temporalia, minus animus prouideat æterna; pro exercendo enim prædicationis officio, omnis alia cura, & ſollicitudo prætermittenda eſt. Vel iuſſit hoc Apoſtolis non quia non liceret Eccleſiaſticis temporalia poſſidere, etenim ipſe loculos habebat, quos Iudas portabat, in quibus præfigurabatur, quòd

Caſſianus.

quod Eccleſia habitura erat temporales diuitias, & in primitiua Eccleſia Apoſtoli habebant bona temporalia in communi, ſed iuſſit hoc illis, quia ſic erat expediens pro tempore illo, in quo magna fides in pecunia, & diuitijs erat, & ſancta paupertas odio habebatur. Mandauit hoc etiam illis, vt miraculum conuerſionis totius mundi euidentius appareret, vt puta, quòd non bello, non armis, non diuitijs Apoſtoli mundum conuerterẽt, ſed nuditate, paupertate, perſecutione, verberibus, mortificationibus, & crucifixionibus. Dico inſuper, quòd Chriſtus non præcepit Eccleſiaſticis abſolutè, quòd cõtemptui haberent diuitias, ſunt enim neceſſariæ ad ſuſtentandam, & ad alios pios vſus. vt notatur cauſa 12 q. 3. cap. 70. Aurum habet Eccleſia, ſed præcepit illis, ne affectu inordinato diuitias quærerent, & quæſitas, & inuentas poſſiderent, & ne propter diuitias terrenas cœleſtes ammitterent. Immo vlterius dico, quòd ſi Sancti Dei Martyres, & Confeſſores. Prælati in Eccleſia Dei ſciuiſſent, quòd eſſet peccatum Eccleſiam temporalia bona poſſidere, nunquam tales accepiſſent donationes; ſic argumentatur Proſper lib. 2. de vita contemplatiua cap. 9. vt notatur cauſa 12. quæſt. 1. cap. 13. Præcepit etiam Chriſtus Apoſtolis, ne poſſiderent aurum, & argentum, & Apoſtoli in primitiua Eccleſia poſſeſſiones vendebant, quia vt Melchiades Papa teſtatur cauſa 12. q. 1. c. 15. prouidebant futuram Eccleſiam in gentibus, idcircò prædia in Iudæa minimè ſunt adepti, ſed pretio tantummodo vtebantur ad fouendos egenos, hoc idem affirmat Vrbanus cauſa 12. q. 1. c. 16 propterea filij Leui, qui Clericos figurabant, & ciuitates habebant, & aliqua alia propria poſſidebant. Dicimus tandem, quòd Deus ſua infallibili prouidentia diuerſo modo, diuerſiſque temporibus prouidit Eccleſiæ ſuæ ſanctæ ſecundum

V ipſius

ipſius indigentiam, atque neceſſitatem; & quia in primitiua Eccleſia multa, ac magna erat fidelium charitas in ſeruos, & miniſtros Dei, & propterea tunc eis præcipiebatur, ne temporalia poſſiderent; cum verò hac tempeſtate noſtra refriguerit, atque defecerit charitas multorum, ideò Eccleſiaſticis permittuntur bona temporalia, diuitiæ, aurum, & argẽtum ad eorum ſuſtentationẽ, ad cultum Dei, & pauperum ſubuentionem, vt dictum eſt, non enim benè conueniret vetus illa clericorum paupertas cum nouiſſima, & pauciſſima charitate multorũ.

Vos igitur Chriſti fideles ꝑ viſcera miſericordiæ Dei noſtri etiam, atque etiam rogo, vos deprecor, vos conteſtor, vos adiuro, vos in Domino de tribus commoneo.

Primò vt caueatis à Pſeudoprophetis, falſis Apoſtolis, & ſubdolis operariis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, & intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. iſti sũt enim per quos nouitates aperiuntur, ciuitates exterminantur, Regna ſubuertuntur, fides catholica ceditur, Eccleſia Dei laceratur, Chriſtus diuiditur, & tot cædes, tot ſtrages, tot depopulationes, ſeditiones, flagitia, ſacrilegia, impietates deniq. omnes in vniuerſo terrarum orbe quotidie multiplicantur: qui non modo corpora miſerorum hominum occidunt, ſed quod peius eſt, innumerabiles animas gehennæ ſempiternis incendijs tradunt. Fugite ab eis tanquam à vipera, & baſiliſco, & ne commiſceamini illis, vt non communicetis operibus eorum, ſunt enim ſchiſmatici, hæretici excommunicati damnati, Antichriſti, peſtilentes, fœtentes, dæmonum familiaria inſtrumenta; immo ipſis dæmonibus peiores. Et ſi dixerint vobis hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite audire, ecce in deſerto, nolite exire in penetralius, nolite credere, nam ad vulpinum ſimilitudinem fœtent per doctrinam erroneam, nõ gra-

diuntur per recta itinera veritatis, & poſtremò inſidias tendunt, vt ſimplices, & imperitos capiant.

Secundò vos moneo, vt obediatis Pontificibus Romanis Chriſti Vicarijs, ac paſtoribus vigilātiſſimis, red dituris pro vobis Deo rationē. iſti ſunt exemplaria pietatis, ſpecula ſanctimoniæ, aſſertores veritatis, defenſores fidei, doctores gentium, duces chriſtianorum, magiſtri inſipientium, refugium oppreſſorum, aduocati pauperum, tutores pupillorum, iudices viduarum, oculi cæcorum, linguæ mutorum, vltores ſcelerum, metus malorum, gloria bonorum, correctores ſortium, malei tyrannorum, moderatores Regum diſpenſatores canonum, ſal terræ, lumina orbis, ſacerdotes altiſſimi, & ut omnia vno verba complectar ſunt Chriſti, ſunt Domini, ſunt Dij, & ſi audieritis, audiemini à Domino, ſi non audieritis, non exaudiemini. Tertio vos tandem adhortor, vt duretis, & perſiſtatis in fide sāctæ catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ Romanæ, quia hæc eſt ſtabile fundamentum totius ædificij ſpiritualis, gratiæ ſcilicet, & gloriæ, ſicut Apoſtolus teſtatur dicens; Fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum, argumentum non apparentium, & poſſumus dicere, quòd ſides ſit veluti mater inter filias, veluti radix in arbore, ueluti caput in corpore, vnde ſicut propter incredulitatem, atque fidei defectum non poteſt homo à Deo gratias conſequi, & dona, ita propter credulitatem, & fidem omnia nobis conceduntur, dicente Chriſto, quicquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & fiet uobis.

Laus autem Deo, & B. Michieli Archangelo, in cuius die feſto. ſ. 29. Septembr. hos decem tractatus perfeci cum eos ſcribere cæperim die 6. Aug. hoc anno 1623.

DE CARDINALIBVS S.R.E. Tractatus Vndecimus.

De origine DD. Card.

ORiginem Illuſtriſſimorum DD. S.R.E. Cardinalium multifariam, multiſq; modis diuerſi ſcriptores narrarunt, inter quos nouiſſime Alfonſus Ciaconius in libro de uitis, & geſtis Pontificum huiuſmodi fuiſſe nobis tradidit. Nomen Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum S.R.E. Cardinalium, licet non ſtatim à principio fuerit Romanæ Eccleſiæ, ſed progreſſu temporis ortum, munus tamen ipſorum ſemper extitit cum Pontificia Sede coniunctum. Pontificatus namq; citra opem, ſubſidium, & conſilium multorum adminiſtrari nequiuit vnquam. Vnus etenim haud poterat tantam ſolus molem, & pondus ſuſtinere, quin in partem miniſterij nonnullos idoneos adſciſceret, quibus cum ardua negotia Eccleſiæ pro tempore occurrentia, tractaret, & penſum cuiq. laboris impartiretur. tales fuerunt apud Petrum Apoſtolorum Principem Linus, Celſus, Clemens, Anacletus, & Marcus Euangeliſta, atq. alij permulti, qui Pontificatus eius munia, & onus ſubierunt, & coadiutores, & conſiliarij in re gerēda, & adminiſtranda fuere.

Qui licet nomen Cardinalium, tunc inſuetum, haud habuerint, munus tamē, & officiorum genuinum, quod nunc Cardinales exercent, proculdubio præſtiterunt. Non multò autem poſt, Euariſtus titulos in vrbe presbyteris diuiſit, vt vnuſquiſque ſuæ paroeciæ terminis, certiſque limitibus diſtingueretur. Deinde Higinus, tradēte Damaſo, clerum compoſuit, & gradus diſtinxit. Hinc creditur gradus ita diſtinxiſſe, vt alij ſuperiores, alij inferiores presbyteri, & Diaconi haberentur, alij præeſsēt, ſubeſsent

ſubeſſent alii,& quidam Cardinarij,aut Cardinales cō gnomento Præſidum Aſiæ honoris gratia illis adiecto, vel qui autem ſimplices Presbyteri,& Diaconi E.R.nō tamen Cardinarii,aut Cardinales dicerentur. Erant autem tunc Romæ Curatores regionum Vrbis,ſub præfecto Vrbis conſtituti,qui,quæ regionis cuiuſq.eſſent cōmoda,ciuiliter adminiſtrabant. Hos noſtra ætas capita regionum uocat. Horum imitatione ad promouendã Religionem Chriſtianam,prædicationem,baptiſmum, & Euchariſtiam miniſtrandam,ſeptem primum Diaconi,ſeptem regionibus præfecti,quæ ſolæ ex quatuordecim ab incendio Neroniano ſaluæ,& incolumes euaſerunt,atteſtante Tacito,qui ait,In regiones quatuordecim Romæ diuiditur, quorum quatuor integræ manebant,tres ſolo tenus deiectæ, ſeptem reliquis pauca tectorum veſtigia ſupererant,lacera,& ſemiuſta. Primis igitur temporibus non multo poſt Neronis Imperium, ſicut ſeptem Curatores,aut capita erant regionum Vrbis,ciuilia tractantia,ita totidem iiſdem regionibus Curatores inſtituti,ſeptem primores Diaconi,quin ſacram Religionem Chriſtianam promouerent,& vita,ſi opus eſſet,& expoſita,pietatem tuerentur Quod ex decretis Simmachi,Hormiſdę,Gelaſij,ac Gregorij Magni Pontificum Maximorum eluceſcit. Floruit autem Simmachus anno Dñi CDXCIIX. in cuius decretis ita Diaconi regionarij ſubſcribunt. Cyprianus Diaconus S. R. E.regionis ſeptimę his ſubſcripſi,& conſenſi ſynodalib. conſtitutis,atq; in hac me profiteor manere ſententia,& rurſus; Anaſtaſius Diaconus regionis primæ ſubſcripſi. Citonatus Diaconus regionis quintæ ſubſcripſi. Ioãnes Diaconus regionis ſecundæ ſubſcripſi? Tertullus Diaconus regionis quartæ ſubſcripſi. Sed ante Simmachũ, S.Syluester I.Beatiſsimus Pontifex in Concilio Roma-

no

no intra thermas Domitianas celebrato, ſeptem regiones feciſſe traditur, eaſque diuiſiſſe ſeptem diaconibus Fabiano, Marco, Liberio, Arcidamo, & Iulio, alijs duobus Priſco, & Theodoro, ad hunc farciendum numerũ ordinatis. Origo igitur vera Cardinalium ex antiquis Curatoribus, ſeu Capitibus regionum vrbis Romę primitus deſumpta, & ab Euariſto, & Higino ſanctiſ. Pontificibus inchoata, & à B. Syluestro non tam inſtituta, quam renouata; Cęterum factum eſt, ſuccedẽtibus alijs poſt Euariſtum, & Higinum temporibus, vt ſe non amplius à regionibus, quibus præerant, ſed paſſim ab ędificijs, & patrimonijs Eccleſię, à pijs viris, & matronis potentioribus in ſubſidium presbyterorũ, & diaconorũ legatis, diſcriminis ſe cauſa nuncuparent. Ex collationibus namq. & legatis virorum, ac piarum, & potentiũ matronarum, nõ ſolùm comperimus Eccleſiam Romanam fuiſse ditatã, vt & Ammianus, Marcellinus, Ethnicus atteſtatur, verum etiam presbyteros, & Diaconos Cardinales ſuos titulos adeptos, ut quiſq. in talibus domibus donatis habitabat, vel prędijs, aut aliis facultatibus relictis fouebatur. Hinc tituli orti, Equitii, Veſtinę, Pãmachii, Lucinę, & Iulii, & Caliſti, Damaſi Papę, Paſtoris, Eudoxię, Aemilianę, Creſcentianę, Faſciolę, Tygridę. Tituli autem huiuſmodi, nihil aliud erant, quàm redditus, vel prouentus ex villis, prędiis, fundis, aut agris, à piis ſuę uiris, ſiue fœminis, ad alẽdos Eccleſię miniſtros relicti. in qua ſignificatione dicitur quẽquam ad titulum ſiue beneficii, ſiue patrimonii ordinari, hoc eſt ad redditus, qui uel beneficio, uel ex patrimonio percipiuntur in ſuſtentationem ordinandi. Quando autem prouentus legatorum copioſi erant, & opulenti, tunc nõ unus Cardinalis, ſed duo, uel tres ſingulis titulis preficiebantur, Titulo namq. Iulii unico tres ſe Cardinales

Ammian. Marcel. l. 27

dinales

dinales ſubſcribunt, Paulus, Marcellinus, & Septimius. Titulo Equitij totidem, Fœlix, Sebaſtianus, & Adeodatus. Titulo Marcelli Timotheus, & Venantius. Titulo Vizanthis duo, Agatho, & Aſellus. Huiuſmodi autem forma, tamdiù obſeruata, quamdiù Chriſtiani intra cœmeteria, & occulta loca ſe abdebant ſacramenta miniſtraturi Baptiſmi, & Euchariſtiæ ob metum Principum, & Sacerdotum gentilium, qui eos inquirebant, & morte etiam multabant. Poſtquam autem Eccleſia ſub Principibus Chriſtianis cœpit libertate frui, & templa publica in ſuis titulis, vel domibus legatis ædificari, tunc primum Cardinales titulis etiam SS. Martyrum, & Confeſſorum nomina adiecerunt, ita ſe ſubſcribentes; Laurentius Presbyter Cardinalis S. Syluestr. in Exquilijs, titulo Equitij. Ioānes Presbyter Cardinalis SS. Vitalis, & Prothaſij, titulo Veſtinę à Deusdedit Presbyter Cardinalis SS. Ioannis, & Pauli, titulo Pammachij. Petrus Presbyter Cardinalis S. Mariæ in Transtiberim, titulo Iulii, & Caliſti. Specioſus Presbyter Cardinalis S. Laurentii in titulo Damaſi Papæ. Baſſus preſbyter Cardinalis SS. Pudentis, & Pudentianæ in titulo Paſtoris. Andromachus presbyter Cardinalis S. Petri ad Vincula in titulo Eudoxiæ. Qui ordo deinceps ſeruatus eſt. Hęc autem vera eſt origo, & progreſſus Cardinalium, qui ad tantum ſplendorem, & auctoritatem peruenerunt, vt prima dignitas poſt Pontificiā habeatur, vtpotè, qui ſoli nunc Papam creent, & ex illorum fermè Collegio eligendus aſſumatur. Hoc autem nomen Cardinalis deſumptum eſt à cardine; cardo uerò eſt ferrum illud, circa quod oſtium domus vertitur; Eccleſia autē Romana eſt oſtium omnium Eccleſiarum totius orbis, ſicut ergo cardinibus oſtium regitur, & veſtitur, ſic etiam Eccleſia debet conciliis, & prudentia Cardina-

De nomine Cardinalis.

dina-

dinalium niti, eorumque præſentiæ ope eam regi neceſſe eſt. & ſicut mundus iuſte vertitur circa ſuos cardines, fecit enim Deus cardines orbis terræ, & poſuit ſuper illos orbem, vt habetur primo Regum: ſic Eccleſia Chriſti, diuino inſtituto, in Cardinalibus ſuum ſeruat motum. & ſicut Deus ſtatuit cœlum ipſum niti cardinibus, ſic etiam uoluit cęlum huius militantis Eccleſiæ Cardinalibus niti, ut cardinum officio fungẽtes, conſilio, prudẽtia, & laboribus adhęreant Romano Pontifici Chriſti Vicario, & totius Eccleſiæ pondus ſuſtineant, & regant. Homobon. in Comment. de hum. uitæ ſtatu. par. 1. c. 5. hinc magna dignitas Cardinalatus, quàm nemo conſtituere poteſt ſine auctoritate Eccleſiæ, cum nuſquam gẽtium conceſſum ſit Cardinales eſſe, aut creari, niſi in Eccleſia Romana. in diſt. 22. c. ſacroſanctæ. dicitur. Hæc uerò Apoſtolica ſedes caput, & cardo (vt præfatum eſt) à Domino, & non ab aliis conſtituta eſt; at ſicut cardine oſtium regitur, ſic huius Apoſtolicę ſanctę ſedis auctoritate, omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur. Vnde fortaſſis dicti ſunt Cardinales Sãctę Romanę Eccleſię, à cardine, uidelicet, quia eorũm conſiliis Eccleſia Romana, quæ eſt omnium Eccleſiarũ cardo, dirigitur. Dicuntur etiam propriè Romanę Eccleſię filii, quoniã inde manet ipſorum dignitas, in eademque poſt Papã Principes exiſtunt ad eam augendam, atque adornandam. Romanæ Eccleſię, Apoſtolicęque Sedis ſtatus, Cardinalium auctoritas, & officium declaratur Chriſtianis omnibus ex ipſorum Cardinalium ſolemni, atque communi nomine; omnes enim uno nomine Cardinales nuncupantur, quia una, & continuò deſeruire debent Romano Pontifici, & Apoſtolicæ ſedi pręſto eſſe: atque hoc modo Cardinalibus nomen indictum eſt à

cap. 2.

Homob. in Cõmen. de hum. vit. ſtat. p. 1.

ſancta

ſancta Sede Apoſtolica, cui vt adhæreat perpetuò, ac deſeruiant ipſa officij dignitas flagitat; & tantùm licet propriè Romana Eccleſiæ habere Cardinales, quatenus ipſa Romanę Eccleſia, & Sedes eſt in Chriſto ſummo omnium Pontifice. Non enim locus, aut Vrbs Romana efficit Sedem Pontificis, ſed perſona ad Summũ Sacerdotium aſſumpta. vbicunque igitur propria Pontificis perſona adeſt, ibi Romana Sedes, & Eccleſia in perſona D. Petri Apoſtolorum Principis inſtituta per Chriſtum. Huic ergo almæ matri Eccleſiæ, quæ thronus Dei, & cœlum appellatur in terris, Cardinales pro cardinibus deſeruiunt. hæc autem dignitas Cardinaliũ, & nomina apud Chriſtianos vbique ſunt comprobata, propria, & communi obſeruatione ſanctæ Rom. Eccleſ. Conſueuerunt etiam Canonici quorundam principaliũ Eccleſiarum vocari Cardinales, vt in Eccleſia Compoſtellana in partibus Hiſpaniarum, vbi iacet corpus S. Iacobi Apoſtoli, vt refert Mariana lib. 10. de reb. Hiſpaniæ c. 6. & olim in Eccleſia Rauennata, & in Aquileiẽſi, Mediolanenſi, Beneuentana, & Piſana atteſtante Anaſtaſio, Germanio lib. 3. de ſacrorum immunit. cap. 6. Canonici Cardinales vocabantur, tanquam Canonici principalium Eccleſiarum, vel tanquam reliquis eiuſdẽ Eccleſiæ Canonicis digniores, quorum certa quædam inſignia erant, quibus à reliquis Canonicis diſcernebãtur.

Sed gloſ. in c. Pudor. c. 32. q. 1. de his quaſi per deriſionem, inquit, dicitur Cardinalis Rauennæ, ſicut dicitur Schacorum. Soto in quarto diſt. 24. q. 2. art. 4. opinatur hunc ordinem Cardinalium non eſſe iuris diuini, hoc eſt non fuiſſe inſtitutum à Chriſto Domino, hacq. nititur ratione, quia Romanus Põtifex Cardinales creauit, vt eorum conſilijs iuuaretur, eorumque opera in Ec- De Card. qui ſint iuris diuini, & quæ poſitiui.

cleſiæ gubernatione vteretur,neque legimus vllos eſſe à Chriſto Domino Cardinales,vt Cardinales ſunt, inſtitutos.nec vſquam ſacræ litteræ Cardinalium meminerunt,& hierarchia Eccleſiaſtica, diuina ordinatione inſtituta,conſtat Epiſcopis,Presbyteris,& miniſtris. Et de Cardinalibus intelligitur,non vt ſunt Epiſcopi,Presbyteri,& Diaconi,ſed eum,vt ſunt Cardinales, nam præter ordinem Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, nihil aliud Cardinales habent, niſi Romano Pontifici aſſiſtere,& vt ipſum ſuo conſilio,opera,ſtudio, induſtria,& cura iuuent, & communia totius Eccleſiæ negotia tractent.vnde præter tres ordines dictos, tota Cardinalium poteſtas à Romanis Pontificibus manauit,ac fluxit,ſcilicet,quòd Pontificem eligant, quod in Pontificijs,comitijs aſſiſtant, quod ſuffragium ferant, ſententiam dicant,conſilia dent, Eccleſię negotia conficiant. ſicut enim in alijs Eccleſijs,quibus præſunt Epiſcopi,Canonicorum ſunt Collegia, quibus præficitur Decanus,ſicut præpoſitus,ſic in eccleſia Romana eſt ſacrum Caedinalium Collegium ab ipſis Summis Pontificibus inſtitutum. Iuris tamen diuini eſt, vt Summus Pontifex tanquam Chriſti Vicarius habeat Epiſcopos, Presbyteros,& miniſtros tanquam adiutores, his enim conſtat Eccleſiaſtica hierarchia diuina ordinatione inſtituta, vt habetur in Conc.Trid.ſeſſ. 23.can. 6.ideo negari non poteſt, Cardinales, vt ſunt Summi Pontificis adiutores,conſiliarij,& cooperarij, adumbraturo fuiſſe in ſacerdotibus,& miniſtris Leuitici generis; & hoc eſt, quod dicit Innocentius III.in c.per venerabilem.qui ſi lij ſint legit.& quod docuerunt S.Antonin. 3.p. tit. 21. c.1.&.2 Turrecremata in ſumma lib.1.c.80.& 83. & Auguſtinus Triumphus Anconitanus in tract.de poteſt. Eccleſiaſt.q. 102.nomen tamen Cardinalium officium, digni-

dignitas,numerus,diſtinctio Titulorum, & alia priuile gia,quibus Cardinales potiuntur,à Summis Pontificib. ſunt inſtituta. Qui quidem Cardinales in tres gradus ſunt diſtincti,ſicut enim primo Summo Pontifici Domino noſtro Ieſu Chriſto in triũphali Eccleſia tres hierarchię Angelorum obſequuntur,ita ad exemplar illius Eccleſia militati circa Vicarium ſuum tria genera Cardinalium ipſi Vicario obſequentium fuerunt inſtituta. qui Cardinales ſunt vocati,vt ſupradictum eſt, in partẽ ſolicitudinis totius Eccleſiæ,cum eorum conſilio Summus Pontifex ordinet agenda,& diſponat. Sunt igitur in illo ſacro Senatu Epiſcopi Cardinales, Presbyteri Cardinales,& Diaconi Cardinales.omnes autem Cardinales quamuis non ſint de numero Epiſcoporum, sũt præferendi Epiſcopis non Cardinalibus,non tamẽ habent maiorem dignitatem,quàm Epiſcopi, etſi maius habeant,officium,habent enim officium vltra Epiſcopos,quod eſt aſſiſtere Summo pontifici Romano; nec quicquam in ſacrum Collegium Cardinalium cooptari ſolet ſaltem ſine Diaconi titulo, nec inter Cardinales in comitijs ſuffraginm fert,præſertim cum de eligendo Pontifice Cardinales tractatur, qui Diaconus non ſit arg.clem.vt hi,qui de ætat.& qualit.ordin. Quando autẽm ſedent circa pontificem,primum locum tenent,Epiſcopi,ſecundum presbyteri,tertium Diaconi. Epiſcopi Cardinales olim fuere octo,nempè Hoſtienſis, Veliternus,Siluæ candidæ,ſiue SS. Ruffinæ,& Secundæ, Portuenſis,Sabinæ,Prænoſtinus,Tuſculanus, & Albanus. Calliſtus vero Secundus coniunxit Eccleſiam ſanctarũ Virginum Ruffinæ,& Secundæ cum Eccleſia Portuẽſi; & Eugenius Tertius Veliternam Hoſtienſi, ita quòd tituli Epiſcoporum Cardinalium remanſerunt ſex tan-

De tribus gradibus Cardin.

Epiſcopi Cardinales.

tum, qui uſque ad hæc noſtra tempora perdurant. Inter hos Epiſcopos Cardinales antiquior ratione ſuæ ordinationis appellatur Decanus Collegij Cardinalium; & Paulus Quartus inſtituit, vt is Decanus eſſet, qui moriente Decano antiquior alijs Epiſcopis Cardiualibus in Vrbe præſentibus, vel etiam abſentibus Eccleſiæ tamen cauſa fuiſſet. & vnus Cardinalium ſuccedit in locum alterius per optionē, ita quod ſi moriatur Hoſtienſis ſuccedit Portuenſis, & ſic deinceps. Inter hos autem Epiſcopos Cardinales ſemper magno in honore eſt habitus Hoſtienſis, ad quem ab antiquo tempore, vt etiā D. Auguſtinus epiſt. 165. inquit, pertinet Romanum pontificem conſecrare; ac propterea ipſe inter Epiſcopos pallio, quod eſt Archiepiſcoporum inſigne, vtitur ex inſtitutione S. Marci papæ, vt Damaſus teſtatur. Tales porrò Epiſcopi, eo quòd Vrbi Romæ finitimi, & vicini eſſent, ob Curiam Romanam frequentare conſueuerunt, & honorari, & coli prę cęteris cęperunt, tanquā Summo pontifici, vt Vrbis Archiepiſcopo ſubiecti, & eiuſdem Suffraganei. Quo factum eſt, vt Cardinales Epiſcopi ante Leonis noni tempora cœperint nominari, hoc eſt, principales, ſiue primarij Epiſcopi, eò quòd eſſēnt cęteris reliquarum Eccleſiarum Epiſcopis celebriores, & inſigniores. De titulis autem presbyterorū Cardinalium, inquit, Onuphrius Panuinus in opuſculo de Cardinalibus; erant ab antiquo tempore Romæ quatuordecim regiones, & quamuis tunc fortaſſis ſingulis regionibus ſinguli presbyteri præficerentur, creſcente tamen numero chriſtianorum, uel plures eccleſię in ſingulis regionibus erectę ſunt; vel duo in vnaquaque regione, presbyteri ſunt conſtituti, ac propterea facti ſunt vigintiocto tituli. Azorius autē in ſecunda parte

Decanus Collegij.

D. Aug. ep. 165

De tit. Presbyterorum Card.

te Inſtitutionum Moralium lib.4.c.1.exiſtimat, Vrbis templa,ſiue eccleſias olim dici ſolitas, Titulos, quibus qui erant presbyteri animarum curam habentes, & ſacramenta miniſtrantes,dicebantur ſic: Laurentius preſbyter tituli S.Marcelli, Stephanus presbyter tituli ſancti Marci:poſtea vocari cœperunt presbyteri Cardinales,hoc eſt,principales,vt à cæteris aliorum titulorum, ſiue in Vrbe,ſiue extra Vrbem erectorum diſtinguerentur,& nominabantur ſic; Laurentius presbyter Cardinalis tituli ſancti Marcelli;Stephanus presbyter Cardinalis Tituli ſancti Marci. Ego autem ſuperius dixi, huiuſmodi Titulorum originem fuiſſe non ſolum ex regionibus Vrbis,quibus præerant presbyteri, ſed etiam ex domibus, prædijs, villis,& alijs huiuſmodi rebus donatis eccleſiæ,ut tu videre poteris. Tituli igitur presbyterorum Cardinalium in Vrbe antiquitus erecti fuerũt. 28. ſcilicet 1.S.Crucis in Hieruſalem.2.SS. Marcellini, & Petri.3.SS.Quatuor Coronatorum.4.ss.Ioannes, & Pauli.5.S.Anaſtaſiæ.6.s.Sabinę. s. Stephani in Monte Cœlio.8.s.Clementis.9.ss.Nerei, & Archillei 10.s.Suſanæ.11.s.Pudẽtianæ.12.s.Petri ad Vincula.13.s. Martini in montibus.14.s.Sixti.15.Euſebij.16.s.Priſcę.17. s.Vitalis.18.s.Marci.19.s.Marcelli.20. s. Laurentij in Lucina.21. Baſilicæ duodecim ss.Apoſtolorum. 22.s. Laurentij in Damaſo.23.s.Balbinæ.24 s.Cæciliæ. 25. s.Chriſogoni.26.s. Praxedis. 27. s. Mariæ Tranſtiberim.28.s.Cyriaci in Thermis. Quibus Titulis à ſummis Pontificibus additi ſunt ſequentes.1.ss.Quirici, & Iulitæ.2.s.Ioannis ante pottam Latinam.3. s. Agnetis in Agone.4.s.Laurentij in Paniſperna.5.s.Thomæ in Parione.6.s.ſylueſtri in campo Martio. 7. s.Pãcratii.8.s. Bartholomæi in Inſula.9.s.Matthæi in Marulana. 10. s.Mariæ de Ara Cœli.11.s.Mariæ in Via. 12.s.Mariæ

ſuper

ſuper Mineruam. 13. s. Mariæ Angelorum in Thermis. 14. s. Hieronymi Illiricorum. 15. s. Apollinaris. Sixtus verò Quintus alios recentiores Titulos veteribus adiunxit, qui fuerint. 1. s. Onuphrij in Ianiculo. 2. s. Auguſtini. 3. s. Mariæ de populo. 4. s. Alexij in Auētino. 5. s. Blaſij de Annulo. 6. s. Mariȩ de Pace. 7. s. ſaluatoris de Lauro. 8. s. Petri in Monte aureo. 9. s. Trinitatis in Mōte Pinciano. 10. s. Mariæ Transpontinæ. Ex omnibus his titulis presbyterorum Cardinalium vnus non extat, videlicet; s. Cyriaci in Thermis, quare duo, & quinquaginta remanent. Diaconiȩ uerò in quibus Diaconi Cardinales habitabant, vt Onuphrius voluit in libello de ſeptē Eccleſijs Vrbis, non exceſſerunt numerum ſeptennariū vſque ad annum milleſimum, & quia quatuordecim regiones Vrbis erant, ſinguli, inquit ipſe, in duobus regionibus ſeruiebant; poſtea iuxta 14. regiones, 14. Diaconi creabantur, vt ſinguli ſingulis regionibus præficerentur. Sed inuenitur etiam aliquando numerus Diaconorum fuiſſe 18. qui numerus per aliquot annos continuatus eſt, poſtea auctus per Paulum Tertium, qui anno 1545. vſque ad 19. Diaconos Cardinales auxit, & per Paulum Quartum productus eſt vſque ad 25. tandem Sixtus Quintus eos ad 14. reſtituit iuxta veterem regionum Vrbis numerum. Diaconiæ igitur quatuordecim, totidem Vrbis regionibus reſpondentes, ſunt hæ. 1. s. Mariȩ in Aquino. 2. s. Mariȩ in Coſmedin. 3. ss Coſmȩ, & Damiani. 4. s. Mariȩ Nouȩ. 5. s. Adriani. 6. s. Mariȩ in Via lata. 7. s. Mariȩ in porticu. 8. s. Angeli in ſeropiſario. 9. s. Nicolai in carcere. 10. s. Mariȩ in Dominica. 11. s. Euſtachij. 12. ss. Viti, & Modeſti. 13. s. Agathȩ. 14. s. Gregorij ad Velabrum.

De Diaconis Cardinalibus.

Huiuſmodi autem Diaconiȩ, quamuis eſſent ȩdes ſacrȩ in honorem, & memoriam ſanctorum dicatæ, non

tamen

tamen dicebantur Tituli, quia Diaconi, qui earum præfecti, vel cuſtodes erant, & qui in domibus iuxta ea tẽpla habitabant, non habebant curam animarum, nec ſacramenta conferebant, ſed demandata ſibi munia in ſua regione faciebant, & pontifici Romano ſacra operanti preſto aderant, Eccleſiæ theſauros cuſtodiebant, pecunias plebi inopia laboranti, iuxta præſcriptas ſibi rationes in ſuis regionibus dabant. Antiquitus, vt ſupra diximus, nominabantur ſic; Laurentius Diaconus primę regionis; Ioannes Diaconus quartæ, vel ſextæ, vel decimæ regionis, poſtea cœperunt dici, Petrus Diaconus Cardinalis s. Adriani; Sylueſter Diaconus ss. Viti, & Modeſti. & dicti ſunt Diaconi Cardinales, ut à cæteris Diaconis, qui erant in alijs, & Ciuitatibus diſcernerentur. Tituli autem presbyterorum Cardinalium erant taliter diſtincti à Diaconiis Diaconorum Cardinalium, quod nulla ratione, aut Presbyter Cardinalis Diaconiam, aut Diaconus Cardinalis titulum haberet. quando verò occidebat, ut Diaconus Cardinalis presbyter fieret, tunc relicta Diaconia ſua titulum accipiebat. qui ordo inuiolabiliter obſeruatus fuit vſque ad tempora Sixti Quarti, qui, vt ait Onuphrius, primus conceſſit titulum Diacono Cardinali, & Diaconiam presbytero Cardinali, ſed sixtus Quintus cum conſtituiſſet certum numerum Diaconorum Cardinalium, nempe 14. decreuit etiam, ac presbytero Diaconia, aut Diacono titulus in poſterum daretur. Ex eccleſijs igitur Epiſcoporũ, ex titulis presbyterorum, & ex Diaconijs Diaconorum excipitur numerus Cardinalium, ſcilicet 72. iuxta numerũ Diſcipulorum Chriſti D.N. qui fuerunt 72. eccleſiæ autem epiſcoporum Cardinalium ſunt ſex; tituli presbyterorum ſunt quinquagintaduo; & Diaconię quatuordecim; quæ omnia faciunt numerum ſeptuaginta

De numero Cardinalium.

Digitized by Google

gintaduo, & Diaconiæ quatuordecim; quæ oĩa facere nnmerũ 72. Qui quidem numerum ſecundum aliquos non deberet vnquam augeri, ſed ſic remanere pro reuerentia ſeptuaginta duorum Diſcipulorum Chriſti, qui ſeruientes in carne Domino, aliquo modo ſignificabant Cardinales in Eccleſia Romana ſeruiẽtes ſummo Pontifici. alij autem aſſeruerunt tantùm 12. Cardinales debere creari ad honorem 12. Apoſtolorum, quorũ Collegium continuatur in Collegio Cardinalium.
In Concilio Baſilienſi ſeſſ. 23. ſtatutum fuit, ne plures Cardinales crearentur, quàm viginti quatuor. Similiter poſt mortem Pij ſecundi, Sede vacante ante creationem Pauli ſecundi, Cardinales, qui erant in Conclaui conſtituerunt quaſdam leges, ac illas iurarunt, inter quas hæc vna erat, quod ille, qui aſſumeretur ad ſummum pontificatum, non crearet Cardinales, donec qui erant creati, non eſſent redacti infra numerum 24. nec pati maiorem hoc numero Cardinalium eſſe in Eccleſia. Ego dum eſſem Romę, quadam die in Palatio Titularis ſancti Petri ad Vincula, audiui Cardinalem titularem contendentem cum quodam epiſcopo doctiſſimo de numero Cardinalium, aſſerebatque Illuſtriſſimus ille Cardinalis, ſi aliquando eſſet ſummus pontifex, quòd vellet reducere numerum Cardinalium ſolum ad 12. ratione ſuperius adducta, quia Collegium Apoſtolorum conſtabat ſolùm ex 12. Ille verò epiſcopus dicebat, ſi vllo vnquam tempore fuiſſet aſſũptus ad pontificatum, quod non credebat, velle creare tot Cardinales, quod omnes in Collegio eſſent nonaginta, & cum ſummo Pontifice nonaginta unus. & ratio eſt, dicebat ipſe, quia ſummus Pontifex cum Collegio Cardinalium repreſentat primitiuam eccleſiã poſt Aſcenſionem Domini; in primitiua autem eccleſia erat

D.Pe-

D. Petrus Summus Pontifex cum cæteris vndecim Apoſtolis, erant 72. Diſcipuli Domini, & erant ſeptem primi Diaconi, qui omnes cum D. Petro faciunt, ut diximus, numerum 91. Qui verò tantùm vellent eſſe 24. Cardinales, fortè referrent illos ad 24. Seniores, quos B. Ioannes in Apoc. cap. 4. vidit mittentes coronas ſuas ante thronum Dei. Sed maior pars Doctorum ſentit numerum Cardinalium poſſe augeri, & minui ſecundum liberam voluntatem Romani Pontificis. ita docet Martinus Lauden. in tract. de Cardin. par. 2. q. 2. Card. Albanus. de Cardin. q. 41. Franc. in cap. vbi periculum. de elect. in 6. & alij. Verum tamen eſt, quòd quamuis in Eccleſia ſancta Dei ſit maxima negotiorum moles, nihilominus tamen Romanus Pontifex nunquam maiorem numerum Cardinalium habuit duobus, & ſeptuaginta, quibus ſemper conſuluit omnibus Chriſtianæ Reipublicæ neceſſitatibus. Archid. c. ubi periculum, de elect. in 6. Barbat. in tract. de Cardin. q. 1. num. 5. Manfre. de Cardin. c. 3. Sixtus V. in Bulla Incip. Poſtquam verus, vnde qui ponunt tempore Pontiani papæ fuiſſe Cardinales ducentos triginta ſex nullam habent auctoritatem. Ius autem creandi Cardinales nõ eſſe apud Collegium Cardinalium, quando Eccleſia eſt viduata ſuo Romano põtifice, docet Gloſ. in clem. c. ne Romana. & Alex. c. nullus. diſt. 79. ſimiliter huiuſmodi ius nõ eſt apud Concilium generale, quamuis Iacobat. tract. de Concilio, lib. 6. q. 1. & Manfre. de Cardinalibus, dicant. Concilium generale poſſe creare vnum, vel plures Cardinales, cum neceſſitas poſtulat, nunquam tamen legitur, Concilium generale ullos creaſſe Cardinales, quia totum ius creandi Cardinales eſt apud Romanũ pontificem, qui ſibi huiuſmodi creationem reſeruauit. Verum eſt tamen, quòd quamuis Romanus pontifex

Apoc. cap. 4.

Apud quẽ ſit ius creãdi Cardinales.

Totũ ius creandi Cardinales eſt apud Pont. Rom.

abſolutè poſſit abſq; aſſenſu Collegij Cardinales creare, ut Felin.& Decius dicunt in Rubr.de Conſtit. id tamen nequaquam ab eo fieri ſolet, quia Cardinalium creationes ſunt magni momenti; ardua uerò negotia non ſolet pontifex abſque Cardinalium conſilio expedire; ita Zabarel.in repetit.ſuper c.perpēdimus.de ſent. excomm.Ioan.Monachus in c. ſuper eo. de hæret. in 6. Cardinales autem non ſolum habent ſimplex munus, & officium ſcilicet iuuandi pontificem conſilio, opere, ſtudio,& induſtria, ut putant aliqui, quos refert Card. Albanus de Cardinal.q.6. verùm etiam habent dignitatem, quia non eſt dubitandum nomen Cardinalis eſſe nomen dignitatis, nam Cardinales cæteris in Eccleſia Dei poſt papam, etiam Epiſcopis non Cardinalib. honore,& dignitate præſtant.amplius habent ius, & poteſtatem eligendi Romanum pontificem, quod eſt honoris, & dignitatis. item iuriſdictionem Epiſcopalē habent in Eccleſijs, quibus præſunt.c.his, qui. de maiorit.& obed.tandem ille dignitatem habere creditur, qui in Eccleſia honoris aliqua prærogatiua gaudet, & penès quem eſt aliquod ius,& poteſtas,ſed Cardinales multis prærogatiuis potiuntur, vt infra videbimus, iuſquè, ac poteſtatē in multis cauſis, & rebus maximi ponderis,& momenti habent, vnde meritò dignitatem habere cenſentur; & hanc ſententiam multis rationibus Cardinalis Albanus de Cardinal.q.6.confirmat. Magna igitur dignitas Cardinalium, qui nihil aliud ſunt, vt ſupra diximus, niſi Epiſcopi, presbyteri, & Diaconi Electores, Conſiliarij, & Coadiutores Summi pontificis, nec Cardinalatus inſtitutio eſt noua, vt inimici Eccleſiæ detractant, nam ſi Cardinales, ut Epiſcopi, preſbyteri, & Diaconi conſiderentur, à Chriſto ipſo inſtituti ſunt,& ab initio Eccleſię vſque ad hæc noſtra tempora

Cardinales nō ſolū habēt ſimplex officium, ſed etiā dignitatem.

Cārdinalatus īſtitutio eſt antiqua.

pora perdurarunt, & ideo tàm ſunt antiqui, quàm antiqua eſt Eccleſia, ſi etiam illos conſideremus quò ad munus, & officium, quod exercēt in Eccleſia, iam ſupra diximus Linum, Cletum, & alios Coadiutores D. Petri primi Sũmi Pontificis, huiuſmodi munus exercuiſſe, & ideo etiam ex hac parte officij ſui Cardinales eſſe antiquiſſimos in Eccleſia patet, nam hoc officio eligendi Pontificem, eumdemquè conſilio, atque opera adiuuandi, ſemper functi ſunt Presbyteri, & Diaconi Romani, cum Epiſcopi Vrbi adiacentibus. Et ut dicit Cardinalis Bellarminus in Apologia pro reſponſione ſua ad librum Iacobi magnæ Britanniæ Regis, capite quarto, hoc ſolum intereſt inter antiqua tempora, & recentia, quòd olim ob paucitatem perſonarum, non diſtinguebantur Presbyteri, & Diaconi Romani Cardinales à non Cardinalibus, ſed omnes in communi hoc officio fungebantur; poſtea uerò creſcente numero Presbyterorum, & Diaconorum, & confuſionem, ac tumultus uarios ipſa multitudine pariente, neceſſe fuit paucos ex multitudine ſeligere, qui hoc munere fungerentur, atque ij dicti ſunt Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi. S. R. E. Cardinales. Hæc autem reuocatio ad paucos, & eminentia, quę inde ſequuta eſt Cardinalium, antiqua eſſe conſpicitur, ab eo enim tempore pluſquam ſexcenti anni numerantur. & Petrus Damiani in epiſtola ad Antipapam Cadaolum multa ſcripſit de Cardinalium ampliſſima dignitate ad quã ipſe ſublimatus eſt à Stephano Papa nono anno 1058. multa etiam ſcripſit D. Bernardus in libro 4. de conſideratione ad Eugenium Tertium, vbi præter cætera, dicit Cardinales de omni orbe eſſe eligendos, quoniam totum orbem ſunt iudicaturi. Multa etiam leguntur in probatis hiſtoricis antiquis, ex quib. Abbas Vrſpergenſis in chronico ad an-

Petrus Damia.

D. Bernardus.

num Domini 1116. teſtatur in Concilio generali ſub Paſchali ſecundo Cardinales fuiſſe vocatos, potiora, membra Eccleſię:ratio autem apertiſſima, cur tanta ſit dignitas Cardinalitia, eſt, quia vt diximus ipſi ſoli sũmũ põtificẽ eligunt, eique vt collaterales, & coadiutores in regenda vniuerſali eccleſia ſemper aſſiſtũt, & ideo Principes eccleſiaſtici iure dici poſſunt. Nec audiendi ſunt hoſtes Eccleſiæ, qui conantur dignitatem epiſcoporum anteponere dignitati, Cardinalium, quamuis enim epiſcopus poteſtate ordinis ſit presbytero Cardinali maior ſimiliter presbyter eadem poteſtate ſit Diacono Cardinali ſuperior, quia Epiſcopus in ſacramentis multa poteſt, quæ presbyter Cardinalis non poteſt, & presbyter ſacramentum Chriſti corpus conſecrare, rem diuinã facere, & offerre pro viuis, & defunctis, & alia ſacramenta miniſtrare, quæ non poteſt Diaconus Cardinalis; attamen adminiſtrationis auctoritate, & dignitate honoris, Cardinales Epiſcopis longè præſtant; Cardinaliũ enim eſt, vt ſæpius diximus, Romanũ Põtificem eligere, ei à conſilijs eſſe, ardua vnà cum eo, totius Eccleſiæ negotia tractare, & agere; item Romanus Pontifex appellat Cardinales fratres, quorum conſilio dicit ſe hoc, aut illud decernere; tandem Cardinales in publicis comitijs, & conuentibus, in publicis ſupplicationibus, & alijs quibuslibet rebus primi à Romano põtifice ſedẽt, primi ſuffragium, & ſententiam ferunt, ſubſcribũt, ſtãt, incedunt; & ſicut Epiſcopi ſua habent Canonicorum Collegia, ſic etiam in ipſa Romana Eccleſia, tanquam pontificiorum quorundam Canonicorum Collegium eſt purpuratus, & ſacer Senatus, qui vnà cũ ipſo Põtifice vnũ veluti corpus efficit, cuius caput eſt Papa, & mẽbra ſunt ipſi Cardinales, & ſicut presbyter ordinis Poteſtate eſt Archidiacono ſuperior iuriſdictione tamen, adminiſtra-

Cardinales prę cedunt Epos.

Papa appellat Card, fratres.

ſtratione,& honoris dignitate ſolet eſſe inferior;& preſbyter,qui eſt Epiſcopus electus,& confirmatus,nondũ tamen cõſecratus eſt presbytero iuriſdictione ſuperior, quamuis ordinis poteſtate par;ita etiam Cardinalis eſt Epiſcopo adminiſtratione ſuperior,ſed inferior ordinis poteſtate. Refert Iacobatius libro primo de Concil. epiſtolam Eugenij Quarti ad Archiepiſcopum Cantuarienſem,vbi multis rationibus concludit,Cardinalem honoris dignitate eſſe Epiſcopo,Archiepiſcopo, & Patriarcha ſuperiorem,nam S.Sylueſter conſtituit, vt ſine plurimis teſtium ſententijs Cardinalis damnari non poſſit, quod nullum epiſcoporum,Archiepiſcoporum,Patriarcharum habere legimus.Apoſtoli Chriſto aſſidebant, qui ſimilitudinem referebant Cardinalium Pontifici aſtantium;cum tamen Epiſcopi ſignificati ſint in Apoſtolis per totum terrarum orbem ad Euangelium promulgandum miſſis.Papa Cardinales appellat ſui corporis partem.Cum è Curia Romana Cardinalis mittitur, dicitur Legatus è latere Apoſtolico deſtinari:& in prouincia,ad quã eſt miſſus,cæteris antecellit.Qui in Cardinalem manus violentas infert,vel conſilium, aut fauorem ad id præſtat,reus læſæ maieſtatis habetur, & grauiſſimis pœnis coercetur: quibus non punitur. qui reliquos Eccleſiarum Antiſtites offendit.Cõſtantinus ait:Volumus deinde Romanæ Eccleſiæ clericos Reuerendiſſimos ſingulos habere illud ſanctum potentiæ, & excellentiæ,cuius ſanctiſſimi noſtri Senatus gloria adornantur Cõſules,ideſt Patritios fieri. Cæteri idem eccleſiæ prælati certis eccleſijs præſunt,at Cardinales cõmuni totius eccleſiæ ſaluti conſulunt,& ſtudent:reliqui certas eccleſias regunt,Cardinales verò unà cum Papa totius Reipublicæ chriſtianæ negotia pertractant.hæc ex illa epiſtola habentur.

Apoſtoli ſimilitudinem referebant Card

Qui in Card. manus violẽta refert, habetur reus læſæ maieſtatis.

Conſtantini lex p cleric.S.R.E.

Cum

Religionis,& Chriſti fidem,& Chriſtianos omnes communiter,& priuatè totis viribus defendere, ac ſi opus fuerit, ſanguinē pro Eccleſiā S. Dei effundere,& in hac ſententia conſtantiſſimè permanere;ideo in ſignum huius rei Cardinales purpureis galeris vtuntur propter Cardinalatus præſtantiam,& gradus dignitatem, ad quam aſſumuntur à Romano Pontifice cum Cardinales creantur. Hunc verò galerum purpureum ex ſerico,& auro ornatum,primus omnium Innocentius Quartus patria Genuenſis,è familia Fliſca nobiliſſima, capitib. Cardinalium impoſuit anno Incarnationis 1244. in Vigilia Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et Paulus Secundus Venetus anno primo ſui Pontificatus,nēpè 1464.publico decreto mandauit,propoſita pœna, ne quiſquam birretam coccineam (ſic enim appellant capitis tegmen)preter Cardinales,ferret. habitumque Cardinalium reduxit ad hunc modum quo nunc vtuntur;immo etiam ipſis pannum coccineum dono dedit, quo equos,vel mulos ſternerent,dum equitarent. Cardinalium igitur veſtes ſunt lineæ (Rocchetos vocant)& pallia inſigniora Pontificia aperta,pellibus maximi pretij intus compoſita,cum hyems eſt,æſtate vero ſerica, quibus more Romano induũtur, vt ſublimis gradus in eccleſia requirit,& Pontificia dignitas.hac autem veſte linea ſuperinduuntur Cardinales,niſi ſint monachi,vel alterius religionis,quam Canonicorum regularium,nā ſi ſint, Canonici regulares induũntur,huiuſmodi veſtibus ad declarandam honeſtam conſuetudinem, vitęque integritatem,candor enim ueſtium puram uitam, atque innocentiam denotat. Et ut dicamus cum Hieronymo Manfredo,lineā ſuperindumentū integritatē vitæ,munditiem,pietatem,illoſquè carni,& vitiis mortuos eſſe,qui talibus amiciuntur,ſignificat. Pallia autē

Innocent. 4. dedit Card. galerum purpurū.

Paulus 2. reduxit habitum Card ad modū, quo nunc vtuntur.

Cardinales Monachi, ſiue alterius religionis non deferunt Rocchetum,niſi ſint Canonicum Regul.

Mitria ſignificatio veſtium cardinalium.

aperta ſupernè, & circumtexta denotant virtutes theologicas, quæ Chriſto auſpice in Eccleſia fulgent, ſcilicet fidem, ſpem, charitatem. Pilei uerò purpurei cum illis oblongis redimiculis ſericis, nodis, ac bracteis purpura infectis, qui à Pontifice dātur pro ſpecialibus inſignibus, denotant diadema beatæ vitæ, quod eiſdem Cardinalibus, dum officio ſuo uita, & moribus correſpōdent, à Deo largitore omnium bonorum repoſitum eſt in Cœlis. Iidem pilei intus, foriſquè fulgentes purpura, oſtendunt eoſdem Cardinales propter excellētiam ſtatus, quem habent, teneri coram Deo conſtanter ſanguinem effundere, & uitam pro fide Chriſti, atque honore Eccleſiæ, cuius ampliſſimum ius, libertatemquè tueri debent, nam ſanguinis ille color id ſignificat, ut in ſermone habito in Concilio Baſilienſi ſuper illa uerba, Vos eſtis lux mundi, Gratianus Lod. Rom. refert D. Iſidorum ſcripſiſſe. Vtuntur etiam pannis laneis maximi pretij, & aliquando ſericis, ad hoc ut oſtendant ſe præ cæteris excellere; hoc autem ad pompam corporis, aut ſuperbię cauſa facere non debent, ſed ſolum ad extollendam gloriam Romanæ Eccleſiæ, quæ eſt mater omnium Chriſtianorum, cui Summus Pontifex pręeſt, eique deſeruiunt Cardinales. In digitis autem ferunt annulos aureos in ſe gemmas continentes, triplici de cauſa. primò ut oſtendant ſe eſſe ſpeciales filios Romanæ Eccleſiæ, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum, plenam libertatis, & honoris prærogatiuam habens, ideo tenet in gremio Cardinales liberos ſuos dignitate præditos, nobilitate morum præpollentes. Secundò ut oſtendant ſe eſſe fratres, atque adiutores Summi Pōtificis, & collaterales domeſtici Palatini ſacri palatij. tertio annulum ferunt ratione magnæ dignitatis, & amplitudinis, quam habēt poſt Romanum pontificem

Tres rōnes, cur ferant annulos aureos.

in

in Eccleſia Chriſti;ſunt enim primi ſponſi ipſius poſt Papam,ideo debent eſſe animo, atq. operatione coniuncti Romano pontifice, ad bene gerendam vniuerſam Eccleſiam,& cuncta ardua diligenter, ac ſumma fide agenda ſiue ad ſpiritum,ſiue ad corpus pertineāt.Conſtantinus Imperator conceſſit Cardinalibus, vt habenis aureatis, & faleris circa equos vterentur.Illis præterea calcarib. aureis licet vti.in pallijs etiam ex purpura poſſunt adhibere aurum,nulla ratione habita perſonæ Cardinalium, etiamſi fuerint monachi,vel alij religioſi, dū vltra mare in legatione proficiſcūtur; citra mare autem exiſtētes non mutant habitum,ſed veſtibus,de quibus ſupra, & infra dicimus,vtuntur. Concedunt Cardinales indulgentias omnes Epiſcoporum,ac etiam maiores,aſſignāt enim vltra formam dies centum. Propria verò inſignia peculiaria ſingulorum trium ordinum , de quibus diximus,egregia ſunt;ſed in primis illa præclara, quę Cardinalium Epiſcoporum ſunt,quoniam Metropolitani auctoritatem pontificiam habent in inter regno pontificis, & in noua eius electione,atq.conſecratione, iure ꝓprio auctoritatem exercent. Omnes etiam pallium gerunt.& proculdubio primas obtinent honoris,excellentiæ, & dignitatis in ſacro Collegio. Cardinales verò presbyteri etiam vtuntur pontificijs ornamentis,in diuinis peragendis benedicunt de more,ſicut Epiſcopi ſolent . Diaconi autem Cardinales,licet ſacra non faciant, nec benedicant,cætera tamen inſignia pontificia, & dignitates aliorum Cardinalium in tertio ſuo ordine habent, nam vtuntur mitra,& dalmaticis,& à ſummo pontifice pallia recipiunt , ſuntq. vnà cum cæteris Cardinalibus vnū corpus,vnum Collegium . exigunt etiam auctoritate pontificis ſolemnia iuramenta à nouis Patriarchis, & Epiſcopis . meritò igitur in vniuerſo orbe Cardinales

Inſignia peculiaria cuiuſcunq. ordinis Card.

ſ. Epiſcoporū.

Presbyterorū.

Diaconorum.

gintaduo, & Diaconiæ quatuordecim; quæ oĩa facere numerũ 72. Qui quidem numerum secundum aliquos non deberet vnquam augeri, ſed ſic remanere pro reuerentia ſeptuaginta duorum Diſcipulorum Chriſti, qui ſeruientes in carne Domino, aliquo modo ſignificabant Cardinales in Eccleſia Romana ſeruiẽtes ſummo Pontifici. alij autem aſſeruerunt tantùm 12. Cardinales debere creari ad honorem 12. Apoſtolorum, quorũ Collegium continuatur in Collegio Cardinalium. In Concilio Baſilienſi ſeſſ. 23. ſtatutum fuit, ne plures Cardinales crearentur, quàm viginti quatuor. Similiter poſt mortem Pij ſecundi, Sede vacante ante creationem Pauli ſecundi, Cardinales, qui erant in Conclaui conſtituerunt quaſdam leges, ac illas iurarunt, inter quas hæc vna erat, quod ille, qui aſſumeretur ad ſummum pontificatum, non crearet Cardinales, donec qui erant creati, non eſſent redacti infra numerum 24. nec pati maiorem hoc numero Cardinalium eſſe in Eccleſia. Ego dum eſſem Romę, quadam die in Palatio Titularis ſancti Petri ad Vincula, audiui Cardinalem titularem contendentem cum quodam epiſcopo doctiſſimo de numero Cardinalium, aſſerebatque Illuſtriſſimus ille Cardinalis, ſi aliquando eſſet ſummus pontifex, quòd vellet reducere numerum Cardinalium ſolum ad 12. ratione ſuperius adducta, quia Collegium Apoſtolorum conſtabat ſolùm ex 12. Ille verò epiſcopus dicebat, ſi vllo vnquam tempore fuiſſet aſſũptus ad pontificatum, quod non credebat, velle creare tot Cardinales, quod omnes iu Collegio eſſent nonaginta, & cum ſummo Pontifice nonaginta unus. & ratio eſt, dicebat ipſe, quia ſummus Pontifex cum Collegio Cardinalium repreſentat primitiuam eccleſiã poſt Aſcenſionem Domini; in primitiua autem eccleſia erat

D. Pe-

D. Petrus Summus Pontifex cum cæteris vndecim Apoſtolis, erant 72. Diſcipuli Domini, & erant ſeptem primi Diaconi, qui omnes cum D. Petro faciunt, ut diximus, numerum 91. Qui verò tantùm vellent eſſe 24. Cardinales, fortè referrent illos ad 24. Seniores, quos B. Ioannes in Apoc. cap. 4. vidit mittentes coronas ſuas ante thronum Dei. Sed maior pars Doctorum ſentit numerum Cardinalium poſſe augeri, & minui ſecundum liberam voluntatem Romani Pontificis. ita docēt Martinus Lauden. in tract. de Cardin. par. 2. q. 2. Card. Albanus. de Cardin. q. 41. Franc. in cap. vbi periculum. de elect. in 6. & alij. Verum tamen eſt, quòd quamuis in Eccleſia ſancta Dei ſit maxima negotiorum moles, nihilominus tamen Romanus Pontifex nunquam maiorem numerum Cardinalium habuit duobus, & ſeptuaginta, quibus ſemper conſuluit omnibus Chriſtianę Reipublicæ neceſſitatibus. Archid. c. ubi periculum. de elect. in 6. Barbat. in tract. de Cardin. q. 1. num. 5. Manfre. de Cardin. c. 3. Sixtus V. in Bulla Incip. Poſtquam verus, vnde qui ponunt tempore Pontiani papæ fuiſſe Cardinales ducentos triginta ſex nullam habent auctoritatem. Ius autem creandi Cardinales nō eſſe apud Collegium Cardinalium, quando Eccleſia eſt viduata ſuo Romano pōtifice, docet Gloſ. in clem. c. ne Romana. & Alex. c. nullus. diſt. 79. ſimiliter huiuſmodi ius nō eſt apud Concilium generale, quamuis Iacobat. tract. de Concilio, lib. 6. q. 1. & Manfre. de Cardinalibus, dicant. Concilium generale poſſe creare vnum, vel plures Cardinales, cum neceſſitas poſtulat, nunquam tamen legitur, Concilium generale ullos creaſſe Cardinales, quia totum ius creandi Cardinales eſt apud Romanū pontificem, qui ſibi huiuſmodi creationem reſeruauit. Verum eſt tamen, quòd quamuis Romanus pontifex

Apoc. cap. 4.

Apud quē ſit ius creādi Cardinales.

Totū ius creandi Cardinales eſt apud Pont. Rom.

abſolutè poſſit abſq; aſſenſu Collegij Cardinales creare, ut Felin.& Decius dicunt in Rubr.de Conſtit. id tamen nequaquam ab eo fieri ſolet, quia Cardinalium creationes ſunt magni momenti; ardua uerò negotia non ſolet pontifex abſque Cardinalium conſilio expedire; ita Zabarel.in repetit.ſuper c.perpẽdimus.de ſent. excomm.Ioan.Monachus in c. ſuper eo. de hæret. in 6. Cardinales autem non ſolum habent ſimplex munus, & officium ſcilicet iuuandi pontificem conſilio, opere, ſtudio,& induſtria, ut putant aliqui, quos refert Card. Albanus de Cardinal.q.6. verùm etiam habent dignitatem,quia non eſt dubitandum nomen Cardinalis eſſe nomen dignitatis, nam Cardinales cæteris in Eccleſia Dei poſt papam, etiam Epiſcopis non Cardinalib. honore,& dignitate præſtant.amplius habent ius, & poteſtatem eligendi Romanum pontificem, quod eſt honoris, & dignitatis. item iuriſdictionem Epiſcopalẽ habent in Eccleſijs, quibus præſunt.c.his, qui. de maiorit.& obed.tandem ille dignitatem habere creditur, qui in Eccleſia honoris aliqua prærogatiua gaudet, & penès quem eſt aliquod ius,& poteſtas,ſed Cardinales multis prærogatiuis potiuntur, vt infra videbimus, iuſquè,ac poteſtatẽ in multis cauſis, & rebus maximi pon deris,& momenti habent,vnde meritò dignitatem habere cenſentur; & hanc ſententiam multis rationibus Cardinalis Albanus de Cardinal.q.6.confirmat. Magna igitur dignitas Cardinalium, qui nihil aliud ſunt, vt ſupra diximus, niſi Epiſcopi, presbyteri, & Diaconi Electores,Conſiliarij, & Coadiutores Summi pontificis,nec Cardinalatus inſtitutio eſt noua, vt inimici Eccleſiæ detractant,nam ſi Cardinales, ut Epiſcopi, preſbyteri, & Diaconi conſiderentur, à Chriſto ipſo inſtituti ſunt,& ab initio Eccleſię vſque ad hæc noſtra tempora

Cardinales nõ ſolũ habẽt ſimplex officium, ſed etiã dignitatem.

Cárdinalatus iſtitutio eſt antiqua.

pora

pora perdurarunt, & ideo tàm ſunt antiqui, quàm antiqua eſt Eccleſia, ſi etiam illos conſideremus quò ad munus, & officium, quod exercẽt in Eccleſia, iam ſupra diximus Linum, Cletum, & alios Coadiutores D. Petri primi Sũmi Pontificis, huiuſmodi munus exercuiſſe, & ideo etiam ex hac parte officij ſui Cardinales eſſe antiquiſſimos in Eccleſia patet, nam hoc officio eligendi Pontificem, eumdemquè conſilio, atque opera adiuuandi, ſemper functi ſunt Presbyteri, & Diaconi Romani, cum Epiſcopi Vrbi adiacentibus. Et ut dicit Cardinalis Bellarminus in Apologia pro reſponſione ſua ad librum Iacobi magnæ Britanniæ Regis, capite quarto, hoc ſolum intereſt inter antiqua tempora, & recentia, quòd olim ob paucitatem perſonarum, non diſtinguebantur Presbyteri, & Diaconi Romani Cardinales à non Cardinalibus, ſed omnes in communi hoc officio fungebantur; poſtea uerò creſcente numero Presbyterorum, & Diaconorum, & confuſionem, ac tumultus uarios ipſa multitudine pariente, neceſſe fuit paucos ex multitudine ſeligere, qui hoc munere fungerentur, atque ij dicti ſunt Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi. S. R. E. Cardinales. Hæc autem reuocatio ad paucos, & eminentia, quę inde ſequuta eſt Cardinalium, antiqua eſſe conſpicitur, ab eo enim tempore pluſquam ſexcenti anni numerantur. & Petrus Damiani in epiſtola ad Antipapam Cadaolum multa ſcripſit de Cardinalium ampliſſima dignitate ad quã ipſe ſublimatus eſt à Stephano Papa nono anno 1058. multa etiam ſcripſit D. Bernardus in libro 4. de conſideratione ad Eugenium Tertium, vbi præter cætera, dicit Cardinales de omni orbe eſſe eligendos, quoniam totum orbem ſunt iudicaturi. Multa etiam leguntur in probatis hiſtoricis antiquis, ex quib. Abbas Vſpergenſis in chronico ad an-

Petrus Damiã

D. Bernardus.

num Domini 1116. teſtatur in Concilio generali ſub Paſchali ſecundo Cardinales fuiſſe vocatos, potiora membra Eccleſię: ratio autem apertiſſima, cur tanta ſit dignitas Cardinalitia, eſt, quia vt diximus ipſi ſoli sũmũ pōtificē eligunt, eique vt collaterales, & coadiutores in regenda vniuerſali eccleſia ſemper aſſiſtũt, & ideo Principes eccleſiaſtici iure dici poſſunt. Nec audiendi ſunt hoſtes Eccleſiæ, qui conantur dignitatem epiſcoporum anteponere dignitati Cardinalium, quamuis enim epiſcopus poteſtate ordinis ſit presbytero Cardinali maior ſimiliter presbyter eadem poteſtate ſit Diacono Cardinali ſuperior, quia Epiſcopus in ſacramentis multa poteſt, quæ presbyter Cardinalis non poteſt; & presbyter ſacramentum Chriſti corpus conſecrare, rem diuinã facere, & offerre pro viuis, & defunctis, & alia ſacramenta miniſtrare, quæ non poteſt Diaconus Cardinalis; attamen adminiſtrationis auctoritate, & dignitate honoris, Cardinales Epiſcopis longè præſtant; Cardinaliũ enim eſt, vt ſæpius diximus, Romanũ Pōtificem eligere, ei à conſilijs eſſe, ardua vnà cum eo, totius Eccleſiæ negotia tractare, & agere; item Romanus Pontifex appellat Cardinales fratres, quorum conſilio dicit ſe hoc, aut illud decernere; tandem Cardinales in publicis comitijs, & conuentibus, in publicis ſupplicationibus, & alijs quibuslibet rebus primi à Romano pōtifice ſedēt, primi ſuffragium, & ſententiam ferunt, ſubſcribũt, ſtāt, incedunt; & ſicut Epiſcopi ſua habent Canonicorum Collegia, ſic etiam in ipſa Romana Eccleſia, tanquam pontificiorum quorundam Canonicorum Collegium eſt purpuratus, & ſacer Senatus, qui vnà cũ ipſo Pōtifice vnũ veluti corpus efficit, cuius caput eſt Papa, & mēbra ſunt ipſi Cardinales, & ſicut presbyter ordinis Poteſtate eſt Archidiacono ſuperior iuriſdictione tamen, admini-

Cardinales præcedunt Epos.

Papa appellat Card. fratres.

ſtratione,& honoris dignitate ſolet eſſe inferior;& preſbyter,qui eſt Epiſcopus electus,& confirmatus,nondũ tamen cõſecratus eſt presbytero iuriſdictione ſuperior, quamuis ordinis poteſtate par;ita etiam Cardinalis eſt Epiſcopo adminiſtratione ſuperior,ſed inferior ordinis poteſtate. Refert Iacobatius libro primo de Concil. epiſtolam Eugenij Quarti ad Archiepiſcopum Cantuarienſem,vbi multis rationibus concludit,Cardinalem honoris dignitate eſſe Epiſcopo,Archiepiſcopo, & Patriarcha ſuperiorem,nam S.Syluester conſtituit, vt ſine plurimis teſtium ſententijs Cardinalis damnari non poſſit, quod nullum epiſcoporum,Archiepiſcoporum, Patriarcharum habere legimus.Apoſtoli Christo aſſidebant, qui ſimilitudinem referebant Cardinalium Pontifici aſtantium;cum tamen Epiſcopi ſignificati ſint in Apoſtolis per totum terrarum orbem ad Euangelium promulgandum miſſis.Papa Cardinales appellat ſui corporis partem.Cum è Curia Romana Cardinalis mittitur, dicitur Legatus è latere Apoſtolico deſtinari:& in prouincia,ad quã eſt miſſus,cæteris antecellit.Qui in Cardinalem manus violentas infert,vel conſilium, aut fauorem ad id præſtat,reus læſæ maieſtatis habetur, & grauiſſimis pœnis coercetur: quibus non punitur. qui reliquos Eccleſiarum Antiſtites offendit.Cõſtantinus ait:Volumus deinde Romanæ Eccleſiæ clericos Reuerendiſſimos ſingulos habere illud ſanctum potentiæ, & excellentiæ,cuius ſanctiſſimi noſtri Senatus gloria adornantur Cõſules,ideſt Patritios fieri. Cæteri idem eccleſiæ prælati certis eccleſijs præſunt,at Cardinales cõmuni totius eccleſiæ ſaluti conſulunt,& ſtudent:reliqui certas eccleſias regunt,Cardinales verò unà cum Papa totius Reipublicæ chriſtianæ negotia pertractant.hæc ex illa epiſtola habentur.

Apoſtoli ſimilitudinem referebant Card.

Qui in Card. manus violẽta refert, habetur reus læſæ maieſtatis.

Conſtantini lex p cleric.S.R.E.

Cum

Religionis,& Chriſti fidem,& Chriſtianos omnes com muniter,& priuatè totis viribus defendere , ac ſi opus fuerit,ſanguinē pro Eccleſiã S. Dei effundere,& in hac ſententia conſtantiſſimè permanere;ideo in ſignum huius rei Cardinales purpureis galeris vtuntur propter Cardinalatus præſtantiam, & gradus dignitatem , ad quam aſſumuntur à Romano Pontifice cum Cardinales creantur. Hunc verò galerum purpureum ex ſerico,& auro ornatum,primus omnium Innocentius Quartus patria Genuenſis,è familia Fliſca nobiliſſima, capitib. Cardinalium impoſuit anno Incarnationis 1244. in Vigilia Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et Paulus Secundus Venetus anno primo ſui Pontificatus,nẽpè 1464. publico decreto mandauit,propoſita pœna , ne quiſquam birretam coccineam (ſic enim appellant capitis tegmen) pręter Cardinales,ferret . habitumque Cardinalium reduxit ad hunc modum quo nunc vtuntur;immo etiam ipſis pannum coccineum dono dedit, quo equos,vel mulos ſternerent, dum equitarent. Cardinalium igitur veſtes ſunt lineæ (Roccheto's vocant) & pallia inſigniora Pontificia aperta, pellibus maximi pretij intus compoſita, cum hyems eſt, æſtate vero ſerica, quibus more Romano induũtur , vt ſublimis gradus in eccleſia requirit, & Pontificia dignitas. hac autem veſte linea ſuperinduuntur Cardinales, niſi ſint monachi, vel alterius religionis, quam Canonicorum regularium, nã ſi ſint, Canonici regulares induũtur, huiuſmodi veſtibus ad declarandam honeſtam conſuetudinem , vitęque integritatem, candor enim ueſtium puram uitam , atque innocentiam denotat . Et ut dicamus cum Hieronymo Manfredo, lineã ſuperindumentũ integritatẽ vitæ, munditiem, pietatem, illoſquè carni, & vitiis mortuos eſſe, qui talibus amiciuntur, ſignificat. Pallia autẽ

Innocent. 4. dedit Card. galerum purpurũ.

Paulus 2. reduxit habitum Card ad modũ, quo nunc vtuntur.

Cardinales Monachi, ſiue alterius religionis non deferunt Rocchetum, niſi ſint canonicum Regul.

aperta

in Eccleſia Chriſti;ſunt enim primi ſponſi ipſius poſt Papam, ideo debent eſſe animo, atq. operatione coniuncti Romano pontifice, ad bene gerendam vniuerſam Eccleſiam, & cuncta ardua diligenter, ac ſumma fide agenda ſiue ad ſpiritum, ſiue ad corpus pertineãt. Conſtantinus Imperator conceſſit Cardinalibus, vt habenis aureatis, & faleris circa equos vterentur. Illis præterea calcarib. aureis licet vti. in pallijs etiam ex purpura poſſunt adhibere aurum, nulla ratione habita perſonæ Cardinalium, etiam ſi fuerint monachi, vel alij religioſi, dũ vltra mare in legatione proficiſcũtur; citra mare autem exiſtẽtes non mutant habitum, ſed veſtibus, de quibus ſupra, & infra dicemus, vtuntur. Concedunt Cardinales indulgentias omnes Epiſcoporum, ac etiam maiores, aſſignãt enim vltra formam dies centum. Propria verò inſignia peculiaria ſingulorum trium ordinum, de quibus diximus, egregia ſunt; ſed in primis illa præclara, quę Cardinalium Epiſcoporum ſunt, quoniam Metropolitani auctoritatem pontificiam habent in inter regno pontificis, & in noua eius electione, atq. conſecratione, iure ꝓprio auctoritatem exercent. Omnes etiam pallium gerunt. & proculdubio primas obtinent honoris, excellentiæ, & dignitatis in ſacro Collegio. Cardinales verò presbyteri etiam vtuntur pontificijs ornamentis, in diuinis peragendis benedicunt de more, ſicut Epiſcopi ſolent. Diaconi autem Cardinales, licet ſacra non faciant, nec benedicant, cætera tamen inſignia pontificia, & dignitates aliorum Cardinalium in tertio ſuo ordine habent, nam vtuntur mitra, & dalmaticis, & à ſummo pontifice pallia recipiunt, ſuntq. vnà cum cæteris Cardinalibus vnũ corpus, vnum Collegium. exigunt etiam auctoritate pontificis ſolemnia iuramenta à nouis Patriarchis, & Epiſcopis. meritò igitur in vniuerſo orbe Cardinales

Iñſignia peculiaria cuiuſcunq. ordinis Card. ſ. Epiſcoporũ.

Presbyterorũ.

Diaconorum.

excellunt,præſtantq.dignitate Patriarchis,Archiepiſco pis,Epis,atq.oib.cuiuſcunq.generis Sacerdotibus. Cardinales,qui Epiſcopi non ſunt,in Eccleſijs, quarum titulos habent,& in capellis,ac reliqs eccleſijs ipſorum titulis ſubiectis, habent iuriſdictionem Epiſcopalem forenſem,vt dicunt Abbas,& Butrius in c.his,quæ de maior. & obed. Imola in Clem. Ne Romani.de elect. Cardinalis Albanus de Cardin.q. 46. huiuſmodi autem iuriſdictio eſt,vt poſſint cōferre omnia beneficia,canonicatus, præbendas,& alia quælibet officia curam animarum habentia,ſiue non habentia. immo Sixtus Quartus ampliſſimum illis conceſſit priuilegium, vt refert Felinus in c. his,quæ.de maior.& obed.vt poſſint conferre omnia beneficia ſita non ſolum in eccleſijs,quas iure tituli, ſed ēt iure comendationis,& adminiſtrationis habent,nō obſtantibus expectatiuis,vel reſeruationibus,niſi vacent in Curia;& Summus Pontifex dictas Eccleſias,niſi expreſſo Cardinalis ordinarij, vel Commendatarij conſenſu conferre non debeat. Et quamuis iure communi papa, quia eſt Vrbis Epiſcopus,habeat poteſtatem conferrendi omnia beneficia,quæ ſunt in Vrbe, conceſſit tamen Cardinalibus ius conferrendi beneficia ſuorum titulorum,exceptis tribus Eccleſijs.ſ.D.Petri Principis Apoſtolorum,S.Ioannis Laterani,& S.Mariæ maioris, quarum canonicatus,præbendas, dignitates, ac officia ſibi reſeruauit. Sicut etiam ſibi reſeruauit collationem , prouiſionem ,præſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem S.R.E. Cardinalium à Romana Curia abſentiū, ratione ſuorum epiſcopatuum,Cardinalatus, & in eorū Cardinalatib. Eccleſiarum,ac titulorum ſpectantia,quādiu abſentia ſua durauerit,canonicatus, & præbendas, dignitates,perſonatus,adminiſtrationes,officia,cęteraq. beneficia cum cura,vel ſine cura,vacantia,& inantea vacatu-

Quam iuriſdictionem Cardinales in ſuis titulis.

catura, tàm eadem Vrbe, quàm in Eccleſijs, ciuitatibus, & diœceſibus dictorum Epiſcopatuum conſiſtentia, &c. Poſſunt etiam Cardinales in ſubditos ſuarum Eccleſiarum excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti pœnas irrogare. Abbas in c. his, quæ. de maior. & obed. & vt ſupra diximus, poſſunt in dictis ſuis eccleſijs vti inſignibus Pontificijs, & exercere ſolemnem ritum benedicendi more Epiſcoporum, Hoſtien. & Io. Andr. in c. 1. de ſupp. negl. præl. Cardinales habentes epiſcopatus, & curam animarum debere commorari, & reſidere in ſuis eccleſijs ſenſere plerique auctores. Abbas in c. bonæ memoriæ. de poſtul. & c. ex geſtis. de cler. non reſiden. Felin. in c. nonnulli. de reſcript. Caiet. 2.2. q. 185. Sot. lib. 10. de iuſt. & iur. q. 3. ar 4 Homob. de ſtat. vitæ hum. p. 1. c. 6. Et Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. de reform. hoc decreuit his verbis. Declarat ſacroſancta Synodus, omnes Patriarchalibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Eccleſijs q. buſcunq. quocunq. nomine, & titulo Præfectos, etiamſi S.R.E. Cardinales ſint, obligari ad perſonalem in ſua eccleſia reſidentiã, vbi iniuncto ſibi officio defungi teneantur; neq. abeſſe poſſe, niſi ex cauſis, & modis infraſcriptis. Attamen quia Cardinales Romano pontifici aſſiſtunt, & communi totius Eccleſiæ bono deſeruiunt, ideo iuſtã habere poſſunt cauſam, vt ipſius Romani pontificis indulgentia à ſuis Eccleſijs abſint, nam ex eo præciſè, ꝙ Cardinales ſunt, non liberantur à lege, & præcepto reſidendi, ſed pontificia indulgentia illos ab his legib. ſoluit. Iuſtæ autem cauſæ, ob quas Epiſcopi poſſint abeſſe à ſuis Eccleſijs, à Concilio Tridentino fuerunt definitæ loco citato, ſcilicet, ob chriſtianam charitatem, vrgentẽ neceſſitatem, debitam obedientiam, euidentem Eccleſiæ, vel Reipublicæ vtilitatem. cum igitur Cardinales totius eccleſiæ vtilitati inſeruiant, Pontificis indulgentia

An Card. habẽtes Epatus teneãtur reſidere

à lege reſidendi poſſunt remanere ſoluti. Ex ipſa etiam indulgētia pontificia poſſunt Cardinales teſtamentum condere, nam ex ſe ipſis non poſſunt teſtari, niſi de bonis ſui patrimonij, aut de bonis propria pecunia, aut ſuo labore, opera, & induſtria acquiſitis; de bonis verò, quæ ratione dignitatis, vel Eccleſiæ, cuius eſt Cardinalis Epiſcopus, presbyter, vel Diaconus, aut beneficiarius, lucrifecit, teſtari nō poteſt, & eſt omnium communis opinio, Hoſtien. Io. And. Butr. & alij in c. cum in officiis. de teſt. & in c. quia nos. eod. tit. Quare vt teſtamentum Cardinalis licitè fiat, neceſſarius eſt conſenſus Romani Pontificis. Quo aſſenſu habito, non eſt neceſſe, vt ſeruetur ſolemnis formula iuris ciuilis, ſed tantùm iuris Canonici: Formula iuris ciuilis eſt, vt in teſtamentis adhibeantur ſeptem teſtes, ius autem Canonicum requirit ſolū duos, vel tres teſtes, iuxta c. cum eſſes. & c. relatum de teſtam. & ideo quando Cardinalib. conceditur facultas teſtandi à Summo pontifice, ſufficit, quòd ſeruetur ius Canonicum. Ad hoc autem vt teſtamētum Cardinalis valeat, neceſſe eſt, vt facultas teſtandi habita à ſummo Pontifice, referatur in publicas tabulas Cameræ Apoſtolicæ, iuxta Conſtitutionem Pij Quarti, quæ incipit, Ingens, & eſt in ordine 131. in qua generaliter præcipit, vt impetrantes priuilegia, ſeu quaſcunque facultates à Romano Pontifice, continentes aliquid, quod Cameræ Apoſtolicæ interſit, intra tres menſes, eas in publicas tabulas Cameræ Apoſtolicæ referendas curent, etiam ſi Cardinales ſint alioquin nullius momenti, & firmamenti in iudicio, vel extra ſint.

Cardinales an poſſint teſtari.

Vt Card. licitè teſtetur, neceſſarius eſt conſenſus Ro. Pon. Formula iuris ciuilis, & Canonici in teſtamētis.

Huiuſmodi autem facultas teſtandi conceſſa Cardinalibus, non reſtringitur tantùm ad pios vſus, vt quidam voluerunt hac ratione ducti, quia eccleſiæ bona non niſi in pios vſus impendi queant, cum ad vſus Eccleſię, &

ad

ad pauperes commodè ſuſtentãdos inſtituta eſſe videan tur; ſed ad quoslibet vſus, dummodo liciti ſint, & honeſti, non vani, vel inutiles, vel ſordidi; nam pontifex eam ſic concedere conſueuit. non enim dicit, Damus tibi facultatem teſtandi in pios vſus, ſed ſimpliciter, in quoſcunq. vſus, quos tu ipſe malueris. Cum igitur tanta ſit dignitas Cardinalium, vt diximus, Collegiũ tamen ipſorum non poteſt ea præſtare, quæ ſunt Romano pontifici reſeruata, vt habetur in Clem. Ne Romani. de elect. Vnde Collegium Cardinalium non poteſt vllum creare; nec Conſtitutiones, aut leges condere, vel iura iam ante pontificis auctoritate cõfirmata abrogare, vel aliqua ex parte mutare, & leges de creando Pontifice Romano ipſi Cardinales ſeruare cogũtur; non poteſt dictum Collegium legatum extra Curiam mittere, præſertim inuitum; nec legatum à pontifice antea miſſum reuocare; nec Concilia generalia intimare, vel cõuocare, & alia ſimilia, quæ ſoli Romano pontifici reſeruantur. Verum tñ eſt, quod cauſa ſchiſmatis tollendi, & ſedandi poſſunt Cardinales Concilium generale conuocare. c. ſi quis pecunia, diſt. 79. vnde tempore magni ſchiſmatis contendentibus Gregorio XII. & Benedicto XIII. coactũ eſt generale Concilium Piſis à Cardinalibus vtriuſque partis. Similiter ſi quis à duabus partibus Cardinalium eſſet in Pontificem electus, & ab Vrbe multum diſtaret, ne Eccleſia multum damnum pateretur, donec ipſe electionem ratam haberet, & ad Vrbem veniret, poſſunt Cardinales nonnulla negotia expedire, vt factum fuit tempore Gregorii Decimi, & Adriani Sexti. Inter omnes autem Cardinales Camerarius Sedis Apoſtolicę habet quamdam dignitatẽ vltra alios ratione iuriſdictionis, quam ipſe habet; dicitur autem Camerarius, quia recipit, & cuſtodit bona Eccleſiæ, & ideo hodie eius officium

Quid poſſit Collegium Cardinalium

Card. Camer.

cium eſt magnum, quia iuriſdictionem exercet circa omnes debitores Cameræ Apoſtolicæ, & ad officium eius pertinet bona temporalia pauperibus erogare; quòd benè obſeruauit B. Laurentius reſpondẽdo Decio tyrãno, Theſauros, quos requiris, in Cœlum manus pauperum deportauerunt. Priuilegia verò Cardinalium ab aliquibus vſque ad ducenta numerantur, Manfredus dicit eſſe vigintiſeptem, Azonius autem ea, quę ſunt inſigniora, & vſu recepta, reducit ad tredecim, & ſunt ſequentia.

De priuilegijs Cardinalium.

Videlicet. Primum ſi damnatus ad mortem duceretur ad patibulum, & Cardinali obuiam factus, ab eo veſte, aut pileo tegeretur, liber euaderet. Hoc priuilegium conſuetudine introductum eſt. ſic Cardinalis Albanus q. 24. ex Abbate, Baldo, & Felino, Clarus in praxi crim. l. 5. q. 98 vbi tamen dicit hoc in praxi non ſeruari. Secundum Cardinales in teſtamento condendo, militum priuilegiũ habent; non enim tenentur legibus ciuilibus, quibus in teſtamentis ſolemnis quædam formula iuris requiritur. Albanus. q. 42. ex Baldo, & Socino. Tertium à ſententia voto Cardinalium cõſenſu lata, minimè appellatur. Albanus. q. 42. ex c. Eccleſia habet ſenatum. 16. q. 1. Quartum, qui Cardinales offendunt, puniuntur tanquã læſæ maieſtatis rei, eo quòd ſunt ipſius Romani Pontificis velut partes, & membra. c. Fœlicis de pœnis. Quintũ Cardinali aſſerenti ſe Romani Pontificis legatum eſſe extra Curiam, fides habetur, eo quòd ſine legatione Cardinales extra Curiam ire non ſolent. Cardinal. Albanus q. 42. ex Io. And. Baldo, & Abbate. Sextum Cardinali ſibi aliquid viuæ vocis oraculo demandatum eſſe creditur: ſimiliter in cauſis Cardinalis commiſſis, ac demandatis, eius dicto fides habetur. Albanus ead. q. 42. ex Baldo, & Salyceto. Septimum Cardinales Epiſcopos Romanus Pontifex fratres appellat, tanquam in munere,

re, & officio Epiſcopali adiutores; Diaconos verò Cardinales filios vocatnon fratres, quia non ſunt Coepiſcopi: ut verò cum Epiſcopis Cardinalibus coniunctos appellat, fratres omnes compellare conſueuit, ei enim omnes aſſident, ſicut Canonici ſuo Epiſcopo. Gloſ. in c. 1. in verbo fratribus, de renunt. in ſexto, & gl. in extrauag. execrabilis, in verbo, Cum fratribns, de præbend. inter extrauagantes Ioannis 22. Cardinal. Albanus. quæſt. 5. Octauum, quamuis Romani Pontificis Vicarius in vrbe plena iuriſdictione fungatur, attamen, qui ſunt Cardinalibus ſubiecti, à ſuis Vicarijs iudicantur, & ad eos remitti debent. Card. Alban. q. 42. Nonum Cardinalibus indigentibus debet Summos Pontifex ſubuenire, caput enim ſuis membris indigentibus ſuccurrit. Cardinal. Alban. q. 42. Decimum ſoli Cardinales Legati à latere nũcupãtur extra Curiam miſſi. Alban. q. 42. Vndecimum is, qui ad Cardinalis dignitatem euehitur, eo ipſo ab ab omni patria poteſtate liberatur. Gloſ. in extrauag. execrabilis, de præben. Decimum ſecundum Cardinales ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti in deplomate Pontificio, vel Motu proprio, mandato, vel Conſtitutione generaliter promulgata, minimè afficiuntur, niſi ſpecialis eorum mentio facta ſit. Albanus. q. 42. ex Io. And. Decimumtertium Cardinales dicuntur Eccleſiæ Senatores, ac proinde illuſtres perſonæ cenſentur. Epiſcopi enim, ac cæteri clariſſimi vocantur. Albanus. q. 42. Propter hanc igitur ſummam Cardinalium dignitatem, maxima reuerentia exhibenda eſt ipſis, ſiue ſint boni, ſiue mali.

De Legatis, deque eorum authoritate, & officio. Tractatus Duodecimus.

De nomine Legati.

DE throno, hoc eſt de Eccleſia Dei procedit oĩs poteſtas Legati. Legatus autem dicitur quicunque mittitur ab alio, ſiue à Papa, ſiue à Principe ad alios, ſiue ab aliqua Eccleſia ad Papam, ſiue ab aliqua Ciuitate, vel prouincia ad Principem; & dicitur Vicarius muneris alieni. Legati reſponſa ferunt, & legare eſt in legationẽ mittere; quamquam legare ſit etiam aliquod legatum teſtamento, ſeu codicillo relinquere, & legatum eſt quædam donatio teſtamento relicta. Prohibetur autem Legatus eſſe, qui debitor eſt Reipublicæ, non autem Fiſci. Legatorum verò tres ſunt ſpecies. quarum prima eſt, ſunt Legati à Latere. Secunda, ſunt legati miſſi. tertia, ſunt legati nati; quas omnium legatorum ſpecies declarabimus. Nam legati à latere dicuntur illi, qui de Summi Pontificis latere aſſumuntur. vel à latere dicuntur quicunq. viuæ vocis Papę oraculo delegantur, ſiue illi ſint Epiſcopi, ſiue habentes apud Papam quodcunque officium, vel quamcunq. dignitatem Eccleſiaſticam. latus autem lateris dicitur, quod eſt infra alam. hinc dicuntur Laterani Satellites, qui Principis latus ſtipant, quaſi laterones. Baſilica Romæ Lateranenſi dicitur, quę in Lateranenſi nobiliſſimæ gentis ædibus fuit extructa. Sed quamuis omnes Paulò ante nominati, Epiſcopi ſcilicet, Capellani, alijq. Papæ officiales miſſi à Domino Papa legati, poſſint dici Legati à latere, ob reuerentiam ipſius Summi Pontificis, cuius fimbriam veſtimenti tetigerunt, & ipſum adorauerunt, ob quod ſit illis proceſſionaliter occurrendum, attamen ſm̃ Curiæ Romanæ communem ritum Domini Cardinales ſolummodo appellan-

Gl. in c. 1. de off. legat.

Legatorũ tres ſpecies.

Epi-

GOTTSCHER - L. 1973

Digitized by Google